

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ЖЕШУВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ ПРИКЛАДНИХ НАУК
МАЛОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВІТОЛЬДА
ПЛЕЦЬКОГО В ОСВЕНЦІМІ

A K A D E M I A
NAUK STOSOWANYCH
w ELBLĄGU

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ: ІННОВАЦІЇ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Збірник тез доповідей за матеріалами
Міжнародної науково-практичної конференції

Мукачево
15 березня 2024 року

УДК 37.013:005.332.2:001.895(043.2)

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 2 від «20» березня 2024 р.)*

A43

Актуальні проблеми розвитку педагогічної освіти: інновації, виклики, перспективи: збірник тез доповідей за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (15 березня 2024 р., м. Мукачево). Мукачево : Вид-во МДУ, 2024. 313 с.

У збірнику представлено тези доповідей за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми розвитку педагогічної освіти: інновації, виклики, перспективи». Учасниками конференції розглянуто інноваційні технології у навчанні, викладанні англійської мови та зарубіжної літератури, інтегроване та адаптоване навчання здобувачів освіти, психолого-педагогічні проблеми викладання, навчання та виховання, професійний розвиток майбутнього фахівця, мовна політика та міжнародна співпраця в освіті та науці.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, здобувачів вищої освіти, які займаються науково-дослідною роботою.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д-р психол. наук, професор (голова);

Гоблик В.В. – д-р екон. наук, професор;

Теличко Н.В. – д-р пед. наук, професор;

Розман І.І. – д-р пед. наук, професор;

Кобаль В.І. – канд. пед. наук, професор;

Бопко І.З. – канд. пед. наук, доцент;

Максютова О.В. – PhD, провідний фахівець ВНТД

Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікації.

© Мукачівський державний університет, 2024

**РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

**РОЗДІЛ 1
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

UDC 37.013.73:37.091.12:005.963(043.2)

A. M. ANDRYSHKO
seeker of the (second) master's degree
specialty 014 secondary education
specialization 014.021 English language and foreign literature
Mukachevo State University
Mukachevo, Ukraine

**THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE USE OF NON-TRADITIONAL FORMS
OF LESSONS AT THE ENGLISH LESSONS**

Nowadays it is one of the most important means of increasing cognitive interest in learning English, the development of critical thinking and the quality of knowledge of education seekers is fundamental the form of learning in the educational process - a lesson, in particular its type-non-standard or non-traditional lesson.

Non-standard lessons are methodologically highly effective, broaden the horizons, develop creativity and curiosity of students. Non-traditional forms of the English language lesson are an important component of in the process of acquiring knowledge on this subject, because it increases during the lesson mental activity and activity of students, they become more independent and proactive In addition, such activities have a direct impact on quality assimilation of the material.

The following were engaged in the study of issues of non-traditional forms of education home scientists, such as: Yu. Malyovany, N. Moiseyuk, L. Openyok, N. Ostroverkhova, T. Sydorenko, V. Chaika and others. Yes, N. Moiseyuk and Yu. Malovany studied all existing forms of education and only how the aspect considered non-traditional forms; others (T. Sydorenko, N. Ostroverkhova and others) - focused attention specifically on non-traditional forms of education, studied them features, place in the modern pedagogical process.

The process of developing a non-traditional lesson helps to get acquainted with many of its positive features:

- overcoming difficulties with discipline in class;
- effective time allocation;
- addition to the educational process of the emotional sphere (and not only rational) [1, p. 121].

Planning an unconventional lesson is impossible without using different ones modern methods:

1. Methods of forming cognitive interests are a necessary component educational process, because they raise the mood and awaken students different emotions: surprise, curiosity, moral and emotional experiences. Personal life experience of the teacher, expediently used materials from fiction and films are

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

important components of creation emotional situation. Liveliness and emotionality of the story interest the students until they learn it certain issues of the subject being studied, as well as to the educational material in general.

2. Methods of creating situations of novelty of educational material include development of new knowledge and skills during teaching, prediction spheres for their future use, Students develop a feeling enrichment with new knowledge, which pushes them to self-improvement and obtaining moral satisfaction from intellectual work.

3. The methods of cognitive games help to create a friendly and friendly atmosphere, studying educational material in an emotional way saturated form of its reproduction. In addition, cognitive games imitate various life circumstances, relationships between people, interaction of processes and phenomenon in society. Business games are divided into business, role-playing and situational.

Among the key advantages of using these methods are overcoming isolation and insecurity. In addition, they help self-realization and full expression of students' abilities.

Non-traditional forms of education include:

- use of collective forms of work;
- development of abilities and skills of independent work;
- intensification of activity;
- more complete achievement of educational, developmental and educational goals teaching;
- stimulation of interest in the subject [2, p. 58].

The main part of non-traditional forms of lessons has an innovative character, which means implementing a variety of interactive techniques during educational activity, which today is of special importance for conducting a modern English language lesson.

So, we have come to conclusion, that the creative activity, curiosity, cognitive interest of students is significant grows during one of the non-traditional forms of the lesson, unlike lessons held according to the standard program. Non-traditional forms lessons are aimed at acquiring all the necessary abilities and skills, formation diligence and increasing the level of students' knowledge. The methodologists, psychologists and teachers use advantages non-traditional forms of lessons have long been confirmed.

List of Literature Used:

1. Harmer J. How to Teach English. *New Edition*. Longman, 2017. 288 p.
2. Reference Guide for the Teacher of English. Довідник вчителя англійської мови / Упоряд. Т. Михайленко, І. Берегова. К. : Ред. загальнопед. газ., 2014. 128 p. (Б-ка «Шк. світу»).

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

UDC 316.454.52:37.016:811.111:316.422(043.2)=111

BEATA BARCHI

candidate of psychological sciences, associate professor
Associate Professor of the Department of Psychology
Mukachevo State University
Mukachevo, Ukraine

COMMUNICATIVE APPROACH AS A TOOL FOR MODERNIZING THE PROCESS OF TEACHING ENGLISH LANGUAGE

The current stage of the development of our country requires flexibility, sociability, quick adaptation to various life situations, critical thinking, the ability to overcome conflicts and be ready for intercultural and interpersonal communication and cooperation from the younger generation. That is why today it is necessary to pay serious attention to the efficiency and quality of the English language teaching process. The primary task of the teacher is to create such conditions for learning, where schoolchildren, without harming themselves, could practice, try themselves in real life situations.

It is worth noting that changes in education also affected the teaching of such an important subject as the English language. People who have a large vocabulary and can read and understand articles on professional topics, unfortunately, cannot freely discuss what they read, and in general, speaking to them is worth an incredible effort. The idea of language teaching in relation to communication techniques was supported by a wide range of scientists, among them: G.E. Pifo (Germany); H. Vidousan, W. Littlewood (Great Britain); L.V. Birkun, A.M. Bogush, M.S. Vashulenko, O.I. Vishnevskiy, O.M. Horoshkina, A.V. Nikitina, M.I. Pentylyuk, V.L. Skalkin et al. (Ukraine).

It is the communicative approach in teaching a foreign language that allows you not to be afraid of communication. The communicative approach is an interactive method of learning foreign languages, the purpose of which is to master the skills of spoken language and its perception by ear. Unlike other traditional methods that prioritize grammatical competence, the communicative approach is aimed at the formation of communicative competence, so communication is both the ultimate goal of language learning and a means of achieving it [1].

The essence of communicative teaching is that group members focus on live communication. With the help of various conversational practices, they constantly interact between themselves and the teacher, learning to express their thoughts and understand the interlocutor. At the same time, the teacher must be both an equal member of the group and its leader, who directs the learning process in the right direction. It is known that if a person knows about 500-1000 words in a foreign language and has learned linguistic and grammatical structures and clichés in his/her baggage, then he/she will easily be able to communicate abroad.

Communicative technique is a mixture of traditional and intensive methods, it has a number of advantages. Its idea is an approach based on the similarity of language acquisition to the way young children learn their native language for the

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

first time. A person learning English is at the center of the teaching process. To explain new words and rules, the teacher uses vocabulary familiar to the student, explains grammar with the help of visual illustrations, gestures and facial expressions [2].

The communicative approach to foreign language teaching is often criticized because it encourages students to make mistakes, especially grammatical ones. The reason for these errors is ambiguous. The first is that the student has been taught by a teacher who believes that occasional mistakes in grammar or pronunciation do not matter. Secondly, the student may be involved in a speech situation for which he was not prepared, and, trying to implement it, makes mistakes. This very fact shows our attitude and our reaction to these mistakes.

The communicative direction develops in parallel with the development of communicative linguistics, social psychology and sociology on the basis of gaining experience in the educational process, which makes it possible to further explore this issue. This approach develops all language skills from speaking and writing to reading and listening. Grammar is mastered in the process of language communication: the student first remembers words, expressions, language formulas and only then begins to understand what their grammatical meaning is. The goal is to teach a student to speak a foreign language not only fluently, but also correctly [3].

The global practice of teaching English as a foreign language, which is the language of international communication, testifies to the significant contribution of the communicative direction in solving the social order of the world community: to ensure communication of all its members “on equal rights”. Practice and training determine the evolution of views and the search for a combination of communicativeness with actual training exercises, the movement “from speech to communication” and “from communication to speech”.

The communicative method develops speaking skills, reading skills and the perception of information by ear. As for learning grammar, it happens during communication. At the same time, words, expressions and language formulas are first mastered, and only then is their analysis in terms of grammar. This is how the goal of teaching students to speak correctly and freely is achieved.

The priority of this approach is the actual success of communication - i.e. the successful conveyance of thought to the interlocutor using functions, grammar, vocabulary, syntax and other (a set of speech competencies). The best way to learn a language is to interact with the principle: you need to learn the language, not about the language.

During teaching, a wide range of types of work is used: pairs, groups, work with authentic materials, the principle “Fluency rather than accuracy”. The role of the teacher is reduced to a facilitator of types of interactions, which indicates the appropriateness of working in threes or working in mobile groups and correcting students, as well as introducing new language units.

List of Literature Used:

1. Nikolayeva S. Yu. Sherstyuk O. M. Modern approaches to teaching foreign languages. *Foreign languages*. 2002. No. 1. P. 19–46.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

2. Bacevich F.S. Essays on communicative linguistics: *Monograph*. Lviv: Publisher. center of LNU named after Ivan Franko, 2003. 281 p

3. Stoyko S. V. Implementation of the communicative approach in teaching foreign languages. *Bulletin of the Chernihiv National Pedagogical University*. Chernihiv: ChDPU, 2011. Issue 85 (Series: Pedagogical Sciences). P. 220-223.

UDC 37.013.73:37.091.12:005.963(043.2)

A. S. BILINETS

seeker of the (second) master's degree

specialty 014 secondary education

specialization 014.021 English language and foreign literature

Mukachevo State University

Mukachevo, Ukraine

EDUCATIONAL POTENTIAL OF USING BRAINSTORMING METHODS AT THE ENGLISH LESSONS

Nowadays, the modernization of education is aimed at ensuring its quality in accordance with the most modern achievements of domestic and world science. We mean the introduction of the latest technologies and teaching methods into the organization of the educational process. Nowadays, there are many technologies and methods of teaching English in secondary and higher education - traditional and modern. The effectiveness of their application directly depends on whether they are selected in accordance with those tasks that can be successfully solved with their help. Brainstorming methods are one of the means of conducting such classes. These methods encourage to show ingenuity, intelligence, talent, develop the ability to rapidly analyze any situation.

Many scientific works were devoted to the problems of implementation and use of the latest technologies and methods in the educational process, the authors of which are: O. Andreeva, O. Aksyonova, Yu. Arutyunova, A. Balayeva, O. Pometun, G. Kovalchuk, M. Fitsula, G. Bogomazov, G. Shchukina.

The work of many scientists is devoted to the study of problems of advantages and disadvantages of brainstorming. For example, N. Nikolayenko describes the probable use of the brainstorming technique during seminar classes on humanitarian disciplines, S. Telemukha considers brainstorming as a method of implementing interactive learning and finding solutions, N. Frich investigates the implementation of the interactive method of "brainstorming" in the search for new solutions problems.

"Brainstorming" (Brainstorm) is an effective method of collective discussion, finding solutions, which encourages participants to show their imagination and creativity, which is achieved by freely expressing the opinions of all participants and helps to find several solutions on a specific topic.

The essence of this method consists first in the clear formulation of an educational question or problem, and then in the search for optimal answer options based on the use of students' knowledge, taking into account their points of view and the degree of professional training. Before the lesson, the teacher studies the composition of the group and takes into account the degree of assimilation of the

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

previous material by the students. To conduct the class, a scenario is drawn up, educational questions of the problem are selected, accurate answers to the questions are prepared, and questions are also prepared that help the teacher lead students to solve the problem. In the process of "brainstorming", the proposals of the participants on ways to solve the problem are analyzed. At the end, the optimal solution is chosen problems [1, p. 48].

The brainstorming method is an active learning method, the essence of which is that to discuss a specific problem, a group of students is divided into two subgroups: idea generators and critics. Idea generators express all the ideas for solving a given problem that come to their mind.

The main principles of "brainstorming" are:

- do not criticize - you can express any opinion without fear that it will be considered unsuccessful;

- to stimulate any initiative, and the fancier the idea, the better;

- strive for the greatest number of ideas;

- it is allowed to change, combine, improve proposed ideas (own and others).

To organize a brainstorming session, you need:

- formulate a question, problem or situation and invite participants to express their ideas and suggestions;

- choose a reporter or write down the expressed ideas yourself;

- inform that the participants can offer any ideas that come to their mind;

- do not discuss ideas immediately after they have been proposed;

- record where they will be clearly visible;

- work out a list of ideas together with the participants: add new ones, remove those that do not relate to the topic, distribute ideas by categories, select the best, etc.

If we take into account the goals of using "brainstorming" in foreign language lessons, then it allows you to form: integration of the given material, turn a creative idea into reality, activate all types of thinking, clearly formulate tasks and questions on a specific topic, "lead" students to certain conclusions or draw conclusions based on their answers, but the main principle of this method remains the principle: the more answers, the better. First of all, everyone has the right to freely express their opinions based on previous knowledge. Every answer, even the wrong one, has meaning, value and deserves attention. At the end of each lesson, where the "brainstorming" method was carried out, the results are summed up, everything that happened in the lesson is discussed between the students, and the regularity between the various answers is established [2, p. 4].

So, the use of the "brainstorming" method is very appropriate for increasing the effectiveness of the English language learning process, as it not only contributes to the development of creative thinking, training the ability to find new approaches to solving specific problems and tasks, but also to the improvement of teamwork skills.

List of Literature Used:

1. Donn Byrne. Techniques for Classroom Interaction. London, New York: Longman. 2011. 108 p.
2. Silberman M. Active Strategies. 101 Strategies to Teach Active Learning. Boston, London etc., 2015. P. 2–5.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УДК 37.013.73:37.091.12:005.963(043.2)

Є. С. БІСКУ

здобувач (другого) магістерського рво
спеціальність 014 середня освіта
спеціалізація 014.021 англійська мова та зарубіжна література
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДГРУНТЯ ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Одним із засобів, що перетворюють навчання іноземних мов в живий творчий процес і формують в учнів професійну компетенцію, є використання інноваційних технологій, які повинні бути спрямовані на формування лінгвістично, соціально та культурологічно компетентної особистості учня.

Дослідженню питання соціокультурної мовної освіти присвячували свою увагу В. Сафонова, В. Маслоva, А. Гордєєва С. Тер-Мінасова, Н. Бориско та інші вчені. Проблемами формування лінгвосоціокультурної компетенції учнів займалися такі науковці, як І. Бабенко, І. Бім, О. Бондаренко, В. Сафонова, П. Сисоєва, Е. Тарасова та інші вчені.

Грунтуючись на аналізі дослідження науковців цього багатокомпонентного поняття, розуміємо під лінгвосоціокультурною компетентністю цілісну систему вмінь використовувати країнознавчі та фонові знання про національні традиції, норми і цінності національної культури, специфіку вербальної та невербальної поведінки, яка прийнята у певній культурі, звичаї і факти країни, мова якої вивчається, лінгвокраїнознавчий мінімум словникового запасу мови, що в сукупності надає учням можливість досягати у такий спосіб повноцінної комунікації.

Лінгвосоціокультурна компетентність, на думку С. Ніколаєвої, включає три види субкомпетентностей: соціолінгвістичну, соціокультурну та соціальну [1, с. 51]. На думку І. Бачинської, сукупність лінгвокраїнознавчих, соціолінгвістичних, соціально-психологічних, культурологічних і міжкультурних знань, навичок і вмінь складають здатність і готовність особистості до міжкультурного діалогу у ролі учасника і посередника [2].

У сучасних умовах учитель іноземної мови опановує нову практикоорієнтовану компетентність – лінгвосоціокультурну. Така значущість пов'язана з характерним для сучасного етапу розвитку мовної освіти залученням соціокультурного аспекту до навчання іноземної мови, оскільки будь-яка мова є невід'ємною частиною культури даної країни, де вона вважається державною. У мові відображаються видимі й приховані форми культури. Культура – це іманентна характеристика суспільства, а соціальні інституції цілеспрямовано регулюють життєдіяльність людини згідно із соціальними нормами, традиціями, що сформувалися в певній культурі. На культуру, зокрема й лінгвокультуру, впливають такі чинники, як природні та соціальні фактори, історичні події, специфіка економіки та її розвитку,

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

стереотипні поведінкові традиції. У ході комунікації лінгво- та соціокультурні особливості народу проявляються на вербальному та невербальному рівнях.

Формування лінгвосоціокультурної компетенції в учнів має за мету сформуванню доречну відповідній ситуації мовленнєву поведінку комуніканта в іншомовному середовищі, яка як правило ґрунтується на знанні іншомовних реалій, особливостей менталітету та іншомовної культури. Учитель має не просто заставити учнів вивчити мовне кліше, а й рефлексувати їх на свою рідну мову, знайти відповідні аналоги у своїй культурі, мові.

Вивчення іноземної мови, зокрема англійської, супроводжується знайомством з досвідом іншої культурної спільноти, менталітетом і життям іншого народу, національно-культурними особливостями країни. Організуючи процес навчання у вищій школі таким чином, щоб іноземна мова, зокрема англійська, вивчалась як феномен національної культури, як «мовна модель» світу цього народу й цієї культури, Н. Кардашова пропонує розвивати в учнів лінгвосоціокультурну компетентність та забезпечити в кінцевому підсумку повноцінне міжкультурне спілкування та взаєморозуміння, тобто діалог культур [3, с. 368]. За такого навчання учень буде готовим до міжкультурної комунікації, тобто до адекватного взаєморозуміння людей, які обмінюються інформацією, котрі належать до різних національних культур. Це пов'язане з тим, що кожна мова має лексичні одиниці, наприклад такі, як сленговий і жаргонний лексичний склад, властиві певній соціальній групі або представникам різних професій і сфер діяльності. У будь-якій мові існують свої мовленнєві норми, без знання яких володіння мовою відбувається не в повній мірі, а інколи може призвести до нестандартних ситуацій у спілкуванні.

Отже, узагальнюючи вищезазначене, стверджуємо, що лінгвосоціокультурна компетентність є важливим механізмом ефективного міжкультурного спілкування, охоплює лінгвальний та екстралінгвальний чинники комунікативної взаємодії, акцентує увагу на контрасті мов і культур різних народів, на розвиток певних особистісних якостей, які допомагають реалізовувати міжкультурне спілкування. Лінгвосоціокультурна компетентність є невід'ємною передумовою формування комунікативної компетентності особистості, готової до міжкультурної комунікації.

Список використаних джерел:

1. Ніколаєва С. Ю., Шерстюк О. М. Сучасні підходи до викладання іноземних мов. Іноземні мови. 2011. № 1. С. 50–58.
2. Бачинська І. А. Формування англійської лінгвосоціокультурної компетенції учнів старшої школи : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ : нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2016. 217 с.
3. Кардашова Н. В. Роль лінгвосоціокультурної компетентності у фаховій підготовці майбутніх учителів іноземної мови. Молодий вчений. 2017. № 5. С. 365–368.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УДК 373.091.3-053.6:81'233:811.111:7-049.7(043.2)

Е. Е. БЛИСКУН
здобувач (першого) бакалаврського рво
спеціальність 014 середня освіта
спеціалізація 014.021 англійська мова та зарубіжна література
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна

НАВЧАННЯ ГОВОРІННЯ ТА ПИСЬМА УЧНІВ 7-8 КЛАСІВ З ВИКОРИСТАННЯМ АРТ-ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

На сучасному етапі розвитку шкільної освіти однією з найактуальніших проблем, що потребують нових рішень, є необхідність якісно вдосконалити процес оволодіння англійською мовою. Ця проблема набуває особливої актуальності у зв'язку із спрямованістю педагогічного процесу на всебічний розвиток учнів у сучасній школі, що передбачає збільшення використання різних технологій на уроках англійської мови. Шкільні вчителі та психологи впродовж багатьох років впроваджують у навчання різні педагогічні технології, які дозволяють зробити педагогічний процес більш насиченим та цікавим. Однією з таких ефективних технологій може бути включення різноманітних арт-технологій у навчання.

Проблему використання арт-технологій на уроках англійської мови в різних аспектах розглядали ряд вчених Т. Кравчин (використання інтерпретації іншомовного тексту, казкотерапія), І. Ващук (комунікативна арт-терапія, казкотерапія, психодрама), О. Титаренко (імаготерапія, казкотерапія, терапія тваринами), І. Бабій (народна педагогіка в арт-терапії) та інші. Незважаючи на наявність низки публікацій з цього питання, у вітчизняних дослідженнях все ще існують проблемні аспекти.

Зміст навчання англійської мови учнів 7-8 класів регламентується «Програмою з іноземних мов». Критерієм навченості учнів з англійської мови слугує досягнення ними європейського рівня А - 2 до кінця основної школи. В основній школі починається етап систематичної роботи з автентичними навчальними матеріалами, відбувається всебічне формування комунікативної компетентності на основі взаємопов'язаного мовленнєвого, соціально-культурного, соціолінгвістичного та мовного розвитку учнів відповідно до їх віку та інтересів на кожному етапі оволодіння іноземною мовою [1, с. 163].

Для подолання труднощів у спілкуванні на уроках англійської мови для учнів загальноосвітньої школи активно пропонуються останнім часом різні арт-технології, включені в навчальний процес.

Основою арт-технологій, що використовуються в педагогіці та психології, є використання прийомів арт-терапії. Арт-технології включають: використання засобів ілюстративної візуалізації (фотографії, картини, мультфільми, схеми, колажі, слайди); казки; пісні; рифмівки та вірші; ігри; кіно; комп'ютерна творчість; театральні постановки; танці; живопис. Спонтанність, творчість та креативність – найважливіші складові арт-технологій. Включення арт-

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

технологій може бути дуже корисним у процесі викладання англійської мови в основній школі. Цей підхід дозволяє вчителю підвищити мотивацію учнів, а отже, і покращити їх результати. Дитина успішніше засвоює матеріал на уроці, коли їй цікаво. Використання елементів арт-технологій при викладанні іноземної мови включає уяву, інтуїцію, творче мислення, що благотворно впливає на емоційний стан учнів.

Арт-технології підходять для роботи з дітьми з різними здібностями та в групах зі змішаним рівнем, оскільки вони дозволяють кожній дитині діяти на своєму рівні та оцінюватись за їх внесок індивідуально. Використання арт-технологій, на наш погляд, дозволяє зробити навчання англійській мові в середній школі креативним, цікавим, ненудним, дуже жвавим та різноманітним.

Складова терміна "арт" акцентує увагу на використанні мистецтва (живопису, музики і співу, руху і танцю, театру, літератури, прикладної творчості та т. д.). Види мистецтва можна розподілити на три групи за способом втілення художнього образу:

- просторові види мистецтва (різні форми живопису, скульптура, архітектура);
- часові (музика, танець, література);
- синтетичні види мистецтв (театр та кіномистецтво) [2].

Отже, кожен учитель, який застосовує на своїх уроках якусь арт-технологію, усвідомлює, що у кожного учня є здібності до творчого перетворення дійсності, пошуку рішень, що виникають проблем і прагнення до генерування нових нестандартних ідей. Різноманіття і багатоаспектність арт-технологій дозволяють включати і використовувати їх на різних етапах уроку: його початок і завершення (warm-up + cool-down activities), виклад нового матеріалу, закріплення пройденого матеріалу, фізкультхвилинка, домашнє завдання та навіть на уроках контролю.

Список використаних джерел:

1. Кравчина, Т. В. Арт-технології на заняттях з англійської мови Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Педагогіка. Соціальна робота / гол. ред. І.В. Козубовська. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2016. Вип. 1 (38). С. 161-164.

2. Титаренко О. І. Використання арт-терапії в психолого-педагогічному супроводі освітнього процесу / Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. URL : http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp6/tytarenko.pdf

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УДК 7.021.2-049.7:373.091.3-053.6:81'233:811.111(043.2)

Д. М. БОГДАН
здобувач (першого) бакалаврського рво
спеціальність 014 середня освіта
спеціалізація 014.021 англійська мова та зарубіжна література
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ РОЗВИТКУ ВМІНЬ АНГЛОМОВНОГО МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ 8-ГО КЛАСУ

Розвиток умінь англомовного монологічного мовлення (ММ) потребує всебічного дослідження ґрунтуючись на важливості та цілеспрямованості використання монологічного мовлення в різних сферах життя. Здатність логічно формулювати та висловлювати думки, успішне працевлаштування, підвищення ефективності самопрезентації та презентацій, розвиток навичок писемної комунікації – це запорука майстерного володіння ММ. На сьогоднішній день пошуком оптимальних та новітніх методів навчання англомовного ММ займаються багато науковців, методистів закордоном та в Україні. Технологія проєктного навчання, під час якого учні працюють з інформацією, синтезують, аналізують різні ідеї, формують та формулюють власні думки – виступає одним із оптимальних варіантів швидкого та якісного оволодіння іноземним ММ [1, с. 267].

Вивченням проєктної технології займалися та досі займаються багато дослідників, таких як: Копилова В. В., Устименко О. М., Полат Є. С., F. Stoller, D. Fried-Booth, N. Vidal, R. та ін. Хоча методисти прикладають чимало зусиль задля всебічного дослідження використання проєктної технології у навчанні іноземних мов і культур, проблематика все ще залишається актуальною.

КММ – входить до числа комунікативних компетентностей, які є обов'язковими для формування в процесі навчання. КММ – це здатність реалізувати усномовленнєву комунікацію у монологічній формі в життєво важливих для певного віку сферах і ситуаціях відповідно до комунікативного завдання», яка ґрунтується на динамічній та складній взаємодії відповідних навичок, умінь, знань і комунікативних здібностей особистості.

Варто зазначити, що пояснюючи природу ММ можна провести паралель між діалогічним мовленням (ДМ) вважаючи, що хоча ММ відіграє велике значення в контексті змістовної точки зору усної мови, але воно є менш складним за кількістю використання мовленнєвих зразків ніж ДМ. Відповідно до Державного стандарту 2020 базової середньої освіти, можна визначити конкретні результати, які повинні бути досягнуті в 7-9 класах, зокрема учень 7-9 класів повинен детально розповідати про власний досвід, описувати власні почуття та враження та використовувати ефективні стратегії побудови висловлювання в усній та письмовій формі. Більше того, учень має обґрунтувати власну думку, наводити аргументи під час тривалого монологу [2, с. 332].

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Варто зазначити, що завдання іноземних мов у реалізації мети базової загальної середньої освіти полягає у формуванні таких вмінь: критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов.

Організація проектного навчання потрібно готуватися ретельно та якісно, врахувавши такі аспекти як: тема або тематична галузь майбутнього проекту; формат кінцевого продукту, який учні презентуватимуть на завершенні проекту; практичні, розвивальні, освітні та виховні цілі, які повинні бути реалізовані під час проектної діяльності учнів; мовний та мовленнєвий матеріал; вправи та завдання; форми та способи контролю/оцінювання.

Варто зазначити, що проектне навчання – це модель діяльності в класі, яка відрізняється від звичайних коротких, ізольованих та орієнтованих на вчителя уроків. Проектна технологія може бути довгостроковою, міждисциплінарною, орієнтованою на учня та інтегрованою з проблемами та практиками реального світу. Ця технологія дає можливість учням виконувати абстрактні та інтелектуальні завдання для дослідження складних питань. Учні вчаться досліджувати, виносити власні судження, інтерпретувати та синтезувати інформацію у різний спосіб [1, с. 259].

Отже, використання проектної технології в процесі навчання має безліч переваг: працюючи на проектом, учні активно розвивають здібності та навички, перебуваючи в постійній комунікації з іншими учнями або вчителями; дана технологія дає можливість учням застосовувати набуті знання та навички у практичній діяльності, знаходити власне рішення та розв'язувати нагальні проблеми; проектна технологія має на меті творчий підхід до навчального процесу, що сприяє залученню критичного мислення та уяви; важливим є те, що завдяки використанню проектів можна підвищити мотивацію учнів та зробити навчання більш змістовним та цікавим.

Список використаних джерел:

1. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. Устименко О.М. та ін. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підруч. для студ. класич., пед. і лінгвіст. ун-тів. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
2. Устименко О. М. Проектні технології навчання іноземних мов і культур. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: колективна монографія. К.: Ленвіт, 2015. С. 330–334.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

UDC 37.013.73:37.091.12:005.963(043.2)

O. R. BURYKH
seeker of the (second) master's degree
specialty 014 secondary education
specialization 014.021 English language and foreign literature
Mukachevo State University
Mukachevo, Ukraine

USING THE QUEST AS A MEANS OF STIMULATING LEARNING STUDENTS' ACTIVITIES AT THE ENGLISH LESSONS

The current trends in the development of education of Ukraine involve systems a presentation of foreign language, oriented towards the implementation of communicative approach in the process of beginning, and this in turn will require the introduction of new current technologies, forms and methods developed for successful formation of personal communicative competence.

The necessity to search the new technologies for formation of speaking found its reflection in the investigations of the scientists (I. F. Andriyko, V. V. Bebikh, O.P. Bikoni, Zh. E. Vinova, T. V. Glazunova, L. V. Gron, N. P. Gorbunova, N.V. Gorobchenko, G. F. Krivchikova, S. V. Litvin, O. V. Lushchinska, L.K. Mazunova, I. M. Melnik, Yu. I. Passov, E. V. Pinskaya, D. A. Rusnak, O.M. Solovova, O. B. Ternopolsky, O. M. Ustimenko, G. Yu. Khuzhaniyazova, O.V. Shchur and other countries scientists (for example, V. Evans, B. Hastings, T. Hedge, B. Roll, M. F. Patel, A. Pincas, A. Raimes).

The use of quest technologies in initial activities is reviewed in scientific robots authors: Bikhovsky Y.S., Mishagina O.D., Sokol I.M., Shmidt V.V. They have studied in detail and described the development of quest technology for hour of the initial process to activate initial and cognitive activities motivation for independent work of students.

The word “Quest” translated from English meaning a long, purposeful activity that can be associated with adventure searches and game tasks [1].

Quest activities are aimed at developing students' analytical and creative thinking skills, the ability to work in a team, set goals and strictly follow instructions. The quest game field allows all students to demonstrate their language skills and abilities, since the proposed tasks are formed at two or more difficulty levels.

Mixed quest teams are one of the pedagogical discoveries of our center's teachers. Students of different age categories and levels of knowledge learn interaction, tolerance, the ability to achieve results, having limited linguistic means, and vice versa, to present complex lexical material in a simpler form, breaking it down into concepts, using definitions and paraphrases.

Quest is the most interesting tasks and role-playing games at the same time. By playing a role, quest participants get the opportunity to look at the problem from different points of view. Participants are not afraid of making a mistake, appearing inaccurate or unsure of their knowledge, and thus quest becomes the ideal “cure” for shyness, inability or unwillingness to be the center of attention, and fatigue from repeated repetition. A quest is always a motivating motivator for action. Active verbs

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- match, exclude, continue, invent, find out, dramatize - involve all quest participants in creative, interactive activities.

One quest can be completed on a whole topic and within the framework of one lesson, work on singing lessons, which takes child respect and interest until the completion of the quest(s), even for children It is fitting to see the village within the framework of the song plot. Click on the use of computer technologies in the initial process be of a more spontaneous nature and overwhelm scholars with information.

Therefore, it is important to use quest technologies in your professional life activity, the teacher is responsible for planning everything carefully. Conduct training quest, create the necessary diagnostics of the level of cognitive activity and motivation of students. For this purpose, you can choose different types of nurseries or complete a small questionnaire.

As the variant, one can discuss the expected results on the quest forum, and at the end - to reflect. Usually children do not hide their impressions and thank the teacher for studying the material in this form This will be an indicator of your work, which means that the quest has been developed and conducted successfully [2].

Having studied the materials in which the concepts of "quest" and "webquest" are defined, we can conclude that "a quest is a competition in which participants solve tasks in a logical sequence and within the framework of a certain plot", and "a web quest is a competition, the task of which contains elements of a role-playing game, for the implementation of which uses Internet resources". That is, the definition of "web-quest" is limited to work with Internet resources [3, p. 105].

So, summarizing the above, we claim that the content and structure of lessons with elements of the web quest should be determined by the teacher plan according to the chosen topic. For this, it is necessary to evaluate objectively students' ability to work with computer equipment, use a browser, search engine, programs: Word, Excel, PowerPoint, Paint and knowledge rules of safe use of Internet resources.

References:

1. Hornby A. S. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English / A. S. Hornby. – Oxford University Press, 2005. – 1905 p.
2. March T. Working the Web for Education. Theory and Practice on Integrating the Web for Learning / T. March. 2014. – Access mode: <http://tommmarch.com/writings/theory/>
3. Vidoni K. WebQuests / K. Vidons, C. Maddux // Computers in the Schools. – 2019. – №1 – P. 101-117.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

UDC 37.013.73:37.091.12:005.963(043.2)

V. V. BUSHKO

Seeker of the (second) master's degree
specialty 014 secondary education
specialization 014.021 English language and foreign literature
Mukachevo State University
Mukachevo, Ukraine

THE PROBLEM OF TEACHING SKIMMING READING OF SENIOR SCHOOL STUDENTS IN ENGLISH LESSONS

The formation of competence in reading of senior school students within-depth study of foreign languages provides students' mastery of skimming reading, during which the text or series of texts is viewed from for the purpose of finding information necessary for execution a certain task. At the same time, a high school student has read and understand authentic texts of various genres and species.

A lot of scientific works are devoted to the problem of teaching reading. Among of them are such researchers as S. K. Folomkina, M. I. Zhinkin, I. O. Zimnya, H. V. Rohova, as well as Y. V. Britan, O. V. Biryuk; the issue of selection of text material for reading they studied L. P. Smeliakova, as well as T. O. Vdovina, S.O. Kitaeva, L. P. Rudakova, V. V. Chernysh, the question of the formation of skimming skills" second reading - L. M. Smirnova.

In the research skimming reading is regarded as the communicative type of reading aimed at getting the first impression of a text to identify its type, subject, and decide whether to read the text in details or not. Skimming reading competence is viewed here as the formation built of specific speech skills that are: 1) to orient in the compositional and semantic structure of the text, 2) to use title / subtitle / entry / illustration to make predictions about a topic of a text, 3) to identify the most general information that relates text with a certain thematic area, 4) to compress textual information, highlighting important points and ignoring minor ones to identify the issues considered and main ideas of an article, 5) to evaluate the prospects of using information of an article for achieving communicative goals [3, p. 125].

The expediency and even the necessity of using authentic journalistic texts of the modern English-language press for the formation of proof reading skills in high school students is generally recognized and within the scope of this article is considered an axiom of the methodology of teaching foreign languages and cultures.

A characteristic feature of skimming reading is its flexibility, dynamism; perception of material during viewing is an active process of extracting information. Selectiveness and reliance on understanding such elements are characteristic of perspectival reading the structure of the text, such as the topic (object of description), the nature of the text (information that correlates it with a certain field of knowledge, the scope of information), the main idea of the text (an idea that unites all elements of the text into a meaningful whole). This is what skimming does an effective tool for determining the presence of information in the text of interest to the reader, selecting text materials on a certain issue for the purpose of further abstracting, review, etc.,

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

critical analysis and the novelty, relevance, accessibility of the text and evaluation of the prospective use of information that it contains [2, p. 86].

The goal of skimming reading is the ability to superficially review the text, select the necessary information from it, and determine the purpose of the text.

The following exercises can be performed at the pretext stage of work:

- 1) read the text and divide it into meaningful parts, choosing a title for each;
- 2) read the text and choose from the proposed annotations that reflect its content;
- 3) find in each part of the text a sentence that conveys the main meaning;
- 4) correct the submitted text plan (there should be a discrepancy in the plan);
- 5) answer the question;
- 6) arrange the pictures (photos, parts of the text) in the correct sequence);
- 7) choose from the proposed headings the one that best reflects the main idea of the text.

Checking the understanding of the text, discussing the content of what has been read, and teaching the semantic processing of text information are carried out at the post-text stage. At the post-text stage, students can complete the following tasks: choose the correct answer from the given answers to the questions (test tasks); fill in the gaps in the text according to the content of the text; find confirmation in the text that ... ; connect the beginning and end of the given sentences correctly; reveal the points of the plan to the text; describe the main characters, express your attitude towards them; prove that ...; write an annotation (advertisement) to the read text; formulate the questions discussed in the text and conduct an interview; write a letter (postcard, e-mail) and express your own vision of the problem of the text; make illustrations (collage) to the text, comment on it; role-play the following episode; reproduce the main provisions of the text in the form of a diagram (diagram, table), comment; compose questions that you would like to ask the author of the text about this problem [1, p. 99].

So, we have come to conclusion, that skimming reading is aimed at maximally complete and accurate understanding of text information and critical understanding of this information. One of the goals of such reading is the formation of students' abilities to independently overcome linguistic and semantic difficulties.

References:

1. Gilmore A. Authentic materials and authenticity in foreign language learning / A. A. // Language Teaching. – April 2007, Voluum 40. – Issue 2. – P. 97-118.
2. Ken Methold, Heather Jones. 21st Century. Reading Comprehension. Book 2. A Graded Comprehension Course / K. Methold, H. Jones. – 2012. – 96p.
3. Stoller F. L. A Means to Promote Language and Content / Fredricka L. Stoller // Methodology in Language Teaching. An Anthology of Current Practice. / Ed. by Jack C. Richards, Willy A. Renandya. – Cambridge: Cambridge University Press, 2002. – 422 p.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УДК 378

LESIA VARGA
Ph.D., Dozentin des Lehrstuhls für englische Sprache,
Literatur und Methodiken des Lernens
Mukatschiwer staatliche Universität

LANDESKUNDE ALS EINER DER MOTIVATIONSFAKTOREN IM DAF-UNTERRICHT

Der Artikel untersucht die Rolle der Landeskunde als entscheidenden Motivationsfaktor im Deutsch als Fremdsprache (DaF)-Unterricht. Die Vermittlung von Sprachkenntnissen allein reicht oft nicht aus, um Lernende zu begeistern und zu motivieren. Landeskunde bietet eine einzigartige Möglichkeit, Sprache in einen kulturellen Kontext zu setzen, was nicht nur das Verständnis der Sprache vertieft, sondern auch das Interesse und die Motivation der Lernenden steigert.

Das Thema Landeskunde im Deutsch als Fremdsprachenunterricht ist sehr wichtig, da es unmittelbar mit dem Lernen der Fremdsprache verbunden ist und zudem auch höchst motivierend für die Lerner aller Altersstufen ist, da es zur besseren Verständigung der fremden Kultur beiträgt und zu einer grösseren Toleranz dem fremden Land gegenüber führen kann.

Ziel Das Ziel des Artikels ist es, die herausragende Bedeutung von Landeskunde im Deutsch als Fremdsprache (DaF)-Unterricht hervorzuheben und aufzuzeigen, wie eine gezielte Integration dieses Aspekts die Motivation der Lernenden steigern kann. Der Artikel strebt an, Lehrern praxisnahe Ansätze und Methoden zu präsentieren, um die Landeskunde effektiv in den DaF-Unterricht zu integrieren und so einen nachhaltigen Beitrag zur Sprachvermittlung und interkulturellen Sensibilisierung zu leisten.

Das Thema Landeskunde im DaF-Unterricht ist sehr komplex, aber gleichzeitig auch spannend und eine Herausforderung an die Lehrkraft. Im ukrainischen Deutschunterricht lässt sich feststellen, dass es auch sehr wichtig ist, ein aktuelles Deutschland-Bild zu vermitteln, da die Vorkenntnisse über Deutschland der Deutschlernerinnen und -lerner gering sind. Doch oft ist die Vermittlung eines adequate „Deutschland-Bildes“ nicht einfach. Das beschreibt es auch *Dr. Ulrich Zeuner* [1] von der Technischen Universität Dresden in seinem Reader „Landeskunde und interkulturelles Lernen - eine Einführung“: Angemessene Landeskunde zu vermitteln ist nicht leicht, da sich die aktuellen Informationen über ein Land ständig verändern, sowie das „Bild“ über Deutschland in den verschiedenen Lernen sehr unterschiedlich ist, es ist interpretierbar und abhängig von den persönlichen Interessen der Lernenden und auch abhängig von der Selektion der Lehrkraft mit dessen persönlichen Interessen und Vorlieben. So sagt auch *Pauldrach* [2] 1992 in „Themenheft Deutsch“: „Es bleibt immer ein Überschuss an Fragen“ im Deutschunterricht zum Thema Landeskunde. Aber auch deshalb ist es einer der interessantesten Teile im Unterricht, zumal es die Lerner aus jeder Altersstufe ungemein motivieren kann, wenn man Alltagssituationen im Unterricht analysiert oder nachspielt. Einerseits kann man also mit Landeskunde im

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Fremdsprachenunterricht, nach den Rahmenbedingungen von *Neuner* [3] (1994, 17), folgende Ziele anstreben:

Die Teilhaberwissenschaften, wie zum Beispiel Geografie, Geschichte, Kunst, Politik, Soziologie, und ähnliches werden untersucht und vermittelt und liefern dem Lernenden Informationen über das Land. Diese Informationen sind aber geprägt durch die Persönlichkeitsbildung und die verschiedenen Interessen des Lernenden. Und letztendlich entscheiden über ein Bild von einem Land auch die übergreifenden gesellschaftlichen und politischen Faktoren, das heisst nach *Neuner*, wie die Verhältnisse zum Zielsprachenland sind, zum Beispiel freundlich, neutral, dominant – und auch wie die Verhältnisse zum eigenen Land sind.

In der Unterrichtspraxis kann man feststellen, dass es für die Lerner höchst motivierend ist, den interkulturellen Ansatz auszuarbeiten: die Fähigkeit, sich in andere Menschen hineinzusetzen, was das interkulturelle Verständnis der Lernenden fördert. Hierbei geht es nach Zeuner nicht um die Vermittlung reiner Information, sondern um „die Entwicklung von Fähigkeiten, Strategien und Fertigkeiten im Umgang mit fremden Kulturen und Gesellschaften“ mit dem Ziel, Vorurteile abzubauen und andere Kulturen verstehen zu lernen.

Hierbei wird das Wissen über die fremde Welt aber immer „vor dem Spiegel der eigenen sozio-kulturell geprägten Erfahrungen des Lernenden gewonnen.“ So gibt es Beispiele für Handlungsmuster, die in der eigenen Kultur ganz normal sein können, aber in einer fremden Kultur als unhöflich oder bis zu beleidigend gewertet werden können. Oder es können Missverständnisse eintreten, die sich auch negativ auf das Verhältnis der Lernenden in der fremden Umgebung auswirken können.

Den Deutschlernern im DaF-Unterricht helfen diese Unterrichtsthemen, solche Situationen erkennen zu können, sie zu analysieren und auch die eigene Kultur zu hinterfragen und genauer zu definieren. Und das führt zu einer grösseren Toleranz fremden Kulturen gegenüber. So kann jeder Studierende sein Deutschland-Bild selbst erschaffen und mit dem von seinen Studienfreunden vergleichen, was zu anregenden Diskussionen führen kann und den Deutschunterricht auf diese Weise belebt und für eine interessante Abwechslung sorgt.

Verzeichnis der Referenzen :

1. Zeuner U. Landeskunde und interkulturelles Lernen. Eine Einführung. Dresden: TU Dresden, 2009. 133 S. URL: https://wwwpub.zih.tu-dresden.de/~uzeuner/studierplatz_landeskunde/zeuner_reader_landeskunde.pdf (дата звернення 01-02-2024)

2. Pauldrach, A.: Eine unendliche Geschichte. Anmerkungen zur Situation der Landeskunde in den 90er Jahren. - In: Fremdsprache Deutsch. Zeitschrift für die Praxis des Deutschunterrichts. - München:Klett Verlag.-Heft 6 (Juni 1992): Landeskunde-S. 4 -15

3. Neuner, G.: Fremde Welt und eigene Erfahrung - Zum Wandel der Konzepte von Landeskunde für den fremdsprachlichen Deutschunterricht. - In: Fremde Welt und eigene Wahrnehmung. Konzepte von Landeskunde im fremdsprachlichen Deutschunterricht. - Eine Tagungsdokumentation, herausgegeben von Gerhard Neuner unter Mitarbeit von Monika Asche. - Universität Gesamthochschule Kassel 1994. - S. 14 - 39. - (Kasseler Werkstattberichte zur Didaktik „Deutsch als Fremdsprache, Heft 3).

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УДК 378

ЛЕСЯ ВАРГА

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови,
літератури з методиками навчання
Мукачівський державний університет

МАР'ЯНА БІЛАК

асист. кафедри англійської мови,
літератури з методиками навчання
Мукачівський державний університет

КОМУНІКАТИВНО-КОГНІТИВНИЙ ПІДХОД У ФОРМУВАННІ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

В умовах глобалізації та інтенсифікації міжнародних контактів, що передбачає спілкування з іноземцями, велика увага приділяється якісному володінню іноземними мовами. За таких умов вчителі іноземних мов повинні мати високий рівень граматичної компетенції для успішного викладання та формування цієї компетенції у своїх учнів. З урахуванням сучасних підходів до навчання, в тому числі технологій та інтерактивних методів, дослідження спрямоване на розробку ефективних стратегій формування граматичної компетенції, що враховують сучасні освітні тенденції.

Дуже важливим у методиці формування граматичної компетенції іноземної мови є постійний пошук шляхів удосконалення методів і технологій навчання. Одними із найважливіших завдань теорії і методики професійної освіти є оптимізація та інтенсифікація навчального процесу. Оптимізація складових навчального процесу має особливу актуальність в умовах скорочення кількості навчальних годин. А інтенсифікація навчального процесу у вищих навчальних закладах стає провідним завданням сьогодення, що може бути вирішене тільки за умови використання новітніх методів і технологій навчання. На нашу думку, такі вимоги до вищої освіти, зокрема професійної підготовки майбутніх вчителів ІМ, обґрунтовують використання комунікативно-когнітивного підходу до формування граматичної компетенції іноземної мови, оскільки він забезпечує оптимізацію та інтенсифікацію навчального процесу, що є важливим за умов скорочення аудиторних годин і збільшення обсягів самостійної роботи студентів.

Мета: проаналізувати роль комунікативно-когнітивного підходу у формуванні граматичної компетенції майбутніх вчителів іноземної мови.

Основою створення комунікативно-когнітивного підходу стали комунікативний підхід, комунікативний метод та когнітивний підхід. Когнітивний підхід – це теорія навчання іноземних мов, розроблена на основі когнітивної психології. Відносно навчання іноземної мови когнітивізм означає, що вивчення того чи іншого лінгвістичного явища повинно спиратися на розумові процеси і дії, що лежать в основі розуміння і використання цього явища у мовленні [1]. Тому цей підхід підкреслює необхідність враховувати

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

особливості оволодіння студентами мовним явищем, а також звертає увагу на здатність студентів свідомо організувати власну навчальну діяльність.

З аналізу літератури можна зробити висновок, що когнітивний підхід включає в себе реалізацію принципів свідомості та зіставлення. Однак, на думку А. В. Щепілової, когнітивний підхід не вичерпує ці поняття, а когнітивний принцип навчання є відносно самостійним і потребує деталізації. У навчанні іноземної мови когнітивний принцип зводиться до проблеми оптимальної організації пізнавальної діяльності, що відповідає природній пізнавальній поведінці людини. Універсальна сторона когнітивної діяльності людини при оволодінні іноземною мовою проявляється у формуванні уявлень про мовні явища, яке відбувається природним шляхом. Отже організація навчального процесу на етапі пізнання нового повинна співпадати із природним шляхом пізнання, що характерно для психіки дорослої людини.

Когнітивний підхід у методиці навчання мови має на меті не передати лінгвістичні знання, а допомогти їм народитися і розвиватися. Все це повинно бути викликано потребою спілкування та самовираження. Викладач пропонує студентам автентичні граматично коректні зразки іноземної мови, допомагає їх аналізувати і структурувати, пропонує типи діяльності, різноманітні, варіативні, когнітивні прийоми, робить можливою самооцінку студентами їхніх успіхів у навчанні.

На нашу думку, когнітивний підхід у навчанні граматики ІМ є основним, тому що включає в себе свідоме використання на заняттях граматичних знань із мов, що вивчалися чи вивчаються паралельно (рідна і перша іноземна). Невелика кількість годин, що відводиться на вивчення другої іноземної мови, потребує використання всіх засобів, що є в розпорядженні вчителя для інтенсифікації навчального процесу.

З усього вищесказаного можна зробити висновок, що комунікативно - когнітивний підхід є не лише свідоме засвоєння студентами навчально - мовленнєвого матеріалу іноземної мови на базі рефлексії та аналізу у процесі комунікативного навчання, максимально наближеного до реального спілкування, але й засвоєння і використання різноманітних індивідуальних стратегій та прийомів вивчення ІМ, що в свою чергу відповідає актуальним вимогам до вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Романенко О. Комунікативно-когнітивний підхід у навчанні другої іноземної мови майбутніх економістів. *Гуманізація навчально-виховного процесу* : зб. Наук. Праць. Спецвипуск 5. Слов'янськ : СДПУ, 2010. С. 62–68.

2. Марченко Н. Комунікативно - когнітивний підхід до навчання майбутніх учителів німецької мови на базі англійської. *Освіта регіону. Політологія, психологія, комунікація*. 2/2011. С 143. URL : <https://social-science.uu.edu.ua/contents/12>.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УДК 37.091.31-026.12-024.63]81'233'243-057.87(043.2)

М.С. ВАСИЛИК

кандидат педагогічних наук, доцент

доцент кафедри іноземних мов

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ, Україна

SMART-ДОШКА ЯК ЕЛЕМЕНТ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ВНЗ

В умовах динамічного сьогодення суспільство вимагає від вищої освіти підготовки конкурентоспроможних, висококласних спеціалістів, активних і здатних мислити нестандартно, спроможних самостійно і безперервно навчатися впродовж життя, отримуючи знання та професійну інформацію з різних джерел, у тому числі й іноземних. Вищезазначене зумовлює підвищення вимог до викладання іноземних мов у ВНЗ.

Одним із важливих елементів сучасних освітніх інформаційних технологій є інтерактивні дошки, які забезпечують цілісне представлення навчального матеріалу, його ефективне корегування та відтворення, дозволяють чітко структурувати матеріал, що в сукупності створює кращі можливості для його засвоєння студентами.

Як правило, інтерактивною дошкою або SmartBoard вважається комплекс, що складається з таких елементів, як комп'ютер, мультимедійний проектор, інтерактивна дошка та програмне забезпечення. Варто відзначити широкі можливості, які надає цей пристрій. За допомогою спеціального програмного забезпечення викладач та студенти можуть працювати з текстами, відео- та аудіооб'єктами, а також з матеріалами з Інтернету.

Варто наголосити, що SmartBoard дає змогу застосовувати у навчально-виховному процесі широкий спектр різноманітних ресурсів: презентаційне програмне забезпечення; текстові, графічні й музичні редактори; цифрові носії даних; інформаційні сервісні служби мережі Інтернет; статичні зображення (фотографії, рисунки, діаграми, зображення екрана); відеофайли (уривки телепередач, записи на цифрових носіях, відеозображення); звукові записи (фрагменти аудіозаписів, зроблених студентами або викладачами з мікрофона, радіоприймача, інших джерел акустичного сигналу; спеціалізоване програмне забезпечення для інтерактивної дошки [2, с. 80].

Практика свідчить, що використання SmartBoard на заняттях з іноземної мови в поєднанні з педагогічною майстерністю передбачає можливість вносити елементи нововведень у навчальний процес, підвищує інтерес студентів до отримання знань, значно полегшує завдання викладача щодо підготовки до занять. Робота з інтерактивною дошкою дозволяє покращити результати студентів з вивчення іноземної мови.

Вивчення статистики підтверджує, що при використанні в навчальному процесі інтерактивних дошок економія часу досягає 25–30%, що дозволяє в

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

підсумку підвищити ефективність занять і поліпшити результати студентів [1, с. 9–10].

Вагомий внесок зробили вітчизняні науковці та практики, які досліджували сутність інтерактивних методів навчання, ключові аспекти їх використання у навчально-виховному процесі, вивчали окремі методи та способи їх використання на заняттях різних видів, займалися пошуком найоптимальніших з них [3, 64–68]. Г. Б. Гордійчук, В. Д. Кондратюк, Р.С. Гуревич досліджували вплив інтерактивної дошки та мультимедійних пристроїв на навчальний процес і дійшли висновку, що успішність студентів, які використовували інтерактивні засоби у навчанні, значно підвищилась.

Перед викладачем, який бажає включити використання інтерактивної дошки у свою професійну практику, постають такі завдання:

- навчитися практичним прийомам роботи зі SmartBoard;
- методично і правильно застосовувати набуті вміння та навички на підготовчому етапі та під час занять чи інших заходів.

Перед викладачами, які планують використовувати інтерактивні дошки у своїй практиці, постають наступні завдання:

- опанувати практичні способи використання інтерактивних дошок;
- методично застосовувати набуті вміння і навички під час підготовки та проведення занять.

Готуючись до практичних занять з використанням SmartBoard викладачам потрібно враховувати наступні критерії підбору інформації:

- зміст, глибина та кількість наукової інформації повинні бути адаптовані до пізнавальних здібностей і рівня працездатності студентів з урахуванням їх інтелектуальної та мовної підготовки та вікових особливостей.

- візуальний ряд і дикторський текст мають бути пов'язані між собою і становити єдиний потік інформації, подаватися у зрозумілій студентам логічній послідовності, а дикторський текст повинен бути чітким, виразним та стислим.

Отже, правильно сплановане заняття з іноземної мови у ВНЗ з відповідним використанням інтерактивних дошок дає нагоду активізувати навчальну діяльність студентів і мотивує їх до виконання різноманітних завдань, а викладач не тільки має змогу контролювати та керувати роботою студентів, але й отримує засоби запису та реєстрації дій здобувачів освіти, що дуже зручно для подальшого аналізу та коментарів.

Список використаних джерел:

1. Левандович В. І. Використання інтерактивних технологій у процесі навчання інформації/ URL : <http://videouroki.net/filecom.php?fileid=98657780>
2. Осадчий В. В. Використання мультимедійного проектора та електронної інтерактивної дошки в навчально-виховному процесі ВНЗ: навч.-метод. посіб. за ред. Осадчий В. В., Осадча К. П., Сердюк І. М. Мелітополь : ТОВ “Видавничий будинок ММД”, 2011. 132 с.
3. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник за ред. О. І. Пометун. К. : Видавництво А. С. К., 2004. 192 с.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УДК 37.01:37.016:811.111:37.011.3-056.45(043.2)

Г. ГАНГУР

здобувач (першого) бакалаврського рво
спеціальність 014.021 Середня освіта
спеціалізація 014.021 англійська мова та зарубіжна література
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ УЧНЯМИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У період становлення нових суспільних відносин в Україні зростає попит на обдаровану особистість, на творчих, інтелектуально й духовно розвинених громадян. Тому одним із пріоритетних напрямків державної освітньої політики є піклування про обдаровану молодь. Адже саме вона є потенціалом держави, який визначить шляхи її розвитку в майбутньому. Необхідність такої підтримки задекларована в низці державних документів, зокрема: Законах України «Про освіту» (2017 р.), «Про основні засади державної підтримки обдарованих дітей та молоді на Україні» (2005 р.), Національній програмі «Діти України» (2001 р.), Державній цільовій програмі роботи з обдарованою молоддю на 2007–2010 роки (2007 р.), Указі президента України «Про заходи щодо розвитку системи виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді» (2010 р.), «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013 р.), Концепції «Нова українська школа» (2016 р.) тощо.

Проте аналіз практики освіти обдарованих дітей та учнівської молоді в закладах загальної середньої освіти України свідчить про недостатню розробленість законодавчої бази, стихійність зазначеного процесу, що ґрунтується, головним чином, на ентузіазмі окремих учителів, учених, діячів культури й мистецтва, представників батьківської громади.

Вирішення проблем, пов'язаних із виявленням, підтримкою обдарованих учнів та створенням середовища для їх самореалізації, можливе за умови приділення цим питанням особливої уваги та належного фінансування, що зміцнить не тільки матеріально-технічну базу навчального закладу, але й підвищить престиж наукової, дослідницької та творчої діяльності [2, с. 4].

У психологічній, дидактичній і методичній літературі розглядаються різні аспекти досліджуваної проблеми, зокрема: проблеми обдарованості в психології (Д. Богоявленська, Ю. Гончарук, М. Гудь, В. Калашин, О. Кульчицька, М. Розенова) навчання обдарованих дітей (З. Бактори, М. Бургін, Г. Степенко, А. Йоо, Н. Докшина, С. Кошель), методичні основи діагностики інтелектуальної обдарованості (А. Венгер, М. Волощук, О. Зазимко Т. Марцинковська, Н. Стародубцева, В. Холмовська, Е. Щелбанова), характерні риси обдарованих дітей (Г. Костюк, Н. Нестеренко), особливості роботи з обдарованими дітьми (О. Антонова, Ю. Гільбух, О. Губеко, Л. Жук, Р. Науменко, Л. Туріщева).

Велике значення для формування обдарованої особистості мають розроблені психологопедагогічні принципи творчого розвитку дітей в школі

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

(Я. Венгер, Ю. Гільбух, В. Давидов, Д. Ельконін, О. Запорожець, В. Клименко, М. Лисина, Т. Хромова).

Праці вітчизняних науковців розкривають питання освіти обдарованих в Україні (А. Балацінова, О. Бобир, В. Демченко, М. Дроботенко, Л. Григорова, Н. Завгородня, О. Зазимко, І. Карпова, О. Коваленко, О. Козлова, О. Кульчицька, Л. Лавріненко, К. Ліневич, А. Лякішева, В. Моляко, О. Музика, Р. Науменко, Ю. Підборський, Н. Поліхун, Л. Прокопів, Л. Радзіховська, Я. Рудик, М. Федоров, С. Фурдуй, Е. Циганкова та ін.). Дотичними до питань розвитку освіти обдарованих в Україні та за кордоном є розвідки, у яких окреслено особливості різних видів обдарованості: інтелектуальної (В. Бугрій, О. Заболотна, Ю. Клименюк, О. Козлова, А. Сбруєва, І. Ушакова), математичної (В. Крутецький, О. Чашечникова), лінгвістичної (В. Коваленко, О. Кузнецова, О. Семенов), музично-артистичної 3 (О. Єременко, О. Лобова, Г. Ніколаї, О. Реброва, О. Устименко-Косорич), художньої (О. Михайличенко), технічно-конструкторської (О. Белошицький, Г. Іванюк, В. Курок, Н. Пінчук, А. Ткаченко), спортивної (О. Міхеєнко, М. Носко, Ю. Лянной).

В науці існує безліч визначень понять «обдарованість», «обдарована дитина» в залежності від того, під яким кутом зору і з позицій яких наук воно розглядається. Обдарованою вважають особистість, яка в інтелектуальній сфері, сфері академічних досягнень, спілкуванні і лідерстві, художній діяльності має більш розвинуті здібності ніж інші [1].

Отже, аналіз наукової психолого-педагогічної літератури засвідчив, що проблема обдарованості набула статусу державно важливої. Проблема виявлення та розвитку обдарованості учнів у сучасній вітчизняній науці розроблена на достатньому рівні. Проте, особливості роботи з обдарованими учнями у процесі навчання англійської мови все ще залишаються недостатньо вивченими.

Список використаних джерел:

1. Богданова Д.К. Робота з обдарованими дітьми в умовах масової школи / Д.К. Богданова, Л.В. Гончаренко // Управління школою, – №14(62), травень 2014.
2. Воронцова Е. Обдарованість: діагностика та система роботи зі здібними дітьми / Е. Воронцова / газета Психолог, – №25-28, (липень) 2016. – С. 5.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

UDC 378:373.3.091.12.011.3–051]:004(410) (043.5)

V. HARAPKO

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate professor, Department of English Philology and
Methodology of Foreign Language Teaching
Mukachevo State University
Mukachevo, Ukraine

K. ALMASHIJ

seeker of the (second) master's degree
specialty 014 secondary education
specialization 014.021 English language and foreign literature
Mukachevo State University
Mukachevo, Ukraine

V. PODOLIANU

seeker of the (second) master's degree
specialty 014 secondary education
specialization 014.021 English language and foreign literature
Mukachevo State University
Mukachevo, Ukraine

THE ROLE OF LOCAL STUDIES PROJECTS IN FACILITATING EFFECTIVE INTERCULTURAL COMMUNICATION

Intercultural communication is becoming increasingly important in our globalized world. In this article, we discuss the potential of local studies projects as an effective means of preparation for intercultural communication. We explore the benefits of engaging in local studies projects and how they can enhance individuals' intercultural competence. The article also discusses the implications of integrating local studies projects into educational curricula to prepare individuals for successful intercultural communication.

Intercultural communication is a complex and multifaceted aspect of human interaction, especially in today's interconnected world. Effective intercultural communication involves the ability to understand and navigate differences in cultural norms, values, and communication styles. Developing intercultural competence is crucial for individuals to successfully engage in diverse social and professional environments. Recognizing the significance of intercultural communication skills, this article explores the potential of local studies projects as a valuable tool in preparing individuals for effective intercultural communication [3].

Local studies projects involve the exploration and study of the culture, history, and traditions of a specific local community or region. Engaging in such projects provides individuals with opportunities to gain firsthand knowledge and understanding of diverse cultural practices and values. Through direct interaction with local communities, individuals can develop empathy, cultural sensitivity, and an appreciation for cultural diversity, which are essential components of intercultural competence.

Moreover, local studies projects offer a platform for individuals to examine the interconnectedness of local cultures with global contexts. By studying local communities within a broader global framework, individuals can appreciate the interdependence of cultures and recognize the shared human experiences that

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

transcend geographical boundaries. This broader perspective is critical in preparing individuals for engaging in meaningful intercultural communication [2].

Engaging in local studies projects provides numerous benefits that enhance individuals' readiness for intercultural communication. Firstly, such projects promote cultural awareness and sensitivity by exposing individuals to the richness and diversity of local cultures [1]. By immersing themselves in the customs, traditions, and languages of local communities, individuals can develop a deeper understanding of cultural nuances and communication patterns, which are essential for effective intercultural communication. Secondly, local studies projects encourage the development of empathy and open-mindedness. Interacting with members of local communities allows individuals to recognize and appreciate different perspectives, values, and worldviews. This exposure fosters empathy and humility, enabling individuals to approach intercultural exchanges with respect and a willingness to understand and adapt to diverse cultural norms and communication styles [4]. Thirdly, local studies projects provide opportunities for language acquisition and linguistic diversity. Language is a fundamental aspect of culture and central to effective intercultural communication. Engaging in local studies projects often involves exposure to different languages and dialects, which can significantly enhance individuals' language skills and their ability to communicate across linguistic barriers [5].

Finally, local studies projects facilitate the development of intercultural communication skills such as nonverbal communication, active listening, and conflict resolution. By engaging in real-life interactions with people from diverse cultural backgrounds, individuals can practice and hone their communication skills in culturally diverse settings, preparing them to navigate intercultural communication challenges effectively.

List of Literature Used:

1. Гарапко В., Йовдій В., Дешко М.. Використання сучасних освітніх цифрових педагогічних технологій у підготовці здобувачів. Людинознавчі студії. Серія: Педагогіка : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – Дрогобич: В Д: Гельветика, 2023. – Вип. 16(48). – С. 49-53.

2. Beckett G. Academic language and literacy socialization through project- based instruction. *Journal of Asian Pacific Communication*. 2005. URL: <https://www.jbe-platform.com/content/journals/10.1075/japc.15.1.12bec>. (Last accessed: 20.12.2023).

3. Bülent A. Maximizing the Benefits of Project Work in Foreign language Classrooms. *English Teaching Forum*. 2005. URL: https://americanenglish.state.gov/files/ae/resource_files/05-43-4-c.pdf. (Last accessed: 24.12.2023).

4. Fried-Booth D. *Project Work*. OUP. 2012. URL: https://books.google.com.ua/books/about/Project_Work_Second_Edition.html?id=pyYkiaophRYC&redir_esc=y. (Last accessed: 23.12.2023).

5. Stein S. *Equipped for the Future: A Customer-Driven Vision for Adult Literacy and Lifelong Learning*. Washington, DC: National Institute for Literacy. 1995. URL: <https://eric.ed.gov/?id=ED384792>. (Last accessed: 28.12.2023).

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

UDC 37.013.73:37.091.12:005.963(043.2)

E. O. GELETEI
seeker of the (second) master's degree
specialty 014 secondary education
specialization 014.021 English language and foreign literature
Mukachevo State University
Mukachevo, Ukraine

EDUCATIONAL POTENTIAL OF USING DIGITAL TECHNOLOGIES

Using computer and digital (digital) technologies in foreign language lessons, in particular of the English language, is gaining every year increasingly popular. This is caused by many factors that are closely related to globalization of education [1].

With the help of digital learning tools, students develop abilities, structure of thinking, processes of understanding a foreign language, etc. In addition, preparations are underway for a future in which technology will play a decisive role.

The digital learning tools provide more tools at work teacher and students. Since everyone has individual qualities and pace of learning, then using as much as possible training methods will increase the probability assimilation of the material by students. Multimedia learning tools are a universal technique that varies with each learning style. It is worth noting that the online content is quickly and easily updated, so schoolchildren will immediately have access to the latest information [1, c. 526].

The classification of digital technologies for of a foreign language is usually based on type language skills to be learned or enhanced, such as listening, reading, speaking and writing. In addition, this classification may include different types software, online tools, multimedia resources, games and mobile applications that can be used for learning a foreign language.

For example, to teach listening various can be used audio and video resources such as podcasts, video lessons and interactive exercises, and for learning to speak - programs for recording and voice reproductions that allow students to practice their pronunciation and intonation.

The classification of digital technologies for foreign language can also include a variety of interactive games and exercises, such as like crosswords, puzzles and others that can help students improve your language skills and develop your vocabulary and grammar. In general, this classification helps teachers and students choose the most effective digital technologies to achieve specific language goals.

One of the scientists who is engaged in the classification of digital technologies is Michael Moore. He determined four main types of digital technologies for learning, which include:

1. Technologies for training delivery: include the use of websites, e-mail, online courses and other Internet technologies for delivery learning materials.
2. Technologies for communication and cooperation: involve conducting interactive forums, chats, video conferences, creation of virtual classes and other tools for communication and cooperation between students and teachers.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

3. Technologies for providing content: multimedia such as video, audio, images, graphics and other means for provision of information and assistance in learning the material.

4. Technologies for assessment and tracking progress: involve the use of tools to assess knowledge and skills students, such as tests, online surveys, and tools for tracking progress, such as reporting systems and tracking [1, с. 528].

To other scientists working in the field classification of digital technologies, is Jose Ruiz, who offered her own classification of digital technologies, which includes generative neural networks, virtual reality and others.

The use of digital technologies at the foreign language lessons is useful and relevant for several reasons:

1. Students' interest. Junior students and middle school age usually more interested in technology, and the use of digital tools can contribute to attracting their attention and interest in learning.

2. Interaction and cooperation. Some digital tools allow students to interact and cooperate with each other in the lesson, which helps to raise the level communication and social interaction.

3. Wider access to materials.

Use of digital tools can provide wider access to a variety of materials that will help students improve their language skills.

4. Adaptation to individual needs students Some digital tools can be adjusted to individual needs students, which allows them to learn on their own pace and focus on those aspects of the language that are most important to them.

5. Relevance. In a world where technology the use of digital technologies in lessons are becoming more and more common of a foreign language is relevant and relevant requirements of modern education.

So, the role of digital technologies in the process of learning a foreign language is to create a favorable environment for language learning where students can interact with various language resources, use various tools and means to develop your skills. Using digital technologies allows to ensure effective communication between teacher and student, in particular with help e-mail, messengers and video communication, which becomes especially important in distance learning situations. In general, the use of these technologies in lessons with of a foreign language helps to improve the effectiveness of learning and make it more exciting and interesting for students.

List of Literature Useds:

1. Hubackova S. E-learning in English and German language teaching. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 2015. Issue 199. P. 525–529. URL: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.07.542>.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

UDC 37.013

NATALIIA HERTSOVSKA
Candidate of Philological Sciences,
Associate professor, Department of English Philology and
Methodology of Foreign Language Teaching
Mukachevo State University
Mukachevo, Ukraine

INTRODUCING THE THEORY OF SEMANTIC WAVES INTO TEACHING OF PHILOLOGICAL DISCIPLINES

Semantic waves are a simple way to visualise how we build knowledge. The theory was developed by an educational researcher, Karl Maton, and has become popular across the world to review and improve learning activities in many different teaching contexts [1]. For example, semantic waves have been used to review the teaching of nursing in universities and to improve history lessons in secondary schools.

A semantic wave is a simple diagram or a drawing which represents the planned knowledge building about a concept within a learning activity. In order to build the lecture around the concept of semantic waves a lecture needs to ask him/herself the following questions: Are we using technical vocabulary or everyday vocabulary to talk about the concept we are learning about? Are we talking about the concept in a non-specific abstract way or in a specific context?

It is understandable that experts (lecturers) and novices (students) understand and describe concepts differently. While novices are more comfortable using concrete contexts to express concepts in simple language, experts are far more likely to describe the same concepts in the abstract, and to use precise technical or professional language depending on the sphere of knowledge. Unpacking and repacking concepts is achieved by adjusting either of these two aspects.

While using simple words while introducing and describing philological terminology educators can make ideas more accessible to learners. It is advisable for educators to start with precise terminology e.g. “a loan word”, “conversion”, but then use less precise terms for novices such as “a borrowing” and “zero derivation”. An important final step is to return to the original and precise terms that were used to introduce the concept.

The other approach to unpacking and repacking concepts revolves around the context through which they are presented, e.i. their semantic gravity. Educators do this all the time through analogy, unplugged activities, using collocations and so on. A more contextualised exploration of a concept gives learners a concrete example to build their understanding. A good example here may be introducing the notion of homonyms and its types in the English language. It is advisable to specify the difference of this phenomena in English and Ukrainian, to suggest the contextual examples of all the kinds of English homonyms. However, if learners don't then step back from their concrete examples and view the concepts in the abstract, their understanding may become limited to the single context.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

For both language and context, the repacking phase in the semantic wave is crucial: during this phase, learners explore the nuance of technical terms such as “algorithm”, as well as where analogies work, and where they break down. They move their understanding from the specific and concrete to the general and abstract.

The main mistakes in introducing concepts is high flatlining when the educator might only explain and discuss concepts in technical language and abstract contexts. This is what experts do when talking together. They do not unpack the meanings at all, assuming that the other has mastery of the language and concepts. Such an explanation is incomprehensible to a novice learner, as they do not understand the terminology.

Another fault is the so-called low flatlining: the educator might only use simpler examples and language, and never make the links to the concepts they are trying to explain, or move out of specific contexts. For example, in a lecture about the semantic structure of the word, the lecturer just talks about words with opposite meanings, without division into complementary, gradable, and relational thus limiting the learners only to primitive understanding of the concept.

In case of down escalators the educator may structure an explanation to take learners down the semantic wave, but not back up. The educator makes a link from a scientific concept, but learners do not repack the ideas during the activity. The class moves on to the next concept before having repacked the simpler meanings into the technical meanings [2].

That is why it is important to follow the theory of semantic waves while introducing the concepts during lectures in philological disciplines in order to build the proper understanding of the terms among students learning the language.

The list of literature used:

1. Maton K. Making semantic waves: A key to cumulative knowledge-building. *Linguistics and Education*, 24(1), 2013. – P. 8 – 22.
2. Curzon P. et al. Teaching of concepts. In: Sentance, S., Barendsen, E., & Schulte, C. (eds.), *Computer Science Education: Perspectives on Teaching and Learning in School*. London, Bloomsbury Publishing, 2018. – P. 99 - 108.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

UDC 373.091.33:003:811.111(043.2)=111

NATALIIA HERTSOVSKA

Candidate of Philological Sciences,
Associate professor, Department of English Philology and
Methodology of Foreign Language Teaching
Mukachevo State University
Mukachevo, Ukraine

KARINA MYHOLYNETS

seeker of the (first) bachelor's degree
specialty 014 secondary education
specialization 014.021 English language and foreign literature
Mukachevo State University
Mukachevo, Ukraine

PHONICS METHOD OF TEACHING READING

There have been many methods of teaching children how to read in the past, but current best practice research promotes phonics in early reading programs. Phonics is one of the five essential elements of learning to read, alongside phonemic awareness, vocabulary, fluency and comprehension.

Phonics is a method of instruction that helps children learn and be able to use the alphabetic principle – the concept that words are made up of letters and that letters represent sounds.

Phonics instruction does this by teaching children to decode words by sounds – showing them how to make connections between the letters of written texts (graphemes, or letter symbols) and the sounds of spoken language.

One of the major difficulties children can have when learning to read is understanding of phonics. Failure to grasp that printed symbols represent the sounds of spoken words makes it impossible to become a fluent reader.

Children who are unable to link letters to their sounds may struggle to read. Research has shown that phonics instruction is essential for any program that aims to teach children how to read.

Without an understanding of the relationship between letters and sounds, the process of reading cannot occur [1].

Let me now consider the approaches to phonics instruction. Most teachers are acquainted with several approaches to phonics instruction, including those listed below. The distinctions between approaches are not absolute, and some programs of instruction combine approaches.

Synthetic phonics: Children learn how to convert letters or letter combinations into sounds, and then how to blend the sounds together to form recognizable words.

Analytic phonics: Children learn to analyse letter-sound relationships in previously learned words. They do not pronounce sounds in isolation.

Analogy-based phonics: Children learn to use parts of word families they know to identify words they don't know that have similar parts.

Phonics through spelling: Children learn to segment words into phonemes and to make words by writing letters for phonemes.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Embedded phonics: Children are taught letter-sound relationships during the reading of connected text. (Since children encounter different letter-sound relationships as they read, this approach is not systematic or explicit.)

Onset-rime phonics instruction: Children learn to identify the sound of the letter or letters before the first vowel (the onset) in a one-syllable word and the sound of the remaining part of the word (the rime) [2].

Whilst phonics is a perfect way to teach younger children, typically aged between 4-7 years old, it can also be used at any age. In the UK, teaching phonics has been proven to raise the standard of literacy and reading. Since 2012, the percentage of children achieving the expected standard in phonics has grown from around 60% to over 80% in 2019.

The teaching of phonics has also been backed up by scientific studies, such as this one from the University of Royal Holloway London. It found that the phonics teaching method had a profound impact on the accuracy of reading aloud and comprehension when compared to children who focussed on the meanings of new words. In another words, children who were taught by focussing on the meaning of the words were much less accurate in reading aloud and MRI scans also found that their brains had to work harder to decipher what they were reading [3].

In conclusion, the phonics method of teaching reading has demonstrated its efficacy in providing learners with essential tools for decoding and comprehending written language. By focusing on the relationship between sounds and letters, this approach equips students with foundational skills necessary for fluent reading and literacy development.

The list of literature used:

1. Phonics and Reading: Nurturing Confidence from the Very Beginning. Access mode: <https://readingeggs.com/about/phonics/>
2. Put Reading First: The Research Building Blocks for Teaching Children to Read Kindergarten Through Grade 3. A publication of The Partnership for Reading. – 2001. P.12.
3. Findel. A guide to phonics: what is it, what are the benefits and why is it so important? Access mode: <https://www.findel-international.com/findel-international-blog/international-schools/the-importance-of-teaching-phonics>.

УДК 371.3:800

К. Ю. ГРЕШИНЕЦЬ

студентка 4-го курсу

Середньої освіти (мова і література (англійська))

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

м. Берегове, Україна

MUSIC AND SONGS AND THEIR IMPACT ON LANGUAGE LEARNING

Music, an integral part of human culture, holds a unique position in education, especially in shaping children's development. From early exposure to melodies to structured music lessons, the impact of music on cognitive skills, emotional expression, and social interaction in children is profound.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Keywords: acquisition, aid, children, classroom, comprehension, cultural gaps, effects, grammar, language learning, learners with special needs, memory aid, motivation, music, positive impact, second language, songs, students, vocabulary

Music and Its Effects on Children. Weekly music lessons, choir rehearsals, and creative movement classes provide numerous benefits for children beyond mere enjoyment. Music fosters self-discipline through regular practice, enhancing organizational skills and dedication. Furthermore, research indicates that musical education improves higher thinking skills, aiding problem-solving and analytical abilities, with music reading stimulating the same brain areas as mathematical thinking.

The Effect of Music on Learners with Special Needs. The article "Making Music Boosts Brain's Language Skills" by Victoria Jaggard suggests that individuals with learning and developmental disorders, such as dyslexia, may struggle to focus on sounds in noisy environments, making musical experience a potential remedy for such difficulties [1]. Music therapy, as highlighted by the British Association for Music Therapy, can aid in various clinical situations, enhancing communication and promoting autonomy, self-esteem, teamwork, and emotional processing. Music education also enhances reasoning and organizational skills, offering a sense of achievement and cognitive development for learners with special needs [2].

Music as Memory Aid. Music has been shown to aid in the recall of information, as demonstrated by studies such as Wallace (1994) [3], Prickett and Moore (1991) [4], and McElhinney and Annett (1996) [5]. The melodic aspect of music provides sequential, length, and rhythmic information that facilitates text recall, particularly when encoded together with the text. This has implications for learning and memory across various populations, including those with Alzheimer's disease or learning disabilities like dyslexia. Music therapy, as advocated by the British Association for Music Therapy, offers benefits for individuals with communication difficulties, promoting autonomy, self-esteem, teamwork, and emotional processing. Overall, music education fosters reasoning, organization skills, and a sense of achievement, particularly for learners with special needs.

The Impact of Music on Language Learning. Music has a significant impact on language learning, as suggested by various studies and teaching methodologies. Gardner (1985) proposed that all individuals possess some degree of musical intelligence, which can be tapped into to enhance language learning. Overy (1998) reported that exposure to music instruction improved language and reading skills in students. Music enhances social harmony, serves as a motivation force, and acts as a tool for learning by encoding cultural meanings and worldviews. In English teaching and learning, songs are utilized to improve speaking and listening skills, broaden vocabulary, enrich cultural knowledge, and facilitate phonetic intonation. Overall, music integration in language learning facilitates engagement, comprehension, and retention of linguistic content [6].

Effects and Implications of Music During the Process of Second Language Acquisition. Music plays a vital role in second language acquisition, benefiting

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

various aspects of communication including reading, writing, speaking, and listening. It enhances memory, pronunciation, vocabulary acquisition, sentence structure, and fluency. Music inspires emotional connections, motivation, and confidence in learners, fostering a positive learning environment. Additionally, it promotes peer bonding, cultural awareness, and creativity. Integrating music into language learning engages both brain hemispheres, enhances comprehension, and accommodates diverse learning styles [7].

Using Songs and Music in the Classroom. Songs and music are valuable tools in the language classroom, offering various activities to enhance learning. They can be used for warm-ups, gapped text exercises, dictations, discussions, and creative writing tasks. Additionally, music aids in teaching grammar, vocabulary, and pronunciation. It sets the mood, engages learners, and promotes creativity and teamwork. Classical music can also be used to create atmosphere and aid relaxation. Sensitivity to students' preferences is crucial when integrating music into lessons.

Conclusion. This thesis highlights the significant positive impact of incorporating music into the second language acquisition process, improving articulation, intonation, grammar, and overall comprehension. All in all, music serves as a powerful tool for bridging cultural gaps and enhancing language learning experiences, fostering positive attitudes and motivation among learners.

List of Literature Used:

1. URL1: Making Music Boosts Brain's Language Skills 2010.02.22 <https://www.nationalgeographic.com/culture/article/100220-music-brains-language-stroke-dyslexia>
2. URL2: British Association for Music Therapy <https://www.bamt.org/music-therapy/what-is-music-therapy>
3. Wallace, W. T. Memory for music: Effect of melody on recall of text. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition* / 1994 – DOI: <https://psycnet.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2F0278-7393.20.6.1471>
4. Prickett, C. A., & Moore, R. S.: The use of music to aid memory of Alzheimer's patients. *Journal of Music Therapy* / 1991 – DOI: <https://doi.org/10.1093/jmt/28.2.101>
5. McElhinney, M., & Annett, J. M.: Pattern of efficacy of a musical mnemonic on recall of familiar words over several presentations. *Perceptual and Motor Skills*, 82(2), 395–400. / 1996 – DOI: <https://doi.org/10.2466/pms.1996.82.2.395>
6. Marzieh Mashayekh, Masoud Hashemi” The Impacts of Music on Language Learners’ Performance / Available at: https://www.researchgate.net/publication/271862664_The_Impacts_of_Music_on_Language_Learners'_Performance
7. Edgar R. Eslit: Unlocking the Power of Music: A Novel Approach to Language Teaching and Learning / 2023 – DOI: <https://www.preprints.org/manuscript/202305.0789/v1>

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УДК 37.091.3:005.373:811.111:37.011.3-056.45:81(043.2)

КРИСТІНА ДИРР
здобувач (першого) бакалаврського рво
спеціальність 014 середня освіта
спеціалізація 014.021 англійська мова та зарубіжна література
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ МОЗКОВОГО ШТУРМУ ДЛЯ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЛІНГВІСТИЧНО ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ В БАЗОВІЙ ШКОЛІ

На сучасному етапі розвитку людства, знання іноземних мов є важливим аспектом зростання повноцінного члена суспільства. Світ не стоїть на місці, те, що людина може робити, якою діяльністю займатись почало хвилювати сучасне суспільство все більше та більше. Саме тому проблема обдарованості, розвитку здібностей, інтелекту виходить на перший план в навчанні та вихованні підростаючого покоління. Обдарованість - це сукупність здібностей, які дозволяють індивіду досягти вагомих результатів в одному або декількох видах діяльності, цей різновид обдарованості, який включає в себе підвищений рівень активності до процесу мислення чужою мовою, до активної пізнавальної діяльності в області теорії та історії мови, а також до творчості у виборі способів спілкування іноземною мовою.

На сьогодні проблема обдарованості перебуває в центрі уваги сучасних педагогів, психологів, учителів-практиків, методистів. Але у різні періоди питанням лінгвістичної обдарованості учнів займались науковці: Г. Гарднер, Д. Гетзелз, Р. Сіглер, Р. Стернберг, Дж. Фрімен. За їхнім ствердженням, лінгвістичний інтелект особистості не є однорідним і переважно складається з чутливості до усної і письмової мови, спираючись на це, можливо виділити щонайменше чотири види лінгвістичного інтелекту: мовний, іншомовний, літературний та ораторський (спікерський). На базі досліджень вчені створили структурні компоненти лінгвістичної обдарованості, які поєднані між собою та працюють у взаємодії, та в яких неможливо визначити суттєву складову лінгвістичної обдарованості. Тому, вчитель, який прагне розвивати лінгвістичну обдарованість учнів, повинен звернути увагу на функціонування кожного структурного компоненту окремо (психофізіологічного, наявності та рівня розвитку особистості, мотивації, креативності), а також на гармонійні зв'язки та взаємовплив компонентів. Обдарованість є явищем, що розвивається впродовж навчання. Погоджуючись з цим твердженням, хочеться наголосити, що складним є завданням для педагога розпізнати обдарованість в учня, виявити її особливості. Вчителям видається ще складнішим виявити вміння в учня, розвивати здібності обдарованості та саму обдарованість.

Важливо зазначити, що розвиток обдарованості учнів залежить від професійного рівня педагогів та використання креативних методів навчання. У практиці педагогічної діяльності слід використовувати нові технології навчання, які сприятимуть розвитку інтелектуальної, творчої, предметної або лідерської обдарованості.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Педагогічні інновації пов'язані сьогодні із застосуванням інтерактивних методів у навчальній та виховній діяльності вчителя. Інтерактивним навчанням називають насамперед діалогове навчання, в ході якого здійснюється взаємодія вчителя та учня, де головним завданням є, створення комфортних умов навчання, за яких кожен учасник процесу відчуває свою інтелектуальну спроможність. Одним із методів інтерактивного навчання, безпосередньо і вивчення англійської мови, є метод «мозкового штурму» [2, с. 5].

Мозковий штурм (Brainstorm) - це ефективний метод колективного обговорення, пошуку рішень, що спонукає учасників проявляти свою уяву та творчість, який досягається шляхом вільного вираження думок усіх учасників та учасниць і допомагає знаходити кілька рішень по конкретній темі. Суть цього методу полягає спочатку в чіткому формулюванні навчального питання чи проблеми, а потім у пошуку варіантів оптимальної відповіді на основі використання знань учнів, врахування їх точок зору і ступеня професійної підготовленості. Основними завданнями роботи з методом "мозкового штурму" є прагнення до найбільшої кількості ідей, відсутність критики, кожна відповідь, навіть «неправильна має значення, цінність та заслуговує на увагу [1, с. 113].

Отже, використання інтерактивних методів та прийомів навчання сприяє розвитку творчого потенціалу учнів, забезпечує високий рівень творчого мислення учнів, самостійності, самоствердження, саморозкриття природних інтелектуальних та творчих задатків), що забезпечує розвиток цілісної особистості.

Список використаних джерел:

1. Казачінер О. С. Сучасні форми та методи навчання англійської мови / О.С. Казачінер. – Харків: ВГ «Основа», 2010. – 112 с.
2. Станіслав Райх «Brainstorming методика Мозкового Штурму» стаття, Київ, 2011 р. 5 с.

УДК 655.3.066.11(075)-027.577-049.7:37.016:811.111(043.2)

ТЕТЯНА ЗАЛУЦЬКА

Вчитель англійської мови, вчитель –методист,
Мукачівська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів №4
з поглибленим вивченням окремих предметів та курсів
Мукачівської міської ради Закарпатської області

ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ПІДРУЧНИКІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Актуальність даної теми зумовлена активним використанням автентичних (англ. authentic – природний) матеріалів у вивченні англійської мови у середній школі.

Питанню автентичності приділено чимало статей як українських вчених (С.Ніколаєва [2], Т.Полонська[3], І.Коломійчук [4]), так і закордонних. Зокрема, британський лінгвіст та авторитет у галузі прикладної лінгвістики та викладання мов Х. Уїддоусон акцентує на тому, що необхідно зробити сам процес навчання автентичним [1]. Автентичний текст є центром мовленнєвого

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

спілкування будь-якого акту мовленнєвого спілкування, зовнішньою предметною з'єднувальною ланкою між тим, хто продукує, і тим, хто сприймає, спілкуються вони безпосередньо чи на відстані [2].

У навчальному посібнику «Focus» (п'ятирівневий курс) матеріал структурований та чітко сформований за видами діяльності, що полегшує вчителю підготовку до уроку та забезпечує високий результат досягнень учнів. Маючи досвід викладання англійської мови за підручниками «Focus» (видавництво Pearson), розглянемо роботу з текстами. Кожен розділ містить текст з певними інструкціями, які розвивають вміння учнів логічно мислити, отримувати або селекувати загальну інформацію, давати відповіді на запитання.

Підготовчими вправами учні залучаються до повтору лексем з теми та знайомляться з новими кліше та патернами, які трапляються у тексті, а також тренують навички ведення дискусії. Інструкції до текстів складені у форматі завдань до текстів ЗНО та НМТ. Нижче наводимо завдання до роботи з текстом:

Before reading

In pairs, describe the photos of people in the article using the words

Look at the ways of changing one's appearance.

Put ✓ if they are reversible and X if they are irreversible. Which changes would (would not) you consider?

After reading

Read the article and answer the questions

Match the phrases in blue in the article with these definitions

In pairs, talk about some of the weird and hilarious photos and video clips you have seen online/How do you know whether they are true or false?

Read the article again. Choose from the sentences (A–F) the one which fits each gap. There is one extra sentence.

Complete the text with the correct form of the words in brackets.

Match the phrases in blue in the article with these definitions

Відпрацьовуючи навички розуміння тексту з читання, фокусуємось на вдосконаленні трьох найбільш поширених видів читання: читання з розумінням основного змісту тексту (reading for the main idea), читання з повним розумінням тексту (reading for detail), читання з вибірковою вилученням потрібної інформації (reading for specific information) [3, с. 6].

Автентичні тексти містять своєрідну лексику характерну для іншомовного середовища, що в свою чергу сприяє вивченню культури країни. Відображає своєрідність специфіки культури [4].

Такі тексти цікаві учням через захоплюючий зміст, використання граматичних структур та наближеність тексту до потреб сьогодення (лист, реклама, оголошення). Цікавою є візуалізація: завдання супроводжуються малюнками, які теж привертають увагу учня та активізують смислову здогадку.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Отже, використання автентичної літератури сприяє створенню іншомовного середовища для учнів, що призводить до занурення в мову, розвиває асоціативну пам'ять, логіку та світогляд.

Список використаних джерел:

1. Widdowson H. G. Explorations in Applied Linguistics. Oxford, 1979. 237 pp.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. редактор С. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2003. 273с.
3. Полонська Т. Автентичний текст як основний структурний компонент навчальних посібників елективних курсів з іноземних мов для учнів профільної школи (на прикладі навчального посібника «Culture and Art of Great Britain»). URL: https://lib.iitta.gov.ua/714087/1/Polonska_Authentic_Txt_2016.pdf
4. Коломійчук І. Автентичні матеріали як ефективний засіб забезпечення соціокультурного спрямування процесу навчання іноземної мови. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія. Педагогічні науки»*. 2017. № 1(13). С. 102–105.

УДК 37.014.6:005.642.4:004.738.5(043.2)

К.П.ЩУК
викладач англійської мови,
«спеціаліст першої категорії»,
гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
Мукачівського державного університету
м. Мукачево, Україна

ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ДІТЕЙ

Літературі всіх часів притаманний багатий потенціал тем та ідей, процес її оновлення та поповнення триває і сьогодні. Сучасний читач потребує інформації про письменників, чий внесок збагатив англійську дитячу літературу останніх десятиліть.

Визначальною метою літератури XVI–XVIII ст. були навчання і настанови: від найдавніших абеток, а згодом релігійно-дидактичних "Пам'ятки для дітей" Д. Дженвея, "Книги для хлопчиків і дівчаток" Д. Баньяна до засвоєння англійськими просвітниками ідей Д. Локка про роль літератури у вихованні та перших друкованих видань для дітей Д. Ньюбері ("Маленька гарненька кишенькова книжечка", "Журнал ліліпутів", "Пісеньки матінки Гуски"). Вектор подальшого розвитку англійської дитячої літератури XIX ст. був скоригований становленням і потужним розвитком романтичної естетики в європейській літературі. Традиційні для національної свідомості дидактичний та моралістичний компоненти зберігалися в творчості письменників "вікторіанської доби" (Ш. Янг, Дж. Г. Юнг, Р. М. Беллентайн, Т. Г'юз та ін.) і перекладній літературі (казки Г. К. Андерсена у перекладі англійською М. Гаувіт), яка увійшла до кола читання. Здійснені у XIX столітті адаптації та перекази для дітей "Одісеї" Гомера, романів Д. Дефо і Дж. Свіфта, трагедій і комедій В. Шекспіра стали потужним імпульсом у розвитку національної дитячої літератури. З романтичною хвилею в літературі асоціюється уявне, казкове, фантастичне, що знайшло вияв у глибокій за змістом літературній

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

казці, представленій у широкому спектрі жанрових модифікацій, як-от: казка-алегорія Дж. Раскіна, казка-пародія Ч. Діккенса і В. М. Теккерея, моралістична казка О. Вайльда, філософсько-ексцентрична казка Л. Керролла, повість-казка Дж. Баррі та К. Грема.

На особливу увагу заслуговує такий жанровий різновид фантастики як фентезі, біля витоків якого стоять Дж. Макдональд і В. Морріс, попри звичне читачеві асоціювання цієї художньої форми як способу створення альтернативного світу з класичними нині творами К. С. Льюїса і Дж. Р. Р. Толкіна, органічним продовженням яких стала "поттеріана" Дж. Роулінг. Гобіт і Гаррі Поттер нині стали емблематичними постатями не лише англійської, а й світової дитячої літератури. До слова, змістовій цілісності сприяє і ретельно продуманий авторами "Студій..." прийом з унаочнення матеріалу – це, втілені в ілюстраціях Богдана Самойленка, візуально впізнавані Робінзон Крузо, Гуллівер, малюк Тім зі Скруджем, Білий Кролик, Джон Сільвер, Пітер Пен, кінь Чорний Красень, Крококіт, лев Аслан. Зображальний контент містить елемент інтелектуальної гри творців цієї книги з читачем – на кожній ілюстрації, присвяченій героям конкретного твору, наявний позасюжетний персонаж – чоловічок, "схильний до повноти", вдягнутий "переважно в зелене та жовте", без взуття, бо його ноги від природи мають товсту підошву та "густе і тепле брунатне хутро". Остання деталь додає впевненості здогадці: це Гобіт пройшовся сторінками, що підтверджує завершальна ілюстрація книги – мудрий Гандалф і гобіт Фродо зі звичними атрибутами мандрівника – рюкзаком, палицею, мапою.

Водночас із розумінням, що квест дивакуватого персонажа сторінками книги завершився, приходять усвідомлення, що цей герой не просто знакова постать англійської дитячої літератури, а позачасова метафора надзвичайної глибини, символ дороги і пошуку, що спонукає людину до роздумів про власний шлях і своє призначення у світі.

Список використаних джерел:

1. Alexander. M. A History of English Literature / Michael Alexander., 2000. – 400с.
2. Barrie J. Peter Pan / James Matthew Barrie., 2022. – 165 с.
3. Blamiers H. A Short History of English Literature / Harry Blamiers., 2003. – 484с.
4. Carroll L. Alice's Adventures in Wonderland / Lewis Carroll., 1993. – 86с

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

UDC 37.013.73:37.091.12:005.963(043.2)

D. A. KLYMKO
seeker of the (second) master's degree
specialty 014 secondary education
specialization 014.021 English language and foreign literature
Mukachevo State University
Mukachevo, Ukraine

PECULIARITIES OF DRAMA AS A GENRE OF LITERATURE

The literary critics study the specific features of dramatic works, as evidenced by the works of V. M. Volkenstein, E. G. Kholodov, K. M. Gorbunova, V.V. Osnovin, O. O. Karyagin, B. O. Kostelyanets, M. Ya Polyakova, V. E. Khalizeva. The works of scientists are devoted to a wide range of problems, but the most attention is paid to the originality of conflict and action in dramatic works. The considerations of K.S. Stanislavskyi, B. Shaw, B. Brecht and a number of other contemporary performers of stage art are important for developing the theory of drama.

The beginning with Plato and Aristotle, prominent philosophers and artists of different eras addressed drama as a kind of literature. Today, the very history of drama theory has become the subject of fundamental research. The teachings about the dramatic genre of literature invariably reflected shifts in literary and stage creativity, art in general, and reality itself. At the same time, drama and theater were repeatedly considered as the most complete embodiment of the possibilities of artistic creativity. Aristotle's aesthetics, as is known, has the form of teaching about tragedy - one of the dramatic genres. Classicism also put the problems of drama to the fore.

As a literary genre, drama occupies a unique position in the theory of literature. It is the most active of the other types of literature because of the direct impact it has on the audience. It is used to inform, educate, entertain and in some cases to mobilize an audience. Drama is an imitation of life. Drama differs from other types of literature by its unique characteristics. It is read, but it is mainly written to be performed on the stage, so the ultimate purpose of a dramatic composition is to be performed on the stage in front of an audience. That is, drama is a certain means of communication. It has a message to convey to the audience. And so it enlists actors to convey that message. Drama reflects life, tries to imitate it and realistically present it to people. B. Brecht wrote that "drama is a tool for demonstrating social conditions. It is not just entertainment, but an instrument of political and social change" [1].

Drama is a distinctive genre of literature and theater at the same time. Interest in it and systematic study of its problems arose at the dawn of the birth of theater art. The drama went through a complex evolutionary path, where its composition and structure changed, and the ways of its embodiment on the stage changed. The only thing that has not changed is that drama is a special kind of art, which is intended for performance on the stage, and which has always formed the basis of the theater, that is, the thing without which the theater cannot be thought of.

The dramatic genre includes tragedies, comedies, actual drama, melodramas and vaudeville; 2) in the narrow sense, it is one of the leading genres of drama; a

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

literary work written in the form of a dialogue or polylogue of actors without the author's language. Intended for performance on stage, focused on spectacular expressiveness. People's relationships, the conflicts that arise between them, are revealed through the actions of the heroes and are embodied in a monologue-dialogic form".

Literary experts who study the theory of literature distinguish two genre types of drama:

1. Aristotelian, or "closed" drama, where the characters of the actors are described through their actions. Such a drama represents a fictional structure with the compositional elements necessary for it: the beginning, the development of the action, the climax and the denouement. It stores the chronology of events and the course of actions of the heroes in a relatively limited space. The origins of Aristotelian drama can be traced in the works of ancient authors Sophocles and Euripides. In the era of Classicism, this type of drama is reflected in the works of J. Racine and P. Cornel. In the Enlightenment era, it continued to develop in the works of F. Schiller and H. Lessing. Representatives of the literature of the 19th century were J. Byron, V. Hugo, O. M. Ostrovsky, I. P. Kotlyarevsky, and I. Ya. Franko. The drama of the closed type also exists in modern drama.

2. Non-Aristotelian, or "open" drama. This type of drama is based on synthetic artistic thinking, as a result of which the drama combines lyrical and epic elements, thus creating intergeneric diffusion. This combination is characteristic of the drama of the past (Kabuki and Noh theaters in Japan, musical drama in China, "Vow of Yaugandharayat" in India, "Persians" by Aeschylus in Greece). In more modern dramaturgy, "open drama" appears in the work of B. Brecht, N. Hikmet [1].

The main difference between drama and other types of literature is syncretism. This means the unification of different types of art in the unity of artistic content. The next specific feature of drama is its orientation to the stage. Another feature of drama is the realism of the image, which is based on the realism of human relations. Fantastic and fairy-tale plots, characters, conventions of scenery and stage time will be understandable and interesting if they are based on real human relationships, a real human situation.

So, drama as a literary genre is a synthesis of two arts: theater and the art of speech. Drama is a genre of literature that reflects life in the actions, deeds and experiences of actors and is intended for performance on stage. Dramatic works reproduce the series of events, revealing the relationships of people and their characters precisely in action. The main genre forms of drama are tragedy, comedy and drama itself. The specifics of this literary genre are the plot, conflict, lack of narrative character and authorial language, division into scenic episodes, presence of monologues and dialogues.

References:

1. Yesufu A. R. Elements of Drama. National Open University, 2018. URL : <http://www.uop.edu.pk/ocontents/introduction%20to%20drama.pdf>.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

UDC 37.013.73:37.091.12:005.963(043.2)

Ya. V. KOVACH
seeker of the (second) master's degree
specialty 014 secondary education
specialization 014.021 English language and foreign literature
Mukachevo State University
Mukachevo, Ukraine

COOPERATIVE LEARNING AS AN INTERACTIVE TECHNOLOGY OF TEACHING ENGLISH OF SENIOR SCHOOL LEARNERS

In the conditions of rapid reformation and development of education in modern society with an orientation towards European integration, the need to train student youth capable of interpersonal communication and interaction, primarily in the implementation of intercultural communication, is becoming urgent.

In the context of meeting these needs, the modern school faces the urgent task of finding new educational principles and approaches to the organization of the educational process, restructuring the content, methods, forms and means of teaching students, introducing interactive technologies that will contribute to the development of critical thinking, the creative potential of students, and the improvement of general culture communication and social behavior of students, and thus improving the quality of foreign language education.

In view of this, the question of organizing the training of high school students in conducting a discussion in English by the means of cooperative learning is gaining relevance.

The works of N. Andronik, T. Bychkivska, O. Boretska, I. Zaitseva, O. Kovalenuo, L. Pyrozhenko, S. Nikolayeva, O. Pometun, V. Redka, S. Trubachova are devoted to the study of cooperative methods of teaching and upbringing in the education system works. The essence of cooperative learning is that the learning process takes place under the conditions of constant, active interaction of all students. This is co-learning, mutual learning (collective, group, cooperative learning), where both the student and the teacher are equal subjects of learning, understand what they are doing, reflect on what they know, are able to do, and do. The organization of interactive training involves modeling life situations, using role-playing games, solving problems based on the analysis of circumstances and the corresponding situation [2, p. 782].

The term "cooperative learning" and its counterpart in the Ukrainian language "кооперативне навчання" is the most accurate concept, and therefore, translating American and European methodological developments on the basis of domestic teaching methods, in particular foreign languages, it is worth talking about cooperative learning as the creation of a positive educational atmosphere, development of critical thinking and empathy in the process of cooperation.

Cooperative learning is the building learning in such a way that no student can complete the task independently, but only by working together, they can achieve a common goal (positive interaction); students work in small heterogeneous groups, the criteria for integration in which are personal experience and knowledge, and not

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ethnic or religious affiliation; "safe space" for the development of self-expression, which involves providing a friendly atmosphere in the classroom, conducive to studying different views on the same issue; creation of an environment in which there is no danger, fear and tension; providing opportunities for equal participation; requires compliance with the rules of dialogue, first of all, respect for others; the use of "distancing" (studying another's culture using the examples of specific real or fictional persons, familiar or close to the students' perception) and "simulation" (creating a situation that requires the resolution of a dilemma or prompts dialogue); empathic communication - communication with the aim of understanding the position of another as best as possible, putting yourself in his place [1, p. 27].

Cooperative learning is the building learning in such a way that no student can complete the task independently, but only by working together, they can achieve a common goal (positive interaction); students work in small heterogeneous groups, the criteria for integration in which are personal experience and knowledge, and not ethnic or religious affiliation; "safe space" for the development of self-expression, which involves providing a friendly atmosphere in the classroom, conducive to studying different views on the same issue; creation of an environment in which there is no danger, fear and tension; providing opportunities for equal participation; requires compliance with the rules of dialogue, first of all, respect for others; the use of "distancing" (studying another's culture using the examples of specific real or fictional persons, familiar or close to the students' perception) and "simulation" (creating a situation that requires the resolution of a dilemma or prompts dialogue); empathic communication - communication with the aim of understanding the position of another as best as possible, putting yourself in his place [2, p. 784].

Another important principle of cooperative learning is the simultaneity of interaction, which depends on the number of students involved in cooperation within the same group. Thus, in a group of four, each student has greater opportunities to actively interact than in a group of five, and in pair work, active interaction doubles compared to a group of four. Thus, the most effective for cooperative learning is a group of four, in which two pairs can be formed at any time.

So, cooperative learning is the learning of students in small groups and is based on three main principles: encouragement that is the entire group receiving one for all grades, a certificate, distinction, praise or other type of evaluation of their joint activity; individualization that is performance by each student of his share of the general task and the personal responsibility of each student for all and the group's failures; equal opportunities means that each student brings a group of points to the team's general treasury, made by improving their own previous results.

List of Literature Used:

1. Hill D.A. English Teaching Essentials. Pairwork and Groupwork // ІНОЗЕМНІ МОВИ. – 2014. – №4. – P. 26-28.
2. Mori J., Zeungler J. Conversation analysis and talk-in-interaction in classrooms // Encyclopedia of Language and Education. – Springer US, 2018. – Part 3. – P. 773-785.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УДК 82-92-049.7:373.091.3-053.6: 811.111:81'367.7(043.2)

КАТЕРИНА КОНЧОВИЧ

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри англійської мови, літератури
з методиками навчання,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ВЛАДИСЛАВА КЛИМЕНКО

здобувач (першого) магістерського рівня
спеціальність 014 Середня освіта
спеціалізація 014.021 Англійська мова та зарубіжна література,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ НАВИЧОК У СТАРШІЙ ШКОЛІ

У зв'язку з глобалізацією інформаційних процесів та засобів масової комунікації зростає статус іноземної мови, що, у свою чергу, визначає сучасні вимоги до рівня оволодіння іноземною мовою та необхідність модернізації його підготовки. Навчальний процес у школі зазнав трансформаційних перетворень відповідно до соціального замовлення. Практична мета навчання іноземної мови у старшій школі змінилася таким чином: навчання іноземної мови → навчання іноземного мовлення → навчання іншомовної мовленнєвої діяльності → навчання іншомовного спілкування та взаємодії [1].

Особливе положення у формуванні вмінь реалізовувати іншомовну комунікацію, в залученні учнів до іншомовної культури, активізації когнітивного інтересу та самостійності у процесі вивчення англійської мови, безумовно, займає використання на уроках публіцистичних автентичних матеріалів.

Вітчизняні й закордонні методисти вказують на те, що застосування різних видів публіцистичних автентичних матеріалів у навчальному процесі сприяє зростанню комунікативно-пізнавальної мотивації, розвитку лексичної та лінгвокраїнознавчої компетенції, однозначно впливає на емоційний стан учнів, гарантує можливість синхронного звернення як до мови, так і до культури (Н. В. Баришників, М. В. Плеханова, Р. П. Мільруд, Е. В. Носонович, L. Lieber, M. P. Breen, J. Harmer, H. Hofmann, R. Scarcella, G. Neuner, D. A. Wilkins).

Відбираючи публіцистичні автентичні матеріали для використання на заняттях з англійської мови необхідно враховувати вимоги автентичності, функціональності (різні теми та жанри матеріалів, їх змістовна значущість), дидактичну та пізнавальну цінність матеріалу.

Публіцистичні автентичні матеріали можуть включати:

1. Listening: телешоу, радіо ефіри, телереклама, випуски новин, телефонні повідомлення.

2. Visual: фотографії, твори мистецтва, знаки з символікою, листівки, ілюстровані книги та інше.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

3. Printed: меню ресторану, статті газети, оголошення на дошках оголошень, сайти компанії, талони, каталоги продажів, туристичні брошури, карти меню та рахунки, телефонні книги, знаки, блоги, плакати фільму, етикетки їжі та інше.

У лінгвістичному аспекті автентичні тексти характеризуються своєрідністю лексики: в них має місце безліч займенників, часток, вигуків, слів з емоційним забарвленням, фразеологізмів, ідіом, мовних кліше тощо.

Робота з автентичними текстами має своєрідну специфіку та включає декілька етапів [2]:

1. Ідентифікація змісту тексту (визначення композиції, виявлення сутності змісту, критичне сприйняття, виділення головного і другорядного).

2. Аналіз та осмислення змісту тексту (створення асоціативного ряду, інтерпретація та узагальнення).

3. Робота над змістом тексту (використання методів компресії, реорганізації, відбору потрібної інформації).

Таким чином, публіцистичний автентичний текст містить нову інформацію, що є значущою для учнів за умови, якщо зміст тексту відповідає їх потребам, уподобанням та інтересам, оскільки саме такий текст викликає у суб'єктів навчання відповідну реакцію, стимулює розумову діяльність. Використання автентичних текстів у процесі вивчення іноземної мови надає можливість учням збагатити свій лексичний запас, отримати цікаву інформацію та поглибити свої соціокультурні знання про життя носіїв мови, розвивати різноманітні стратегії читання іншомовних текстів. Переконані, що саме автентичний текст дозволяє зрозуміти національну культуру країни, мова якої вивчається, оволодіти більш широким словниковим запасом. Лише за умови володіння продуктивним запасом іншомовних слів, до складу якого входять найбільш комунікативно значущі одиниці, реалізується вдосконалення лексичних навичок учнів та формується їх лексична компетентність.

В цілому, використання публіцистичних автентичних матеріалів сприяє підвищенню рівня мотивації до вивчення іноземної мови, забезпечує комунікативну та лінгвістичну складову даного процесу, допомагає здійснити процес засвоєння лексичного матеріалу в індивідуалізованій формі, забезпечує навчального матеріалу з реальними ситуаціями, активізує асоціативну пам'ять та мисленнєві процеси.

Список використаних джерел:

1. Коломійчук І.М. Автентичні матеріали як ефективний засіб забезпечення соціокультурного спрямування процесу навчання іноземної мови. Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2017. № 1 (13). С. 102–105.

2. Редько В.Г. Засоби формування комунікативної компетентності у змісті шкільних підручників з іноземних мов. Теорія і практика: монографія. Київ: Генеза, 2012. 224 с.

3. Федоренко Ю. П. Формування комунікативної компетенції старшокласників на сучасному етапі / Ю. П. Федоренко // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Випуск 2. Серія «Педагогічні науки». – Полтава, 2004. – С. 82-87.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УДК 81'233-044.337:811.111:373.5.091.33:007:004.738.5(043.2)

КАТЕРИНА КОНЧОВИЧ

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри англійської мови, літератури
з методиками навчання,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ОЛЕКСАНДРА РОСОЛА

здобувач (першого) магістерського рівня
спеціальність 014 Середня освіта
спеціалізація 014.021 Англійська мова та зарубіжна література,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ВДОСКОНАЛЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ УСНОМОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕДІА ПЛАТФОРМИ JUXTAROST

Сучасний світ розвивається дуже стрімко, а з ним розвивається і система освіти. Інтернет ресурси є чудовим вдосконаленням для традиційної системи освіти, оскільки вони добре слугують для створення зворотного зв'язку між учнями та вчителями. Навчальний процес, який побудований на основі використання візуальних платформ, вважається одним з найцікавіших та найдієвіших засобів для формування англомовної усномовленневої компетентності. Головною педагогічною ідеєю у використанні візуальних платформ є формування інтересу та заохочення учнів до пізнавальної діяльності, опанування комунікативних навичок та вміння розв'язувати поставлені комунікативні завдання.

Проблемою методики навчання англійської мови та формуванням англомовної усномовленневої компетентності займалися багато науковців: В. О. Артемов, М. В. Ляховицький, О. М. Щукін, О. Пометун, Р. Т. Белл, С. Пелмер, С. Ю. Ніколаєва, Ф. Бачмен, Ю. І. Пассов, та Ю. Федоренко. До іноземних вчених, що досліджували різні методи навчання англійської мови, відносяться: А. Кастро-Левандовські (A. Castro-Lewandowski), Дж. Т. Гертель та Н. М. Вессман-Енцінгер, Н. Пірс (J. T. Hertel and N. M. Wessman-Enzinger, N. Pearce).

Слід зазначити, що успішне формування англомовної усномовленневої компетентності учнів старшої школи може відбуватися лише за таких умов: на уроці повинна бути встановлена рівносильна взаємодія вчителя з учнями, тобто, як і вчитель, учні повинні активно взаємодіяти між собою та відповідно з вчителем, бути ініціаторами іншомовної дискусії, мати бажання до пізнавальної діяльності, тощо [1]; запорукою успішного формування компетентності у говорінні вважається також вмотивованість учнів до вивчення іноземною мови; завданням вчителя у цьому випадку є вмотивувати учнів вивчати іноземну мову використовуючи для цього різні методи (інтерактивні платформи для навчання, візуальні платформи, робота в парах, комунікативні ігри тощо) [2]; вчитель повинен враховувати психологічні та вікові особливості учнів, адекватно

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

оцінювати рівень знань учнів та організовувати свої уроки так, аби учні з різним рівнем володіння англійською мовою могли виконувати одні і ті ж самі завдання. Також вчитель повинен бути готовим до того, аби вмiло залучати до пізнавальної діяльності учнів, яким важко дається робота в парах чи іншомовна комунікація, через певні переживання та страхи [3]; використання на уроках англійської мови різноманітних методів навчання, які побудовані на основі інтерактивної складової, візуальної, також групової роботи, рольових ігор тощо [3]; правильний підбір теми уроку є ключовою умовою у формуванні англійської усно мовленнєвої компетентності.

Зважаючи на вищевказані умови та особливості формування англійської усно мовленнєвої компетентності учнів старшої школи, доцільно використовувати новітні методи диджиталізації освіти, а саме медіа платформу LixtaPost. Перевагами для використання візуальної платформи LixtaPost на уроках є: версія додатку на усіх мовах світу; платформа створена як для роботи на комп'ютері, так і для роботи на телефоні чи планшеті; додаток є повністю безкоштовним; велика кількість можливостей, які допоможуть як вчителям, так і учням.

Існує багато способів, як можна використовувати візуальну платформу LixtaPost для вдосконалення англійської усномовленнєвої компетентності учнів старшої школи. Ось деякі з них:

1. Груповий мозковий штурм;
2. Груповий проект;
3. Зворотній зв'язок;
4. Віртуальна екскурсія;
5. Журнал з фото;
6. Марафон новин;
7. Глобальні зв'язки;
8. Інтернет навчання.

В цілому, використання візуальних платформ сприяють розвитку сучасної, ефективної та доступної освіти, що відповідає вимогам інформаційного суспільства сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Панова Л. С., Андрійко І. Ф., Тезікова С. В. та ін. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах / Л. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова // підруч. для студ. вищ. навч. закл.- К.: Академія, 2010. – 328 с.
2. Ратушний І. Школа майбутнього: інтернет та вивчення іноземних мов//Методичний посібник. – 2010.
3. Федоренко Ю. П. Формування комунікативної компетенції старшокласників на сучасному етапі / Ю. П. Федоренко // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Випуск 2. Серія «Педагогічні науки». – Полтава, 2004. – С. 82-87.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УДК 373.016:821(100)(043.2)

Т. М. КРАВЧЕНКО

PhD, старший викладач кафедри
англійської мови, літератури з методиками навчання,
Мукачівський державний університет,

О. ФАНТА

здобувачка 2 курсу
спеціальності 014 Середня освіта (мова і література (англійська))
Мукачівський державний університет,

НАВЧАННЯ ЗАРУБІЖНІЙ ЛІТЕРАТУРИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКОЛАХ: МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ

Диференційований підхід у навчанні зарубіжній літературі в загальноосвітніх школах передбачає використання різноманітних методів, які дозволяють урахувати індивідуальні особливості та потреби кожного учня.

Одним із методів є залучення учнів до читання різних літературних творів залежно від їхніх інтересів, рівня зручності та особистих передбачень. Вчителі можуть пропонувати вибір зі списку книг або адаптувати матеріали для відповідності рівню читацької компетентності кожного учня.

Організація дискусій та групових обговорень для обміну думками, ідеями та враженнями від прочитаного матеріалу дозволяє учням висловлювати свої думки, розуміти різні точки зору та вдосконалювати навички висловлювання своїх думок. Організація обговорень у групах чи всьому класі з приводу ключових моментів, тематики, головних персонажів та інших аспектів зарубіжних творів дає учням можливість висловлювати свої думки, виправляти непорозуміння та спільно доходити до нових висновків.

Ще одним важливим методом вважаємо проведення аналізу літературних текстів з урахуванням різних аспектів, таких як сюжет, персонажі, теми, стиль письма тощо. Учні можуть працювати в парах або малих групах, щоб спільно аналізувати та розуміти тексти [1].

Необхідно сприяти розвитку творчих здібностей шляхом інтерпретації літературних творів через написання власних творчих рефлексій, есе або творчих завдань, які дозволяють учням вільно виражати свої думки та уявлення. Цей підхід створює умови для ефективного навчання зарубіжній літературі, сприяє індивідуальному розвитку кожного учня та підвищує мотивацію до вивчення літературних творів.

Інтерактивність у навчанні створюється через залучення учнів до активних дій та обміну ідеями під час вивчення зарубіжної літератури через дискусії, рольові ігри, театралізовані постановки тощо. Крім того, цей метод дозволяє вчителям більш ефективно відповідати на потреби своїх учнів та створювати стимулююче навчальне середовище. Інтерактивність у навчанні зарубіжної літератури спрямована на створення активного та залучаючого середовища для учнів, де вони можуть вільно обмінюватися думками та ідеями, спільно розв'язувати завдання та занурюватися в світ літературних творів.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Ще одним з найдієвіших методів є влаштування симуляцій або рольових ігор, де учні можуть відтворити події з літературного твору або взяти на себе ролі героїв, що дозволяє їм краще зрозуміти характери, мотивації та дії персонажів [2]. Сюди ж можна віднести також і організацію театралізованих вистав на основі зарубіжних літературних творів, де учні можуть активно брати участь у створенні сценаріїв, виступати в ролі акторів та відчувати атмосферу та суть твору.

Організація проектів, які передбачають дослідницьку роботу, аналіз текстів, створення творчих продуктів або презентацій на тему зарубіжної літератури сприяє розвитку критичного мислення та творчих здібностей учнів. Спільне створення проектів або презентацій на основі зарубіжних творів, де учні можуть об'єднати свої знання та творчість для створення цікавих інтерпретацій та аналізів, дає змогу проявитися індивідуальності кожного учня [3].

Використання відео, аудіозаписів, інтерактивних вправ та онлайн-ресурсів збагачує процес вивчення та залучення уваги учнів до зарубіжної літератури.

Розуміння зарубіжних творів у контексті історії, культури та соціальних умов їхнього написання допомагає учням краще осягнути сутність та цінність літературних творів.

Підбір додаткових матеріалів, таких як біографії авторів, літературні критики, аналізи та інтерпретації творів допомагає учням глибше зрозуміти контекст та смисл зарубіжної літератури.

Ці методи сприяють активному залученню учнів до вивчення зарубіжної літератури, сприяють розвитку комунікативних, аналітичних та творчих навичок, а також стимулюють інтерес до вивчення і розуміння літературних творів. Вони допомагають створити стимулююче та цікаве середовище для вивчення зарубіжної літератури в загальноосвітніх школах, сприяючи розвитку різних аспектів мовленнєвої, критичної та творчої компетенції учнів.

Список використаних джерел

1. Куцінко, О. Г. Особливості викладання зарубіжної літератури в школі / О. Г. Куцінко. - Харків : Основа, 2018. - 94 с. - (Зарубіжна література в школі; вип. 1).
2. Навчальні ігри на уроках зарубіжної літератури. 5-11 класи / уклад.: І. Дворницька, Л. Зіневич. - Тернопіль : Мандрівець, 2007. - 224 с.
3. Ніколенко О.М. Сучасний урок зарубіжної літератури: посібник. К.: Академія, 2003. 288 с.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УДК 82-047.44:373.016:821(100)(043.2)

Л. КРАВЧЕНКО

доктор педагогічних наук, професор
кафедри зарубіжної літератури та полоністики
факультету української та іноземної філології,
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка,
м. Дрогобич, Україна

РЕАЛІЗАЦІЇ ІНТЕРМЕДІАЛЬНОГО ПІДХОДУ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

З процесом глобалізації та потребою органічного влиття у світовий соціум особистості освітня система як найважливіший чинник креації такої можливості зазнала змін і тепер передбачає інтегрування здобувачів освіти у глобалізований світ багаторівневої інформації з критичним мислення та своєю активною позицією, усвідомленням різних аспектів професій, можливістю легкої взаємодії з представниками не лише власної нації, але й інших культур. Мовно-літературна освітня галузь посідає основне місце в розвитку такої особистості у старшій школі, адже формує широкий світогляд, допомагає людині пізнати себе та знайти шлях реалізації. Ця концепція передбачає розвиток ключових та предметних компетентностей в учнів, та забезпечення такої динамічної комбінації знань у парадигмі літературної освіти найширше може реалізовуватись на уроках зарубіжної літератури з поєднанням різних видів мистецтв під час осягнення художніх творів, що і домінантно скеровує інтермедіальний підхід.

У науково-педагогічній спадщині сьогодення окреме місце належить дослідженням інноваційних технологій. Варто виокремити, що впровадженням таких способів покращення процесу навчання зарубіжної літератури у школі займались дослідники Г. Токмань, Н. Химера, С. Дячок, А. Москаленко, М. Катериняк, Л. Удовиченко, Л. Козак та ін. Інтермедіальний підхід під час навчання зарубіжної літератури різногранно окреслювали такі методисти, як Б. Авво, І. Химинець, І. Фрумін та ін.

Компетентну особистість під час навчання зарубіжної літератури допомагає розвивати технологія інноваційності: у методах, прийомах і засобах навчання. Так, загалом поняття «інновація» в перекладі з грецької мови означає «новизна» і тлумачиться, як 1) нововведення; 2) комплекс заходів, спрямованих на впровадження в економіку нової техніки, технологій, винаходів.

Використання таких інновацій під час навчання зарубіжної літератури у старших класах відображається вкрапленням інтерактивних та комп'ютерних технологій задля підвищення мотивації, покращення рецепції (наочність скеровується в фото та відеорядах), розвитку образно-критичного мислення та творчої ініціативи.

Розкриваючи детальніше вищезазначені аспекти застосування інноваційних стратегій навчання, зауважимо, що домінантним під час навчання зарубіжної літератури у старших класах є творчо-критичне читання та

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

поєднання полікультурного осягнення творів, максимального скерування до життєвих ситуацій.

Інтеграція зі знаннями учнів з дисциплін «Українська література», «Мистецтво», елективних курсів профільного гуманітарного скерування старшої школи допоможе реалізувати культурологічний підхід на уроках зарубіжної літератури. Також поєднання інтерпретації творів із елементами музичного, театрального, образотворчого, екранного мистецтва через інтермедіальний підхід стане аспектом проведення навчально-виховного процесу та всебічного розвитку учнів водночас.

Так учитель-словесник максимально наблизиться до реалізації особистісно орієнтованого підходу та допоможе розкрити критичне мислення, творче самовираження, поширити мистецький досвід, сформувати ціннісну парадигму внутрішнього світу учня.

Наприклад, розгортаючи художні твори епох модернізму та постмодернізму, учні мають змогу синтезувати знання з предмету «Зарубіжна література» (через інтертекстуальність) та «Мистецтво» (увиразнюючи світові праці візуальних, аудіальних, синтетичних видів мистецтва).

Для великих епічних творів доцільним є створення буктрейлера. У вигляді презентації або відео учні зможуть відтворити власні враження від прочитаного художнього твору, зацентруватись на основних його інтенціях, мотиваційно скерувати інших людей до прочитання [1, р. 152].

Найбільше інтермедіальний підхід вчитель має можливість застосувати у роботі з творами модернізму та постмодернізму. Практичним його застосуванням може бути праця з синкретизмом символізму у художньому світі лірики А. Рембо, П. Верлена, Г. Аполлінера, драми «Блакитний птах» М. Метерлінка, принципами монтажу та колажу в постмодерних творах. Такі колажі, злиття колористики зі звуком та художніми образами учні можуть відтворити у власних інтерпретаціях через постери або відео.

Поєднати інтермедіальний дискурс у творчій роботі учнів вчитель може на уроці-дискусії та наданні проєктної діяльності. Продуктивним на нетрадиційному уроці-дискусії буде застосування вчителем рефреймінгу для налаштування учнів під різними кутами зору на сприйняття та інтерпретацію аспектів поведінки персонажів, руху сюжетних ліній тощо.

Отже, на сучасних уроках зарубіжної літератури для формування компетентної особистості важливим є вкраплення інноваційних технологій, які здатні учням дати широку можливість для відтворення власного творчого проєкту, глибше усвідомити образи художнього твору та світу навколо.

Список використаних джерел:

1. Пешкова О. Сучасні підходи до трактування поняття інтремедіальність та суміжних термінів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна.* 2015. Вип. 59. С. 151-154.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УДК 929(043.2)

Т. М. КРАВЧЕНКО

PhD, старший викладач кафедри
англійської мови, літератури з методиками навчання,
Мукачівський державний університет

Р. ТОЛОЧЕНКО

здобувачка 2 курсу
спеціальності 014 Середня освіта (мова і література (англійська)),
Мукачівський державний університет

БІОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ІНДИВІДУАЛЬНИЙ СТИЛЬ ПИСЬМЕННИКА: АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Біографічні особливості та індивідуальний стиль письменника завжди залишаються привабливою темою для літературних досліджень. У кожного письменника є своя унікальна історія, яка впливає на його творчість та стиль. Вивчення цих аспектів дозволяє нам краще зрозуміти творчий процес та вплив окремих життєвих подій на творчість письменника.

Перш за все, біографічний підхід дозволяє нам підійти до розуміння того, які події або досвід автора могли стати джерелом натхнення для його творчості. Наприклад, дитинство письменника, його освіта, релігійні переконання, політичні погляди та особисті драми часто відображаються у його творах. Аналізуючи ці аспекти, ми можемо краще зрозуміти, як автор формує свої ідеї та створює світ своїх творів.

Крім того, дослідження індивідуального стилю письменника дозволяє нам звернутися до вивчення його мови, синтаксичних прийомів, метафор, риторичних засобів та інших літературних прийомів. Кожен письменник має свій неповторний стиль, який відображається у виборі слів, ритмі твору, образах та манері оповідання. Аналізуючи ці елементи, ми можемо розкрити особливості та внутрішню логіку творчого процесу письменника. Такий аналіз дозволяє нам глибше зрозуміти авторську інтенцію, його погляди, художні прийоми та стильові уподобання. Вивчення індивідуального стилю також може розкрити розвиток письменника як творчої особистості, його зміни та еволюцію у літературному середовищі. Це важливий аспект літературознавства, який сприяє збагаченню нашого розуміння літературних творів та їхнього значення [3].

У сучасному літературознавстві дослідження біографічних особливостей та індивідуального стилю письменника є невід'ємною частиною аналізу літературних творів. Ці аспекти дозволяють нам краще зрозуміти не лише самі твори, але й сам процес їх створення. Такий підхід допомагає нам проникнути глибше в ментальний світ автора та відчувати його творчу індивідуальність.

Біографічні особливості письменника є ключовим елементом для розуміння його творів. Знання про життя, досвід, соціокультурний контекст автора допомагає розкрити глибинність і значущість його творчості.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Індивідуальний стиль письменника відображається у виборі мовних засобів, ритму, синтаксису та метафор. Його дослідження дозволяє виявити унікальні риси авторської манери та відчути його творчу енергію.

Аналіз біографічних аспектів та стилю письменника розширює наше розуміння не лише окремих літературних творів, але й літературного процесу в цілому. Це допомагає збагатити нашу інтерпретацію та оцінку літератури.

Вивчення ментального світу автора через призму його творчості дає можливість сприймати твори не лише як результат літературного мистецтва, але й як вираз особистісного бачення світу [1].

Інтеграція біографічних та стилістичних досліджень підсилює нашу здатність спілкуватися з літературою, розширює аналітичні здібності та глибше занурює в інтелектуальний діалог з письменником через його твори.

Розуміння історичного періоду, в якому працював письменник, може розкрити додаткові шари значення в його творчості. Соціальні, політичні та культурні обставини часу можуть вплинути на творчий процес і зміст літературних творів.

Важливо також дослідити, як сприймалися твори письменника в його часи та як їх сприймає сучасна читацька аудиторія. Це дозволяє отримати більш повне уявлення про вплив та значення творчості письменника.

Врахування жанрових особливостей творів дозволяє краще розуміти, як саме автор використовує мовні, стилістичні та літературні засоби для досягнення своїх цілей [2].

Порівняння творчості письменника з творчістю інших авторів або навіть з різними періодами його власної творчості може допомогти виявити унікальність стилю та еволюцію творчого процесу.

Аналіз літературних критиків і дослідників також може додати нові відтінки до розуміння та оцінки творчості письменника. Отже, всі ці аспекти можуть бути корисними для більш глибокого й повного розуміння літературної творчості та її авторів.

Список використаних джерел:

1. Гіков Л. В. Особливості вживання лексико-граматичних і лексичних одиниць в авторському стилі (на матеріалі німецької художньої прози): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів, 2003. 20 с.

2. Костецька О. П. Індивідуальне мовлення автора як об'єкт лінгвістики та підходи до його дослідження. Наукові записки НУ «Острозька академія». 2014. №49. С. 196–199.

3. Стельмах Б. Індивідуальний стиль як об'єкт лінгвостилістичних досліджень. Вісник Уман. педуніверситету. Серія: «Філологія (мовознавство)». Київ : Знання України, 2004. С. 228–233.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УДК 82-14-049.7:373.015.31:159.942-043.86(043.2)

Т. В. КУРИЧКА

здобувач (другого) магістерського рво
спеціальність 014 середня освіта
спеціалізація 014.021 англійська мова та зарубіжна література,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ПОТЕНЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ЛІРИКИ У ФОРМУВАННІ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ УЧНІВ

В умовах становлення нової системи освіти в Україні, орієнтованої на входження у світовий освітній простір, передбачаються нові підходи до організації освітнього процесу, відбувається зміна його парадигми. Традиційною метою вивчення шкільного курсу літератури визначалися такі пріоритети: здобуття знань, формування вмінь та навичок, яких має набути випускник закладу загальної середньої освіти. Ліричні твори – це безпосередній вияв в образі ліричного героя настроїв, думок і почуттів автора, породжених впливом об'єктивної дійсності, які передаються засобами своєрідно організованої ритмічної образно-емоційної мови. В ліриці тісно переплітаються почуттєве і раціональне, свідоме і підсвідоме, реальне й уявне, осмислене й інтуїтивне, соціальне й індивідуальне, особисте і загальне.

В центрі уваги лірики не зображення певних об'єктів, подій, явищ природи, а, насамперед, змалювання людських почуттів, найпотаємніших думок, переживань, роздумів, які викликані суспільно-політичними подіями, картинами природи, особистісними моментами в житті людини, вираження ставлення до них. На відміну від епічних творів, які накреслюють широку панораму життя, ліричні твори не мають широкого розгорнутого сюжету, думки поета виражаються лаконічно, сконцентровано. Такі твори допомагають проникнути у внутрішній світ людини, відкрити її гуманістичні устремління [1, с. 47].

До проблеми вивчення лірики та її виховного значення для підростаючого покоління зверталися у своїх науково-методичних дослідженнях вітчизняні вчені Л. Башманівська, Н. Волошина, Г. Клочек, О. Куцевол, А. Лісовський, Л. Мірошніченко, В. Неділько, Є. Пасічник, В. Пахаренко та ін. Зокрема, питання аналізу лірики висвітлювалося в працях Є. Волощук, Б. Бігун, І. Пилипейко О. Гаврилук та І. Маринчук займаються особливостями вивчення поезії В. Сосюри, світ поезії М. Вінграновського досліджував З. Жуковець. А. Ситченко та Є. Шаповалов звертався до проблеми шкільного аналізу ліричного твору, Г. Токмань вивчає цілісність сприйняття ліричного твору: текстуальний аналіз, методика вивчення віршування.

Сприймання і розуміння учнями ліричних творів зумовлюється багатьма факторами: особливостями ліричної поезії; своєрідністю художньої манери поета; характером ідейного змісту творів; загальним розвитком дітей, їх життєвим досвідом. Глибина сприймання читачем ліричного твору залежить від широти, культури його почуттів, емоційної чуйності, здатності проникати у

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

внутрішній світ людини, відгукуватися на її радощі й болі. А між тим ці важливі якості є не в усіх учнів, тому ліричні твори, не знайшовши опори в їх емоційному досвіді, можуть не викликати в них належного інтересу. Родові ознаки ліричних творів зумовлюють специфіку їх вивчення, що пов'язано з низкою супутніх проблем. Однією з них є аналіз образу ліричного героя. Труднощі в осмисленні поняття ліричний герой полягають у суперечностях між змістом і формою ліричного твору. По-перше, саме поняття герой передбачає наявність характеру, тим часом у ліриці йдеться не про характер, а про переживання, яке автор відсторонює від своєї особи, неначе дивлячись на себе збоку, так би мовити, стороннім оком. Таким чином, внутрішнє життя поета (зміст поезії) в процесі творчості ніби перетворюється для нього самого в предмет зовнішнього споглядання (стає формою поезії). Тому в ліричному творі важко відділити героя від автора: часто здається, що ми чуємо авторський голос. Насправді ж без ліричного героя не буває ліричного твору, бо без відсторонення почуттів автора художній твір не відбувся б. Там, де цього відчуження немає і автор постає перед читачем у своїй життєвській достовірності, неминуче прориваються нотки документалізму [1, с. 49].

Читання твору в класі – дуже важливий етап його аналізу. Учні одержують перші емоційні враження, від яких значною мірою залежить сприйняття поезії взагалі. Адже читання ніколи не буває безстороннім – у ньому обов'язково виявляються і розуміння твору, і ставлення до нього. Найефективніші читацькі прийоми не приховують байдужості. Дуже важливо, готуючись до читання, зрозуміти авторські інтонації, в яких закладені своєрідність і неповторність стилю митця.

Один з ефективних прийомів – спостереження над текстом, що дає можливість з'ясувати, через які художні деталі й образи, створені за допомогою добору слів певного змістового відтінку та емоційної забарвленості, а також поетичних засобів виражає поет свої переживання, роздуми, дає оцінку зображеному. Послідовне спостереження над текстом наочно покаже школярам, що всі компоненти ліричної поезії тісно пов'язані між собою, що вони постійно взаємно проникають, тому іноді їх не можна відділити один від одного. Думки й почуття в ліриці виражаються засобами образної мови, матеріалом для якої є мова природна. Сила художнього слова залежить від таланту митця, від його чуття і вміння поставити словесний матеріал в такі емоційно-психологічні зв'язки з іншими словами, щоб воно постало перед нами в усій можливій багатогранності.

Отже, лірика наймобільніша зі всіх родів літератури і має найбільші потенційні можливості у формуванні емоційної сфери учнів та великі виховні можливості.

Список використаних джерел:

1. Токмань Г. Цілісність сприйняття ліричного твору: текстуальний аналіз. Методика вивчення віршування. Дивослово. 2003. № 1. С. 46–50.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УДК 37.013.73:37.091.12:005.963(043.2)

Х. М. ЛАХМАНЕЦЬ
здобувач магістерського рво
спеціальність 014 середня освіта
спеціалізація 014.021 англійська мова та зарубіжна література,
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна

ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ АНАЛІТИЧНОГО ЧИТАННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Сучасний освітній процес акцентує увагу на важливості формування лексичної компетентності учнів старшої школи, особливо під час аналітичного читання на уроках англійської мови. Такий підхід визначається як ключовий аспект мовної освіти, оскільки лексична компетентність безпосередньо впливає на здатність учнів ефективно спілкуватися та виражати свої думки, що є необхідним у глобалізованому світі. [1, с. 108-112, с. 149].

Лексична компетентність виступає не лише як частина мовної компетентності, але й як фундамент для глибокого розуміння і вільного володіння мовою. Вона охоплює знання та розуміння словникового запасу, а також уміння використовувати слова правильно відповідно до контексту та ситуації. Студентам необхідно не тільки знати значення слів, але й уміти ефективно застосовувати їх у різних комунікативних контекстах.

Для повного розуміння лексичної компетентності важливо висвітлити її ключові компоненти, такі як знання звукової та графічної форм лексичних одиниць, граматичні знання, семантичні знання, а також уміння комбінувати лексичні одиниці в речення та вирази. Це вимагає від учнів не тільки запам'ятовування слів, але й розуміння їх взаємодії та використання у відповідних ситуаціях.

Для ефективного формування лексичної компетентності викладачі вдаються до різноманітних методик і підходів. Серед них - використання слів у реальних текстах, активне запам'ятовування словникових одиниць, аналіз семантичних і лексичних полів, а також використання джерел тренування та різноманітних словників. Ці методи сприяють глибокому засвоєнню лексичного матеріалу та розвитку здатності студентів використовувати мову творчо та критично.

Аналітичне читання відіграє ключову роль у формуванні лексичної компетентності. Воно не лише сприяє засвоєнню інформації, а й підтримує глибше розуміння тексту, стимулюючи критичний аналіз та формування власних думок. Через аналітичне читання учні вчаться виходити за рамки простого переказу змісту, аналізувати символи, метафори та інші мовні засоби, що розширює їхнє мовне та культурне розуміння [2].

Нарешті, читання, як ключовий елемент для оволодіння мовою та лексикою, визнається як мотивована форма мовної діяльності. Воно орієнтоване на вилучення інформації з письмових текстів та є невід'ємною

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

частиною навчального процесу. Читання не тільки розвиває лексичні навички, але й сприяє кращому розумінню культурних та соціальних аспектів мови, що є незамінним для формування повноцінної мовної компетентності.

Важливо, щоб робота з учнями старшої школи була активною, особливо, коли відбувається процес власне коментування підбраного вчителем тексту. Завдання для учнів можуть включати в себе переказ змісту, завдання, пов'язані з сюжетом тексту, характеристикою героїв (якщо це художній текст) чи проблем дійових осіб (якщо це публіцистичний текст), взаємодії їх між собою.

У підсумку, лексична компетентність та читання є взаємопов'язаними аспектами мовної освіти, які необхідно розвивати комплексно. Використання інноваційних методик, акцент на аналітичне читання та постійне збагачення словникового запасу відіграють вирішальну роль у формуванні мовної компетентності та підготовці студентів до ефективного спілкування у багатомовному та багатокультурному світі.

Отже, виконання роботи дозволило ретельно проаналізувати теоретичні та методичні аспекти формування лексичної компетентності через аналітичне читання на уроках англійської мови [3]. Отримані результати можуть бути використані як основа для подальших наукових досліджень у цій області та впроваджені в практику викладання англійської мови у шкільному середовищі для досягнення більш високого рівня лексичної компетентності учнів.

Список використаних джерел:

1. Семенишин І. Є. "Навчальні стратегії у вивченні англійської мови як методична проблема". Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. – 2011. – № 2. – С. 153-157. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/295>
2. Молчанова "Комплекс вправ для формування лексичної англомовної компетентності учнів 9 класів." Магістерський науковий вісник. — Випуск № 31. — 2018.— 354 с.: 120.
3. Дячук Н. М. "Подкастинг як засіб формування англомовної лексичної компетентності учнів старших класів". Франкофонія в умовах глобалізації і полікультурності світу: збірник тез IV Міжнародної науково-практичної конференції. —2023. С. 60-63. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/28928>

UDC 37.013.73:37.091.12:005.963(043.2)

M. R. LENYO
seeker of the (second) master's degree
specialty 014 secondary education
specialization 014.021 English language and foreign literature
Mukachevo State University
Mukachevo, Ukraine

THE USE OF AUTHENTIC VIDEO MATERIALS AT LEARNING ENGLISH

Modern level of information technology development, availability of computer equipment and the Internet in schools and for each student allows us to talk about the prerequisites for bringing the teaching of foreign languages to a qualitatively new level.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Learning a foreign language at the modern stage is no longer the study of a group of students isolated from the language environment, but learning in conditions that successfully simulate it. Cognitive-oriented methodology, which involves studying outside the country of language study, can be implemented by introducing a foreign language environment into the educational process.

The analysis of research and publications on the problem shows that the use of authentic materials, acquired a justification in the works of R. Burke, D. Gardner, D. Krashen, F. Michan, L. Miller.

The use of authentic materials during training classroom activities is supported by many researchers because authentic materials reflect natural authentic communication, incorporate and present the culture of the speakers of the language being studied.

From this perspective, the use of authentic materials provides the following advantages for those who master a foreign language: acquaintance of students with the culture of the country whose language they are studying; work with current information offered in authentic materials; overcoming difficulties during training.

Other researchers also emphasize the expediency and positive the influence of authentic video materials on foreign language acquisition communicative competence:

1) students are more encouraged and motivated to study individually or in a group;

2) English-language video materials create a favorable learning environment an environment that positively affects the understanding of information, which is broadcast through an audiovisual channel;

3) video materials help to create the most interesting and the most productive classes;

4) students enrich their vocabulary while watching video materials [2, p. 125]

Authentic material can reproduce communication in various forms - audio recordings and video recordings of a real conversation or dialogue. Multimedia cultural and linguistic environment -it is a cultural-linguistic communicative space created for educational goals with the help of multimedia tools, in which the perception of a foreign (English) language and culture is realized [2, p. 162].

Authentic video materials are integrated and therefore more productive learning tools because they combine audio and video information. The source of the student's development is specially organized training in which creative activity is carried out regarding the independent discovery of scientific regularities, laws, ways of solving tasks, models that embody mental activity, ingenuity, cleverness, desire to acquire knowledge. The process of student personality development in education is considered as the process of creating something new for him in the cognitive and subject areas activity Regular use of the system of special tasks in lessons, aimed at the development of cognitive capabilities and abilities, expands creative abilities of schoolchildren, promotes personal development, increases quality creative readiness,

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

allows children to navigate more confidently in the simplest regularities surrounding their reality and more actively use creativity in everyday life.

Based on the criteria for the classification of video materials, which are used in teaching English, it is advisable to distinguish the concept of a video course and other educational video materials.

Analysis of informational materials of the Internet devoted to video courses allows you to draw the following conclusions:

1) the modern market of teaching aids, in particular, teaching aids video production offers English language teachers a wide choice various video courses;

2) the use of video courses is the most effective for intensive training;

3) the video course has its own building principles, structure, teaching methods, the change of which will lead to a violation of its structure and content;

4) individual parts (fragments) of video courses may to be used in the educational process autonomously, provided correct methodical provision of this use;

5) use of authentic video courses in the educational process possible only on the basis of the available initial knowledge of a foreign language (the authentic video course cannot be used at the initial stage mastering the English language).

There is a wide range of video categories that you can use in educational activities. The actual choice will depend on the study the goal or the expected result, as well as from the characteristics of students and them interests [1, p. 18].

So, we have come to conclusion, that the use of authentic video materials stimulates and promote English language learning and cultural understanding English-speaking countries, providing parallel contact with native speakers language through audio and visual aids, bringing the real world into the learning environment, contextualizing the language in a natural way and allowing students to experience authentic language in a controlled environment.

List of Literature Used:

1. Berk, R. A. Multimedia teaching with video clips: TV, movies, YouTube, and mtvU in the college classroom. *International Journal of Technology in Teaching and Learning*. No. 5(1). 2019. p. 1-21.

2. Mishan F. *Designing authenticity into language learning materials*. Intellect Books. 2015. 346 p.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УДК 004.8:37

О. В. ЛИПЧАНКО-КОВАЧИК

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови,
літератури з методиками навчання,
Мукачівський державний університет,
м.Мукачево, Україна

О. Д. ГАВАШ

здобувач освіти, група ОО-31
Мукачівський державний університет,
м.Мукачево, Україна

ЕФЕКТИВНІСТЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ

Питанню ролі та сутності штучного інтелекту (ШІ) приділяється значна увага у сучасному розвитку світу. Так, імена І. Маска, С. Хокінга, М. Цукерберга, Д. Безоса одразу постають в нашій уяві у нерозривним зв'язком із ШІ. Однак, теоретичною основою є наукові праці закордонних вчених, серед них Н. Бостром, Д. Ланье, Д. Маркоф, М. Форд [5].

Не обійшли своєю увагою це питання в своїх наукових дослідженнях й українські вчені.

Так, напрями використання ШІ в сучасних умовах досліджують А. Дубчак та Я. Литвиненко; переваги та ризики застосування технологій ШІ – Ю. Перучок; штучний інтелект розглядається як мультимодальна лінгводидактична система – А. Банарцева та Л. Малигіна; загальні питання застосування технологій ШІ в освітньому процесі – В. Грицишин, Н. Габрусєва, А. Шевченко, Г. Андрощук. Проте питанню визначення ролі штучного інтелекту у процесі вивчення іноземної мови у закладах вищої освіти приділено мало уваги, що визначає актуальність нашого дослідження [1;3].

Для вивчення ефективності використання штучного інтелекту (ШІ) у навчанні іноземних мов, було проведено дослідження з участю реальних здобувачів 1-3 курсів УжНУ у кількості 60 осіб. Дослідження базувалося на аналізі прогресу студентів, що використовували спеціалізовані платформи та додатки з елементами штучного інтелекту для вивчення мови протягом певного періоду часу.

Учасники дослідження були розділені на дві групи: експериментальну групу, яка використовувала платформи та додатки з ШІ для вивчення мови, і контрольну групу, яка навчалася за традиційними методами. Кожній групі було надано однаковий курс для вивчення мови з аналогічними завданнями та матеріалами.

Протягом дослідження було зібрано дані про прогрес учасників, включаючи результати тестів, час, витрачений на навчання, і рівень зрозуміння та використання мови.

Після аналізу зібраних даних було виявлено наступні результати:

– Покращений прогрес учнів експериментальної групи: Учасники експериментальної групи, які використовували платформи з ШІ, показали

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

значно кращі результати на тестах та завданнях порівняно з учасниками контрольної групи. Вони продемонстрували швидший прогрес у вивченні мови та досягали вищих результатів у тестах з рівня мовленнєвих навичок.

– Збереження мотивації: Учасники експериментальної групи проявляли більшу мотивацію до навчання мови через інтерактивність та персоналізований підхід, наданий платформами з ШІ. Вони активно залучалися до вивчення мови і відчували більшу впевненість у своїх здібностях.

– Ефективне керівництво: Аналіз даних про час, витрачений на навчання, показав, що учасники експериментальної групи витрачали менше часу, але досягали кращих результатів у порівнянні з контрольною групою. Це свідчить про ефективність підходів, що використовуються в платформах з ШІ.

Однак, вважаємо, дискусійним залишається питання безпеки застосування ШІ. Робота із ШІ має бути відповідальною та свідомою. Лише врахування усіх ризиків дасть змогу ефективно опанувати іноземну мову за допомогою ШІ.

Висновки. Використання штучного інтелекту на заняттях із вивчення іноземної мови у закладах вищої освіти дозволяє створити заняття більш наочні та цікаві, підвищує інтенсивність навчального процесу, сприяє миттєвому зворотному зв'язку, формує мотивацію до пізнавальної діяльності, активізує розумові здібності, залучає до роботи пасивних студентів, формує абстрактне та логічне мислення та сприяє індивідуалізації та інтенсифікації навчання через самостійну роботу з цифровими ресурсами. Перспектива подальших досліджень полягає у детальному аналізі позитивних та негативних сторін використання ШІ у процесі опанування іноземної.

Список використаних джерел:

1. Вікторова Л. В., Кочарян А. Б., Мамчур К. В., Коротун О. О. Застосування штучного інтелекту та чат-ботів під час вивчення іноземної мови // Інформаційно-комунікаційні технології в освіті. – 2021. – Вип. 32. – Т. 2. – С. 166–173.

2. Кадемія М., Візнюк І., Поліщук А., Долинний С. Використання штучного інтелекту у вивченні іноземної мови здобувачами освіти // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2022. – С. 153–163. – DOI: 10.31652/2412-1142-2022-63-153-163.

3. Кушмар Л. В., Колот Л. А. Myenglishlab як одна з інноваційних платформ змішаного навчання // Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. – 2019. – Вип. 89. – С. 52–58. – DOI: 10.26565/2227-8877-2019-89-08.

4. Левчук А. Штучний інтелект: лінгвістичні аспекти // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2015. – № 4. – С. 205–209.

5. Хокінг С. Штучний інтелект може стати найгіршим винаходом людства. – 2017.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УДК 378.091.33-028.17+81'243

О. В. ЛИПЧАНКО-КОВАЧИК

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

М. М. КУЦІН,

здобувач освіти другого (магістерського) рівня,
спеціальності 014 СО(АМЗЛ),
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

Мова, як форма існування інтелектуальної діяльності, охоплює всі сфери соціального життя. Культура народів, соціальні умови їх життя та мова нерозривно пов'язані між собою, а тому як під час вивчення іноземної мови, так і при спілкуванні нею з представниками інших країн та націй треба враховувати всі ці важливі фактори. Сьогодні теза про неподільність навчання іноземної мови і ознайомлення з культурою країни, мова якої вивчається, її історією, соціокультурними традиціями, особливостями національного бачення світу народом-носієм є загальновизнаною в методиці викладання іноземної мови.

Вивчення іноземної мови є головною передумовою досягнення адекватного взаєморозуміння між співрозмовниками, які належать до різних культур. Іноземна мова викладається не тільки як засіб спілкування, здобуття додаткової інформації, а й стає засобом відкриття іншого культурного світу, осягнення складності та багатогранності рідної мови та національної культури, національного достоїнства та рівності, засобом громадської освіти, розвитку особистості, її індивідуальних пізнавальних здібностей, соціальних можливостей, культурних потреб [2, с.179].

Зміна соціокультурного контексту вивчення іноземних мов у європейських країнах та рекомендації Ради Європи з мовної освіти визначили нове соціальне замовлення суспільства в галузі освіти, зокрема щодо оволодіння ІМ, яке передбачає не лише навчання іншомовного спілкування, але й формування особистості на стику культур, готової до міжкультурного спілкування та здатної ефективно вирішувати інтеркультурні непорозуміння і конфлікти. Це означає, що учні мають усвідомлювати спільні та відмінні риси рідної й іншомовної культур для успішної участі в діалозі культур.

Розробка культурологічного підходу до навчання стала можливою завдяки урахуванню характеристик сучасного етапу розвитку світової педагогічної думки, що полягають у:

– сприйнятті освіти як культурного процесу, сутність якого виявляється у гуманістичних і творчих способах взаємодії його учасників;

– зміні уявлень про особистість, котра крім соціальних якостей наділена різноманітними суб'єктивними властивостями, що характеризують її автономію, незалежність, здатність до вибору, рефлексії, саморегуляції, які

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

змінюють її роль у педагогічному процесі. Вона стає його головним чинником;
– перегляді ставлення до дитини як об'єкта педагогічного впливу. За нею укріплюється статус суб'єкта власного життя, що має унікальну індивідуальність;

– створенні умов для розвитку та усвідомлення учнем суб'єктного досвіду, індивідуально- особистісних здібностей;

Необхідність застосування культурологічного підходу до вивчення іноземної мови, удосконалення цього процесу і підвищення рівня його якості виникла у зв'язку з процесами глобалізації та потребою формування сприятливих умов для особистісного розвитку людини, її соціалізації у середовищі, якому притаманна наявність представників різних націй та культур.

Список використаних джерел:

1. Baybakova I., Kazymyра Z. Crucial Issues in ESP Teaching // “Стратегії та методики навчання мовам для спеціальних цілей” Науково-методичні матеріали 5-ї Ювілейної Міжнародної конференції. – К., 2001. – С.121.

2. Волошинова Л.В. Використання аудіовізуального мистецтва у викладанні іноземних мов // “Стратегії та методики навчання мовам для спеціальних цілей”: Науково-методичні матеріали 5-ї Ювілейної Міжнародної конференції. – К., 2001 – С.22.

3. Ключковська І.М. Про теоретичні засади комунікативного підходу у вивченні іноземних мов: Збірник наук. праць // Вісник Державного університету “Львівська політехніка”. – 1998. – № 355. – С. 70–73.

УДК 378.091.33-028.17+81'243

О. В. ЛИПЧАНКО-КОВАЧИК
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

У сучасній школі важливою є зміна традиційних методів навчання. Введення інтерактивних технологій дає змогу учням бути більше задіяними в процесі навчання. Інтерактивне навчання, або «навчання за методом участі», створює можливість обговорення кожної проблеми, доведення, аргументування власної думки. При використанні такого методу навчання учень не залишається пасивним слухачем і процес навчання є більш ефективним.

Сучасний освітній процес розвивається в руслі комунікативного підходу до організації навчання. Реалізація цього підходу здійснюється шляхом застосування різних методів навчання, зокрема інтерактивного навчання. Інтерактивна педагогіка спрямована на формування умінь і стратегій комунікації, має на меті навчити дітей важливих соціальних умінь обміну інформацією, продуктивної співпраці, розподілу обов'язків у ході виконання спільного завдання, перемовин з метою пошуку консенсусу тощо.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Використання інтерактивних методів дозволяє реалізувати ідею співпраці учнів між собою та учнів з учителем, вчить їх взаємодіяти, сприяє покращенню психологічної атмосфери на уроці, створює доброзичливу атмосферу, значно підвищує мотивацію учнів.

Дослідження багатьох сучасних науковців спрямовані на розробку ефективних інтерактивних методів та технологій навчання на різних ступенях ЗНЗ. Проблема застосування інтерактивних технологій у навчальному процесі знаходиться в центрі уваги таких дослідників, як О. Єльнікова, Г. Коберник, О. Коберник, В. Мельник, Н. Побірченко та ін. які обґрунтовують доцільність застосування інтерактивних технологій для посилення ефективності процесу навчання. Питання навчання та розвитку інтерактивної компетентності розглядаються в дослідженнях Г. Фрінц, О. Пометун, Л. Пироженко та ін.

Ефективність навчання залежить не тільки від змісту і методів, а й від форм його організації. У дидактиці науковці й досі не дійшли спільної думки про те яка з форм навчання є найефективнішою.

На сучасному етапі провідною формою організації навчального процесу є урок. Урок – це цілісний, логічно завершений, обмежений у часі, регламентований обсягом навчального матеріалу основний елемент педагогічного процесу, який забезпечує активну й планомірну навчально-пізнавальну діяльність групи учнів певного віку і рівня підготовки, спрямовану на розв'язання визначених завдань.

Активна модель уроку передбачає активну діяльність учнів, їх самостійну та творчу роботу. Така модель уроку стимулює пізнавальну активність учнів. Основними методами активної моделі уроку є бесіда, робота з книгою, практичні завдання, різного типу самостійні і творчі завдання.

Пасивна модель уроку це така модель уроку у якій переважає репродуктивна діяльність учнів. Основними методами є усний виклад матеріалу (лекція), демонстрація, екскурсія тощо.

На сучасному етапі освіти наведена вище класифікація розширюється за рахунок доповнення її інтерактивною моделлю уроку. Інтерактивне навчання може бути виділене в окрему групу як певний різновид активного навчання що має свої особливості.

Інтерактивність у навчанні можна пояснити як здатність до взаємодії, перебування в режимі бесіди, діалогу, дії. Відповідно, у дослівному розумінні інтерактивним можна назвати метод, у якому той, хто навчається, є учасником, що здійснює щось, тобто виступає не спостерігачем, а бере активну участь у тому, що відбувається [2, с. 12].

Отже, суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається шляхом постійної, активної взаємодії всіх учнів. Це – співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і учень, і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають уміють і здійснюють.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Список використаних джерел:

1. Грицюк О.І. Практичне використання інтерактивних методів навчання на уроках у початковій школі. Початкове навчання та виховання, 2011. №27. С.2–17.
2. Дівакова І.І. Інтерактивні технології навчання у початкових класах. Тернопіль: Мандрівець, 2007. 180 с.
3. Дуткевич Т.В. Психологічні основи використання інтерактивних методів навчання у процесі підготовки спеціалістів з вищою освітою. Зб. наук. праць «Використання інтерактивних методів та мультимедійних засобів у підготовці педагога» / М-во освіти і науки України, Кам'янець-Поділ. держ. ун-т ; [редкол.: С.А.Копилов, Ю.М.Ковальчук, В.І.Співак та ін.]. Кам'янець-Подільський: Абетка – Нова, 2003. С.26–33.

UDC 37.013.73:37.091.12:005.963(043.2)

O. I. MEDENTSI
seeker of the (second) master's degree
specialty 014 secondary education
specialization 014.021 English language and foreign literature,
Mukachevo State University,
Mukachevo, Ukraine

GERMAN LITERATURE IN THE RECEPTION OF IVAN FRANKO

I. Franko was a zealous keeper of the national treasure - its literature, as he reverently called it - ours. Having defined his life credo with the words "only to fight means to live", he filled his work with Promethean fire. Today, Ivan Franko's legacy has not lost its effectiveness, scientific power, ideological and aesthetic power and beauty. His works of art, translations, and scientific research are widely popular among the Ukrainian audience.

The translation work of I. Franko is an epoch-making philosophical, cultural, and literary phenomenon not only in Ukrainian, but also in world humanitarian studies.

The gigantic translation work of I. Franko covers about 25 years and dominates the corresponding 30-year period in the history of Ukrainian translation (1890–1919). In the field of artistic translation, in terms of the volume of translated works of peoples of the world of different eras, Ivan Franko had no equal translator in any literature. He translated about two hundred works into Ukrainian, starting with the masterpieces of antiquity and the Middle Ages and ending with the best examples of the artistic word at the beginning of the 20th century (from German literature - about 30 great works, countless poems; from English - more than 40 prose and dramatic works, as well as a large number of poems and ballads; from literature and French - about 30 prose works and 30 poetic works) [1, p. 126].

The 10th, 13th and 25th volumes of "Collection of Works of I. Franko in 50 Volumes" are dedicated to I. Franko's translations from German literature. Here, naturally, we are talking about the German language as the source language and the target language. Translations from the German language are systematically presented in the 13th volume, covering a total of 600 pages, translated fiction prose is 164 pages. I. Franko selected from this literature exactly that which, with its secret

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

mechanisms, answers the important questions of his own culture. This determined the choice of the topic of my thesis.

The aim of Kamenyar's activity was to acquaint a wide audience of Ukrainian readers with the brightest examples of German classics, and therefore to enrich the culture of the native people. Translations of the works of German writers, namely Lessing, Schiller and Goethe, not only enriched Ukrainian literature, but also influenced the work of Franko himself. This problem requires detailed research and further systematization of its results.

An attempt to research and synthesize already quite numerous works in the "historical-literary" field "Ivan Franko and German literature", taking into account the most important literary, translation, and cultural concepts.

The creativity of Franko as the translator and translation scholar, has long been the subject of research (E. Novosyadla, O. Dombrovskiy, V. Ragoisha, R. Zorivchak, etc.). One cannot ignore the fundamental studies of Ya. Ryvkis, I. Zhuravska, Ye. Novosyadlova, etc., performed in a comparative-literary or "inter-literary" perspective.

He was one of the first in Ukraine not only to present research on the work of such German poets, writers and dramatists as H.-E. Lessing, Y.-V. Goethe, F. Schiller, H. Heine, G. Hauptmann and others, but also included readers in the pearls of world art in his translation. The merit of I. Franko as a translator of Goethe's "Faust" and Heine's "The Winter's Tale" into Ukrainian is especially great. Translating Goethe's "Faust", I. Franko introduces Ukrainians to the best work of this, in his words, "German Kobzar". At the same time, he began translating the political poems of the Ukrainian Kobzar into German [1, p. 179].

The study of the German-language heritage of I. Franko - writer, publicist, scientist, translator - helps to understand more deeply and in more detail the social, European and world context of his creative activity, his active role in the convergence of Ukrainian, Austrian and German cultures and literatures, in the development of connections between words Yanam and the German world.

So, the critical works of I. Franko as the founder of the scientific reception of the work of the German artist in domestic literary studies are marked by objectivity, insight and novelty. The reasons for the Ukrainian scientist's appeal to the German's heritage were, first of all, personal sympathy for him, admiration for the literary manner, the way of modeling reality, as well as sympathy for the tragic fate and unrealized plans.

List of Literature used:

1. Vivere Momento! Anthologie deutschsprachiger Werke von Ivan Franko. Lwiw, VNTL - Klasyka, 2016. 234 c.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

UDC 37.013.73:37.091.12:005.963(043.2)

A. M. METENKO
seeker of the (second) master's degree
specialty 014 secondary education
specialization 014.021 English language and foreign literature,
Mukachevo State University,
Mukachevo, Ukraine

MODERN APPROACHES TO THE PROBLEM OF THE DEVELOPMENT OF CREATIVE ABILITIES

In recent years, the problem of creative development has acquired a special resonance abilities, as the social order of our society appeared creative personality. The formation of creativity as a personal quality, which determines the productive orientation of the individual, creative individuality, constitutes the main core of her orientation in life, professional and scientific. As theory and practice show, creative thinking is one of the ways active knowledge of the world, and it is this that makes progress possible, as a separate one individual, and humanity as a whole.

The analysis of research and publications on the problem shows that creativity, as a characteristic of the individual, acquired a psychological one justification in the works of D. Bogoyavlenska, L. Vygotskyi, G. Kostyuk, Ya. Ponomarev, S. Rubinshtein, and others. H. Eysenck, A. Kovalenko and R. Sternberg. Researchers Ya. Ponomaryov and V. Petrovskyi separate creativity from intelligence, attribute it to an independent and independent form mental activity. Pedagogical studies of N. Huzii, J. Gilford, S. Sysoeva, P. Torrens and others. give reason to believe that determining the quality of a creative personality is creativity - an important characteristic activity, its condition and result.

Despite of the differences of opinion authors on the problem of creative thinking, almost every one of them connects this one a phenomenon with a person's ability to act productively in non-standard situations and with the ability to create new and original ideas.

In modern scientific literature, "creativity" is considered as "the ability to be creative", i.e. the property of the individual to manifest socially significant creative activity. At the same time, they are done attempts to differentiate the concepts of "creativity" and "creativity": - for procedural-resultative indicators are recognized as essential for creativity; –for creativity - subjectively conditioning. According to this approach creativity is an individual's tendency to creativity, and the process of creativity is a real manifestation of creativity.

The concept "creative potential of an individual" is the integral integrity of natural and social forces of a person, which provides his subjective need for creativity self-realization and self-development. Researchers of creative problems of personality development note that creative potential is not defined memory or attention, has no direct connection with intelligence, is not provided neither excellent academic performance nor erudition. The basis of creative potential personality consists of acquired qualities - creative abilities or creativity [1].

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Despite of the variety of approaches to defining the essence and characteristics of creativity, we consider creative abilities as individual psychological features of the individual that do not directly depend on mental abilities and are manifested in children's fantasy, imagination, special vision of the world, his point of view on the surrounding reality. Creative imagination and creative thinking characterized by dialectics, associativeness, systematicity, make thinking flexible, original, productive and are mandatory components in the structure of creativity.

In solving the problem of creative development of the personality, they are important for us there is a statement by scientists that, firstly, all children are potentially from nature are endowed with the resources for creativity, you just need to be able to reveal them and realize and that the first years of children's lives are the most valuable for development creative personality, for the formation of creative activity. Secondly, development creativity is not determined genetically, but depends on the culture in which a child is brought up. Thirdly, there is no discontinuity in the development of ability to creativity A decline in the development of creativity can be removed at any age through special training, including children in creative activities that allows to give the formation a personality-oriented character, to overcome authoritarianism in education and upbringing, to make the education process emotionally colored and personally significant.

The source of the student's development is specially organized training in which creative activity is carried out regarding the independent discovery of scientific regularities, laws, ways of solving tasks, models that embody mental activity, ingenuity, cleverness, desire to acquire knowledge. The process of student personality development in education is considered as the process of creating something new for him in the cognitive and subject areas activity Regular use of the system of special tasks in lessons, aimed at the development of cognitive capabilities and abilities, expands creative abilities of schoolchildren, promotes personal development, increases quality creative readiness, allows children to navigate more confidently in the simplest regularities surrounding their reality and more actively use creativity in everyday life [2].

So, we have come to conclusion, that the use of creative activity increases the level of creativity and intellectual development of children, and also increases personal self-esteem, self-respect and sense of self-worth. Thus, creativity for a schoolboy in the educational process assumes that he has abilities, motives, and knowledge and skill, thanks to which a product that differs in novelty is created, originality, uniqueness.

List of Literature Used:

1. Gardener, Howard. Five minds for the future. Boston, Massachusetts: Harvard Business School Press, 2007.
2. Kupers E., van Dijk M. Creativity in interaction: the dynamics of teacher-student interactions during a musical composition task. Thinking Skills and Creativity. 2020. Vol. 36. URL: <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2020.100648>

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УДК 37.091.33:81'243:004.8

Ю. А. НАДОЛЬСЬКА

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри методики викладання германських мов,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Запоріжжя, Україна

Л. А. ЄПІФАНЦЕВА

асистент кафедри методики викладання германських мов,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Запоріжжя, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

На сьогодні проблема використання штучного інтелекту в Україні належить до однієї з вагомих у розвитку освітньої та наукової діяльності. Урядом схвалено Концепцію розвитку штучного інтелекту в Україні та план заходів з її реалізації на 2021-2024 роки, згідно з якими впроваджуються технології штучного інтелекту у сфері освіти для забезпечення довгострокової конкурентоспроможності України на міжнародному ринку. Для досягнення мети Концепції у сфері вищої освіти забезпечено виконання таких завдань, як включення питань штучного інтелекту до освітніх програм з різних спеціальностей, створення міждисциплінарних, у тому числі спільних, магістерських і докторських програм, інтеграція провідних онлайн курсів за тематикою штучного інтелекту до освітніх програм тощо [1; 2].

Процес вивчення іноземних мов нині переживає фундаментальні зміни. Все більшої популярності набирають мобільні додатки з вивчення мов, які витісняють класичні сценарії навчання. Різноманітні додатки для перекладу або програми розпізнавання мови ставлять під сумнів необхідність займатися систематичним вивченням мови. Інтеграція штучного інтелекту в освітнє середовище викликає як захоплення, так і сумніви, оскільки вона має потенціал радикально змінити процес навчання.

Штучний інтелект може сприяти в особистому навчанні, забезпечуючи індивідуальні рекомендації, адаптуючись до потреб кожного здобувача та аналізуючи стиль навчання і прогрес. Адаптація навчального матеріалу до індивідуальних потреб дозволяє здобувачам розвиватися у своєму власному темпі та краще розуміти складні теми. Персоналізовані навчальні середовища сприяють саморегуляції навчання, оскільки здобувачі отримують більше контролю над своїм процесом навчання. Вони можуть встановлювати власні цілі, відстежувати свій прогрес і зосереджуватися на темах, які їх цікавлять або з яких вони потребують підтримки.

Однак застосування штучного інтелекту в освітній галузі приховує деякі ризики, які не повинні бути недооцінені. Перш за все це зменшення соціальної взаємодії. Обмін ідеями та обговорення різноманітних проблемних питань з одногрупниками та викладачами є невід'ємною частиною навчального процесу,

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

яка може бути втрачена через використання інструментів навчання, керованих штучним інтелектом. Доступність генераторів текстів та програм перекладу збільшує ризик плагіату, при цьому виникає спокуса використання готових текстів без достатньої кількості джерел, що не лише підриває їх власну академічну добросовісність, але й ускладнює процес навчання. Не менший вплив штучний інтелект здійснює на розвиток критичного мислення. З одного боку, автоматизовані інструменти та програмні рішення спрощують аналіз даних, узагальнення тексту та переклад. Але з іншого боку, залежність від цих технологій може призвести до зменшення когнітивних здібностей здобувачів.

Штучний інтелект наразі є одним з найсучасніших способів при вивченні іноземних мов. При цьому основне завдання викладача полягає у підтримці у здобувачів освіти інтересу до вивчення іноземної мови шляхом організації навчального процесу з урахуванням умов інноваційного середовища освітнього закладу таким чином, аби стимулювати розвиток їх креативності та прагнення до отримання нового досвіду, а також у наданні можливостей успішно використовувати інформаційні технології та вміти оцінювати їх ризики.

Використання штучного інтелекту, зокрема ChatGPT, у навчанні іноземних мов зможе персоналізувати процес навчання та дозволить здобувачам покращувати свої мовленнєві навички у інтерактивних розмовах, зможе надавати детальні пояснення граматичних структур з різноманітними прикладами та винятками з правил, спрощувати складні концепції. Крім того, він виправляє граматичні та орфографічні помилки в коротких текстах та створює покращені версії. Ця всебічна функціональність робить ChatGPT дуже ефективним і адаптивним інструментом для вивчення іноземних мов.

Подальші розвідки повинні бути спрямовані на більш детальне дослідження впливу штучного інтелекту на мотивацію та установки здобувачів при вивченні іноземних мов. Також доцільним, на нашу думку, було б проведення порівняльного аналізу різних штучних інтелектуальних систем в контексті вивчення іноземних мов з метою виявлення переваг та недоліків для оптимізованої інтеграції у навчальний процес.

Список використаних джерел:

1. Кабінет Міністрів України. (2020, 2 грудня). Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні (1556-р). [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text) (дата звернення 20.02.24)
2. Кабінет Міністрів України. (2021, 12 травня). Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні на 2021-2024 роки (438-р). [URL:https://bit.ly/3NEj7gT](https://bit.ly/3NEj7gT) (дата звернення 20.02.24)
3. Кадемія М., Візнюк І., Поліщук А., Долинний С. Використання штучного інтелекту у вивченні іноземної мови здобувачами освіти. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми, 2022. С. 153–163. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2022-63-153-163> (дата звернення 15.02.24)

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УДК 37.091.33:811.111:004-056.24

Ю. А. НАДОЛЬСЬКА
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри методики викладання германських мов,
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького,
м. Запоріжжя, Україна
В. В. МНОЖИНСЬКА
здобувачка 1 курсу магістратури
спеціальності 014.02 Середня освіта. Англійська мова та зарубіжна література,
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького,
м. Запоріжжя, Україна

ІНТЕРАКТИВНІ ПЛАТФОРМИ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ

Сучасна освітня система в Україні спрямована на удосконалення інклюзивного навчання. Зважаючи на це, особлива увага надається інноваційній діяльності, що передбачає впровадження нових та якісних елементів в освітній процес дітей з особливими потребами, особливо у навчанні англійської мови.

В «Проекті Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання..» наголошується про [...забезпечення доступу до якісної освіти кожному відповідно до його потреб та можливостей, що створює умови для розвитку потенціалу, а також ефективної участі в освітньому процесі та житті суспільства,... забезпечення необхідними ресурсами та готових надати якісну освіту залежно від потреб і можливостей здобувачів освіти,... упровадити дієву систему виявлення потреби в підтримці в освітньому процесі та реагування на неї, ...] [1].

Відповідно до зазначеного вище, кожна дитина є важливим суб'єктом для суспільства і має право отримувати якісні освітні послуги, в нашому випадку, здобути знання з англійської мови.

Питання інклюзивної освіти відображені в науково-педагогічних та методичних працях В. Бондара, І. Демченко, О. Євтухової, І. Іванової, Н. Козлова, А. Колупаєвої, І. Купрієвої, В. Ляшенко та інших. До того ж специфіку вивчення іноземних мов учнів з особливими потребами розглядали: І. Каминіна, Н. Тучина, С. Чиж, Н. Щерби та інші. У своїх наукових розвідках вчені розглядали різнобічні аспекти проблеми інклюзивної освіти, здійснили ґрунтовний аналіз стану інклюзивного навчання в освітньому середовищі. Проте, необхідно зазначити, що питання інноваційних технологій у процесі навчання англійської мови учнів з особливими потребами не достатньо розкриті та проаналізовані.

У своєму дослідженні ми пропонуємо звернути увагу на інтерактивні платформи, які використовуються у доповненні з традиційними методами навчання, і виступають невід'ємним складником та важливим інструментом у навчанні англійської мови для учнів з легкою та помірною розумовою відсталістю.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Метою інтерактивних платформ є процес адаптування завдань та вправ до потреб та рівня знань кожного учня. Це дає їм можливість вчитися у власному темпі та отримувати необхідну підтримку. Найважливіше у роботі з такими учнями є візуальна та практична підготовка, яка допомагає їм краще засвоювати інформацію, коли вона подана візуально або через практичні завдання. Наведемо декілька прикладів таких інтерактивних платформ:

– **Kahoot!** <https://kahoot.it/>. На цій платформі проводяться веселі та інтерактивні вікторини з короткими зображеннями або аудіозаписами, де учні мають можливість обирати правильну відповідь з декількох варіантів. Застосування ігрової форми на занятті підсилює увагу та зосередженість на постановки питання і надання відповіді та мотивує учнів до навчання англійської мови.

– **Quizlet**. <https://quizlet.com/latest>. Для цього сайту характерним є інформація, яка подається у вигляді навчальних карток, що значно полегшує та допомагає учням з легкою та помірною розумовою відсталістю засвоїти навчальний матеріал, у нашому випадку, англійської мови.

– **Wordwall** <https://wordwall.net/ua>. Ця платформа допомагає учням з легкою та помірною розумовою відсталістю опанувати граматичний матеріал. У вправах на зразок, «хмари слів», «квіз» учні знаходять граматичні структури, пов'язані з певною темою уроку, та виконують запропоноване завдання. Зауважимо, що у зазначеній платформі є певні переваги, а саме – візуалізація подання слів або граматичних структур, що значно полегшує їх запам'ятовування.

– **Edpuzzle** <https://edpuzzle.com/>. Зазначена інтерактивна платформа багата на безліч цікавих навчальних відео за тематичними аспектами для учнів різного рівня та віку. Особливості цієї платформи – поєднання перегляду відео з читанням тексту та відповідями на запитання у форматі тесту, можливість проходження якого має місце під час перегляду відео. У процесі роботи з цією платформою учні збагачують свій словниковий запас, розвивають навички аудіювання та швидкого реагування на поставлені питання.

– **LearningApps** <https://learningapps.org/>. На цій платформі надані різні форми та види вправ, які допомагають учням опанувати новий лексичний та граматичний матеріал, розвивати візуальні та когнітивні навички, покращувати пам'ять та концентрацію уваги.

Як бачимо, використання інтерактивної платформи на уроках англійської мови це сучасна та ефективна технологія, яка є важливим інструментом для учнів з легкою та помірною розумовою відсталістю. Інтерактивність, візуальна підтримка та використання ігрового формату сприяють покращенню освітнього процесу та мотивують учнів до навчання англійської мови.

Список використаних джерел:

1. Проєкт Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на 2023-2030 роки. Режим доступу. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-nacionalnoyi-strategiyi-rozvitku-inklyuzivnogo-navchannya-na-2023-2030-roki> (дата звернення: 03.03.2024 р.).

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УДК: 373.5.091.33:91:004:81'243:005.336.2(043.2)

В. О. ОБОЗНИЙ
студент I курсу магістратури
природничо-географічного факультету,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Запоріжжя, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ CLIL ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ

У сучасному суспільстві знання іноземної мови є незамінним елементом для досягнення успіху в житті. Це стосується не лише спілкування з людьми з інших країн, а й доступу до інформації, кращої освіти та кар'єрних можливостей. У сфері освіти все більше уваги приділяється інноваційним методам навчання, які дозволяють студентам не лише здобувати знання з конкретних предметів, а й розвивати свої мовні навички й уміння. Однією з таких технологій є CLIL (Content and Language Integrated Learning), яка поєднує вивчення предметного змісту зі спілкуванням іноземною мовою.

Мета публікації - довести ефективність використання технологія CLIL для розвитку іншомовних комунікативних умінь на уроках географії. У наш час іноземні мови використовуються не лише для спілкування, але й для отримання інформації, освіти та ведення бізнесу. Зростає потреба у випускниках ЗЗСО, які не лише володіють знаннями з географії, але й можуть вільно спілкуватися англійською мовою на географічні теми. Дослідження показують, що технологія CLIL є ефективним інструментом для розвитку комунікативної компетентності з іноземних мов.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з окресленої тематики доводить, що багато науковців, як із-за кордону (A. Amado, D. Coyle, L. Dale, C. Dalton-Puffer, A. Gallagher, E. Harrop, Ph. Hood, D. Marsh, P. Mehisto, O. Meyer, M. Porcedda), так і в Україні (О. Білозір, Т. Кириченко, І. Коренева, Ю. Лопата, Л. Монастир'ова, С. Нікіфорчук, З. Огнівенко, Л. Отрошенко, О. Першукова, Т. Рідель), виявили інтерес до проблеми поєднання змісту профільних предметів з іноземною мовою в контексті CLIL. При цьому варто зазначити, що, незважаючи на значну кількість досліджень даної проблеми, існують певні аспекти, які потребують подальшого вивчення, а саме: розробка методики розвитку іншомовної комунікативної компетентності учнів на уроках географії з використанням CLIL-технологій; вивчення впливу CLIL-технологій на мотивацію учнів до вивчення географії та іноземної мови [4, ст. 10]; розробка методичних рекомендацій для вчителів географії щодо використання CLIL-технологій.

CLIL (Content and Language Integrated Learning) – це методологічний підхід, який поєднує вивчення предметного контенту з оволодінням іноземною мовою [1, ст. 12]. Використання технології CLIL на уроках географії може значно підвищити мотивацію учнів до навчання та покращити їхні

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

комунікативні навички в обох сферах.

Використання технології CLIL на уроках географії допомагає створити стимулююче навчальне середовище. Учні більш зацікавлено ставляться до уроку, оскільки мають можливість вивчати новий матеріал не лише з географічної точки зору, а й з точки зору розвитку власних мовних навичок.

CLIL дозволяє інтегрувати вивчення географії з вивченням іноземної мови, що створює більш природне середовище для вивчення мови [2, ст. 185]. Учні отримують можливість використовувати мову в різних контекстах, що призводить до глибшого засвоєння матеріалу.

Здобувачі освіти, використовуючи іноземну мову для спілкування під час вивчення географії, активно розвивають свої комунікативні навички. Вони навчаються висловлювати свої думки, аргументувати свої погляди англійською мовою.

Технологія CLIL дозволяє тим, хто навчається, дізнаватися про географічні питання з різних джерел, представлених іноземною мовою. Це допомагає розширити світогляд учнів і поглибити їхнє розуміння глобальних проблем і викликів.

Розвиток іншомовної комунікативної компетентності на уроках географії за допомогою CLIL технологій також готує школярів до ефективного спілкування в міжнародному середовищі [3, ст. 52]. Вони навчаються не лише розуміти, а й активно використовувати іноземну мову для обміну інформацією та вирішення реальних проблем.

Висновки. Технологія CLIL є ефективним інструментом для розвитку іншомовної комунікативної компетентності учнів на уроках географії. Її використання допомагає мотивувати здобувачів до вивчення обох предметів, формувати географічну картину світу, розвивати критичне мислення та навички самостійного навчання, виховувати толерантність і повагу до різних культур.

Список використаних джерел:

1. Coyle, D., Hood, P., & Marsh, D. (2010). CLIL: Content and Language Integrated Learning. Cambridge University Press. Cambridge.
2. Dalton-Puffer, C. (2011). Content-and-Language Integrated Learning: From Practice to Principles? Annual Review of Applied Linguistics, 31, 182-204.
3. Nikula, T., Dalton-Puffer, C., & Llinares, A. (2016). CLIL in Europe: Evidence from the Content and Language Integrated Learning Project. Multilingual Matters.
4. European Commission. (2006). Content and Language Integrated Learning (CLIL) at School in Europe. Office for Official Publications of the European Communities.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

UDC 37.013.73:37.091.12:005.963(043.2)

O. V. OLEKSYK
seeker of the (second) master's degree
specialty 014 secondary education
specialization 014.021 English language and foreign literature,
Mukachevo State University,
Mukachevo, Ukraine

THE EFFECTIVENESS OF USING COMMUNICATIVE APPROACH TO FOREIGN LANGUAGE LEARNING

The main goal of foreign language learning for senior school learners consists in the formation of communicative competence in them, which involves mastering the language as a means of communication, developing the ability to use it as a tool in the dialogue between cultures and civilizations of the modern world within the limits content determined by the current program for this degree of school education.

Also, according to the all-European recommendations of the Council of Europe, the goal is not just to learn any language, but to communicate freely in that language, i.e., the formation of students' foreign language communicative competence. The structure of communicative competence includes: speech competence (listening, speaking, reading, writing); language competence (lexical, phonetic, orthographic knowledge); discursive competence; sociocultural and sociolinguistic competence; strategic competence. A student must be able to communicate orally, understand various information by ear, logically structure and convey his statements, choose effective strategies for solving any problem. The main factors that affect the formation of communicative competence in students are professional orientation, humanistic style of communication, orientation to communicative culture as a professional value [1, p. 273].

Many methodologists were involved in the development of the communicative approach. Among them, we should mention R. Langs (USA), who is the author of this idea approach, by W. Littlewood (Great Britain), G. E. Pifo (Germany), O. O. Leontyeva, O. D. Karpyuk, N. K. Sklyarenko (Ukraine) and others who made a significant contribution to the theory and practice of this method, developed and defined its main principles, methods and forms of work.

The communicative method of learning foreign languages is based on the fact that the learning process is a model of communication. The communicative method of teaching speech activity is based on five principles:

- 1) the principle of speech and mental activity;
- 2) the principle of individualization with the leading role of the personal aspect;
- 3) the principle of functionality;
- 4) the principle of situationality;
- 5) the principle of novelty.

The communicative orientation of education is a prerequisite for success in students' practical mastery of a foreign language. As practice shows, this is greatly facilitated by the atmosphere of collective communication organized on the basis of

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

communicative situations. Situations stimulate students to communicatively motivated performance of speech acts, and communication in such situations enables students to consciously learn foreign language material. Dialogic and monologic speech is of great importance. Several participants may be involved in this process. From the standpoint of the communicative approach, the process of learning a foreign language is built adequately to the real process of speech communication, that is, the learning process is a model of the process of speech communication.

The maximum convergence of learning processes and real communication according to the most important parameters, such as the communicative and motivated speech behavior of the teacher and students, as well as the objectivity of the communication process, is ensured by the careful selection of communicative and speech intentions, topics, situations that reflect the interests and needs of learners. Communication is necessary - emotionally colored, permeated with experiences, which brings joy, interest and creates prerequisites for success both in education and in everyday life [2, p. 161].

By using a communicative approach, students' cognitive processes are stimulated; students actively participate in the learning process; students are encouraged to express their thoughts, express their feelings and use their experiences; students participate in learning activities that simulate or create real or realistic situations; students are encouraged to work together; students are encouraged to take responsibility for their own learning and develop learning skills; the teacher performs different roles - informer (informer), consultant (resource consultant), monitor - at different stages of the lesson [2, p. 168].

The same principles are applied in the teaching of English in higher education institutions, where much attention is paid to the motivation of students' activities, because this is exactly what encourages them to acquire knowledge better.

So, it is the communicative person-oriented approach that is one of the most effective in this regard, it increases each student's own interest in learning the language because the knowledge they have acquired will be needed in the future.

List of Literature Used:

1. Hymes D. On communicative competence. Sociolinguistics / Eds. J. B. Pride, J. Holmes. Harmondsworth: Penguin, 2014. P. 269–293.
2. Davies A. Communicative Competence as language Use. Applied Linguistics. 2012. № 10/2. P. 157–170.

УДК: 378

MARIANA PLOSKINA
Deutschlehrerin des höchsten Grades,
Berufsschule Nr. 3 in Mukatschevo

DER EINSATZ VON DIGITALEN MEDIEN ZUR LERNERAKTIVIERUNG IM FREMSPRACHENUNTERRICHT

Der Artikel untersucht die Strategien für den erfolgreichen Einsatz von digitalen Medien zur Lerneraktivierung im Fremdsprachenunterricht. Digitale

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Medien werden nicht mehr nur als funktionales Werkzeug betrachtet, sondern sie verändern durch das Potenzial der Digitalisierung die Unterrichtsplanung und didaktisch-methodische Gestaltung des Unterrichts. Wenn das Potenzial digitaler Medien richtig für den Unterricht genutzt wird, erfahren wichtige Merkmale und Prinzipien für guten Unterricht eine Erweiterung, der Aufbau und das Vorgehen werden positiv beeinflusst und verändert.

Ziel des Artikels ist wichtige Faktoren kennenzulernen, die man berücksichtigen sollte, wenn man digitale Medien zur Lerneraktivierung einsetzen möchte.

Lerneraktivierung ist eines der wichtigsten methodisch-didaktischen Prinzipien des Unterrichts. Wenn Lernende sich im Unterricht aktiv beteiligen, wenn sie ihre eigenen Interessen und Wünsche mit einbringen und eigenständig arbeiten, werden sie wahrscheinlich bessere Lernergebnisse erzielen. Lerneraktivierung geht davon aus, dass Lernende, die sich im Unterricht aktiv mit dem Lerngegenstand auseinandersetzen, diesen tiefer verarbeiten und dadurch möglicherweise bessere Lernergebnisse erreichen. Aktive Lernende beteiligen sich durch Fragen und Rückschlüsse am Unterrichtsgeschehen, sie tauschen sich untereinander aus, sie entdecken sprachliche Strukturen selbst oder versuchen Regelmäßigkeit zu beschreiben, sie übernehmen organisatorische und lernsteuernde Aufgaben bis hin zu Lehraktivitäten. Aktive Lernende arbeiten in entsprechenden Aufgabenkontexten motivierter und konzentrierter. Sie entwickeln verstärkt ein Bewusstsein dafür, was sie können und wie sie Sprache lernen [1, S. 29].

Für eine erfolgreiche Lerneraktivierung ist die Vielfalt der Sozialformen und der Arbeitsmethoden notwendig. Der Einsatz digitaler Medien kann Lerneraktivierung unterstützen und digitale Kompetenzen und Qualifikationen der Lernenden verbessern. Digitale Medien sind die Voraussetzung für einen innovativen, interessanten, abwechslungsreichen und aktivierenden Unterricht. Dabei sollen aber einige Voraussetzungen berücksichtigt werden, um digitale Medien erfolgreich einzusetzen.

Die Werkzeuge oder Anwendungen sollen benutzerfreundlich sein und gleichzeitig die Beteiligung in Lernsituationen erleichtern. Damit kann der Fokus auf die sprachlichen statt auf die technischen Lerninhalte gelenkt werden – entsprechend dem Grundsatz, digitale Medien zu benutzen, um zu lernen (usetolearn), statt nur den Umgang mit digitalen Medien zu erlernen (learntouse).

BYOD (Bring Your Own Device) – hier wird den Lernenden empfohlen, im Unterricht ihre eigenen elektronischen Geräte zu verwenden, um Aufgaben zu bearbeiten.

Das digitale Medienangebot sollte angemessen eingesetzt werden, das heißt, sich für den Erwerb der angestrebten Kompetenz bzw. das Training einer Fähigkeit eignen. Die Lehrkraft soll im Voraus überlegen, welche Inhalte vermittelt werden sollen und wie.

Außerdem spielt es eine wichtige Rolle, mit Lernenden den Sinn und Zweck des Einsatzes digitalen Medien im Unterricht zu besprechen. So kann man

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

gleichzeitig auch klare Regeln für eine erfolgreiche Umsetzung diskutieren und festlegen.

In der Praxis ist es auch hilfreich, mögliche Hürden beim Technologieeinsatz im Unterricht mitzubedenken und Lösungen vorzubereiten. Man sollte Lernaktivitäten vorher ausprobieren und sich auch einen Plan B zurechtlegen, für den Fall, dass eine Software nicht funktioniert oder die Webseite nicht mehr zur Verfügung steht.

Es ist einfacher, wenn digitale Medien in kleinen Schritten eingeführt werden. Kleine eLearning-Häppchen, manchmal auch als eTapas bezeichnet (basierend auf den spanischen Appetithäppchen Tapas), können als Mini-Lernsequenzen einfach in den Unterricht integriert werden und überfordern Lernende mit geringen Medienkompetenzen nicht.

Ein interaktionsorientierter und aktivierender Fremdsprachenunterricht muss sich vor allem an den Lernenden als Individuen orientieren. Aufgabe der Lehrkraft ist, Arbeitsformen und Lernszenarien so zu gestalten, dass alle Lernenden aktiv die Zielsprache verwenden, individuelle Lernstrategien anwenden, im Lernprozess eigenständig handeln [2, S. 41].

Der Einsatz digitaler Medien allein sichert keinen Vorsprung im Hinblick auf die Lernergebnisse und den Lernerfolg eines Unterrichts. Der Lernerfolg ist oft ein komplexes Zusammenspiel verschiedener individueller Faktoren. Es gibt aber wichtige Faktoren, die man berücksichtigen sollte, wenn man digitale Medien zur Lerneraktivierung einsetzen möchte: BYOD – Bring Your Own Device, *use to learn* statt *learn to use*, Sinn und Zweck des Einsatzes digitaler Medien mit Lernenden besprechen, Angemessenheit des digitalen Mediums für das Lernziel beleuchten, Inhalte in kleinen Häppchen servieren, vorhersehbare Hürden mitbedenken, Lernende als Individuen betrachten.

Verzeichnis der Referenzen:

1. Ende K. u.a.: Curriculare Aufgaben und Unterrichtsplanung. Deutsch lehren lernen. Einheit 6. – Stuttgart: Ernst Klett Sprachen, 2013. – 156 S.
2. Brash B., Pfeil A.: Unterrichten mit digitalen Medien. Deutsch lehren lernen. Einheit 9. - Stuttgart: Ernst Klett Sprachen, 2017. – 144 S.

UDC 331.102.312:373.016:811.111(043.2)=111

E. O. POLESHKINA
seeker of the (second) master's degree
specialty 014 secondary education
specialization 014.021 English language and foreign literature,
Mukachevo State University,
Mukachevo, Ukraine

THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE CREATIVE ACTIVITY AT THE ENGLISH LESSONS

Today's realities require secondary school teachers to search for new effective forms and progressive teaching methods that would be adequate to the new paradigm of education concerning the foreign language communicative competence. A foreign

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

language, as a general education subject, can and should contribute to the process of developing students' creative abilities.

The creativity is the highest manifestation of the development of the human mind. Creativity is the ability to wonder and learn, the ability to find solutions in non-standard situations, it is a focus on discovering new things and the ability to deeply understand one's experience. Thanks to creative activity, the learner develops the ability to independently realize his capabilities. And self-realization leads to personal growth. Implementation of the idea is impossible without the development and implementation of appropriate learning technologies.

The problem of creative personality development was studied by such scientists as A.N. Luk (psychology of creativity, thinking and creativity), Ya. A. Ponomaryev (knowledge, mental development, psychology of creativity and pedagogy, thinking and creativity), A.M. Matyushkin (problem situations in thinking and learning), G. I. Shchukina (the problem of cognitive interest in pedagogy), N. V. Kichuk (the formation of the creative personality of the teacher), D. B. Bogoyavlenska (one of the approaches to the study of intellectual creativity), P. K. Engelmeyer (theory of creativity, creative personality and creative environment), M.A. Kholodna (research on the psychology of intelligence), V.A. Molyako (psychology of creativity), V.I. Andreeva, R.M. Grabovska, N.V. Kuzmina, N.F. Talizina and others (technology of creative personality formation) and others.

When developing the creative abilities of students at the English lessons, it is necessary to adhere to certain principles in the organization of education:

- the principle of connection with the practice of life;
- the principle of self-development;
- the principle of optimal combination of individual and collective forms of educational and creative activity;
- principle of informativeness;
- the principle of belief in the child's strengths and capabilities.

When developing cognitive creative activity, the following goal should be followed:

- to develop figurative and logical thinking, imagination of students;
- to form skills of planning, analysis, self-control;
- to find a way to the heart of every student, to create conditions for the development of the abilities laid down in a child by nature;
- to create a desire to independently engage in educational and creative activities;
- to cultivate perseverance, will, confidence in achieving the goal;
- to expand the students' worldview, teach to observe, think, analyze, reflect [1].

The value of creative activity in foreign language lessons is possible illustrate by revealing the goals of working on tasks for:

- 1) development of creative abilities:

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- to form general skills: the ability to read a fairy tale, a poem, a story;
  - the ability to highlight the necessary information, search for answers to questions, known and unknown;
  - the ability to establish a connection between the data and what needs to be found;
  - the ability to formulate your answer in a foreign language;
  - to develop language guesswork in the translation of unfamiliar words.
- 2) the development of such processes of mental activity as setting goals, planning, analysis, comparison, synthesis;
  - 3) formation of reasoning skills;
  - 4) development of creative activity, logical thinking and cognitive activities;
  - 5) formation of abstract thinking, spatial imagination, arbitrary attention, language development [2, p. 158].

So, we have come to conclusion, that the problem of creative abilities using active methods training, is relevant because of modern trends transformations and the curriculum lead to the implementation of adequate educational technologies that ensure the achievement of the established requirements for quality of training of high school students.

List of Literature Used:

1. Goullier F. Council of Europe Tools for Language Teaching: Common European Framework and Portfolios / F. Goullier. – Paris, 2017.
2. Ruggiero V. R. Beyond feelings: A Guide to Critical Thought / V. R. Ruggiero. – 9th ed. – McGraw-Hill. – 2012. – 238 p.

UDC 37.013.73:37.091.12:005.963(043.2)

M. V. POPOVICH
seeker of the (second) master's degree
specialty 014 secondary education
specialization 014.021 English language and foreign literature,
Mukachevo State University,
Mukachevo, Ukraine

THE ROLE OF USING INTERNET RESOURCES IN THE PROCESS OF DEVELOPMENT OF ENGLISH LEXICAL SKILLS OF SENIOR SCHOOL STUDENTS

The level of foreign language proficiency of a modern graduate secondary school directly depends on the quality of the formed lexical competence. Given the significant role of vocabulary in the learning process of the English language, and primarily its application in practical activities, before high school teachers have the task of preparing students who will master a significant active vocabulary of the language and will be able to operate actively him in accordance with specific communicative situations. With this in mind, the urgent task of the new Ukrainian school is the search for innovative methods education of high school students using modern information and communication technologies, the main role of which is played by Internet resources.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Analysis of scientific and pedagogical research and publications allows to claim that in the modern methodology of teaching foreign languages is increasing the attention of researchers is drawn to the question of the formation of foreign language vocabulary competence, which was studied by well-known theoreticians and practitioners: S. Arkhangelskyi, Yu. Babanskyi, V. Bespalko, S. Honcharenko, R. Gurevich, V. Yevdokimov, I. Lerner, A. Nisimchuk, O. Padalka, O. Pehota, I. Prokopenko, S. Sysoeva, M. Skatkin, N. Talizina, S. Shatskyi, O. Shpak, R. Carter, M. McCarthy, R. Ellis, R. Gairns, D. Gardner, M. Lewis, I. Nation, N. Schmitt, L. Taylor, K. Vogel and others. Researchers reveal methods and techniques study of lexical units, describe in detail the stages of formation foreign language lexical competence and emphasize the importance of systematic a set of exercises in foreign language lessons.

The process of formation of foreign language lexical competence is in close interaction with actual communicative competence, and also provides interrelationship of foreign vocabulary and replenishment of vocabulary. An integral element of the content of the formation of English vocabulary Competencies are lexical skills that are responsible for the functioning of the vocabulary communication, allow you to use and understand a foreign language correctly vocabulary, while using theoretical knowledge about the lexical system languages, connections between the forms of a word and its meaning. Lexical skills help to recognize lexical units (LU), instantly call with of the long-term memory standard of the word depending on the specific speech task and include it in the speech chain [1, p. 274].

Among the main stages of the formation of lexical skills, the following are distinguished: familiarization, training and practice in communication. There is the last stage the most important, because skills and abilities are consolidated the use of lexical units, which is formed in the process of constant performing exercises involving various types of speech activity [2, p. 180].

The stable and flexible vocabulary skills can be formed if the whole class intensively performs various exercises. The point is that each a minute of the lesson was used by the student with maximum benefit, therefore the teacher, in turn, must ensure the intensity of educational activities whole class. The main task of a high school teacher is providing effective conditions for the formation of English vocabulary competencies. Analyzing modern trends in the educational process, we have to say that the problem of motivation in in the process of learning English at the senior level is relevant questions.

We are quite sure, that with the successful integration of online resources into the educational process, learning English becomes a more interesting and exciting activity. That is why we are confident, that before teachers are faced with the task of choosing and adapting innovative technology or methodology in such a way as to increase the level of students' knowledge and introduce them to new methods of learning material based on the use of online resources.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

The issue of the integration of Internet technologies into the educational process and their application during the study of foreign languages is quite relevant, after all implements many goals and tasks of the educational and educational process, among which - acquisition of knowledge, abilities, skills, intellectual development personality, formation of a scientific outlook, moral, artistic aesthetic, ecological culture, etc. [1, p. 273].

Internet resources can be used in English lessons in high school be used for: inclusion of network materials in the content of the lesson; independent searching for information by students as part of work on the project; independent deepening the study of a foreign language; elimination of gaps in knowledge, skills and skills So, we have come to conclusion, that dialogic speech means a communicative act in which the roles of speaker and listener change. It occurs in a certain communication situation and is its product, characterized by a number of communicative, psychological and linguistic features. The use of Internet resources in the educational environment allows to fully realize the principle of personal-oriented training. Using Internet resources is an effective method learning English. The use of the Internet in English lessons contributes increasing the motivation of high school students, influencing their emotions (occurs "emotional rise"), interest in studying the material increases.

List of Literature Used:

1. Rodinadze S., Zarbazoaia, K. The advantages of information technology in teaching English language. *Frontiers of Language and Teaching*, 2012. P. 271-275.
2. Camille Blachowicz, Peter J. Fisher *Teaching vocabulary in all classrooms* (5th edition). Pearson Professional Development, 2014. 276 p.

УДК 159.9.019.4:316.72:159.923:[378.147:37.011.3-051:811.111](043.2)

Л. С. ПРОКОПОВИЧ

кандидат філологічних наук, доцент,
завідувачка кафедри філологічних дисциплін
та соціальних комунікацій,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ВИРОБЛЕННЯ ПОВЕДІНКИ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Процеси інтеграції України до європейського, політичного, економічного та освітнього простору зумовлюють не тільки зростання попиту на фахівців, які володіють англійською мовою на професійному рівні, але й підвищення вимог до якості їх іншомовної підготовки, яка б співвідносилася і відповідала світовим стандартам. Реформа у вищій школі передовсім пов'язується із забезпеченням потреби в саморозвитку та інноваційній діяльності, а також із популяризацією моделей реального досвіду переходу від книжкових рішень до практичного використання знань у нестандартних умовах. У цьому зв'язку знання іноземної мови як важливого засобу міжкультурного спілкування є

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

передумовою для особистих, культурних, професійних та економічних контактів.

Сьогодні демократичні особливості підготовки фахівців у системі вищої педагогічної освіти розглядаються в контексті важливих трансформаційних процесів у наповненні змісту навчальних дисциплін (Н. Дем'яненко, О. Савченко, О. Вишневський). Шляхи оновлення інформаційних процесів у професійно-педагогічній підготовці майбутніх вчителів англійської мови вивчали (І. Задорожна, С. Ніколаєва). Лінгвокультурологічний аспект у навчанні іноземної мови досліджували (В. Маслова, М. Суворова). Основні аспекти формування полікультурної особистості майбутнього вчителя англійської мови схарактеризовано в дослідженнях (В. Ковальчук, М. Броди). Отже, у центрі уваги дослідників лінгводидактичні, культурологічні та методичні аспекти фахової підготовки майбутніх вчителів англійської мови. На часі сьогодні питання вироблення поведінки полікультурної особистості, адекватної до норм суспільного життя і міжкультурної комунікації.

Головною метою нашого дослідження є розкрити розвивальний потенціал формування полікультурної особистості та перехід до особистісно орієнтованої моделі навчання, забезпечення лінгвокультурологічної компетентності майбутніх вчителів англійської мови. Справедливо зауважимо, що педагогічна підготовка майбутнього фахівця потребує насамперед «усвідомлення сутності гуманістичних цінностей ... та всебічного гармонійного розвитку особистості» – наголошує М. Брода [1, с.16].

Як зауважує О. Савченко «сучасне розуміння гуманістичних цінностей освіти спирається на антропологічний й соціокультурні координати, адже людина – не засіб, а мета й педагогічна реалізація таких цінностей передбачає належне оцінювання «природної основи людини» та підвищення загальної культури особистості, прилучення до національних і загальнолюдських цінностей, а це вимагає посилення культурологічної спрямованості освіти. [2, с.21].

До структури полікультурної мовної особистості дослідники Максимчук Л., Левонюк Л. включають лінгвістичний, лінгвокультурологічний та комунікативно-поведінковий компоненти.

В рамках формування лінгвокультурологічної компетенції студентів дослідники пропонують основні види діяльності, зокрема:

– Інформаційна робота: засвоєння студентами знань про культурно-краєзнавчі особливості іншомовної діяльності, духовне багатство та історію народів країн, що вивчаються, їхні характерні географічні політичні аспекти.

– Соціально-комунікативний напрям діяльності: засвоєння студентами національно-маркованих норм спілкування у різних ситуаціях культурної взаємодії, розвиток умінь ведення спонтанного діалогу (шляхом створення ситуацій, наближених до реального діалогічного спілкування у розмаїтті мовних практик соціальної взаємодії).

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

– Соціально-трудоий розвиток: оволодіння студентами моделі взаємодії з позиції різних соціальних ролей у сфері соціально-трудоий діяльності, засвоєння культурно- і соціально-обумовлених норм вербальної і невербальної професійної ділової поведінки.

– Соціокультурний розвиток: залучення до діалогу культур, засвоєння культурологічних основ сімейних, соціальних, суспільних явищ і традицій, розуміння ролі науки, кіно, театру, спорту, в житті культурного співтовариства.

– Навчально-дослідницька діяльність: підготовка доповідей, рефератів, статей, проведення власних досліджень, участі у проектній діяльності, а також розвиток конкурсного, олімпіадного руху [3, с.255].

При вивченні англійської мови активно застосовуються різноманітні прийоми міжкультурної комунікації. Тому для вчителя важливо дбати про формування «уміння входити у групову взаємодію, добре володіти мовним культурним словником суспільства» [2, с.21].

Передовсім розвідка розкриває розвивальний потенціал формування полікультурної особистості, що забезпечує перехід до особистісно орієнтованої моделі навчання, формування лінгвокультурологічної компетентності майбутніх вчителів англійської мови в системі підготовки у вищих навчальних закладах України.

Список використаних джерел:

1.Брода М.В. Формування полікультурної особистості майбутнього вчителя англійської мови у ВНЗ України. Науковий журнал « Молодий вчений»№4.3 (44.3) квітень, 2017р. С.16 – 19.

2.Савченко О. Цілі і цінності реформування сучасної школи. Шлях освіти,1996р. №1. С. 20–23.

3.Максимчук Л., Левонюк Л. Основні аспекти формування полікультурної особистості засобами іноземної мови у ВНЗ. Формування цінностей особистості: теорія і практика: монографія / за заг. ред. Марії Чепіль. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного університету імені Івана Франка, 2016.– 374с.

UDC 378.091.2(043.2)=111

ANNA RAIKHEL
Associate Lecturer, Department of English Philology and
Methodology of Foreign Language Teaching,
Mukachevo State University,
Mukachevo, Ukraine

EMBRACING A STUDENT-CENTERED APPROACH: FOSTERING GROWTH AND COLLABORATION

The student-centered approach revolutionizes the learning experience, eliminating obstacles such as ineffective communication and fear of mistakes. By adopting this approach, students can develop a positive mindset, find motivation, and truly enjoy their learning journey. This article aims to explore the implementation of the student-centered approach while addressing potential challenges that may arise.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

The first challenge that may occur is fostering independence and collaboration. At the core of the student-centered approach lies the development of teamwork, collaboration, and independence in the learning process. Students no longer solely rely on their teacher for guidance, but rather actively engage with one another. They value each other's contributions, learn from their peers, and support one another. Seeking assistance from the teacher only comes after an earnest attempt to solve problems together. The emphasis is on working together, be it in pairs, groups, or as a whole class. «The teacher (and the textbook) help to guide the students, manage their activities, and direct their learning» [1, p.2]. It is a collective effort, where the teacher becomes a participant in the learning process.

The second point that might be taken into consideration is dynamic learning environment. In a student-centered class, students experience a range of learning scenarios. They may work independently, preparing ideas or notes, completing listening tasks, or engaging in short written assignments. They also work collaboratively in pairs or groups, discussing and comparing answers, analyzing each other's written work, and suggesting improvements. Furthermore, they actively participate in discussions and role-plays, sharing ideas, opinions, and personal experiences. Interactions with the teacher and the entire class are encouraged, fostering a culture of questions and idea generation. «It is believed that we should encourage students to be tolerant and inclusive of everyone in the class, to cooperate with everyone, and not to exclude people with different tastes or abilities»[1,p.10].

The third point to consider is the role of teacher's support and guidance as these points are really crucial when we talk about student – centered learning. Although students take on a more independent role, the teacher remains a crucial source of support. Before students begin working together, the teacher provides necessary explanations and aids in pronunciation practice. While students collaborate, the teacher is readily available to offer advice and encouragement. Once the collaborative activity concludes and the class reconvenes, the teacher provides valuable feedback, suggestions, corrections, and answers to any lingering questions.

The next important issue to pay attention to are benefits which occur in the process of learning. A student-centered class unlocks numerous benefits for language learners. Students speak more, share their ideas, learn from one another, actively engage in the learning process, and gain a sense of security and reduced anxiety. It is essential to create a supportive environment that addresses these challenges and encourages continuous growth. «The main justification for learner-centered teaching, however, is pedagogical and based on the argument that it leads to more effective learning for several reasons:

- It is sensitive to individual needs and preferences;
- it encourages construction of knowledge and meaning;
- it draws on and integrates language learning with students' life experiences;
- it generates more student participation and target-language output;
- it encourages authentic communication;
- it breaks down barriers between in-class and out-of-class learning;

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- it opens up spaces for discussion of motivations, learning preferences, and styles;
- it encourages students to take more personal responsibility for their learning;
- it challenges the view that learning is equivalent to being taught». [2, p.32]

Finally, we should carefully think about class size as it plays essential role in students' learning motivation. The ideal size for a student-centered language class is often considered to be around 12 students. This number allows for versatile groupings, such as pairs, groups of three or four, or even two larger groups of six. Importantly, with 12 students, everyone can easily hear one another during whole-class activities.

In today's educational landscape, the size of classes has become a concern, with many classes reaching large numbers. However, it is vital to recognize that the larger the class, the more important it is to adopt a student-centered approach. By encouraging collaborative work, we can ensure that all students have the opportunity to actively participate and engage in discussions. The key difference between larger and smaller classes lies in the amount of time that can be dedicated to monitoring student groups.

In essence, every class can be considered as mixed-ability class. Even if students have been studying together for a significant period, their language mastery and retention of knowledge may vary. Additionally, each student possesses their own unique set of skills, along with individual strengths, weaknesses, and learning styles. It is crucial to create a classroom environment where stronger students are not hindered by weaker ones, and weaker students do not feel intimidated by their more proficient peers.

Reference list:

- 1.The Student-Centered Classroom. Leo Jones Cambridge University Press 2007. - 41p.
- 2.The Cambridge Guide to Pedagogy and Practice in Second Language Teaching Jack C. Richards, Anne Burns Cambridge University Press 2012. - 314p.
3. Learner-Centered Teaching: Five Key Changes to Practice, 2nd Edition Maryellen Weimer 2013.-304p.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

UDC 378.091.2(043.2)=111

ANNA RAIKHEL

Associate Lecturer, Department of English Philology and
Methodology of Foreign Language Teaching,
Mukachevo State University,
Mukachevo, Ukraine

YANINA VONCHAK

seeker of the (first) bachelor's degree
specialty 014 secondary education
specialization 014.021 English language and foreign literature,
Mukachevo State University,
Mukachevo, Ukraine

PROMOTING AND IMPLEMENTING OF STUDENT-CENTERED CLASSROOM

«A student-centered approach helps students to develop a “can-do” attitude»[1.p 1]. It is effective, motivating, and enjoyable. This article sets out to discuss how this approach can be implemented. It also deals with the problems which may arise. The aim of a student-centered approach is to prevent students from facing challenges such as ineffective communication, feeling overwhelmed, getting tongue-tied due to fear of making mistakes, depending excessively on a teacher, and feeling embarrassed about their English proficiency. In a student-centered class, the emphasis is on teamwork, collaboration, and fostering independence in the learning process This could involve separating weaker and stronger students, mixing them together to encourage mutual support and growth. The decision on group arrangements should be tailored to the specific class and its composition. «Every student is an individual, and some people are more outgoing than others, more dominant than others, and more opinionated or more imaginative than others. A class full of lively, outgoing, opinionated, and imaginative students would be a joy to deal with, but the reality is usually different» [1.p 9]. Certain individuals may dominate group discussions, leaving others feeling excluded and frustrated, while some students may prefer to take a backseat and let others lead the conversation. To address these dynamics, it is advisable to regularly reconfigure groups, ensuring that weaker and shyer students are not consistently paired together. It is also important to rotate the role of "team leader" among different students, allowing each individual to assume leadership responsibilities at different times. Some students may find it challenging to express strong opinions, disagree with others, or speak in English that may not meet their own perfectionist standards. In a pair, it may be harder for one student to remain silent if the other is more talkative. In these cases, it is crucial to create a supportive environment where students feel comfortable expressing themselves without fear of judgment or embarrassment.

By encouraging collaboration, recognizing individual differences, regularly reconfiguring groups, and promoting inclusive participation, educators can create a positive and engaging learning environment for all students.

To address the needs of more reserved students, it is beneficial to pair them with a diverse range of partners. This not only helps them build confidence but also provides them with the opportunity to interact with different personalities and

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

communication styles. Furthermore, time management plays a vital role in facilitating meaningful discussions. While it may be tempting to allow activities to continue until students exhaust their ideas, it is important to consider that each group may have varying levels of stamina. Some groups may finish quickly, while others may require more time. To avoid frustration and promote in-depth conversations, imposing time limits can be highly advantageous. This empowers students to pace themselves and engage with questions more comprehensively. By knowing the allotted time, students will feel at ease to express their thoughts and opinions, leading to more relaxed and enriching exchanges of ideas.

Another key aspect to consider when fostering student engagement is the choice of topics. While certain topics such as vacations, food, entertainment, and relationships tend to interest most students, others like art, literature, sports, and cars may not captivate all. Subjects like knitting, astronomy, gardening, and swimming might not garner widespread interest, yet there may still be individuals passionate about these topics who are eager to share their knowledge. Even seemingly high-interest subjects like foreign travel may not resonate with students who have never traveled abroad or lack the means to do so. Thus, it is essential to also explore less fascinating topics to broaden students' conversational repertoire. A distinctive advantage of student-centered language lessons lies in the opportunity for students to share their personal feelings and experiences. Unlike other subjects or even their everyday lives, English lessons provide a platform for students to open up and connect on a deeper level. This ability to step back, reflect, learn about others, and even share their secrets is truly captivating.

By employing student-centered approaches and adopting a professional tone, educators can create an atmosphere where students are actively engaged and motivated to participate. «There's also a strong possibility that because learner-centered approaches focus the student so directly on learning, they lead students in the direction of transformative learning experiences. These are approaches that encourage reflection, critique, and the development of self-awareness» [3.p 5].

Finding the right balance between guiding students and granting them autonomy is key. While some classes may thrive under teacher-led activities, it is in the students' best interest to gradually introduce more student-centered activities. Initially, certain students may rely heavily on the teacher's assistance, expecting constant help, corrections, and encouragement.

As educators, we must recognize our dual role as facilitators and sources of information, advice, and knowledge. By embracing a student-centered approach, we empower students to become active participants in their own growth and development. Let us embark on this exciting journey together, where collaboration, experimentation, and a love for learning drive us towards success.

List of Literature Used:

- 1.The Student-Centered Classroom. Leo Jones Cambridge University Press 2007.- 41p.
- 2.The Cambridge Guide to Pedagogy and Practice in Second Language Teaching Jack C. Richards, Anne Burns Cambridge University Press 2012.-314p.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

3. Learner-Centered Teaching: Five Key Changes to Practice, 2nd Edition Maryellen Weimer 2013.-304p

UDC 008-044.247:37.016:811.111(043.2)=111

ANNA RAIKHEL

Associate Lecturer, Department of English Philology and
Methodology of Foreign Language Teaching,
Mukachevo State University,
Mukachevo, Ukraine

YANA LUCHOK

seeker of the (second) master's degree
specialty 014 secondary education
specialization 014.021 English language and foreign literature,
Mukachevo State University,
Mukachevo, Ukraine

THE INTEGRATION OF CULTURAL ELEMENTS IN THE ENGLISH LANGUAGE CLASSROOM

The topic "How can we incorporate cultural knowledge and understanding within the context of our English language classes?" faces educators who teach English as a foreign language (EFL). Acquiring English grammar, syntax, phonetics, and essential social customs alone will not give learners a deep understanding of the peculiarities of the everyday lives of those whose language they learn to speak. «Thus, the study of language itself is of key significance to our understanding of cultural conceptualizations and, ultimately, of the broader cultural cognition associated with languages and language varieties» [1, p. 5]. Language instructors and teachers are becoming more aware of the necessity of integrating sociocultural components into their classes.

Choosing a strategy is one of the challenges a teacher encounters. Teachers cannot reference widely recognized standards, and many EFL instructors need more formal training in incorporating cultural components [2, p.104]. Michael Paige's aspects of the culture learning model would be a widely used strategy. Paige classifies cultural learning into the following categories: the self as cultural, the elements of culture, intercultural phenomena (culture-general learning), particular cultures (culture-specific learning), and acquiring strategies for culture learning.

The elements of culture are the central theme of this article. People associate culture with cuisine, fashion, music, literature, or artwork. Others could equate culture with norms like beliefs, attitudes, values, and ways of interacting with others. There are undoubtedly many meanings of culture; thus, teachers must define culture before students can participate in interactive cultural conversations. John H. Bodley defines culture as «what people think, make, and do». The Standards for Foreign Language Learning provides a framework for students to integrate «the philosophical perspectives, the behavioral practices, and the products — both tangible and intangible — of a society» [3]. This has become known as the 3P model of culture:

- Perspectives (what members of a culture think, feel, and value)
- Practices (how members communicate and interact with one another)

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Products (technology, music, art, food, literature; the things members of a group create, share, and transmit to the next generation)

Thoughts and behaviors are more challenging to define since they are typically deeply embedded in a community, unlike objects, which are generally easy to see, touch, taste, or hear. EFL students can benefit from using Edward T. Hall's "cultural iceberg" analogy to help them analyze cultural components. Hall created the analogy to highlight the distinctions between the visible components of a new culture that we are accustomed to seeing when we arrive (the tip of the iceberg) and the hidden, embedded parts of the culture that are not as obvious (the submerged half of the iceberg). The products of a culture are those we can easily witness; these are known as the surface culture. On the other hand, the cultural practices and social perspectives that underpin a particular culture's behavior are more challenging to observe and are known as the deep culture.

By using the iceberg analogy, students can have much fun thinking about cultural components and differentiating between obvious ones and those that might be so embedded that people are unaware of them. Instruct students to work in groups or individually to list cultural aspects that we may find in each of the three levels: surface culture, subsurface culture, and deep culture. Cultural aspects include national clothes, cuisine and customs, literary works, dance and music, and certain holidays. Students could enumerate concepts of civility, body language, gestures, touching, eye contact, personal space, facial expressions, conversational patterns, and the idea of time in the subsurface culture part. These implicit, behavior-based social norms are common to all cultures, but we may need to think more about them. These rules differ significantly between cultures. Teachers might compare and contrast examples from English-speaking societies with aspects of their own cultures.

Students may find it most challenging to recognize the deep culture, which consists of unconscious values and attitudes. People may believe these are the only "right" and "normal" ways to go about things because they are deeply entrenched in them. Students can brainstorm examples from their own culture once they have identified cultural features from each level. Instructors can use this activity to compare and contrast aspects of their students' native cultures with those of English-speaking societies. The diversity and complexity of English-speaking cultures may be difficult for teachers to grasp if they have never traveled abroad. Thankfully, there is a wealth of knowledge available on the Internet. It is becoming increasingly crucial for EFL teachers to be both linguistic experts and cultural informants.

List of Literature Used:

1. Palmer, G. B., and F. Sharifian. 2007. Applied cultural linguistics: An emerging paradigm. In Applied cultural linguistics: Implications for second language learning and intercultural communication, ed. F. Sharifian and G. B. Palmer, Philadelphia: John Benjamins.-2007-191p
2. Byrnes, H. Articulating a foreign language sequence through content: A look at the culture standards. Language Teaching 41 (1):2008- 103–118pp.
3. NSFLEP (National Standards in Foreign Language Education Project). 1996. Standards for foreign language learning in the 21st century. Yonkers, NY: NSFLEP.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

4. Brooks, N. 1968. Teaching culture in the foreign language classroom. *Foreign Language Annals* 1 (3): 204–217.

5. Hall, E. T. *Beyond culture*. New York: Anchor Press. 1976-320p

UDC 37.013.73:37.091.12:005.963(043.2)

E. V. RIZAK

seeker of the (second) master's degree

specialty 014 secondary education

specialization 014.021 English language and foreign literature,

Mukachevo State University,

Mukachevo, Ukraine

THE ESSENCE AND CHARACTERISTICS OF DIALOGIC SPEECH

The teachers very often use a limited number of tools for communication development students' competencies, use artificial material that does not interest students participate in the communication process, and use their native language to communicate language, instead of a foreign one. All this leads to the minimization of dialogic formation speech of schoolchildren. Therefore, the issue of developing dialogic skills and abilities, using a variety of learning tools is very relevant for educational process in a modern school.

The development of students' speaking activity is one of the fundamentally important vectors in school pedagogy. The degree of development of this area represents the level of formation of the child's achievements. The formation of communicative competence of schoolchildren is defined as the ultimate goal speech development of the graduate.

Speech activity includes purposeful transmission of thoughts by means of language during the interaction of people with each other. Depending on the nature of communication, its content or that communicative features distinguish dialogic and monologic speech. The study of the essence of the concept of "dialogic speech" is devoted a lot of attention, the variety of interpretation of which is due to the breadth of its essentials features.

We can form a generalized explanation of the term "dialogical speech" is a special communicative act with a dynamic change of roles speaker (active side) and listener (passive side) (between two or more persons) during a certain communication situation (that is, a situation that provoked this conversation and is the place for its further development), that involves the exchange of replicas, which in terms of size at the moment speeches did not reach the dimensions of a monologue statement, the content of which is content can be supplemented with emotional and expressive components (mimicry, gestures and intonations) [1, p. 155].

During the analysis of literary sources, the authors of which are A. S. Ptashka, S. V. Nikolayeva, A. O. Nakonechna it was determined that DS (dialogical speech) endowed with clearly expressed features (communicative, psychological, linguistic).

Communicative functions of DS consist in the ability of dialogue participants receive information; during a conversation to demonstrate suggestions in in various

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

forms (order, advice or request); exchange considerations, judgments or evaluation of events; to carry out persuasion, and also justify and demonstrate their point of view.

Psychological studies claim that DS is characterized by the presence of motivation, but during self-study the motive may not always be present arise, so in this case it is important to interest schoolchildren in participating in the debate, to give them an opportunity to convey their feelings and express their opinion. No less an important aspect of the psychological analysis of DS is its situationality, after all the content of splicing in most cases can be understood only with consideration the situation that arose [2, p. 671].

DS also has defining linguistic features:

- DS has features of addressability, after all, entering the communicative field interaction, the participants have a contact, under the conditions of which the next one takes place communication;

- a characteristic feature of DS is its emotionality, which the speaker can to show through the use of mime, gestures or appropriate intonation during communications;

- DS has a spontaneous character, to the extent that dialogic speech does not can be planned in advance, because the behavior of each speaker usually depends on speech behavior of another partner;

- during DS, there is a bilateral nature, causing an emergency change of roles (the interlocutors should manifest themselves both in the role of the speaker and in the role of the listener), only under such conditions will mutual understanding be achieved between participants in the dialogue;

- under the conditions of the use of non-negotiable means, the presence of a common situation, awareness of the dialogue participants of the circumstances of reality, some members of the sentence can be released in the course of a conversation, but the content is easy to restore based on previous replicas - this is the ellipticity of DS;

- "ready-made" speech units are often encountered in the dialogue, which are used to interest the interlocutor, express gratitude, exchanging greetings, to confirm or clarify what was heard;

- DS has the peculiarity of using "silence fillers" which often used to fill pauses or when searching for a suitable cue [1, p. 154].

So, we have come to conclusion, that dialogic speech means a communicative act in which the roles of speaker and listener change. It occurs in a certain communication situation and is its product, characterized by a number of communicative, psychological and linguistic features.

References:

1. Bilbrough N. Dialogue Activities: Exploring Spoken Interaction in the Language Class. – Cambridge University Press, 2016 – 256 p.
2. Bruce E. Classroom discussion: a method of instruction and a curriculum outcome / E. Bruce // Teaching and Teacher Education. 2012. – №16. – P. 661–677.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УДК 37.014.6:005.642.4:004.738.5(043.2)

І. І. РОЗМАН
доктор педагогічних наук,
професор кафедри англійської мови, літератури
з методиками навчання,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ОСВІТНІХ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ

Зміст сучасної освіти вимагає створення та використання нових систем, інноваційних методів та навчальних посібників, які стимулюватимуть до впровадження нових підходів навчання та до підготовки конкурентоспроможних фахівців. Вміння користуватися різними інструментами віртуальних дошок та платформ стає необхідністю для сучасного вчителя. Крім інформаційних технологій (ІТ) є важливими новітні форми та методи навчання, підходи до процесу викладання та використання Інтернет-технологій.

Дослідженням готовності до педагогічної діяльності займалися як вчені-теоретики так і практики: К. Дурай-Новакова, М. Дяченко, Л. Кандибович, Н. Кузьміна, В. Луговий, В. Моляко, О. Пехота, Л. Пуховська, М. Савіна, В. Семиченко, В. Сластьоніна, Ю. Турчанінова, Г. Троцько. Інтернет-технології як основу формування єдиного освітнього простору, взаємодії викладачів у освітній Інтернет-мережі вивчала Н. Задорожна. Готовність вчителів до використання інформаційних технологій у своїй роботі висвітлено у роботах Л. Білоусової та С. Криштофа. А. Брухлишинський, Т. Габій, А. Матюшкін, Е. Машбіт, Л. Петухова, А. Тихомиров досліджували співпрацю викладачів та учнів на основі ІТ.

Слід зазначити, що готовність до використання Інтернет-технологій вчителів розглядається на основі цілісного підходу, який дозволяє трактувати це як систему, єдність, а також елемент більш масштабної системи. Тобто це дає можливість вивчати предмет дослідження з різних точок зору [1].

Використання освітніх інтернет-технологій є надзвичайно важливим з погляду результативності, оскільки це не лише сприяє підвищенню доступності навчальних ресурсів, але й стимулює активну участь здобувачів у навчальному процесі. Завдяки цим технологіям, навчання стає більш інтерактивним та цікавим, сприяючи розвитку критичного мислення, творчих навичок та здатності самостійного вирішення завдань. Крім того, використання інтернет-ресурсів сприяє швидшому засвоєнню матеріалу та обміну знаннями, що сприяє підвищенню якості освіти в цілому.

Критерії і показники ІТ вказують на те, як ефективно інтернет-технології застосовуються в освітній процес, як вони полегшують доступ до інформації та знань, сприяють розробці та впровадженню нових методик навчання, які спрямовують до більш ефективного використання інтернет-ресурсів.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Важливо враховувати різноманітність інтернет-технологій та забезпечувати доступ до них якнайбільшій кількості здобувачів, що покращить фактор впливу на мотивацію учнів під час навчання [2].

З точки зору готовності вчителів до педагогічної діяльності, необхідно розрізняти гностичні, проектні, конструктивні, організаційні, комунікативні, дидактичні, управлінські, інтелектуальні, дослідницькі та навички, які є характерними для ІТ.

Ціннісний критерій готовності вчителів до використання Інтернет-технологій характеризується критично важливими професіональними якостями та цінностями.

Творчий критерій характеризується якостями вчителя, необхідними для плідної творчої праці та розвитку креативності у здобувачів освіти.

Як результат, рефлексивний критерій характеризується здатністю вчителів здійснювати контроль, самоконтроль, самооцінку професійної діяльності.

Визначені критерії та показники готовності вчителів до використання Інтернет-технологій дозволяють вимірювати наступні рівні готовності вчителів до використання Інтернет-технологій: низький, середній, задовільний та високий. Інтернет-технології допоможуть зробити навчання більш захопливим та цікавим для учнів.

Критерії та показники допомагають визначити, як досягається певний рівень та які існують можливості для цього [3].

Визначення критеріїв дозволяє контролювати та підтримувати високу якість освіти, допомагає визначити та виправляти можливі проблеми чи недоліки у використанні інтернет-ресурсів у навчанні.

В цілому, критерії та показники освітніх інтернет-технологій сприяють розвитку сучасної, ефективною та доступною освіти, що відповідає вимогам інформаційного суспільства сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Пехота О.М. Особистісно-орієнтована освіта і технології /. Неперервна ... Педагогіка визначає нові інформаційні технології навчання як методологію і ... URL: <http://surl.li/pmslt>

2. Болілий В.О. Вікі-портал як складова відкритого освітнього середовища сучасного університету / В.О. Болілий, В.В. Копотій URL: Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. – Випуск 1 – 2015. С. 1-14.

3. Пінчук О. П. Організація та функціонування мережі ресурсних центрів дистанційної освіти загальноосвітніх навчальних закладів: [монографія] / [Пінчук О. П., Богачков Ю. М., Биков В. Ю., Манако А. Ф., Олійник В. В., Буров О. Ю., Коневщинська О. Е., Іванюк І. В., Рождественська Д. Б., Барладим В.М., Корнієць О. М. Мушка І. В.]. – Київ , "Атіка" ISBN 978-966-326-477-6, 2014. 184 с.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УДК:811.111:316.77 :37.011.3-051(477)(045)

І. І. РОЗМАН

доктор педагогічних наук,
професор кафедри англійської мови, літератури
з методиками навчання,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

В. М. АЧЛОВА

здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

АНГЛІЙСЬКА МОВА ЯК КЛЮЧОВИЙ РЕСУРС ОСВІТИ

Завдання Нової української школи полягає, насамперед, в усвідомленні вчителями головних суспільних завдань та націлює на пошук форм, навчальних підходів, методів, розробки авторських програм, урізноманітнення технік проведення уроків. Метою Нової української школи є всебічний розвиток дитини, її нахилів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових особливостей. Згідно поставлених завдань, оновленої навчальної програми, всі педагогічні методи, досвід, практика повинна бути спрямовані на розвиток й удосконалення усіх сутнісних сил особистості школяра [1, с. 62].

Як стверджує М.Денисенко, діти, які посилено вивчають іноземні мови, набагато більш зосереджені, уважні, терплячі і кмітливі, ніж їхні однолітки, які не захоплюються вивченням іноземних мов [2, с.31].

Перспектива домінування англійської мови в комунікативному полі ЄС вже сьогодні змусила європейських інтелектуалів свідчити про необхідність заохочення громадян вивчати другу мову, яка не є мовою міжнародного спілкування. Вони запропонували концепцію *personal adaptive language*, суть якої полягає в тому, щоб кожна людина вивчила легку для засвоєння іноземну мову. Ця друга мова має бути близькою до її рідної, фактично запроваджується концепція другої рідної мови (*second mother tongue*), вивчення якої має розпочинатися в школі та тривати у вищому навчальному закладі. Вивчення цієї мови має супроводжуватися вивченням історії, культури та літератури народу, який цією мовою говорить [3].

Отже, для повноцінної адаптації молоді у сучасному світі, необхідно звертати велику увагу на володіння англійською мовою. Вона визначається як ключовий ресурс освіти у сучасному світі, що відкриває двері до широкого спектру навчальних можливостей на міжнародному рівні.

Знання англійської мови полегшує доступ до передової наукової літератури: багато вищих навчальних закладів використовують англійську мову як мову навчання та комунікації. Мовні навички англійської сприяють підвищенню культурної компетентності та розумінню різноманітності наукових галузей освіти. Завдяки своїй універсальності, англійська мова дозволяє студентам комунікувати та обмінюватися ідеями з колегами з різних країн та стає необхідним елементом для успішного вивчення та викладання наукових предметів.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Мовні ресурси в Інтернеті, які переважно представлені англійською, роблять цю мову важливим інструментом навчання.

Англійська мова відіграє ключову роль у міжнародному обміні студентів та наукових досліджень.

Володіння англійською мовою розкриває нові можливості для освіти, розвитку кар'єри та глобального спілкування.

Марк Спарвелл, керівник освіти Microsoft зазначив, що молоде покоління вчителів, які народилися з по 2015 рік, є цифровими, глобальними, соціальними, мобільними та візуальними, вони віддають пріоритет соціально-емоційному навчанню [4].

У міру того як освітні стандарти трансформуватися, для педагогів стає надзвичайно важливо отримувати підтримку та навчання, необхідні для ефективного навчання своїх учнів і відповідності очікуванням суспільства. Для цього вкрай необхідно розвивати освітні програми, які включають інноваційні практики та ініціативи. Підготовка наступного покоління вчителів для освіти ХХІ століття забезпечує нові дослідження інноваційних методів навчання та викладання в сучасну епоху. Висвітлюючи такі теми, як змішане, клінічне, спільне, поглиблене, навчання, розробка курсів і практичної трансформації, інноваційні процеси навчання та прогресивні методи застосування освіти ХХІ століття, мають дати чудовий результат для вчителів нової генерації [5].

Список використаних джерел:

1. Морозова О. НУШ очима дитини / О. Морозова // Поч. школа. – 2018. - № 6. – С. 62., с. 62.
2. Денисенко М. Побачив – запам'ятав – навчився: як правильно використовувати наочність при навчанні читання англійською мовою учнів початкової школи / М. Денисенко // Іноземні мови в навчальних закл. – 2007. - № 3. – С. 112-116., с.31
3. Here's What Gen Z Teachers Around the World Want продовжують in Their ...Education Week URL: <mailto:https://www.edweek.org> > [teaching-learning](https://www.edweek.org) > [2020/ 01](https://www.edweek.org)
4. Preparing the Next Generation of Teachers for 21st ...IGI Global URL: <https://www.igi-global.com>
5. Commission Working Document. Report on the implementation of the Action Plan „Promoting language learning and linguistic diversity” URL: http://ec.europa.eu/education/policies/lang/doc/com554_en.pdf].

УДК 81:796-049.7:81'36:005.336.2:373.3.011.3-052(043.2)

В. В. СЕМЕНЧУК
здобувач (першого) бакалаврського рівня
спеціальність 014 середня освіта
спеціалізація 014.021 англійська мова та зарубіжна література,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачеве, Україна

ВИКОРИСТАННЯ МОВНИХ ІГОР ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Протягом багатьох років однією з найбільш нагальних проблем теорії і практики вивчення іноземних мов Україні залишається пошук і реалізація

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

оптимальних та найбільш ефективних шляхів і способів опанування учнями іноземних мов. Переорієнтація освіти на особистісне становлення учня, визначення його активним суб'єктом навчально-виховного процесу призвело до виникнення і поширення у науковому світі України та зарубіжжя об'єкту дослідження – формування граматичної компетентності учнів початкової школи.

Проблема оволодіння граматичним аспектом іноземної мови та формування граматичної компетентності постійно привертає до себе увагу як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. В різні періоди розвитку методики викладання іноземної мови проблема навчання граматичному аспекту досліджувалася в роботах таких вчених, як Бігич О.Б., Борецька Г.Е., Бориско Н.Ф., Копилова В.В., Кулагіна І.Ю., Мірошник І.В., Ніколаєва С.Ю., Осідак В.В., Роман С.В., Смоліна С.В., Холод І.В. та Шимон Л.П.

Всі науковці-дослідники одноставні в тому, що формування граматичної компетентності – це складний, цілеспрямований і багатогранний процес, який повинен бути чітко структурованим та наповненим глибоким змістом.

Аналіз науково-педагогічної та методичної літератури засвідчує, що проблема формування граматичної компетентності багатогранна і торкається багатьох наук: мовознавства, психології, психолінгвістики, лінгводидактики.

Однак, незважаючи на велику кількість наукових праць, дискусійним є питання щодо використання дієвих і ефективних методів і засобів формування в учнів початкової школи граматичної компетентності.

Недостатньо дослідженим, на нашу думку, є методичний потенціал використання мовних ігор як ефективного засобу формування граматичної компетентності учнів початкової школи.

Питання використання мовних ігор як засобу формування граматичної компетентності учнів початкової школи досить широко розглядається в методиці навчання іноземних мов (Гаврилова О.В., Донгі С.В., Козак А.М., Колесникова О.А., Мазур Ю.Я., Мицик О.М., Мірошник І.В., Нос Л.С., Littlewood W. та Jacobs G. та ін.). Однак лише в декількох використанні мовних ігор зокрема розглядається як засіб формування граматичної компетентності. Використання ігрових технологій та прийомів досліджували Андрійчук Л.І., Казачінер О.С., Мазур Ю.Я. та Паршикова О.О.

Аналіз робіт названих авторів показав, що можливості використання мовних ігор ще не вичерпані. Розкриття цих можливостей дозволило б удосконалити процес формування граматичної компетентності учнів початкової школи на уроках англійської мови.

Грамматична компетентність, на думку Ірини Холод, це здатність людини до коректного граматичного оформлення своїх усних і писемних висловлювань та розуміння граматичного оформлення мовлення інших людей, яка базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок і знань та граматичної усвідомленості та включає три основні компоненти: граматичні навички, граматичні знання та граматична усвідомленість [0, с. 57]. На думку Ірини

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Мірошник, граматична компетентність – це здатність молодшого школяра до коректного граматичного оформлення своїх усних і писемних висловлювань і розуміння граматичного оформлення мовлення інших, яка ґрунтується на складній і динамічній взаємодії відповідних знань, навичок та граматичної усвідомленості [0, с. 15-16].

Для формування граматичної компетентності учнів початкової школи використовуються рецептивні і рецептивно-репродуктивні умовно-комунікативні і деякі некомунікативні вправи різних видів.

Вправи на рецепцію – це вправи на впізнавання граматичної структури, диференціацію та ідентифікацію граматичної структури, вправи на вибір та перевірку розуміння граматичної структури за контекстом.

Приклади рецептивних вправ: вправи на впізнавання граматичної структури (підкреслювання, виписування, називання, зачитування); вправи на диференціацію граматичної структури; вправи на ідентифікацію граматичної структури; вправи на вибір граматичної структури за контекстом; вправи на перевірку розуміння граматичної структури.

Вправи на репродукцію граматичної структури – це переважно рецептивно-репродуктивні умовно-комунікативні вправи на імітацію зразка мовлення, підстановку у зразку мовлення, трансформацію зразка мовлення, завершення зразка мовлення, відповіді на різні типи запитань, постановка запитань.

Загалом, використання ігрових мовних вправ у процесі навчання граматики учнів початкової школи є дуже доцільним. Це не тільки забезпечує ефективне засвоєння граматичних правил, але й сприяє розвитку мовленнєвих навичок, комунікативної компетентності та творчого мислення учнів. Тому, використання ігрових мовних вправ повинно бути необхідною складовою навчального процесу в початковій школі.

Список використаних джерел:

1. Методика викладання англійської мови : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / уклад. Холод Ірина Василівна. – Умань : Візаві, 2018. – 165 с.

2. Мірошник І.В. Методика формування англомовної граматичної компетенції в учнів початкової загальноосвітньої школи : дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / Наук. кер. канд. пед. наук, доц. М. Л. Писанко / Мірошник Ірина Василівна. – К., 2013. – 439 с.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

UDC 37.013:81'243(043.2)=111

N. Z. SYDORENKO
seeker of the (second) master's degree
specialty 014 secondary education
specialization 014.021 English language and foreign literature,
Mukachevo State University,
Mukachevo, Ukraine

THE METHODOLOGICAL POTENTIAL OF USING SITUATIONAL APPROACH TO FOREIGN LANGUAGE LEARNING

The intercultural communication plays a leading role in the modern world and exerts a great influence on the field of education, including in Ukraine. State modern educational space needs preparation of the young generation to an active life-creating position in the new conditions of today, which conditions increasing the requirements for the level of foreign language proficiency, and in turn, requires the use of innovative and active learning methods.

The formation of foreign language competence in oral speech is a basic component for learning a foreign language, and therefore its implementation is given an important place during education. The process of formation of foreign language competence in oral speech continues in parallel with the acquisition of knowledge, the formation of abilities and skills, and the development of communicative abilities. So, communication involves the situational nature of communication. The principle of situationality means that teaching speaking takes place with organization and taking into account a certain situation.

Thus, student interaction occurs during solving a certain problem. From a methodological point of view, this is one of the most effective methods of activating foreign language activity in oral speech for the implementation of didactic tasks. Therefore, with the help of educational and speech situations, it becomes possible to reproduce the communicative reality and, accordingly, to increase the interest of students in learning a foreign language [1, p. 183].

The principle of situationality in foreign language learning has been around for a long time is of interest to Ukrainian and foreign scientists who deal with this problem.

Many methodologists were involved in the development of the situational approach to learning foreign language. Among them, we should mention L.S. Bannikova, T.R. Kiyak, E. I. Negnevitska and others who made a significant contribution to the theory and practice of this approach, developed and defined its main principles, methods and forms of work.

Situational is the condition, a vital component of learning to speak. The situation is this stimulus of oral communicative activity. The essence of situationality means that its implementation is impossible without personal individualization, since creation in the lesson of situations as a system of relationships, it is probable only under certain conditions knowledge of potential interlocutors, their personal experience, context activities, interests, feelings and status of their personality in the team.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

The situations are designed to motivate learning, to interest students in participating in communication, to awaken interest and the desire to show themselves as best as possible and complete the task set by the teacher. Such situations can be simulated in the lesson with the help of verbal and various non-verbal audiovisuals means. The creation of foreign language speaking competences is possible only with conditions for transfer of students in the learning process to typical situations with which schoolchildren quite often can meet in real life or very close to such. In addition, the topic of discussion can be quite diverse, in its own right in turn determined by the needs of students.

One of the most famous classifications on topics, subtopics and "specific concepts": personal identification; housing and home, environment (nearest); everyday life; free time, entertainment; travel; relationships with other people; health and body care; education; shopping; food and drinks; services; places; language; weather. So, it is the communicative person-oriented approach that is one of the most effective in this regard, it increases each student's own interest in learning the language because the knowledge they have acquired will be needed in the future.

The methodical potential of situations in teaching oral speech depends from exact orientation to a specific task, from its accessibility for the student, compliance with his interests and needs, his individual features, his age. Regardless of the nature of situations, and instead of which language activity should be carried out, the teacher should take age into account peculiarities, peculiarities of the psyche, norms, traditions and rules of behavior, nature of needs and motives, life experience, plans for the future. For, so that the student can act in the proposed circumstances using foreign language means, he must have experience of acting in similar circumstances in his native language [2, p. 7].

Therefore, the formation of foreign language speech competences can't imagine without typical real situations without modeling in the educational process communications that arise in various spheres of life and relate to various topics.

List of Literature Used :

1. Innovations in learning technologies for English language teaching / ed. by Gary Motteram. – London: British Council, 2013. – 201 p.
2. Barrows H. S. Problem-based learning in medicine and beyond / H. S. Barrows H. S. // Bringing problem-based learning to higher education: Theory and practice. New directions for teaching and learning. – San Francisco: Jossey-Bass Inc. Publishers, 2011. – №. 68. – P. 3-13.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

UDC 005.21:005.336.2(043.2)=111

KATERYNA STANKOVYCH
seeker of the (second) master's degree
specialty 014 secondary education
specialization 014.021 English language and foreign literature,
Mukachevo State University,
Mukachevo, Ukraine

THE ESSENCE OF THE TERM OF STRATEGIC COMPETENCE

The term “strategy” has been defined by the authors of the All-European recommendations as “a certain way of organized, purposeful and controlled line of behaviour chosen by an individual to fulfil a task that he/she sets for himself or that he/she faces” [1, p.10].

In its term “competence” is a set of achievements in professional activity, it is the possession of theoretical knowledge, practical skills and abilities, professional experience in a certain field, which allows a person to determine (that is, identify and solve regardless of the context or situation) problems characteristic of a certain spheres of activity.

According to I. Ziaziun, competence as a property of an individual, exists in various forms – as a high level of skill, as a way of personal self-realization (habit, way of life, hobby); as some summary of an individual's self-development, a form of manifestation of his or her abilities [2].

The authors of the term “strategic competence” were M. Keneil and M. Swain, who in 1980, studying the problems of teaching and mastering foreign languages, considered it as a component of communicative competence. According to them, strategic competence “consists of a perfect mastery of verbal and non-verbal communication strategies that can be used to compensate for a breakdown in it, caused by the existing conditions of the communication situation that limit it, or imperfect competence in one or more areas of communicative competence, and to increase the effectiveness of the communication process” [3].

Therefore, strategic competence is considered as the ability to compensate in the process of communication for insufficient knowledge of the language, as well as speech and social experience of communication in a foreign language. Its essence lies in that the strategic competence allows students to overcome the language barrier, difficulties that arise in the process of real communication in a foreign language.

The formation of strategic competence is cyclical by its nature. According to T.Oliynyk, each of the cycles includes certain stages: 1) awareness and analysis of one's own strategies (one's own learning process);

2) expanding the range of strategies as a result of collective discussion and own observations;

3) familiarization with other strategies;

4) training of new strategies, individual selection of the most effective ones;

5) use of “fading prompts”;

6) conclusions about the strategies that should be used [4].

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Strategic competence implies the presence of knowledge of verbal and non-verbal means of communication to compensate for gaps in foreign language skills, knowledge of word formation, grammatical forms, etc., which contribute to the use of reasonable guesses; models of speech behaviour and a set of speech actions to achieve the set communicative task (communicative strategies); relevant skills and abilities that allow using these strategies [4].

I. Potiuk believes that in learning a foreign language it is important to know that at the current stage of developing the theory of communicative competence, the concept of strategic competence includes such components as communicative and educational strategies. While communicative strategies are aimed at purposefully overcoming communication problems, educational strategies are tools for mastering a foreign language in general [3]. Therefore, researchers of this problem often consider educational strategies as a broader concept or emphasize that the use of communicative strategies contributes to the development of educational strategies.

The list of literature used:

1. Zahalnoievropeiski rekomendatsii z movnoi osvity: vuvchennia, vykladannia, otsiniuvannia / nauk. red. ukr.. vydannia doktor ped. nauk, prof. S.Yu.Nikolaieva. – K.: Lenvit, 2003. – 273 s.

2. Ziaziun I.A. Filosofiia postupu i prohnozu osvitnoi systemy / I.A.Ziaziun // Pedagogichna maisternist: problemy, poshuky, perspektyvy: [monohrafiia]. – K.: Hlukhiv: RVV HAPU, 2005. – S. 10–18.

3. Potiuk I.Ye. Rol strahichnoi kompetentsii u formuvanni inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentsii / I. Ye. Potiuk // Naukovi zapysky [Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia"]. Ser. : Filolohichna. - 2012. - Vyp. 25. - S. 227-229.

4. Oliynyk T.O. Osoblyvosti formuvannia navchalno-strahichnoi kompetentnosti / T. O.Oliynyk // Inozemni movy. – 2013. – № 4. – S.9-20.

UDC 001.8:37.091.26:81'243(043.2)=111

N. TELYCHKO
doctor of pedagogical sciences, professor,
Mukachevo State University,
Mukachevo, Ukraine

SCIENTIFIC APPROACHES TO THE ESSENCE OF TESTING AS A TYPE OF EDUCATIONAL CONTROL ACTIVITIES IN FOREIGN LANGUAGE

Recently, more and more attention is paid to the issue of ensuring quality teaching English to schoolchildren. This is due to the fact that good ownership in foreign languages in today's conditions is a necessary condition for entry of a person into the open information space, for communication, for facilitating the process of socialization in the modern market environment. The main task of learning a foreign language is to teach schoolchildren to use the English language as a means of communication in all form's speech activity in various typical situations of real life. At the same time, one of the aspects of the modernization of the system of teaching foreign languages is introduction of innovative methods of assessment of educational achievements of schoolchildren.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

The effectiveness and reliability of the specified assessment in modern conditions can be provided through the use of test control. The home and foreign experience in the development and use of test control proved its extraordinary effectiveness and usefulness in the learning process, in that including learning English.

The problems of developing tests and their application in the practice of teaching foreign languages dedicated to the scientific works of domestic and foreign scientists: L.V. Bankevich, V.A. Kokkota, S.Yu. Nikolayeva, O.P. Petraschuk, L. Bachman, J. Clark, T. Hedge, K. Morrow, J. Oller and others. The problem of using IT in the process of learning a foreign language is directly related languages were considered in the studies of P.G. Asoyantsa, V.V. Boykova, R.P. Buzhikova, N.Yu. Ishchuk, I.E. Kostenko, I.H. Makarevycha, D.A. Myrolyubova, L.I. Maritime, V.D. Nikolayeva, E.L. Nosenko, E.S. Polat, M.G. Pradivlyannoy, I.V. Rakhmanov, P.I. Serdyukova, G.S. Chekalya, O.V. Shmirova, etc.

One of the effective types of control of educational activities in modern conditions a large number of scientists define test control or testing. The term "testing" (from the English word "testing") was used for the first time used by J. Fisher to check the level of knowledge, abilities, and skills of students for with the help of original special books (scale books) that appeared in 1864 of Great Britain.

Such definition is classic in pedagogy: "Testing is a method pedagogical diagnostic, with the help of which the choice of presenting behavior prerequisites or results of the educational process, should correspond as much as possible principles of comparison, objectivity, reliability and validity of measurements, must pass processing and interpretation and be acceptable for use in pedagogy practice".

We agree that the test as a means of control is "a system of tasks, performance which allows you to determine the level of mastery of the FLCC student with the help of a special assessment scales. Test control or testing as a term means in a narrow way in the sense of using and conducting the test, and in a broad sense — as a set of stages planning, drafting, and testing of tests, processing and interpretation of results conducting the test" [1, p. 205].

The purpose of the foreign language test is to determine the level formation of students' foreign language communicative competence in accordance with state standard. The objects of control are reading and writing as types of speech activities, as well as lexical and grammatical aspects of foreign language communication (use of language). Tasks for determining the level of foreign language proficiency competence in reading focuses on its various strategies: with an understanding of the main information (introductory reading), complete information (educational reading) and search for individual facts (selective reading).

Test results indicate deficiencies or achievements in work teacher with students, help predict problematic situations in the study of certain topics and direct efforts in the right direction to obtain high results. Testing also has a positive effect on students, as it shows their achievements in learning a foreign language and thus encourages them to improve their skills and progress towards better language skills.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Testing has extremely wide possibilities for its application. This is due to the following advantages: "possibility of use as a means of all types of control, namely basic and initial, current and thematic, milestone and qualifying, final and examination, as well as self-control"; "the possibility of a detailed check of the level of assimilation of each meaningful module disciplines"; "educational time savings during ongoing knowledge control, objectivity assessment of learning outcomes"; "the presence of a clear unequivocal answer, standard assessment based on price list"; "objectivity of test control, which excludes subjective evaluations judgments and conclusions of the teacher"; "the possibility of a computerized in the local network and a paper version testing"; "high substantive validity of test control"; "universality, coverage of all stages of the learning process"; "minimization of the negative impact on the test results of such factors as mood, level of qualification and other characteristics of a specific teacher"; "identification and consideration of the individual pace of learning, as well as gaps in current and final training"; "decrease in the level of psychological anxiety, stress"; "the possibility of regular systematic control at all stages learning process"; "comprehensiveness, which consists in the fact that the pedagogical test can cover everyone sections of the curriculum, to ensure a full verification of theoretical knowledge, intellectual and practical abilities and skills of students"; "unity of requirements for all students who pass the tests, regardless of them past educational achievements" [1, p. 136].

So, we have come to the conclusion that pedagogical test should be understood as a specially organized system tasks aimed at measuring certain theoretical or practical knowledge skills acquired by students in the learning process.

List of Literature Used:

1. Hughes A. Testing for Language Teachers / Arthur Hughes. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 2003. 256 p.

UDC 37.013.73:37.091.12:005.963(043.2)

P. B. TERESH

seeker of the (second) master's degree
specialty 014 secondary education
specialization 014.021 English language and foreign literature,
Mukachevo State University,
Mukachevo, Ukraine

THE WORK OF WILLIAM GOLDING IN THE CONTEXT OF ENGLISH LITERATURE OF THE 60-S AND 70-S OF THE 20-TH CENTURY

Among the large number of critical studies about William Holding, which were published in the writer's homeland, it is worth highlighting the works whose authors sought to understand the phenomenon of Golding, his artistic world, to explain a kind of metaphor for imagery. These are the works of B. Obsley "The Art of William Golding", I. Gregor "William Golding". In addition, the problem was investigated by A. Gag, S. Weintraub, M. Kinkid-Wicks, A. Boyard, and G. Mantel.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Modern English literature is an important part of the world literary process. Interest in it on the part of Ukrainian literary critics increased significantly in the 80s and 90s, as evidenced by the growing number of translations into Ukrainian of the works of English masters of the word, as well as numerous literary studies. One of the most popular English writers in England and abroad, and at the same time little studied in Ukraine, remains William Golding.

In the 20th century, the intellectual novel reached its highest development, which is explained by the complexity of this era.

In English prose, the figure of William Golding occupies a unique place. In 1954, William Golding's first novel, *Lord of the Flies*, was published. It brought the author quick recognition and is still considered his most outstanding work. It is included in the school programs of all English-speaking countries, it is studied in universities around the world, in particular in Ukraine. It was mainly for this novel that almost thirty years later (1983) Golding received the Nobel Prize [1, p. 182].

The main difference between drama and other types of literature is syncretism. This means the unification of different types of art in the unity of artistic content. The next specific feature of drama is its orientation to the stage. Another feature of drama is the realism of the image, which is based on the realism of human relations. Fantastic and fairy-tale plots, characters, conventions of scenery and stage time will be understandable and interesting if they are based on real human relationships, a real human situation.

It is quite difficult to study W. Golding's work for several reasons. First, because before us is a very complex artistic and philosophical world, where no thought or metaphor allows limited interpretation. Secondly, the critic is pressured by a negative attitude on the part of the writer. After all, although he admitted that written books live their own lives and everyone understands them in their own way, he rather sarcastically evaluates the ways of interpreting them. Actually, "*Lord of the Flies*" started the epic of parables by William Golding. The problem of evil is revealed in this novel; and evil is a beast lurking in the soul of man. In the next novel "*The Heirs*" (1955), Golding complements the theme of his first work: the progress of society is connected with the regression of morality and spirituality, civilization promotes, and does not hinder, the development of the animal nature in man. The plot of the parable is the story of the death of a small community of Neanderthals at the hands of the "heirs" - people of the Stone Age who have a higher spiritual and material "culture". This work is permeated by the same philosophy of evil.

Golding's next two parables, *Martin the Villain* (1956) and *Free Fall* (1959), contrast evil in the soul and responsibility for it. Here the influence of existentialism can be traced to the greatest extent.

In the parable "*The Thief Martin*" Golding depicts the face and soul of a Western person of the 20th century. With the help of the technique of "looking at oneself from the outside", the author shows the reader his understanding of the human essence, which is a reservoir of evil and self-confidence.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

The novel "Free Fall" is about existential possibilities and limits of free choice. In an extreme situation (fascist captivity), the protagonist's "free choice" turns into "free fall." The author leads the reader to the conclusion that when the world cannot be known objectively, morality is relative, and the same phenomena and events can be evaluated from the point of view of mutually exclusive interpretations.

In the novel *Spire* (1964), Golding delves into the innermost corners of the sinful soul. The writer analyzes in detail the actions of Father Joslin, who, contrary to common sense, decided to build a high spire above the cathedral. Human imperfection is revealed: the coexistence and compatibility of light and dark, high and low. Nearby is the theme of the victory of creative genius [1, p. 186].

"The Spire" is one of Golding's most metaphorical and allegorical parables, a book of philosophical and symbolic content.

The following novels-parables ("*Pyramid*" (1967), "*Visible Darkness*" (1979), "*Swimming Rituals*" (1980), "*Paper People*" (1984), "*Near Decks*" (1987), "*Fire Down There*" (1989)) continue the theme of rethinking universal human values, the symbolism of human existence. The writer does not show the ways of salvation for humanity. He is trying to open our eyes to our true nature, and thus warn us against further steps.

So, William Golding's work is a timely and unique phenomenon. With his books, Golding tried to show people a way out of a dead end situation, his literary heroes suffered in the name of reality. The writer understood that Man has a future only thanks to the return to universal ideals. And it was "*Lord of the Flies*" that was given a prominent place in this coverage.

List of Literature Used:

1. Laurenti, F. (2017) Rendering Literary Proper Names in Another Language: The Works of Flann O'Brien as a Case in Point. *Comparatismi*. NO. 2. P. 181–187.

UDC 37.013.73:37.091.12:005.963(043.2)

R. V. FANTA
seeker of the (second) master's degree
specialty 014 secondary education
specialization 014.021 English language and foreign literature,
Mukachevo State University,
Mukachevo, Ukraine

PROBLEM LEARNING AT ENGLISH LESSONS AS AN EFFECTIVE TECHNOLOGY FOR ACTIVATING STUDENTS' COGNITIVE MOTIVATION

Nowadays it is difficult to imagine a modern competent a qualified specialist who does not speak a foreign language. The English language itself has firmly entered our lives and has become a mandatory requirement, which is presented to every school or university graduate. And since requirements change, then education must change and reform, along with it methods and technologies.

One of these methods is the technology of using problematic teaching. One of the effective of technologies that promote cognitive motivation is problem-based

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

learning. Problem-based learning as one of the teaching methods became subject research in Ukrainian scientific works (L. Buchek, N. Dmitrenko, N. Zholobova, T. Kuletska, V. Pavlenko, V. Redko, H. Romashkin) and foreign ones (I. Budas, M. Krain, H. Mauer, M. Uigar) scientists.

Problem-based learning involves a new structure of the lesson, in which a large place is given to the independent work of students. However, the role of the teacher at it does not decrease, but increases, as it needs to be clearly managed educational process and give students specific tasks, monitor their progress performance, analyze the correctness of the mental activity of schoolchildren, to control the final result of performing tasks individual and differentiated approach to students.

Technologies of problem-based learning in pedagogical practice is one of the most effective ways of development, cognitive activity of students in classes and is an effective tool that helps the student to believe in himself and his abilities.

Problem-based learning is a form of developmental teaching, the purpose of which is consists in a system of problematic tasks of various levels of complexity, by the solution of which students gain new knowledge and experience, and because of this it happens development and formation of creative abilities: imagination, cognitive activity, productive thinking and intellectual emotions [1, p. 57].

Reasons for problem-based learning in modern education spaces appeared as a result of the following observations:

- lack of research experience;
- lack of skills to work in a group;
- lack of educational work aimed at developing communication skills;
- the presence of incorrectly organized differentiation on the part of the teacher, which humiliates the weak and affirms the priority of strong students [2, p. 15].

By using problem-based learning, students get knowledge not by memorizing them in a ready form, but as a result mental activity to solve problematic tasks based on the content subject Problem-based learning is used both in the introduction phase educational material, as well as at the stage of its consolidation in the language process practices at various stages of education of schoolchildren and students.

Applying the method of problem-based learning in foreign language lessons the following tasks can be solved:

- determine the potential of each student separately;
- learn to strain mental activity, as in no other the textbook does not have ready-made answers to the questions;
- to be able to hear each other and respect the opinion of the interlocutor;
- to interest students in learning about the world around them;
- change the role of the teacher (the teacher is not a controller, but a mentor, advisor, source of information) [3, p. 149].

Problem tasks in foreign language lessons are practical significance in the formation of personality, as students discuss problems with any field: history and geography, literature and music, ecology and biology. Integrated lessons contribute to the creation of a holistic perception of the surrounding world: prepare students for

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

cultural, professional and personal communication, develop imagination, fantasy and thinking, stimulate interest, support high motivation to study foreign languages, do not contribute to the cultural heritage and spiritual values not only of his people, but also of other peoples of the whole world [2, p. 25].

The features of problem-based learning are: students themselves create a plan for solving the problem and obtaining knowledge and compose an algorithm for studying the problem; the problem is a driving force, a kind of starting point on the way to acquiring knowledge; the teacher's role is only to direct and correct the student's actions in the process of solving a problem situation; students are active participants in joint study, reflective thinking, learn in the process of solving a problem. A problematic situation causes cognitive difficulties to overcome students must acquire new knowledge or make intellectual efforts. A problematic situation stimulates language activity, increases its volume and variety of forms of expression, as well as contributes to the strength of formed language skills and abilities.

So, we have come to conclusion, that today, problem-based learning is not only a method of teaching, but also a concept that involves the formation of a comprehensively developed personality. Modern scientists are increasingly turning to the topic of problem applications tasks, because they are one of the brightest means of cognitive activation activity of students in classes and which is increasingly undergoing large-scale distribution in pedagogy.

List of Literature Used :

1. Krain M. The Effects of Case-based Approaches on Student Knowledge, Attitudes, and Engagement / M. Krain. – Journal on Excellence in College Teaching, 2016. – P. 131–153.
2. Budas I. Assessment of Foreign Language Proficiency in Problembased Learning / I. Budas // European Humanities Studies: State and Society. – 2016. – P. 30.
3. Carrera F. English Language Teaching Methodology / F. Carrera. – Southbank Publishing, 2015. – 134 p.

УДК 37.015.31:81-028.31:003-028.31:81'373.45(043.2)

І. М. ФЕЛЬЦАН

доктор філософії, старший викладач
кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

І. В. ГАРАГОНИЧ

здобувач першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 014.021 Середня освіта (Англійська мова і література),
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

РОЗВИТОК НАВИЧОК ІНШОМОВНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ ЯК ВИМОГА ЧАСУ

Головними причинами актуалізації суспільного запиту на формування навичок іншомовного писемного мовлення вважають: розвиток інформаційних технологій, що відкриває можливості для дистанційного спілкування з використанням різних форм інформаційного обміну; глобалізацію, що спонукає

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

до комунікації з представниками інших культур у різних галузях соціально-економічної діяльності; інтелектуальний обмін, який вимагає високого рівня володіння навичками усного і писемного мовлення.

У процесі здійснення писемного мовлення важливими стають вміння формулювати та графічно оформляти думки. Орфографія і правопис є невід'ємними аспектами писемної грамотності, а поєднання різних видів діяльності для їх оволодіння – ключем до розвитку іншомовного писемного мовлення. Як відмічає Г. Борецька, навчання техніки письма слід здійснювати паралельно з навчанням техніки читання. Для базової школи вибір інформаційних текстів для ознайомлення та аналізу повинен відповідати інтересам учнів, які проходять активний період пізнання та розвитку критичного мислення згідно психолого-вікових характеристик [1, с. 261].

Вибір методів і технологій – один з найбільш відповідальних і важливих етапів процесу навчання, коли потрібно враховувати актуальність обраного методу та інтерес учнів до його застосування. Ефективність навчання усного писемного мовлення залежить від низки факторів, зокрема, майстерності вчителя, вдало підібраної технології, і мотивації учня.

В умовах оновлення форм і стилів спілкування, важливою складовою процесу навчання іншомовного писемного мовлення стає ознайомлення учнів зі зразками віртуального етикету; вивчення основних символів віртуального спілкування; ознайомлення зі значеннями основних аббревіатур віртуальної комунікації; вивчення синтаксичних особливостей тексту віртуального спілкування тощо [2].

Перехід на дистанційну форму взаємодії у соціумі, створює запит на формування навичок іншомовного писемного мовлення з елементами цифрової грамотності, де потрібно проявляти знання не лише норм граматики, але також вміння представляти інформаційні тексти на рівні, який забезпечить прогнозовану зворотню реакцію співрозмовника. Провідного значення у навчанні набувають зорові типи сприйняття.

Використання інформаційних технологій у навчанні писемного мовлення розглядають як один з найбільш ефективних підходів, адже на сучасному етапі невід'ємним елементом міжнародної комунікації є Інтернет-спілкування, що передбачає обмін текстовими повідомленнями різного рівня складності.

Категоризацію письмових текстів співвідносять з комунікативними цілями: написання есе, анотацій, рефератів (Study / Academic writing), укладання ділових листів, резюме, професійно-орієнтованих текстових повідомлень, анкетування (Professional writing), створення оголошень, листів, запрошень (Social writing); ведення щоденників; журналів; додатків персонального тайм-менеджменту (Personal writing); створення повідомлень, що є елементами інтелектуальної власності, творчості (Creativewriting).

Перевагами використання інформаційних технологій під час навчання іншомовного писемного мовлення вважають: збільшення обсягу самостійної роботи учнів; можливість одночасно залучати до практичної роботи весь клас;

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

розвиток творчих здібностей, адже комунікативна письмова мова – це експресивний вид мовленнєвої діяльності; розвиток навичок моделювання письмових відповідей іноземною мовою; позитивний психологічний вплив – адже мовлення відбувається без прямого спілкування з адресатом, інтроверти отримують нагоду для розвитку готовності до спілкування, учні звертаються до раніше набутого досвіду, розвивають навички аналітичного пошуку та систематизації інформації [3]. Крім цього, навички письма сприяють розвитку усного мовлення – учні вивчають нові слова, граматичні конструкції та вирази, які вони зможуть використовувати у процесі спілкування.

Беручи до уваги фактори, які характеризують життя сучасної людини, можна спрогнозувати, що у освіті дедалі більшого значення набуватиме методика формування іншомовної писемної компетентності, головним завданням якої буде розвиток не лише граматичних навичок, а всього спектру вмій для застосування різних форм комунікації у віртуальному інформаційному просторі.

Список використаних джерел:

1. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін.; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
2. Бабич Н. Правильність писемного мовлення в умовах комп'ютерного буму. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2012. Вип. 7. С. 25–33.
3. Левко М., Щерба О. Використання інформаційно-комунікативних технологій на заняттях з іноземної мови як засобу підвищення мотивації до вивчення мови. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2022. № 54. С. 113–117. URL: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2019-54-113-117>(дата звернення: 26.02.2024).

УДК 81'373:81'373.45:005.336.2:373.3.011.3-052(4-17)(043.2)

І. М. ФЕЛЬЦАН

доктор філософії, старший викладач
кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

М. В. ГАРАСТЕЙ

здобувач першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 014.021 Середня освіта (Англійська мова і література),
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНOSTІ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ШКОЛИ: ДОСВІД КРАЇН ПІВНІЧНОЇ ЄВРОПИ

Країни Північної Європи, такі як Норвегія, Швеція, Фінляндія і Данія, відомі високою якістю іншомовної освіти, що є результатом впровадження інноваційних технологій у навчальний процес та індивідуального підходу в організації роботи учнів.

Проблематика визначення рівня сформованості іншомовних навичок учнівстала предметом дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців:

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Є. Барбаш, А. Ільченко, Л. Мовчан, Я. Поченюк, Д. Онишук, Е. Кім, Ш. Нолан, Р. Хілден, А. Оскарсон, та ін.

Національна стратегія іншомовної освіти у скандинавських країнах функціонує на засадах безперервності (навчання протягом життя), підтримки неформального та інформального навчального середовища (іншомовна практика у позашкільний час), інклюзивного підходу до потреб та можливостей учнів [1].

Головними факторами успіху у такому соціумі стають усвідомлення цінності мультилінгвізму (знання мінімум двох іноземних мов), програми вивчення іноземних мов з раннього віку, соціокультурна спрямованість шкільного контенту, інноваційні методи навчання, увага населення до розвитку комунікативних навичок протягом життя, міжнародний академічний обмін, який починається з шкільного віку і теж стимулює до вивчення іноземних мов.

Комунікативний акцент у вивченні іноземних мову цих країнах викликаний інтенсивністю міжнародної співпраці та міграцією, а лексичну компетентність вважають інтегральною складовою ефективного міжкультурного спілкування, умовою для опанування навичками аудіювання, усного і писемного мовлення, читання та перекладу.

Непрямий моніторинг вмінь та навичок учнів виступає невід'ємним структурним компонентом навчання у Швеції, аджепри правильній організації навчально-виховного процесу це сприяє розвитку пам'яті, мислення та мови учнів, систематизує їхні лексико-граматичні знання, своєчасно викриває прорахунки навчального процесу та служить їх запобіганню.

Муніципальні школи Швеції проводять національні тести з англійської, шведської і математики лише в кінці п'ятого (добровільно) та дев'ятого року навчання (обов'язково). Гуманітарна роль навчання проявляється у виході за межі критерію оцінювання, головною функцією тестів стає підвищення ефективності навчання, допомога вчителю у визначенні правильності і доцільності обраної методики, порівняння досягнень учнів. Як відмічає у своїх дослідженнях Е. Кім, метою тестів не є оцінка успішності учнів з предмету, а допомога вчителю оцінити загальну успішність класу [2, с. 236].

Добре організований контроль знань учнів сприяє демократизації навчального процесу, його інтенсифікації та диференціації навчання, допомагає вчителю отримати зворотній зв'язок про хід навчально-пізнавальної діяльності учнів [3].

Протягом навчального року, головними методами діагностики лексичної компетентності є наступні: укладання словників, що допомагає учням самостійно визначати власний лексичний рівень; різні види тестування, зокрема, на визначення слів і їх застосуванням у відповідному контексті; аудіювання з метою визначення рівня сприйняття інформації на слух; виконання лексико-граматичних завдань побудованих за принципом поєднання різних аспектів мови, з використанням лексики у певних граматичних конструкціях;

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

робота з текстами; усне спілкування, де учні можуть демонструвати здатність застосовувати лексику у діалогічному і монологічному мовленні.

У північноєвропейських країнах, актуальною формою діагностики лексичних навичок з іноземної мови вважають тести. До ключових переваг тестування відносять: об'єктивність, прозорість критеріїв оцінювання, стандартизація (однаковість умов проведення та оцінювання знань всіх учнів), зручність (можуть бути проведені в груповій, індивідуальній, дистанційній формі), мобільність та швидкість (дозволяє оцінити велику кількість учнів за короткий період часу), інклюзивність у визначенні потреб, прогностична цінність – тестування допомагає зрозуміти, які конкретні аспекти лексичних навичок потребують додаткової уваги та підтримки.

Беручи до уваги вище зазначене, можемо констатувати, що головною метою діагностики сформованості лексичної компетентності учнів школи є реалізація принципу поетапного розвитку і вдосконалення лексичних навичок, виявлення переваг і недоліків поточної методики навчання, мотивація до розширення словникового запасу учнів для досягнення комунікативних цілей, формування готовності до участі у сесіях на визначення рівня володіння іноземною мовою, таких як FCE, IELTS, TOEFL, Pearson / PTE.

Список використаної літератури:

1. Поченюк Я. В., Онищук Д. М. Сучасні форми та методики проведення контролю знань учнів на уроках англійської мови. *Дослідження інновацій та перспективи розвитку науки і техніки у XXI столітті*. 2022. С. 199–203. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-278-7-49>.
2. Kim Eungyong. English Language Education in the Swedish Compulsory School. *Foreign Language Annals*. 2008. Vol. 32. P. 234 – 242. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1944-9720.1999.tb02394.x>.
3. Мовчан Л. Г. Формування іншомовної лексичної компетентності студентів Швеції. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2016. Вип. 2(39). С. 147–149.

УДК 304:[37.015.31:81-028.31-028.16:81'373.47]:37.016:81'243(043.2)

І. М. ФЕЛЬЦАН

доктор філософії, старший викладач
кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

О. А. ГУЗІЙ

здобувач першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 014.021 Середня освіта (Англійська мова і література),
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ТЕКСТ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ЗМІСТУ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ УСНОГО ЕКСПРЕСИВНОГО МОВЛЕННЯ НА УРОЦІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

В умовах посиленої міжкультурної комунікації, глобалізації, актуальності у суспільстві набуває вміння правильно виражати емоційну складову повідомлення. Учасниками міжнародного спілкування стають люди з різними

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

уявленнями про соціальні норми, стилі поведінки, допустимий рівень індивідуального самовираження. Розвинене експресивне мовлення характеризує здатність передавати свої думки та почуття за допомогою слів, жестів, знаків та символів.

Потенціал використання матеріалів соціокультурного спрямування на уроці іноземної мови вивчали Т. Бесараб, О. Добринчук, М. Долматова, Т. Калинюк, Є. Карпенко, І. Коломійчук, С. Мневець, Я. Павліщева.

Розвиток усного експресивного мовлення учнів передбачає формування вмінь: створювати повідомлення, головними ознаками якого є відповідність засобів вербальної і невербальної комунікації контексту спілкування; висловлювати свої думки, почуття, ідеї або інформацію іноземною мовою з високим рівнем виразності, чіткості і впевненості. Успіх іншомовного експресивного мовлення залежить від факторів лінгвістичного і паралінгвістичного рівнів: словникового запасу, грамотності, вимови та інтонації, артикуляції, вибраних засобів мови, стилю співпраці [1].

Технології розвитку усного експресивного мовлення повинні поєднувати різні форми організації навчання, активні і пасивні методи пізнання, співпрацю з іншими, вправи для розвитку критичного мислення, прогнозування результатів експресивного мовлення.

Як відмічають практики, текст може виконувати різні функції, зокрема, бути об'єктом інтерпретації, взірцем для відтворення чи прикладом використання мовних засобів для певного комунікативного наміру. Це основний вид начального матеріалу, одиниця найвищого рівня, нижче якого стоїть речення. Контекстуалізація знань, яка відбувається під час вивчення текстів соціокультурного змісту, дозволяє легше розуміти норми вираження експресії в різних культурах. Знання соціальних норм і цінностей, традицій і способу життя, формує усвідомлення того, як ці аспекти відображені у мовленні, впливають на сприйняття та інтерпретацію повідомлення співрозмовником, що набуває особливого значення під час спілкування у міжнародному контексті.

Перевагами використання тексту соціокультурного змісту на уроці іноземної мови є: розширення лексичного запасу; формування соціокультурної компетентності; формування міжкультурної компетенції через співставлення культурних відмінностей, що сприяє розвитку міжкультурної толерантності та взаєморозуміння; стимулювання мовленнєвої активності – учні можуть обговорювати тексти, висловлювати свої думки, аргументувати свої погляди, що сприяє розвитку усного мовлення; збереження мотивації – тексти, які відображають культурні особливості та реалії життя іншої країни, можуть стимулювати інтерес до вивчення мови та культури цієї країни; створення простору для дискусій, обговорень; формування здатності чітко і виразно висловлювати ідеї, взаємодіяти з використанням експресивних засобів вербального і невербального спілкування (метафор, порівнянь, аналогій для підсилення виразності мовлення); розвиток навичок адаптації мовлення до

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

рівня розуміння і потреб слухачів, реагування на різні прояви експресії у процесі іншомовного спілкування [1, с. 104].

З огляду на вище зазначене, можемо зробити висновки про екстралінгвістичну функцію текстів соціокультурного змісту, їх здатність розвивати когнітивне мислення. Зокрема, соціокультурний зміст навчальних матеріалів допомагає створити більш глибокий, збалансований та контекстуалізований підхід до навчання, сприяє більш повному розумінню предмету; формує розуміння поведінки людей, їх мотивів та очікувань; розвиває критичне мислення, оскільки учням доводиться аналізувати та оцінювати явища в контексті різних культурних та соціальних рамок, розглядати інформацію з різних точок зору та розглядати перспективи; посилює міжпредметні зв'язки, оскільки включає елементи з різних областей, таких як історія, література, мистецтво, дозволяє бачити взаємозв'язок між різними галузями знань та розуміти їх взаємодію [2].

Використання текстів соціокультурного змісту на уроці іноземної мови не лише розвиває мовні навички, але також вчить об'єктивно сприймати різницю в поглядах та думках, аналізувати та оцінювати інформацію з культурних та соціальних перспектив, формувати власне експресивне мовлення опираючись на знання про культурні відмінності та їх вплив на стиль спілкування.

Список використаних джерел:

1. Коломійчук І. М. Автентичні матеріали як ефективний засіб забезпечення соціокультурного спрямування процесу навчання іноземної мови. *Bulletin of Alfred Nobel University. Series: Pedagogy and Psychology*. 2017. № 13. С. 102–105.
2. Павліщева Я., Бесараб Т. Аспект соціокультурної обізнаності у викладанні та вивченні англійської мови. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2022. Т. 2, № 1. С. 140–146. URL: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.1.2.22>.

УДК 372.881.111.

І. М. ФЕЛЬЦАН

доктор філософії в галузі 01 Освіта/Педагогіка,
старший викладач кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

Л. В. ЛЕНДЕЛ,

здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня першого курсу
спеціальності 014 «Середня освіта (англійська мова та зарубіжна література)»,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ МОДЕЛЮВАННЯ В НАВЧАННІ ПИСЬМОВОГО ВИСЛОВЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ НА БАЗОВОМУ РІВНІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Однією з умов успішного засвоєння іноземної мови на базовому рівні загальної середньої освіти є застосування різних методів, зокрема методу моделювання, у процесі навчання письмового висловлювання. Письмове

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

висловлювання є творче завдання для навчання писемного мовлення іноземною мовою. Виконання такого завдання передбачає активізацію пізнавальної та творчої навчальної діяльності учнів. Відмінною рисою пізнавальної та творчої діяльності є не лише осмислення, а й перетворення дійсності, що є проявом відображальної та відтворювальної діяльності свідомості [3; 4]. Перетворення дійсності пов'язані з моделюванням цієї дійсності.

Оскільки письмове висловлювання є формою творчої навчальної діяльності, зрозуміло, що важливою особливістю моделювання у процесі письмового міркування є перетворення знання. У контексті навчальної діяльності моделювання вважають обов'язковою навчальною дією [2; 5], що включає операції зі створення навчальних моделей та оперування ними. Суть моделювання як самостійної навчальної дії полягає у створенні та перетворенні абстрактних моделей «виокремлених відносин» вивчення властивостей цих відносин [4]. Традиційно словосполучення «виокремлені відносини» розглядають у зв'язку з поняттями та об'єктами, що вивчаються, тому моделювання у навчальній діяльності, насамперед, пов'язано з розумовими операціями з формування понять, у чому полягає його потенціал як пізнавальної навчальної дії. У забезпеченні взаємозв'язків понять моделювання та навчальної дії важливу роль відіграють універсальні навчальні дії (УНД) (пізнавальні, комунікативні, регулятивні).

Освітній стандарт вказує на необхідності оволодіння навичками оперування моделями для перетворення знання та вирішення пізнавальних завдань, що відповідає розумінню моделювання у вузькому значенні. Окрім дій з моделями у розв'язанні навчальних завдань важливими визначено такі операції: визначення понять, узагальнення, створення аналогій [2]. Очевидно, що моделювання в широкому сенсі розуміється як пізнавальна дія за допомогою розумових операцій абстрагування, аналогії, синтезу, узагальнення, знаково-символьної формалізації, що складають пізнавальні УНД у навчальній діяльності. З іншого боку, виділені відносини стосуються і поглядів на способи навчальної діяльності.

Таким чином, моделювання дозволяє учням створити образ-схему навчальної дії для вирішення навчальної задачі [1], що включає певний алгоритм дій контролю та оцінки. Цю функцію моделювання називають регулятивною, оскільки навчальне завдання розглядається як зовнішня форма регуляції навчальної діяльності. До регулятивних навчальних дій також відносять: цілепокладання; планування; коригування порівняно з запланованим результатом; оцінювання виконання навчальної задачі; самоконтроль та самооцінку; усвідомлений вибір дій у навчальній та пізнавальній діяльності [3; 4]. Регулятивні навчальні дії як результат навчальної діяльності передбачають саморегуляцію. Загалом, можна стверджувати, що моделювання є, по суті, регулятивною навчальною дією щодо створення способу вирішення навчального завдання [6].

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Моделювання змістовної сторони навчальної задачі є проявом пізнавальних навчальних дій, результатом якого є формування понять [3; 4; 5]. Саме тому категорія «поняття» у навчанні письмового висловлювання іноземною мовою видається ключовою. Формування понять як ідеальних образних моделей базується на операціях абстрагування, що дозволяє порівняти моделювання до методів формування понять [4], застосування яких забезпечить здатність спілкуватися іноземною мовою, тобто ефективно виражати ідеї, почуття, пояснювати й обговорювати факти, явища, події, обґрунтовувати свої погляди й переконання в різних особистісних і соціальних контекстах.

Список використаних джерел:

1. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб./ Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2002. 328с.
2. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Тематичний тлумачний словник термінів для студентів факультету іноземної філології / Укладачі: К. М. Ружин, М. А. Вовк, М. М. Хижняк. Запоріжжя: ЗНУ, 2010.103 с.
3. Полонська Т. К. Профільне навчання іноземної мови учнів старшої школи : метод. рек. К.: Педагогічна думка, 2014. 80 с.
4. Пометун О. М. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика. Київ: АПН, 2002. 136 с.
5. Редько В. Г., Пасічник О. С. Особливості реалізації змісту рівневого навчання іноземних мов у старшій профільній школі в Україні. Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. К. : Пед. думка, 2012. Вип. 12. С. 649–662.
6. Руднік Ю.В. Підготовка вчителів початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, 2018. 338 с.

УДК [37.016:811.111:81-028.31:81'233]:005.591.6(4-191.2)(043.2)

І. М. ФЕЛЬЦАН

доктор філософії, старший викладач
кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна
innafeltsan@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-4169-9922

Г.М. ТЕОДОРОВІЧ

здобувач першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 014.021 Середня освіта (Англійська мова і література),
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ

Зміни суспільно-політичного устрою та розвиток інноваційних технологій породжують необхідність модернізації усіх ланок іншомовної освіти в Україні, адже процеси глобалізації вимагають нових методів і технологій навчання, які підготують до життя і професійного росту у мультилінгвальному соціумі.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Проблематика розвитку монологічного мовлення на уроках англійської мови стала предметом наукових розвідок вітчизняних і зарубіжних фахівців: А. Герасименко, О. Дубляк, Т. Дружченко, Ж.-М. Дюваль, С. Луців, Е. Марсден, Г. Міссала, А. Струк.

Монологічне мовлення – це процес висловлювання думок, ідей та інформації однією людиною без активної участі співрозмовників. Головними аспектами монологічного мовлення є: логічна послідовність організації ідей і думок, складається з введення, основної частини та висновків; лексико-граматична компетентність, що передбачає вміння граматично правильно будувати монолог і обирати релевантні контексту лексичні одиниці; артикуляція та вимова, від яких залежить рівень сприйняття повідомлення тим, на кого воно спрямоване; інтонація та наголос, що допомагає виділити ключові ідеї та зробити мовлення більш емоційним і переконливим; контекстуальність повідомлення; здатність обирати стиль мовлення в залежності від вікових, психологічних, соціокультурних характеристик аудиторії до якої воно звернене.

Активна діяльність учнів на уроках іноземної мови складає основу технології навчання у школах країн Центральної Європи [1, с. 188]. Використання методів, які стимулюють процес пізнання та засвоєння учнями матеріалу у цікавій та інтерактивній формі, відносять до пріоритетів іншомовного навчання, у результаті якого вони оволодівають іноземною мовою як засобом спілкування і формування міжкультурної компетентності.

Перевагою використання інтерактивних технологій є можливість створення різних навчальних ситуацій, які сприяють розвитку іншомовного монологічного мовлення.

Традиційні інтерактивні методи поділяють на: фронтальні (дебати, лекції, семінари, інтерпретації); групові (рольові ігри, імітаційні ігри, експеримент); індивідуальні (самостійна робота, проєкти, реферати, есе, вивчення літератури).

Інтерактивні методи навчання підвищують мотивацію учнів, можуть бути більш захоплюючими та цікавими, оскільки включають ігрові елементи, співпрацю та конкуренцію; дозволяють відстежувати прогрес студентів та адаптувати навчальний процес згідно індивідуальних потреб.

В умовах посилення дистанційної форми спілкування, організація навчального процесу у країнах Центральної Європи відбувається з використанням інноваційних інтерактивних технологій, серед яких: мобільні додатки для навчання мови, такі як Duolingo, Babbel або Rosetta Stone, що створює можливість для вивчення мови за допомогою інтерактивних вправ; відео- та аудіо матеріали; онлайн-уроки і вебінари як форми віртуального спілкування з вчителями та іншими учнями; технологія віртуальної реальності (VR), яка створює іммерсивне середовище для вивчення мови, дозволяє взаємодіяти з віртуальними сценаріями, персонажами або співрозмовниками без остраху критики, що особливо актуально для інтровертів або тих, кому бракує комунікативної практики; голосові асистенти та інтерактивні чат-боти, які функціонують на базі технології штучного інтелекту.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Крім цього, використання інтерактивних методів і технологій вирішує проблему забезпечення безперервності навчання, учні можуть навчатися в будь-який зручний час, перебуваючи вдома чи в дорозі, знаходячись на вимушеній ізоляції під час пандемії або через обставини пов'язані з вимогами безпеки.

Монологічне мовлення, на відміну від діалогічного, передбачає збільшення обсягу самостійної роботи учня, спонукає до пошуку та критичного аналізу інформації іноземною мовою, узагальнення та формування суджень, підвищує рівень індивідуальної незалежності та відповідальності за зміст монологічного висловлювання [2].

Беручи до уваги зазначене вище, можна стверджувати, що у сучасному соціумі монологічне мовлення виходить за межі розмовної теми під час уроку іноземної мови, може відбуватися в різних контекстах, таких як публічні виступи, презентації, семінари, конференції, майстер-класи, відеоблоги, монологічні відео в соціальних мережах. Тому, формування готовності до таких видів спілкування країнах Центральної Європи відносять до головних завдань іншомовної освіти, на яку покладено пряму відповідальність за ефективність іншомовної комунікації громадян в умовах інтенсивного використання інформаційно-цифрових технологій.

Список використаних джерел:

1. Талалай Ю. О. Модернізація навчання іноземних мов у старшій школі країн Центральної Європи в умовах мультимедіальності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Дрогобич, 2017. 238 с.
2. Сергеева Т. В., Назимко О. В. Механізми формування розумових мовленнєвих дій у процесі навчання іноземної мов. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019. №1, Т. 2. С.107–112.

УДК 37.015.31:811.111:81'342:373.3.011.3-052(043.2)

І.М. ФЕЛЬЦАН

доктор філософії, старший викладач
кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

В.І. ЧОКНАДІЙ

здобувач першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 014.021 Середня освіта (Англійська мова і література),
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ

Формування фонетичної компетентності учнів загальноосвітньої школи відносять до актуальних питань методики викладання іноземних мов. Фонетична компетенція розглядають як здатність людини до коректного артикуляційного та інтонаційного оформлення своїх висловлювань і розуміння мовлення інших, яка базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок, знань і фонетичної усвідомленості. [1, с. 3].

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Різні аспекти фонетичної компетентності були об'єктом досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, серед яких: О. Бігич, М. Дворжецька, В. Любива, С. Ніколаєва, В. Паращук, І. Швецова, С. Воган-Ріс, Г. Делінг, К. Кремер.

Компетентнісний підхід до формування іншомовної фонетичної компетентності означає переорієнтацію іншомовної освіти з процесу на результат, зміщення акценту з накопичення фонетичних знань і навичок на формування в учнів здатності практично їх застосовувати в усних видах іншомовної мовленнєвої діяльності [2, с. 156].

Проблематика формування фонетичної компетентності обумовлена такими факторами як: особистість учня; майстерність вчителя; складність іншомовної фонетики; технологія та обрані засоби навчання.

До особливостей віку учнів базової школи відносять зміну фізичних та інтелектуальних показників, перехід від конкретного до абстрактного мислення, що, безумовно, впливає на здатність організму імітувати звуки, інтонацію, вимову, та вносить певні корективи у прогнозований результат навчання.

В основі технологій формування фонетичної компетентності учнів базової школи знаходяться комунікативний, особистісно-діяльнісний, компетентнісний, рівневий, рефлексивний і культурологічний підходи.

Складовими фонетичної компетентності є фонетичні рецептивні (слухові) й репродуктивні (вимовні) навички. Фонетична навичка – це автоматизована репродуктивна або рецептивна дія, яка забезпечує коректне звукове й інтонаційне оформлення власного мовлення та адекватне сприймання звукового й інтонаційного оформлення мовлення інших.

Фонетичні вправи, які полегшують навчання вимови англійських звуків, поділяються у методиці на дві основні групи: вправи на рецепцію та вправи на репродукцію.

Вправи на рецепцію – це вправи на впізнавання, диференціацію та ідентифікацію інформаційного повідомлення. Завдання на впізнавання та диференціацію нового звука / звукосполучення серед інших, наголошеного слова та складу виконуються на рівні окремих слів або словосполучень. Доцільність використання вправ на рецепцію при навчанні вимови на всіх ступенях навчання іноземної мови у школі висвітлено у дослідженні Г. Павлишин [3, с.120]. Н. Бориско розглядає формування фонетичних навичок як перехід від рецепції до репродукції з паралельним взаємозв'язаним формуванням слуховимовних і інтонаційних навичок [1].

В основі вправ на рецепцію лежить принцип сприйняття, це діяльність спрямована на впізнавання, диференціацію та ідентифікацію. Кількість вправ на рецепцію значно менша, ніж вправ на репродукцію звуків, але їх змістова варіативність значно зросла в умовах використання інноваційних технологій. Можливість застосування аудіо- та відео-джерел з мережі Інтернет значно полегшує процес відбору матеріалів за рівнями та змістом.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У більшості випадків, від суто рецептивних вправ учитель досить швидко переходить до рецептивно-репродуктивних, в яких поєднано практику сприйняття та відтворення інформації. При виконанні цих вправ дуже важливо, щоб зразок, за яким учні повторюють звуки, слова й речення, звучав чітко й виразно, в нормальному темпі, з правильною інтонацією. Спочатку цей зразок дає учитель, пізніше учні переходять до виконання вправ на відтворення з опорою на фонограму.

В умовах міжнародної співпраці, розвитку технологій дистанційної комунікації, актуальності набуває процес залучення носіїв іноземної мови до уроків у базовій школі. Така форма спілкування завжди цікава учням, які проходять етап інтенсивного пізнання. Усвідомлення того, що з ними взаємодіє безпосередній учасник іншомовного середовища підвищує рівень уваги, запам'ятовування, слугує фонетичним еталоном для наслідування.

Опираючись на відмічені вище факти можна констатувати, що формування англійської фонетичної компетентності учнів базової школи відбувається з врахуванням вікових та психологічних факторів розвитку особистості, потенціалом використання комп'ютерних технологій, які розширюють методичний репертуар вчителя та іншомовну фонетичну практику учнів.

Список використаних джерел:

1. Бориско Н. Ф. Методика формування іншомовної фонетичної компетенції. *Іноземні мови*. 2011. № 3(67). С. 3–14.
2. Бігич О. Сучасні підходи до формування іншомовної фонетичної компетентності в загальноосвітньому навчальному закладі. *Сучасні тенденції фонетичних досліджень: збірник матеріалів круглого столу, 12 травня 2017 р.* 2017. С. 154–157.
3. Павлишин Г. Модель формування іншомовної фонетичної компетенції у студентів-медиків при професійно орієнтованому вивченні англійської мови. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2014. № 30. С. 119–122.

УДК 37.013:37.018.4:81'243(043.2)

Н. В. ФІЙСА

викладач предметної (циклової) комісії іноземних мов,
ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж МДУ»,
М. Мукачево, Україна

STEM-ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Сучасне життя, як і навчальний процес, переповнене новітніми технологіями, ресурсами, гаджетами. Які методи та технології слід використовувати, щоб дитина росла всебічно розвинена, творча, з розвинутою інтуїцією та критичним мисленням. Безперечно, STEM-освіта – найкраще освітнє рішення для сучасних фахівців, актуальний напрямок розвитку міждисциплінарного навчання, що має за мету набуття знань та безпосереднє застосування їх у житті.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Абревіатура STEM об'єднує терміни: Science (природничі науки), Technology (технології), Engineering (інженерія), Math (математика). Дисципліни, що лежать в основі даної методики, вивчаються комплексно, створюючи передумову для успішної самореалізації як фахівця, так і громадянина. Наша держава всіляко підтримує розвиток STEM-освіти, і вже зроблено перші кроки до впровадження системи STEM-навчання при вивченні багатьох дисциплін, в тому числі й іноземної мови.

Використання STEM-технологій на уроках іноземної мови спонукає здобувачів бути більш активними, зацікавленими у власній освіті. Діти краще запам'ятовують те, що «відкрито» ними самими, тому вони не пасивні спостерігачі, а пошуковці нового і незвіданого. Опрацювання досить великого обсягу навчального матеріалу є повним зануренням у мовне середовище. На таких уроках панує активна комунікація та командна робота. Тепла дружня атмосфера сприяє бажанню вільно висловитися при обговоренні певної теми, відстоювати свою точку зору, правильно формулювати та презентувати свою роботу.

На засадах STEM-навчання на заняттях іноземної мови здобувачі освіти планують, розробляють моделі сучасної індустрії, створюють проекти. Також аналізують, роблять висновки, намагаються пов'язати їх з життєвими ситуаціями, з особистим володінням іноземною мовою та запропонувати власну модель. Метод проектів передбачає, що кожен здобувач відповідає за певний вид роботи, певне питання, а вчитель виступає в ролі спостерігача, координатора, консультанта. Чим більший досвід практичної роботи, тим більше здобувачі впевнені у своїх силах, тим більше бажання йти до поставленої мети, долати перешкоди, тим більше вони готові до сприйняття життя.

Метод проектів передбачає використання Інтернет-ресурсів для пошуку достатньої кількості інформації, для вирішення проблемних питань. Здобувачі вдосконалюють навички роботи на гаджетах, вчать працювати з текстовими та графічними редакторами, опановують використання електронних версій різних типів словників. При роботі з іншомовними текстами, відео- та аудіо-записами вони здійснюють творчу, пошукову, дослідницьку діяльність в рамках заданої теми. Це сприяє формуванню спеціальних навичок роботи з інформацією, розвитку інтелектуальних здібностей та критичного мислення, уміння приймати важливі рішення. Покращуючи рівень володіння іноземною мовою, в той же час метод проектів допомагає подолати «мовний бар'єр», що є проблемою для багатьох здобувачів.

STEM-орієнтований підхід вивчення іноземних мов також передбачає систему інтелект-карт. Інтелект-карти – це особливий спосіб фіксації інформації за допомогою асоціацій, ілюстрацій і коротких записів, завдяки чому інформація запам'ятовується швидше і ефективніше [3]. Це може бути у формі діаграми або павутини, коли від основної теми відгалужуються підтеми. Застосовуючи спеціальні програми для складання таких карт, здобувачі

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

одночасно з вивченням мови розвивають свої навички з інформатики та отримують доступ до технологій професійного розвитку.

У сучасному світі, де успіх залежить від уміння проявити себе та правильно осмислювати інформацію, сторітелінг, як один із методів STEM-орієнтованого навчання, має за мету розвиток усіх необхідних життєвих компетенцій. Сторітелінг – це навчальний матеріал, поданий у вигляді цікавої захоплюючої розповіді, що значно легше поєднати з особистим досвідом, ніж граматичні правила [4]. Учитель лише надає окремі епізоди, а здобувачі в свою чергу ставлять запитання і самостійно вирішують їх, подають власне бачення ситуації. Таким чином, учні вдосконалюють свої навички письма, краще запам'ятовують вживання іншомовної лексики, розвивають уяву, логіку та підвищують рівень культурної освіти.

Для формування навичок аудіювання STEM-освіта широко застосовує подкасти. Регулярне прослуховування аудіо- та відеозаписів іноземною мовою сприяє розвитку навичок не тільки аудіювання, але й говоріння, готує здобувачів до спілкування з представниками інших країн. Автентичні тексти, тобто ті, що начитуються носіями мови, ілюструють функціонування іноземної мови в контексті носія, знайомлять з різними акцентами, ритмом та вимовою. Різноманітна тематика подкастів сприяє всебічному розвитку особистості, відбувається знайомство з культурою країни, мова якої вивчається.

Таким чином, STEM-технології у вивченні іноземних мов є важливим інноваційним підходом, що включає розв'язання низки проблем у навчально-виховному процесі.

Список використаних джерел:

1. Майдан А. Г. Використання STEM-технологій під час вивчення іноземної мови. *Інноваційні практики наукової освіти* : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 6 – 12 грудня 2023 року). – Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2023. С. 442 – 452.
2. Пономаренко А., Єгорова О., Назаренко О. STEM-освіта як інструмент вивчення англійської мови. *Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути*: матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Київ, 15 травня 2024 р.). Київ, 2020. С. 227 – 237.
3. Техніка інтелектуальних карт (Mind mapping) для організації думок і не тільки. URL: <http://world-ny.com/mindmapping-technique/> (дата звернення: 15.01.2024).
4. Andrew Wright. *Storytelling with children*. – Oxford: University press, 2009. – 220p.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

УДК 37.091.2:001.895:004.77:37.016:811.111(043.2)

К. Й. ФОДОР

доктор філософії, доцент кафедри філології,
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II,
м. Берегово, Україна
Х. В. БЕРЕКСАСІ
студентка філологічного факультету,
Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II,
м. Берегово, Україна

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОНЛАЙН-КУРСІВ, МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ, ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЙ В ОНЛАЙН- ТА ОФЛАЙН- ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Тенденції розвитку освіти в інформаційному суспільстві частково виявила Л. Макаренко: "Потенціал інформаційних технологій незамінний як підтримка розвитку особистості студента: його здібностей до альтернативного мислення, формування умінь розробляти стратегію пошуку вирішення як навчальних, так і практичних завдань, прогнозувати результати реалізації ухвалених рішень на основі моделювання об'єктів, що вивчаються, явищ, процесів, взаємозв'язків між ними" [1, с. 120]. Завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям, педагоги переадресовують допомогу переважно на вирішення студентами проблемних, дослідницьких, творчих завдань.

Київські дослідники Г. Йордан, Г. В. Йордан розкрили свої погляди на інтеграцію інформаційних технологій в освіту, щоб створити нову якість інформаційно-педагогічної діяльності, а саме: – покращити організаційні умови навчального процесу – підвищити ефективність навчання шляхом впровадження нових механізмів наочності й "інтерактивності навчального процесу, використовувати різноманітні джерела навчальної інформації, ущільнювати навчальну інформацію за рахунок можливості її згортання і розгортання в часі та просторі (гіпертекст), оптимізувати темп роботи студентів (диференціація, індивідуалізація навчання...) ...; – поліпшити психолого-педагогічні умови навчальної діяльності, створивши у студента інтерес і позитивний мотив через природний інтерес до комп'ютера, ..., забезпечення ... розвитку комунікативної й інформаційної культури студента, включенням механізму розвитку у студентів дослідницьких... якостей; – сприятиме індивідуалізації, диференціації, інтенсифікації освіти і, як наслідок, її оптимізації і вдосконаленню" [2, с. 117].

У 2023 р. значний вклад у розвиток науки внесли угорець Іштван Текеш [3], котрий зацікавився комп'ютерним вивченням мови (додатками, онлайн-інтерфейсами (платформами) та субтитрами), угорка Ілона Густі, яка писала про результати онлайн-вивчення іноземної мови в угорських школах Закарпаття [4], інші фахівці [5];[6].

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Суть інтеграції інноваційних онлайн-курсів, мобільних додатків та відеоконференцій в онлайн- та офлайн-заняттях з англійської мови полягає в їхній ролі в житті студентів, котрі прагнуть отримати якісну освіту та набути необхідний досвід для подальшої реалізації в інформаційному суспільстві початку XXI століття: "Використання ІТ у навчанні іноземних мов – один із найважливіших мотивів переходу до нового етапу оновлення змісту освіти, що зумовлює відповідні зміни засобів навчання, форм і методів навчання" [7, с. 35].

Зазначена тема є важливою з огляду на слушні рекомендації щодо ефективності ІТ в навчанні й викладанні іноземної мови та потребує в подальшому більш докладного вивчення.

Ключові слова: мовна компетенція, мобільні додатки, онлайн-курси, ІТ, самоосвіта.

Список використаних джерел:

1. Макаренко, Л. Л. (2024) Інформатизація освіти як пріоритетний напрям модернізації освіти в умовах інформаційного суспільства. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/18041/Makarenko.pdf?sequence=3&isAllowed=y> (дата звернення 04.03.2024).
2. Йордан, Г. М. (2020) Інформатизація освіти як основа розвитку інформаційного суспільства / Г. М. Йордан, Х. В. Йордан // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи», 2020, 30 квітня, № 5. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/15382/1/39_Yordan_Yordan.pdf (дата звернення 04.03.2024).
3. Thékes, István (2023). Számítógép által támogatott nyelvtanulás: applikációk, online felületek és feliratok. URL: [thekes-istvan-digitalis-nyelvpedagogia-konyv.pdf](https://www.researchgate.net/publication/370123456)
4. Huszti, Ilona (2009). Differences between the processes and outcomes in third graders' learning English and Ukrainian in Hungarian schools of Beregszász / Ilona Huszti, Márta Fábrián, Erzsébet Bárányné Komári. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=I7Trdh8iSlkC&oi=fnd&pg=PA166&ots=5Bi4_Nj0Nz&sig=cvjwVmTvOXy_FqHUNHWmNWrK_2lw&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
5. ONLINE-ОСВІТА. ШГП: Інформаційні технології сучасної дистанційної освіти [Текст] (2023): колект. монографія пед. колективу комун. закл. "Навч.-вихов. комплекс "Шк. гуманітар. праці" Херсон. облради / [А. О. Кияновський та ін.]; Комун. закл. "Навч.-вихов. комплекс "Шк. гуманітар. праці" Херсон. облради. Дніпро.; Середняк Т. К. [вид.], 2023. 187 с.
6. Cabal, Cristina (2019). Five digital resources for autonomous English language practice (date of receipt: 24 June 2019). URL: <https://www.britishcouncil.org/voices-magazine/five-digital-resources-autonomous-english-language-practice> (accessed 04.03.2024).
7. Домніч С. П. (2017). Дистанційне навчання іноземних студентів мови як перспективна форма медіаосвіти / С. П. Домніч, І. Л. Селіна // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки. 2017. Вип. 30. С. 33–47. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/vmvm_2017_30_6.pdf (accessed 04.03.2024).

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

UDC 37.013.73:37.091.12:005.963(043.2)

B. V. CHUTORA
seeker of the (second) master's degree
specialty 014 secondary education
specialization 014.021 English language and foreign literature
Mukachevo State University
Mukachevo, Ukraine

TEACHING DIALOGICAL SPEAKING AT ENGLISH LESSONS OF SENIOR SCHOOL STUDENTS

The strategic directions of reforming secondary education in the light of the implementation of educational innovations in general and in the teaching of foreign languages in particular are focused on the results of training of a graduate of a general secondary education institution with the skills and abilities he has developed in using language as a means of communication, which will ensure his readiness to meet the modern domestic and global challenges of society .

The basis of scientific knowledge concerning dialogic speech, the methodology of its teaching and didactic-methodical aspects of the formation of students' dialogic skills has been studied in the works of home scientists (A. Alkhazishvili, M. Vaisburd, O. Vishnevskiy, G. Koronenko, S. Lytvynenko, R. Milrud, O. Mirolyubova, S. Nikolayeva, O. Petraschuk, L. Sazhko, V. Chernysh,) and foreign (J. Anderson, N. Bilbrough, L. Dawes, S. Thornbury, etc.).

The basis of dialogic relations is *διαλογος* (from Greek *διαλογος* – conversation, conversation), as a two-way exchange of information between interlocutors in the form of questions and answers with the aim of achieving a certain result [1, p. 96]. The main attributes of dialogue are intention, rules of conversation, purposefulness, formation of points of view; a communicative situation that involves the possibility of disagreement. In dialogue, there can be no measure of the undisputed authority of one of the participants; the willingness to form and express, first of all, one's own point of view is important. In a dialogue, a high school student should orientate his speech on finding and solving specific questions on one or another topic.

According to H. Koronenko, a dialogue is created in the process of communication between two or more people, when a replica-stimulus prompts the interlocutor to answer or act, and a replica-reaction is heard in response. Yes, the process of mutual communication takes place due to the constant change of roles. A condition of dialogue is direct communication between interlocutors who alternately listen (perceive) and speak. Keeping the beginning of the conversation (the content of previous comments) in internal speech, in internal speech each interlocutor plans the meaning of the next comment, the main thesis of communication, logically moving towards the goal [2, p. 3].

Dialogue allows you to express yourself, to express your own opinion. A person entering into a dialogue must find something, inform, convince, encourage, which leads to the most diverse manifestations of communication: question - answer, request - agreement (refusal), proposal - agreement (disagreement), etc. [3, p.8].

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Dialogic speech (DS) is a process of speech interaction between two or more participants in communication. Therefore, in a speech act, each participant alternately acts as a listener and a speaker. The purpose of studying DS in secondary school is the development of oral intercultural communication skills in typical communication situations.

It is common knowledge, each dialogue consists of separate, interconnected statements. Such statements, the limit of which is a change of the interlocutor, are called replicas. The line is the first element of the dialogue. Answers vary in length - from one to several phrases. In the dialogue, they are closely related to each other - according to their communicative functions, structurally and intonation. The closest connection occurs between neighboring replicas. A set of replicas characterized by structural, intonation and content completeness is called dialogic unity. Dialogic unit (DU) is a unit of learning dialogic speech.

Therefore, the stage of learning dialogic speech of high school students is of great importance in English classes. The result of the dialogue of high school DS students in a foreign (English) language is their understanding of the information presented in the process, which requires the development of English language skills and the skills and abilities necessary for its use in DU. This is facilitated by the use of a communicative approach in teaching dialogic speech in English lessons.

List of Literature Used:

1. Honcharenko S.U. Ukrainian pedagogical dictionary. Kyiv: Lybid, 1997. 376 p.
2. Koronenko G.A. Development of dialogic speaking skills in English language classes// English language and literature, 2009. – No. 25. - pp. 2-6.
3. Blyznyuk O.I., Panova L.S. Organization of pair work of students in English language lessons based on pictorial visualization // Foreign languages. – 2001. – No. 3. – P. 8-9.

УДК 373.5:811.111:004.5

М. В. ШВАРДАК

Доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

В умовах сьогодення розвиток мобільних технологій тісно пов'язаний із перспективами в освітньому процесі, особливо якщо це стосується сфери вивчення іноземних мов [1, с.50]. Зокрема, мобільні застосунки відіграють важливу роль у формуванні англомовної лексичної компетентності у здобувачів базової середньої освіти; завдяки своїм унікальним можливостям стали незамінним інструментом для підвищення ефективності вивчення мов.

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Доступність та гнучкість, які надають мобільні застосунки, роблять навчання більш доступним та адаптивним для різних груп школярів. Гейміфікований підхід, використовуваний в багатьох застосунках, створює цікаві та захоплюючі уроки, що сприяє більш ефективному засвоєнню лексичних одиниць. Мобільні застосунки також дозволяють персоналізувати навчання, адаптуючи вправи до індивідуальних потреб учнів та надаючи можливість концентруватися на конкретних аспектах мови. Використання аудіо та відеоресурсів допомагає розвивати навички слухання та вживання слів у різних ситуаціях [2].

Спільне вивчення через мобільні застосунки стає зручним інструментом для формування учнівської спільноти, в якій здобувачі освіти можуть взаємодіяти та навчатися разом. Тестування та оцінювання засобами застосунків дозволяє вчителям та учням відстежувати прогрес та коригувати освітній процес.

Використання мобільних застосунків у процесі вивчення англійської мови стимулює інтерес учнів, поліпшує їхні навички та сприяє більш ефективному формуванню лексичної компетентності. Ці застосунки доповнюють традиційні методи навчання, створюючи комплексний та інтерактивний підхід до вивчення мови.

Існує багато мобільних застосунків, які можуть допомогти ефективно формувати англомовну лексичну компетентність у здобувачів базової середньої освіти. Ось кілька рекомендованих застосунків:

1. Duolingo є популярним застосунком для вивчення мов, включаючи англійську. Він пропонує ігровий підхід до навчання із різними типами завдань.

2. Quizlet дозволяє створювати власні набори карток зі словами та їх перекладами, а також використовувати готові набори для вивчення англійської лексики.

3. Memrise використовує техніки повторення та асоціацій, щоб допомогти учням запам'ятовувати нові слова та фрази.

4. Застосунок від BBC Learning English надає аудіо-та відеоуроки з покращення англійської лексики та граматики, а також містить ігри та тести.

5. Lingodeer спрямований на навчання різних аспектів мови, включаючи лексику, граматику та аудіозапис.

6. Застосунок WordUp Vocabulary спеціалізується на вивченні та тестуванні словникового запасу. Він пропонує ігри та тести для зручного формування лексичних навичок.

7. Busuu комбінує в собі можливості для вивчення словникового запасу, граматики та комунікативних навичок, дозволяючи взаємодіяти з носіями мов.

8. Застосунок Vocabulary.com пропонує ігри та вправи для вивчення та використання нових слів в різних контекстах [3].

Крім застосунків, також можна використовувати онлайн-ресурси, такі як Merriam-Webster, Oxford English Dictionary, або Cambridge Dictionary для додаткової підтримки та розширення словникового запасу. Важливо

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

підтримувати різноманітність методів та ресурсів для стимулювання інтересу учнів та забезпечення ефективного формування лексичної компетентності.

Таким чином, мобільні застосунки стають більш ефективними, зручними та надійними, набуваючи нових корисних, адаптивних функцій, які можуть виправдано застосовуватись в освітньому процесі [4], зокрема, у формуванні англомовної лексичної компетентності у здобувачів базової середньої освіти.

Список використаних джерел:

1. Krasulia A. Застосування мобільних технологій з метою розвитку іншомовної лексичної компетентності учнів при вивченні англійської мови. *Теоретична і дидактична філологія*/ 2020. №32, 49-59.
2. Швардак М. В. Освітні тренди в умовах Нової української школи. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. Сер. 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2022. Вип. 89. С. 136–140.
3. Horbatiuk L., Kravchenko N., Lipych V. et al. Use of Mobile Applications for Foreign Language Lexical Competence Formation. *Journal of History Culture and Art Research*. Vol. 8. No. 3. September 2019. pp. 113–124.
4. Швардак М.В., Бабідорич Н.В. Особливості застосування онлайн-сервісів в освітньому процесі початкової школи. *Проблеми початкової освіти та мистецтва: е-журнал*. Дрогобич: ДДПУ ім. І. Франка, 2023. Вип. 1. С.55-61.

UDC 37.015.3-021.4:81'243(043.2)=111

EVELINA SHELEIA
seeker of the (second) master's degree
specialty 014 secondary education
specialization 014.021 English language and foreign literature,
Mukachevo State University,
Mukachevo, Ukraine

DEFINING THE IMPORTANCE OF TEACHING STYLISTICALLY COLOURED LANGUAGE

Language means of different language levels (vocabulary and phraseology, grammar, phonetics) may be stylistically classified as two primary varieties, those stylistically neutral, bearing no special additional colouring and those stylistically coloured means which bear some additional, evaluative, connotation information.

Stylistic colouring of the language units and the arrangement of expression may be of two primary varieties, expressing different tonalities: one of them as if above neutrals (elevated), the other as if below the neutral (lowered stylistic tonality). It is most vividly seen in the vocabulary of the language where there are three primary layers.

The greatest is the neutral layer which makes the bulk of the vocabulary and it is due to the neutral languages means, which are generally observed in all structure of any language, that communication is possible. It should be stressed that the bulk of language means may be outlined as stylistically neutral. Two levels of literary vocabulary are special or bookish and common literary; two levels of colloquial are common colloquial or standard and non-standard or special. The standard English

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

vocabulary includes the neutral layer of the word stock of the language as well as common literary and common colloquial.

By learning and practicing only neutral words in our communication one cannot reach foreign language proficiency. The understanding and proper usage of various groups of stylistically coloured vocabulary can help the learners reach their personal and professional goals in foreign language acquisition.

In various studies on the topic the phenomenon of stylistically coloured language is associated with the concept of a linguistic norm. Though two different views on the problem of the relationship between stylistically coloured and stylistically neutral vocabulary can be traced. Some researchers see the phenomenon of stylistic markedness (colouredness) as an inevitable “motivated deviation from linguistic or any other generally accepted norms” [1].

Some linguistic studies relate stylistic markedness of language units with communicative pragmatics and defines it as a characteristic of use when, according to the pragmatic instruction of the message, the speaker seeks to achieve a certain communicative effect and to show a certain influence on the recipient of information. On this basis, lexical and phraseological units that indicate a certain sphere of communication are obviously stylistically marked.

A number of other researchers (in particular, L. Matsko, O. Sydorenko) define that stylistic markedness is associated with the presence in a linguistic unit of some stylistic meaning, which is understood as “the general designation of emotional, expressive and expressive and figurative meaning” [2, p. 44].

Other researchers prefer to use the term “stylistic colouring”, also correlating it with the belonging of a word to a certain style of speech (I. Holub, O. Ponomariv).

O. Ponomariv uses the term “stylistic colouring”, which, according to the researcher, “depends on how the word is perceived by us: as fixed in this or that style or as appropriate in any speech situation, i.e. commonly used” [3, p. 99].

A similar position is held by I. Cherednychenko, noting that a certain number of words in the language have a distinct “stylistic colour”, and calls such units – words of a narrow stylistic purpose, with a certain stylistic shade. However, the scientist emphasizes, most of the words of our language belong to the neutral category, which does not have clear signs of stylistic purpose, they are commonly used words, stylistically neutral [1, p. 86]. In a number of other studies, stylistic colouring is interpreted as the presence of different connotations in a linguistic unit (O. Kryzhanovska, V. Teliya, etc.).

In our understanding, stylistic colouring (stylistic markedness) is the presence in a language unit of additional connotative information of an emotional, expressive, evaluative or stylistic nature, which determines the ability of this unit to create a certain stylistic effect, giving speech, depending on the communicative and pragmatic orientation of the speaker, different shades – solemnity, ease, familiarity, irony, humour, comedy, rudeness, aggressiveness, etc.

The more expressive the learner’s language is the easier is to reach language fluency. That is why it is crucially important for the teacher to select the vocabulary

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

from various layers while teaching such topics as traits of characters, emotions, hobbies, etc.

The list of literature used:

1. Cherednychenko I. H. *Narysy z zahalnoi stylistyky suchasnoi ukrainskoi movy* / I. H. Cherednychenko. – K., 1962. – 495 s.
2. Areshenkov Yu. O. *Linhvistychnyi analiz khudozhnoho tekstu : [navchalnyi posibnyk]* / Yu. O. Areshenkov. – Kryvyi Rih : Vydavnychiy dim, 2007. – 177 s.
3. Ponomariv O. D. *Stylistyka suchasnoi ukrainskoi movy : [pidruchnyk]* / O. D. Ponomariv. – K. : Lybid, 1993. – 247 s.

УДК 378.147:811.111

І. Ф. ШИЛІНСЬКА

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій,
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

Т. В. П'ЯТНИЧКА

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій,
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна

СУЧАСНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

Ефективність професійної підготовки майбутніх філологів сьогодні значною мірою залежить від форм організації навчально-пізнавальної діяльності та правильно підібраних методів навчання мови та перекладу. Якщо традиційні системи вищої освіти «дають знання», то особистісно-розвивальні системи «вводять» у коло питань, формують проблемно-діяльнісне мислення і особистісне відношення до предмету пізнання. Утім, подолання традиційного підходу до передачі знань не применшує теорії знань (Theory of Knowledge), а змінює її місце і функціональне призначення в освітніх технологіях. Знання стають корисними, а відповідно і засобом розвитку особистості студента лише тоді, коли відбувається систематизація досвіду, коли майбутній фахівець може застосовувати їх для виконання нового завдання професійної діяльності, тобто робить їх своїм знаряддям (технологією). Отже, основним завданням, яке постає перед майбутніми філологами і перекладачами сьогодні є оволодіння методами формування певних знань і способів керування власним розвитком.

У сучасній методиці навчання іноземних мов виокремлюють чотири основні підходи: біхевіористський (сформованість умінь реагувати на іншомовні стимули), інтуїтивно-свідомий (усвідомлення і використання мовних моделей), свідомо-пізнавальний (вивчення правил використання лексичних і граматичних моделей з наступною побудовою висловлювань), комунікативний (засвоєння правил використання мовних моделей та оволодіння комунікативно-мовленнєвою функцією) [1, с. 38 – 39].

Оскільки метою вивчення іноземної мови у вищій школі є оволодіння мовою як засобом міжкультурного спілкування, то досягнення цієї мети

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

можливо за умови реалізації комунікативного підходу з використанням інтерактивних методів та технологій навчання, які дають можливість організувати процес навчання як комунікативну взаємодію учасників, під час якої відбувається формування навичок їх використання. Утім, це не означає, що потрібно відкинути традиційні методи. Так, на етапі пояснення нового матеріалу викладач окрім ілюстрування та словесного пояснення, використовує метод дискусії та демонстрування з використанням інформаційних технологій. На етапі тренування з метою формування умінь і навичок іншомовної мовленнєвої діяльності в говорінні, читанні, аудіюванні, письмі доцільним є використання практичних методів навчання, у тому числі різноманітних вправ.

Створення навчальних комунікативних ситуацій стимулює мотивацію пізнавальної діяльності студентів, викликає інтерес до участі в іншомовній комунікативній діяльності. Під час моделювання комунікативних ситуацій окрім визначення ролей та стосунків партнерів спілкування, необхідно враховувати хто, що, кому і для чого повідомляє. На сьогодні вчені виокремлюють дискусійні, ігрові та тренінгові інтерактивні технології, які об'єднують активні методи і форми навчання [2, с. 282]. Використання дискусійних форм інтерактивних технологій (мозковий штурм, круглий стіл, «акваріум», «дерево рішень» та ін.) сприяє удосконаленню не лише мовленнєвих навичок. Учасники вчаться аналізувати інформацію, аргументувати та формулювати власні думки іноземною мовою.

До ігрових технологій відносять ділові та рольові ігри, метод інтерв'ю, кейс-метод. Результатом використання рольових ігор (парних, групових, колективних) є формування мовленнєвих навичок студентів, необхідних під час обговорення певних тематичних ситуацій. Ділова гра є більш складним рівнем гри і передбачає моделювання певної ситуації професійної реальності для розвитку комунікативних умінь і навичок, необхідних під час майбутньої фахової діяльності. Ефективним методом, який використовують з метою формування умінь і навичок одностороннього і двостороннього перекладу на заняттях з іноземної мови є метод інтерв'ю. Використання кейс методу базується на колективній роботі в групах, що передбачає взаємний обмін інформацією, обговорення проблеми (реальної професійної / соціальної ситуації), аналітичну та дослідницьку діяльність.

Тренінгові технології використовують як на початковому етапі формування умінь і навичок певних видів мовленнєвої і комунікативної діяльності (комунікативні тренінги, тренінг-мікрогра, практичні вправи) так і під час оцінювального етапу для демонстрації набутих умінь і навичок (колективне вирішення творчих завдань, участь у конкурсах перекладачів).

На основі аналізу наукової та навчально-методичної літератури, а також власного досвіду роботи у ЗВО можемо зазначити, що впровадження означених інтерактивних форм і методів в навчально-освітній процес підвищує ефективність навчання, сприяє розвитку необхідних мовленнєвих і комунікативних навичок, допомагає студентам оволодіти смислами навчально-

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

пізнавальної діяльності, способами і методами пізнання. Саме таке оволодіння призводить сьогодні до гармонійного становлення особистості майбутнього філолога і перекладача.

Список використаних джерел:

1. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник. Вид. 2-ге випр. і перероб. / колектив авторів під керівн. С. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2002. 328 с.
2. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: колективна монографія / С. Ю. Ніколаєва, Г. Е. Борецька, Н. В. Майєр, О. М. Устименко, В. В. Черниш та інші; за ред. С. Ю. Ніколаєвої; техн. ред. І. Ф. Соболевої. К.: Ленвіт, 2015. 444 с.

UDC 37.013.73:37.091.12:005.963(043.2)

M. V. SHUTIY

seeker of the (second) master's degree

specialty 014 secondary education

specialization 014.021 English language and foreign literature

Mukachevo State University

Mukachevo, Ukraine

METHODICAL ASPECTS OF THE TEACHING OF AN EPIC WORK

One of the important directions of Ukrainian education is humanitarian, which ensures the spiritual development of students. Among the educational disciplines of the humanitarian cycle, literature is of particular importance as the art of words and a way of forming the general culture of a person, his moral orientations and values. Due to the fact that literary education in secondary schools is provided by several different subjects, there is a need to develop a single Concept for their teaching in modern conditions. This determined the choice of the subject of the course work. First of all, it should be noted that the genres of epic works are: fairy tale, short story, short story and novel.

So, during the analysis of methodological literature, we found out that: at the preparatory stage, the teacher should perform the following work in a logical sequence:

1. Find a planned topic in the current school program. It is assumed that the teacher himself chooses the main episodes of the novel, which the students must read and prepare for their analysis.

2. Study the abstract of the topic and determine what you need to pay attention to while reading the work of art.

3. Referring to the material defined in the rubrics of the calendar-thematic plan, study the literature on the program topic, prepare, if necessary, to read the texts by heart, pick up clarity. In the study of literature, in addition to the visibility planned in the calendar-thematic plan for each topic, there should be a general visibility to the study of epic works. It is important, for example, to prepare or use existing tables to learn literary concepts, they will be needed during the study of epics and epic genres. On the basis of the calendar-thematic plan, draw up a lesson plan or plans in

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

accordance with the number of hours determined by the program, and, using the material proposed in the calendar-thematic plan, write a synopsis [2].

The effectiveness of a literature lesson depends not only on the first condition - the writing of a plan-summary that would meet all the requirements for it of methodical science, but also on the no less important condition - its high-quality implementation. To do this, at the final stage of the preparatory stage, the teacher should study the synopsis, think through its various interpretations, review the literary text once more in order to easily and quickly navigate it in the lesson. The executive stage is the implementation of the work planned by the teacher in the lesson, the final stage is the self-analysis of the completed work. The stages of the teacher's work with an epic work should be distinguished from the stages of studying an artistic work in general and the stages of studying an epic work in particular. It is necessary to refer to each stage of the study of the work, but to implement them partially, namely: to outline the main thesis of each stage, confirming with dominant passages from the artistic text. In methodological science, each of the stages is defined by content and method of implementation [2, p. 18].

However, no matter what conditions the program puts forward, no matter what techniques the teacher applies to the study of the artistic text, no matter what stages he chooses, it is important that the defining features of the work are outlined and perceived. And this happens gradually, because knowledge of literary material accumulates from class to class. Therefore, first comes the understanding and assimilation of the closely interconnected separate elements of the epic work, and over time, the whole picture of the artistic text. Gradually, the teacher, relying on his knowledge of psychological and pedagogical sciences and taking into account the age of the students, determines methodological techniques for solving the problems of effective study of epic works. An epic work is best read alone. The place for reading should be comfortable, bright, quiet. It is important that no one disturbs you while reading. If a passage from an epic work is read aloud in class, it is important to read it clearly. For this, the power of the voice must be adjusted to the student audience; you should read while clearly pronouncing all the sounds in the words, holding pauses, highlighting the most important words, phrases, sentences that help to reveal the author's thought. In order to effectively prepare for the retelling of an epic work or its fragment, it is necessary to divide the carefully read text into content-complete parts.

When preparing to retell individual parts, you need to remember what is said at the beginning, in the middle and at the end of each part; to pay attention to incomprehensible words and phrases, to prepare retelling theses and use them during the story.

When retelling the text of individual parts, it is important not only to convey their content in detail, but also to find out what artistic means the author used. For this, it is necessary to choose the right questions. First, those aimed at conveying the content of the work (what the author writes about), and then those that encourage you to pay attention to its form (how the author does it) [2, p. 134].

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

So, we have come to conclusion, that if the teacher systematically develops in students the skills of retelling a work of art, this will have a positive effect on the development of schoolchildren's speech, enriching their vocabulary, and the ability to analyze an epic work in the unity of form and content.

List of Literature used:

1. Островська Г.О. Методика вивчення епічного твору параболічного типу в шкільному курсі зарубіжної літератури (11 клас): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ: Інститут педагогіки АПН України, 2004. 20 с.
2. Штейнбук Ф.М. Методика викладання зарубіжної літератури в школі. Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2007. 316 с.

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

РОЗДІЛ 2 ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

УДК 37.091.313:81'243(043.2)

М. І. ГАЛА
старший викладач,
ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
Мукачівського державного університету»,
м. Мукачево, Україна
М. М. ГАЛА
здобувач I (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 025 «Музичне Мистецтво»,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У сучасній освітній практиці цілі навчання іноземної мови зумовлені соціальним замовленням суспільства і включають наступні групи: практичні; соціокультурні; виховні; розвивальні; професійні; когнітивні тощо. В сучасних умовах іншомовна освіта набуває статусу дієвого інструменту формування інтелектуального потенціалу суспільства. Проблема реалізації міжкультурної іншомовної освіти в різних типах вищих навчальних закладів потребує подальшого всебічного аналізу і вирішення [1; 4].

У формуванні міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції вирішальну роль відіграють інноваційні підходи, технології та методи навчання іноземної мови. Тому, традиційне аспектне викладання іноземної мови все більше поступається місцем інтегрованому навчанню з позицій сучасної психолінгвістики і методики навчання іноземних мов.

Аналіз теоретичних досліджень та методичної літератури із зазначеної проблеми свідчить про те, що найбільш розповсюдженим у сучасній концепції комунікативного підходу до навчання іноземних мов є так званий “інтегрований” підхід. Проблемою інтеграції процесу навчання іноземної мови в останні роки займалися чимало фахівців, зокрема, І. Л. Бім, Н. Ф. Бориско, С. В. Гапонова, С. А. Коновальчук, А. Л. Котковець, С. Ю. Ніколаєва, К. М. Ружин, Л. А. Сажко, Л. В. Туркіна та інші. Науковці розглядали окремі аспекти зазначеної проблеми, а саме: Н. Ф. Бориско, С. Ю. Ніколаєва – переваги та обґрунтування інтегрованого навчання іноземних мов у мовному ВНЗ, Л. А. Сажко – інтегративна основа навчання іноземних мов, С. А. Коновальчук – дидактична сутність інтегрованого процесу навчання, професійної діяльності засобами іноземної мови, А. Л. Котковець – застосування принципів інтеграції у процесі навчання іноземної мови, К. М. Ружин – функціонування принципів інтегрованого та диференційованого підходів у навчанні іноземної мови та інші.

Доцільність використання принципу інтегрованого підходу у навчанні іноземної мови знаходить своє підтвердження у плані інтегрованого

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

функціонування мовлення як засобу спілкування, оскільки під час реального спілкування люди одночасно користуються такими видами мовленнєвої діяльності, як говоріння-слухання; письмо-читання, проте з певним темпоральним домінуванням того чи іншого виду залежно від ситуації спілкування. Поряд із зазначеним, кожен вид іншомовної мовленнєвої діяльності базується на конкретних лінгвопсихологічних механізмах, властивих лише кожному з них, що відображається в теоретичних методичних положеннях і реалізується як дотримання аспектного підходу до навчання окремо кожного виду мовленнєвої діяльності, так само як і мовного матеріалу (фонетика, лексика, граматики).

У сучасній вітчизняній методиці принцип інтегрованого підходу до навчання іноземної мови протиставляється принципу диференційованого підходу. Як свідчать дослідження, використовуються також синонімічні терміни стосовно обох підходів, при цьому кожен із термінів підкреслює основну домінуючу складову рису змісту принципу. До терміну “принцип інтегрованого підходу” вживаються також наступні синонімічні терміни: принцип взаємопов’язаного навчання всіх видів мовленнєвої діяльності, принцип комплексного підходу, принцип паралельного підходу в навчанні. У плані диференційованого підходу стосовно навчання мовного матеріалу іноземною мовою вживається також термін “аспектний” підхід. Аспектний підхід у навчанні – це підхід, суть якого полягає у роздільній роботі при навчанні мовних явищ фонетичного, лексичного і граматичного рівнів з виходом у мовленнєву практику [2; 5].

Як визначає науковець Л. А. Сажко, інтегративною основою навчання іноземної мови є процес взаємопов’язаного формування мовленнєвих, мовних, лінгвосоціокультурної та навчально-стратегічної компетенцій на основі зразків іншомовної культури, із залученням навчальних матеріалів інших предметів, використанням різноманітних засобів і форм навчання та новітніх технологій. Процес оволодіння іноземною мовою за своєю сутністю є інтегрованим. Ця інтеграція проявляється на декількох рівнях: на рівні визначення цілей; на рівні визначення змісту; на рівні організації навчального процесу; на рівні використання засобів навчання; на рівні застосування сучасних технологій навчання [3].

Таким чином, чітке розуміння викладачем іноземної мови особливостей інтегрованого підходу може слугувати свого роду методичною платформою для вибору стратегії і тактики навчання іноземної мови на різних етапах.

Список використаних джерел:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання // Науковий редактор українського видання доктор пед. наук С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції / О.Б. Бігіч, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2011. – 344 с. 4.
3. Сажко Л.А. Інтегративна основа навчання іноземних мов / Л.А. Сажко // Вісник

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Київського національного лінгвістичного університету. – 2011. – Вип. 19. – С. 18-25.

УДК 373.3.026:373.3.015.311:165.2:373.3.011.3-052(043.2)

М. І. ГОРВАТ,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики початкової освіти,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна,
О. О. БОЧКОР,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У сучасному світі, що швидко змінюється, освіта відіграє ключову роль у розвитку здатностей молодого покоління адаптуватися до нових викликів та використовувати можливості, які відкриває перед ними майбутнє. Однією з найважливіших задач освітньої системи є формування пізнавальної активності в учнів початкової школи, яка сприяє кращому засвоєнню знань, але й розвиває критичне мислення, творчі здібності та вміння самостійно шукати та аналізувати інформацію, що є невід'ємною частиною успішної адаптації до дорослого життя.

В контексті цих викликів, дидактичні особливості навчання набувають особливої ваги, оскільки саме через призму дидактики можливо ефективно впливати на процес формування та розвитку пізнавальної активності учнів.

У рамках Концепції Нової української школи (НУШ), сучасний етап розвитку початкової освіти розділений на два ключові цикли: адаптаційно-ігровий для 1-2 класів та основний для 3-4 класів. Перший цикл зосереджений на поступовій адаптації учнів до навчального середовища, де важливою задачею вчителя є планування та цілеспрямоване стимулювання розвитку пізнавальної активності молодших школярів через ігрові методи навчання. Цей підхід спрямований на плавне введення дітей у світ знань, роблячи навчальний процес захопливим та ефективним [1].

У другому, основному циклі навчання, акцент робиться на формуванні у школярів відповідальності та самостійності. Тут навчальна програма орієнтована на розвиток навичок, що дозволяють учням самостійно приймати рішення та зв'язувати отримані знання з реальним життям. Використання інтерактивних та практично орієнтованих методів навчання у цьому циклі спрямоване на підвищення мотивації учнів до навчання, розвиток їхньої критичної мисленки та здатності до самостійного пошуку та аналізу інформації [1].

Погляди Л. Кравчук та Д. Белешко на розвиток пізнавальної активності учнів початкової школи відкривають глибоке розуміння механізмів, що сприяють формуванню інтересу до навчання та здобуття нових знань. Кравчук

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

підкреслює значення природної цікавості та інтересу як основного джерела пізнавальної активності молодших школярів [2].

Д. Белешко, у свою чергу, розкриває складові пізнавальної активності, зокрема пізнавальні інтереси, мотиви та потреби. Він вважає, що мотивація, породжена зацікавленістю, є ключовою у формуванні пізнавальної активності. Пізнавальні потреби виступають як основний драйвер діяльності, стимулюючи учня до активного навчання та саморозвитку [3].

Л. Ярченко підкреслює, що в навчанні значення має не лише кінцевий результат, але й сам процес його досягнення, який включає пошук, помилки, невдачі та осмислення результатів. Відбір навчального матеріалу, який буде захоплюючим та зможе підтримати інтерес учнів до предмету, є критичним для залучення учнів у активний навчальний процес.

Дослідження І. Дорожко, О. Малихіної, Л. Туріщевої та Л. Єпіка підкреслює значущість колективних форм роботи та дидактичних ігор у процесі активізації пізнавальної активності учнів початкової школи. Вони виявили, що групова робота сприяє не лише соціальній взаємодії та розвитку комунікативних навичок серед учнів, але й значно підвищує їх пізнавальний інтерес і мотивацію до навчання.

В. Корольський, Т. Крамаренко, С. Семеріков та інші викладачі підкреслюють важливість інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчальний процес з математики. Вони вважають, що впровадження ІКТ дозволяє зробити навчання більш практично орієнтованим, формуючи у учнів навички, які вони зможуть застосувати у повсякденному житті, що є однією з ключових мет Нової української школи.

Чумаченко підкреслює значення нестандартних і інтегрованих підходів у навчанні, які включають в себе використання кросвордів, дидактичних ігор, творчих завдань та задач, тісно пов'язаних з реальним життям. Ці методи не лише сприяють залученню учнів у навчальний процес, але й розвивають їх здатність до командної роботи та продуктивної взаємодії [4].

Отже, нестандартні та інтегровані уроки, які включають розвиваючі завдання, такі як кросворди, дидактичні ігри, творчі проекти, а також задачі, пов'язані з реальним життям, демонструють значний потенціал у залученні учнів до активного навчання. Використання ІКТ та онлайн-сервісів, як-от Padlet, сприяє не тільки поглибленню змісту освіти, але й формуванню важливих життєвих навичок, таких як здатність до колаборації, самостійного пошуку та обробки інформації.

Список використаних джерел:

1. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-comp-ressed.pdf> (дата звернення: 29.03.2024).
2. Кравчук Л. Розвиток пізнавальної активності молодших школярів. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2421/1/Krravchuk_L_3.pdf (дата звернення: 29.03.2024).
3. Белешко Д. Активізація пізнавальної діяльності учнів на уроках математики. *Нова педагогічна думка*. 2020. № 1. С. 78–81.

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

4. Чумаченко Т. І. Підвищення пізнавальної активності учнів з використанням нестандартних форм проведення уроків математики. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. 2017. № 2. С. 144– 149.

UDC 378:001.8

EDITA HRABAR

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Transcarpathian Educational and Scientific Institute
West Ukrainian National University, Svalyava, Ukraine*

THE ROLE OF INTERDISCIPLINARY STUDIES IN FOSTERING HOLISTIC STUDENT DEVELOPMENT

Interdisciplinary studies play a crucial role in contemporary education by breaking down traditional disciplinary boundaries and fostering collaboration across various fields of knowledge.

Many of today's challenges, such as climate change, healthcare disparities, and technological advancements, require multifaceted solutions that draw from multiple disciplines. Interdisciplinary studies allow students to explore these complex issues from diverse perspectives, leading to more innovative and holistic problem-solving approaches.

By integrating knowledge and methodologies from different disciplines, interdisciplinary studies encourage students to think critically, make connections across disparate ideas, and approach problems with creativity and flexibility. This cultivates a broader intellectual skill set that is essential for success in an increasingly dynamic and interconnected world.

In today's rapidly evolving job market, employers seek candidates with versatile skill sets who can adapt to diverse roles and contexts. Interdisciplinary studies equip students with the ability to navigate interdisciplinary work environments, collaborate effectively with colleagues from different backgrounds, and apply their knowledge in innovative ways across various industries and sectors.

Interdisciplinary studies often involve exploring issues related to globalization, cultural diversity, and interconnectedness. By engaging with diverse perspectives and experiences, students develop a deeper understanding of global issues and cultures, fostering empathy, cultural competence, and a sense of global citizenship.

The above shows that interdisciplinary studies play a pivotal role in contemporary education nowadays by preparing students to tackle complex challenges, fostering critical thinking and creativity, enhancing global competence, and promoting lifelong learning and interdisciplinary collaboration. It refers to an approach to education and research that integrates insights, methodologies, and perspectives from multiple academic disciplines to address complex problems, explore multifaceted phenomena, or foster innovative solutions. In interdisciplinary studies, boundaries between traditional disciplines are blurred, and scholars collaborate across disciplinary divides to gain a more comprehensive understanding of a subject. This approach emphasizes the interconnectedness of knowledge and

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

encourages interdisciplinary collaboration, often leading to new insights and discoveries that transcend disciplinary boundaries.

At the same time holistic student development emphasizes the comprehensive growth of individuals beyond academic achievement, focusing on their intellectual, emotional, social, physical, and ethical well-being. The importance of holistic student development is that it recognizes that students are multifaceted beings with diverse needs and potentials. By addressing various aspects of their development, including intellectual, emotional, social, and physical dimensions, education can nurture well-rounded individuals who are equipped to navigate the complexities of life.

Another important feature is that holistic approach to student development goes beyond academic success to prioritize personal growth and fulfilment. It encourages students to explore their interests, passions, and values, fostering a sense of purpose and direction in their lives.

At the same time students who undergo holistic development are more likely to become active and engaged members of their communities. They develop empathy, compassion, and a sense of social responsibility, which enables them to contribute positively to society and foster meaningful relationships with others.

One more significant feature concerns the individuals providing with the skills, attitudes, and values needed for success in both their careers and personal lives. Beyond academic knowledge, it emphasizes critical thinking, communication, collaboration, leadership, and other transferable skills that are essential in today's rapidly changing world.

We should also mention here that a holistic approach to student development recognizes and respects the diversity of students' backgrounds, experiences, and identities. It strives to create inclusive environments where all students feel valued, supported, and empowered to succeed, regardless of their race, ethnicity, gender, sexual orientation, socioeconomic status, or abilities.

In summary, holistic student development is essential for nurturing well-rounded individuals who are not only academically proficient but also emotionally resilient, socially responsible, and prepared to lead fulfilling lives.

It follows that the integration of interdisciplinary approaches and holistic development enhances educational outcomes and prepares students for success in an interconnected world. Although, several scholars (Julie Thompson Klein, Patricia Leavy, Patricia Leavy, Catherine Lyall, Kristina T. Lambright, Nancy N. Shapiro) have made significant contributions to our understanding of interdisciplinary studies and their impact on holistic student development through their research, writing, and advocacy, this topical issue needs further research and inquiry to explore the intersections of interdisciplinary studies and holistic student development for continued advancement in education.

References:

1. Julie Thompson Klein (1990). *Interdisciplinarity: History, Theory, and Practice*. Wayne State University Press. [Online] Available: [URL:https://books.google.com.ua/books?id=4uM8fjxhjqsC&printsec=frontcover&hl=uk#v=onepage&q&f=false](https://books.google.com.ua/books?id=4uM8fjxhjqsC&printsec=frontcover&hl=uk#v=onepage&q&f=false) (accessed date: on March, 2024).

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

2. Patricia Leavy (2011). Essentials of Transdisciplinary Research. Using Problem-Centered Methodologies. [Online] Available: [URL:https://www.routledge.com/Essentials-of-Transdisciplinary-Research-Using-Problem-Centered-3](https://www.routledge.com/Essentials-of-Transdisciplinary-Research-Using-Problem-Centered-3).

Methodologies/Leavy/p/book/9781598745931 (accessed date: on March, 2024).

3. Catherine Lyall (2019). Being an interdisciplinary academic: how institutions shape university careers. Palgrave Macmillan, Cham, Switzerland.

УДК 373.5.091.33-028.42:796

А. Е. ДОМБРОВСЬКИЙ

аспірант кафедри теорії і методики фізичного виховання,
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка,
м. Кам'янець-Подільський, Україна

АНАЛІЗ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО НАВЧАННЯ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Динамічні трансформаційні зміни в сучасному освітньому середовищі торкаються і закладів загальної середньої освіти та ґрунтуються на основних положеннях реформи «Нова українська школа», основною ідеєю якої є навчання через діяльність. Процесуальний аспект такого навчання особливо дотичний до шкільних предметів, у процесі вивчення яких учні покликані виявляти власну активність (розумову, фізичну, емоційну тощо). Зазвичай фізичну активність школярі мають змогу продемонструвати на уроках з фізичної культури, що є обов'язковим складником шкільної освіти.

Аналіз наукових досліджень уможливорює визначення актуальних напрямів наукових розвідок, де серед основних проблем окреслено питання вдосконалення навчання учнів у закладах загальної середньої освіти на уроках фізичної культури.

Так, дослідники віднаходять взаємозалежність між впровадженням педагогічних нововведень у фізкультурно-оздоровчу роботу в школі, що впливає на якість проведення уроків і залучає дітей до рухової активності, та встановлення рівня фізичної підготовленості учнів, що впливає на фізичний, духовний, емоційний розвиток школяра та потребує від учителя пошуку оптимальних шляхів удосконалення фізичного виховання в закладах освіти, контролю навчальних досягнень учнів. Науковці пропонують використовувати на уроках фізичної культури такі інноваційні засоби, які викликають інтерес у школярів; аргументують доцільність застосування сучасних методів і технологій організації занять відповідно до їх змістового наповнення: інтегрованого підходу, ігрових та інтерактивних методів, форм фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями на основі використання квестів, майстер-класів, флешмобів, інформаційно-комунікаційних технологій тощо (Москаленко, Сидорчук, Решетилова, & Михайленко, 2023).

Відтак важливими актуалітетами в професійній діяльності вчителя фізичної культури дослідники визначають такі:

- рівень поінформованості учителів фізичної культури зі стандартом

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

фізкультурної освітньої галузі на сучасному етапі (Сороколіт, 2021);

- сформованість у вчителів професійних компетентностей з використанням на уроках фізичної культури здоров'язберезувальних технологій навчання (Грибан, Отрошко, Солодовник, Крук, Засік, Пуздимір, & Гошко, 2022);

- урахування ключових компетентностей у фізичному вихованні школярів в рамках реформи «Нова українська школа» (Москаленко, Сороколіт, & Турчик, 2019);

- обґрунтування критеріїв оцінювання та проведення систематичного контролю та оцінки навчальних досягнень школярів з фізичної культури (Москаленко, Круцевич, & Пангелова, 2021) та ін.

Отже, аналіз наукових підходів до навчання учнів у закладах загальної середньої освіти на уроках фізичної культури дає змогу констатувати, що увагу дослідників привертають різні аспекти проблеми вдосконалення фізичного виховання підростаючого покоління. Відтак розширення напрямів наукових розвідок в означеному контексті сприятиме оновленню занять на уроках фізичної культури в школі.

Список використаних джерел:

1. Грибан, Г. П., Отрошко, О. В., Солодовник, О. В., Крук, А. З., Засік, Г. В., Пуздимір, М. І., & Гошко, А. М. (2022). Формування професійних компетентностей учителя фізичної культури у здобувачів з використанням здоров'язберезувальних технологій навчання. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 6 (151), 46–51.

2. Москаленко, Н. В., Сороколіт, Н. С., & Турчик, І. Х. (2019). Ключові компетентності у фізичному вихованні школярів в рамках реформи «Нова українська школа». *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 5(113), 223–228.

3. Москаленко, Н., Сидорчук, Т., Решетилова, В., & Михайленко, Ю. (2023). Шляхи удосконалення фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти. *Спортивний вісник Придніпров'я*, 1, 102–111.

4. Москаленко, Н., Круцевич, Т., & Пангелова, Н. (2021). Теоретичні аспекти проблеми контролю та оцінки навчальних досягнень школярів з фізичної культури. *Спортивний вісник Придніпров'я*, 2, 101–110.

5. Сороколіт, Н. С. (2021). Рівень поінформованості учителів фізичної культури зі стандартом фізкультурної освітньої галузі на сучасному етапі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*, 4К (132), 173–178.

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

УДК 005.54:37.091.2:376-056.2/.3(043.2)

О. М. КАС'ЯНЕНКО

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної та спеціальної освіти,
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна

СУТНІСТЬ Й ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ У ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ УЧНЯ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

У рамках Концепції «Нова українська школа» інклюзивна освіта передбачає створення освітнього середовища, сприятливого для навчання, виховання й розвитку дитини з ООП, основними принципами якого є дитиноцентризм, рівність, толерантність і педагогіка партнерства [2, с. 108].

Аналіз наукової літератури дозволяє стверджувати, що сучасні підходи охоплюють: диференційований підхід, індивідуальний підхід, педагогіку партнерства, проєктне навчання, інтеграцію ІКТ, корекційно-логопедичний супровід.

Суть диференційованого підходу полягає у використанні в процесі навчання різних методичних стратегій, які зважають на індивідуальні потреби здобувачів освіти. Майбутні фахівці у сфері логопедії й інклюзії повинні вміти адаптувати методи освіти відповідно до стилів навчання учнів, їхніх психологічних індивідуальних особливостей, попереднього досвіду, а також умов освітнього середовища. Диференціація навчання також передбачає адаптацію змісту навчання, забезпечення різних опцій для демонстрації результатів роботи учнями, підтримку самонавчання здобувача освіти [5].

Індивідуальний підхід – важливий психолого-педагогічний принцип, що зважає на індивідуальні особливості кожного здобувача освіти. В контексті підготовки фахівців у сфері логопедії й інклюзії індивідуалізація навчання потребує навичок планування індивідуальної програми для дитини на основі її потреб, інтересів й стилю навчання, а також гнучкого застосування стратегій навчання, розробки індивідуальних навчальних матеріалів, включно з електронними.[3].

Педагогіка партнерства в інклюзивному навчанні – це підхід, що передбачає співпрацю між усіма учасниками навчального процесу (учнями, вчителями, батьками тощо) з метою створення сприятливого середовища для навчання й розвитку кожного учня, незалежно від їхніх індивідуальних особливостей і потреб. Основні принципи педагогіки партнерства ґрунтуються на рівноправності, співпраці й взаємодії, побудові довіри. Педагогіка партнерства також визначає спільну відповідальність всіх учасників за успіх кожного учня, спираючись на взаємодопомогу. З цією метою в закладах вищої освіти використовують практичні завдання й симуляційні технології, щоби майбутні фахівці могли випробувати навички застосування педагогічних стратегій в реальних або симульованих ситуаціях [3].

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Проектне навчання означає формування вмінь і навичок пошукової діяльності в процесі планування й виконання практичних завдань. Проектне навчання в підготовці майбутнього фахівця у сфері логопедії й інклюзії сприяє розвитку основних компетентностей майбутніх педагогів і готує їх до роботи в інклюзивному освітньому середовищі. В процесі такого навчання майбутні педагоги освоюють методики роботи з учнями, що мають різні рівні знань, уміння й потреби, а також навчаються розробляти й запроваджувати диференційований та індивідуальний підходи.[4].

ІКТ відіграють важливу роль в інклюзивному навчанні. Вони сприяють створенню доступного й інтерактивного освітнього середовища для всіх учнів. На сьогодні ІКТ – це один із ефективних інструментів розвитку, виховання й навчання учнів з ООП. Інтеграція комп'ютерних технологій в освітній процес дає змогу інкорпорувати персоналізоване навчання, вдосконалити спілкування й співпрацю між учнями, вчителями й батьками за допомогою інтерактивних платформ та інструментів. Також можна застосовувати цифрові інструменти для оцінювання й відстеження прогресу учнів з ООП. ІКТ відіграють важливу компенсаторну функцію оскільки дозволяють дітям з ООП брати активну участь у навчальному процесі, незважаючи на певні функціональні обмеження слуху, мовлення, здібностей, уваги чи координації.

Корекційно-логопедичний супровід – це комплекс заходів, спрямованих на корекцію й підтримку учнів з порушеннями мовлення й комунікації. Підготовка до корекційно-педагогічного супроводу охоплює теоретичну підготовку (initial training), під час якої майбутній фахівець отримує знання про особливості мовленнєвого розвитку, види порушень мовлення й комунікації, а також про професійні методи й підходи до їхньої корекції й підтримки, й водночас практичну підготовку (practice training), що передбачає стажування й практику роботи з учнями з відповідними порушеннями [5]. Варто наголосити, що в межах цього підходу зусилля педагога зосереджені на тренуванні робочої пам'яті в дітей з розладом мовного розвитку.

Доведено, що підходи, які визначають системну організацію освітнього процесу й особливості взаємодії всіх компонентів відповідно до конкретних навчальних і виховних цілей. Вони охоплюють: диференційований підхід, індивідуальний підхід, педагогіку партнерства, проектне навчання, інтеграцію ІКТ, корекційно-логопедичний супровід, а також навчання з урахуванням культурних особливостей.

Список використаних джерел:

1. Інклюзивне навчання. Статистичні дані. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/inklyuzivne-navchannya/statistichni-dani>
2. Лященко В. М. Система підвищення кваліфікації педагогів Харківської області з питань інклюзивної освіти й навчання учнів з особливими освітніми потребами. *Інноваційна педагогіка*. 2021. № 42. С. 108-111.
3. Малишевська І. А. Удосконалення підготовки педагогічних фахівців до роботи в умовах інклюзивної освіти. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2020. Вип. 1(17). С. 59-67.

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

4. Національна стратегія розвитку інклюзивної освіти на 2020-2030 роки (проект). URL: <https://cutt.ly/JwzfYDlc>

5. Пелех Ю., Філоненко М., Шевців З. Перспективи підготовки майбутніх фахівців соціономічних спеціальностей до роботи в умовах інклюзії в освіті. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: «Педагогічні науки»*. 2023. № 1. С. 25–31.

УДК 37.091.34:004.9:373.3.015.311(043.2)

М. І. КУЗЬМА-КАЧУР,
кандидат пед. наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики початкової освіти,
Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна,
Є. В. ПАЛЛАГ,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна,

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Сучасні педагогічні парадигми і тенденції в освіті, обумовлені Концепцією Нової української школи та посилені використанням ІКТ, створюють передумови для застосування інноваційних підходів і технологій для реалізації ефективного навчання. Серед таких методів, що роблять навчання більш продуктивним, є гейміфікація, яка полягає у застосуванні під час навчання ігрових технологій, що дозволяє зробити діяльність здобувачів освіти більш цікавою та захоплюючою, формує в них інтерес до знань, розширює їх пізнавальні можливості. Особливо актуальними до використання ігрові технології є в першому циклі початкової школи, оскільки вони організують учнів до пізнання, впливають на їх загальний розвиток, виховують особистість, сприяють виробленню вмінь та навичок орієнтуватися у будь-якій життєвій ситуації.

З інтенсивним розвитком цифрових технологій гра захопила організаційні та змістові процеси в системі освіти. Як зазначено у [1, с.28], «сфера цифрових технологій, що стрімко розвивається у сучасному світі, вже з народження впливає на свідомість дитини. У ранньому віці діти починають освоювати різноманітні гаджети, вчать користуватися інтернетом». Поширення гри на різні сфери в освіті і розглядається як гейміфікація.

Гейміфікація (ігрофікація, геймізація, від англ. gamification) – це використання ігрових практик та механізмів у неігровому контексті для залучення користувачів до вирішення проблем, тобто введення або застосування елементів ігрових онлайн-технологій з дидактичною метою, створення такої системи, в якій успішність гри учасника залежить від його навичок і знань, які можна перенести в реальний світ [2].

Науковці С. Переяславська та О. Смагіна спираються на таке тлумачення категорії «гейміфікація» – «інтеграція елементів гри та ігрового мислення в діяльності, відмінній від гри. Гейміфікація в освіті – це процес поширення гри

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

на різні сфери освіти, який дозволяє розглядати гру і як метод навчання й виховання, і як форму виховної роботи, і як засіб організації цілісного освітнього процесу» [3].

Потенціал гейміфікації вчителі вбачають у розширенні та доповненні можливостей традиційного навчання. Адже, при використанні такої форми роботи в учнів виникає висока мотивація, автономія, а також відбувається безпосереднє залучення до навчального процесу. Проте, гейміфікація як сучасна технологія навчання, може активно впроваджуватися тоді, коли в освітньому закладі створене технологічне середовище: доступний інтернет, наявність індивідуальних гаджетів, сенсорних дошок та smart-столів, на яких можна малювати, розв'язувати задачі та будувати прості моделі тощо.

Поняття гейміфікації включає в себе досить велику групу прийомів організації процесу навчання завдяки різним її складовим. Ключову роль у гейміфікації відіграє дидактична гра. За результатами аналізу наукових джерел, присвячених ігровим технологіям та гейміфікації, С. Переяславська та О. Смагіна [3] виокремили основні компоненти гейміфікованого процесу навчання, а саме:

- користувачі – всі учасники – здобувачі освіти;
- завдання, які виконують користувачі, та прогрес у визначенні цілей;
- бали, що накопичуються в результаті виконання завдань;
- рівні, які користувачі передають в залежності від точок;
- значки, що слугують нагородою за завершення дій;
- ранжування користувачів відповідно до їхніх досягнень.

Гейміфікований процес навчання може базуватися на всіх цих компонентах разом, а також застосовувати тільки деякі з них, які дозволяють досягнути дидактичні цілі й завдання.

Прогнозуючи застосування гейміфікації в освітньому процесі початкової школи, необхідно зважити на її позитивні та негативні сторони. Позитивним є те, що гейміфікація дає можливість вчителям формувати у здобувачів освіти мотивацію пізнання, розвивати комунікабельність та творчість. У грі активізуються психічні процеси здобувача освіти: увага, пам'ять, інтерес мислення, сприйняття.

Проте, існують і обмеження у використанні технології гейміфікації: залежність від зовнішньої мотивації, надмірна залежність від технологій, відсутність індивідуального підходу.

Таким чином, гейміфікація – це процес, який перш за все, спрямований на основні потреби і бажання особистості. Кожен здобувач освіти, залучений до «гри», відчуває себе невід'ємною частиною мікроколективу. Ігрові ситуації роблять освітній процес більш цікавим та захоплюючим. Водночас, постійна боротьба за винагороду дозволяє учасникам не лише підвищувати свій рівень, а й отримати стимул до прояву кмітливості, творчості та наполегливості.

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Список використаних джерел:

1. Кузьма-Качур М.І. Професійна діяльність вчителя початкової школи з учнями покоління Альфа / М.І.Кузьма-Качур, М.В.Горват // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія». – Мукачево: МДУ, 2021. – Том7. №1. – С. 26-35
2. Що таке гейміфікація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://delo.ua/lifestyle/chto-takoe-gejmifikacija-i-kak-ona-pomogaetrasshevelit-sotrudni-202074>
3. Переяславська С.О. Гейміфікація як сучасний напрям вітчизняної освіти / С.О.Переяславська, О.О. Смагіна. URL: <http://hdl.handle.net/123456789/6424>

УДК 376-054.57(477)(043.2)

Н. В. ЛАЛАК,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики початкової освіти,
М. Б. МИКУЛЯК,
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ОСВІТА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ОРІЄНТИРИ

Проблема освіти національних меншин та формування готовності майбутніх фахівців до роботи в школах національних меншин є однією з фундаментальних у сучасній педагогічній теорії та практиці. Посилення інтеграційних зв'язків України з Європейським Союзом, отримання статусу кандидата на членство в ЄС, входження її в європейський освітній простір потребують модернізації системи освіти, більш активного використання європейського досвіду, що орієнтований на підтримку мовного і культурного розмаїття, на утвердження принципів толерантного спілкування і взаємоповаги між представниками різних національностей.

Поряд з цим, в контексті викликів сьогодення, пов'язаних з військовою російською агресією, важливо зберегти та примножити досвід української освіти. Відповідно основними завданнями національної освітньої політики України на сучасному етапі її розвитку є укріплення засад державної мови, визнання її як важливого чинника формування національної та громадянської ідентичності; сприяння розвитку рідної мови представників корінних народів і національних меншин, забезпечення її активної ролі в освітньому процесі з метою збереження етнокультурної ідентичності здобувачів освіти; підтримка культурного розмаїття; забезпечення культурно-освітніх потреб національних спільнот з урахуванням пріоритетів соціально-політичного розвитку України тощо.

На різних етапах розвитку педагогічна теорія і практика зверталась до питань полікультурної освіти, народної педагогіки, освіти національних меншин, що знайшло відображення в працях відомих українських педагогів і науковців (Б. Грінченка, М. Євтуха, С. Русової, К. Ушинського, Я. Чепіги та ін.).

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

У наукових доробках вітчизняних та зарубіжних учених знаходимо, що дефініції «національна меншина» та «етнічна група» мають різні трактування. Етнічна група розглядається як спільнота, представники якої є носіями того чи іншого етносу, але знаходяться не на території розміщення його головного масиву, вони усвідомлюють спільне походження, між ними існує взаємодія та солідарність, об'єднують спільні інтереси та історична пам'ять. Національна меншина – це менша за кількістю української нації етнічна спільнота, що об'єднує громадян України іншого етнічного походження. Основною відмінністю від етнічної групи є існування власного державного утворення за межами України [4].

Цінною та актуальною для нашого дослідження є «Дорожня карта створення умов для підвищення якості навчання державною мовою та мовами корінних народів і національних меншин (спільнот) у закладах загальної середньої освіти України на 2023-2027 роки» (Наказ МОНУ № 178 від 14. 02. 2024 р.) [2]. Пропонована Дорожня карта має на меті сприяти створенню умов для підвищення якості навчання державною мовою та навчання мовами корінних народів і національних меншин (спільнот) у закладах освіти відповідно до нормативно-правової бази. Зокрема: Законів України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» (2003), «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (стаття 21), «Про освіту» (стаття 7), «Про повну загальну середню освіту» (стаття 5), «Про корінні народи України» (2021). «Про національні меншини (спільноти)» (2023), у державних стандартах початкової (2018/2019), базової середньої (2020) та профільної освіти.

Заслугує на увагу закріплення в законодавстві права на використання мови відповідної національної меншини в освітньому процесі поряд з державною мовою; організація навчально-методичного забезпечення підручниками, посібниками з навчальних предметів, інтегрованих курсів для класів (груп) з навчанням мови корінних народів і національних меншин відповідно до положень національного та міжнародного законодавства у сфері освіти тощо.

Таким чином, питання підтримки освіти національних меншин у контексті реформування української освіти набувають особливого значення, враховуючи полікультурний склад нашої країни та необхідність громадянського об'єднання всіх навколо вирішення важливих суспільно-політичних проблем у процесі укріплення незалежності України в умовах воєнного стану. Держава забезпечує виконання вимог законодавства щодо гарантування представникам корінних народів та національних меншин права на навчання рідною мовою.

Список використаних джерел:

1. Гаазькі рекомендації щодо прав національних меншин на освіту і Пояснювальна записка. Жовтень 1996. URL: https://www.psc.org/iik_henni_32194?downloadlrue (дата звернення 03.9.2023).

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

2. Дорожня карта створення умов для підвищення якості навчання державною мовою та мовами корінних народів і національних меншин (спільнот) у закладах загальної середньої освіти України на 2023-2027 роки» (Наказ МОНУ № 178 від 14. 02. 2024 р.) https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/91467

3. Закон України «Про ратифікацію Європейської Хартії регіональних мов або мов меншин». Київ, 15 травня 2003 р. Хе 802-IV. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/802-15#Text> (дата звернення 03.08.2023).

4. Колісник В. Про визначення поняття правового статусу національних меншин та його головних елементів. *Вісник Академії правових наук України*. 2002. № 2 (29). С. 99–106.

5. Освіта національних меншин: нові ініціативи Міністерства освіти і науки України / Міністерство освіти і науки України. Київ, 2015. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/usi-novivni-novini-2015-03-19-osvitanaczionalnix-menshin-novi-inicziativi-ministerstvaosviti-i-nauki-ukrayini>

УДК 027.7-021.414:378.091.2(043.2)

К. М. МОВЧАН,

директор НБ МДУ, старший викладач кафедри
філологічних дисциплін та соціальних комунікацій,

Мукачівський державний університет,
Мукачево, Україна

В. О. ТРЯПЦІН

здобувач 1 курсу ОС «Молодший бакалавр»
спеціальності «Інформаційна, бібліотечна, архівна справа»,
Мукачівський державний університет,
Мукачево, Україна

АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ: РОЛЬ БІБЛІОТЕКИ УНІВЕРСИТЕТУ

Адаптоване навчання здобувачів освіти стає все більш актуальним у сучасному освітньому процесі. Це підхід, який дозволяє враховувати індивідуальні особливості кожного здобувача для підвищення ефективності навчання. У цьому контексті значну роль відіграють бібліотеки університетів, які є не лише місцем зберігання знань, але й активними учасниками освітнього процесу.

Метою даної статті є аналіз ролі бібліотеки університету у процесі адаптованого навчання та розгляд можливих шляхів її оптимізації.

Адаптоване навчання передбачає створення умов для максимально ефективного засвоєння матеріалу кожним здобувачем з урахуванням його індивідуальних особливостей, потреб та стилю навчання. Такий підхід може включати індивідуалізацію навчальних планів, використання різноманітних форм та методів навчання, а також застосування інформаційно-комунікаційних технологій.

Бібліотека університету відіграє ключову роль у забезпеченні доступу до навчальних ресурсів та інформації, зокрема:

1. Надання доступу до різноманітних інформаційних ресурсів: традиційних друкованих матеріалів, електронних ресурсів, онлайн-баз даних, електронних журналів та книг.

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

2. Надання консультації з питань пошуку та використання інформації, допомагаючи здобувачам ефективно виконувати наукові дослідження та проекти.

3. Надання доступу до спеціалізованих інформаційних систем, які можуть сприяти глибшому розумінню навчального матеріалу. Це можуть бути бази даних з науковими статтями, онлайн-платформи для вивчення мов, програмне забезпечення для статистичної обробки даних тощо.

4. Розвиток інформаційної грамотності являється пріоритетним в роботі з новим користувачем. Бібліотека університету проводить тренінги та майстер-класи з розвитку навичок критичного мислення, аналізу інформаційних джерел, коректного цитування та уникнення плагіату, навчання навичкам ефективного пошуку, оцінки, використання та поширення інформації. Такі навички є критично важливими для успішного адаптованого навчання та дослідницької діяльності.

5. Організація спеціальних зон для індивідуальної та групової роботи, обладнаних всім необхідним для комфортного навчання.

6. Співпраця з викладачами та здобувачами для з'ясування їх потреб в інформації та адаптація ресурсів бібліотеки з метою забезпечення найбільшої користі для навчального процесу. Ефективне впровадження адаптованого навчання вимагає тісної співпраці між бібліотекарями та викладачами. Викладачі надають рекомендації щодо корисних ресурсів, які потрібно включити до бібліотечних колекцій, та допомагати в організації тематичних виставок або наукових семінарів. Для підтримки адаптованого навчання бібліотеки університетів розвивають персоналізовані сервіси: індивідуальні інформаційні бюлетені, рекомендаційні списки літератури на основі академічних інтересів здобувача, а також онлайн-консультування.

Маючи необхідні інформаційні ресурси, бібліотека університету повинна забезпечувати доступ до сучасних технологій, які можуть сприяти адаптованому навчанню. Це включає, наприклад, ліцензії на спеціалізоване програмне забезпечення, доступ до онлайн-платформ для навчання, а також ресурси для дистанційної роботи та співпраці. Розвиток цифрових колекцій і баз даних є важливим аспектом підтримки адаптованого навчання. Цифрові ресурси надають здобувачам можливість самостійно визначати темп та обсяг вивчення матеріалу, а також забезпечують доступ до навчальних матеріалів у будь-який час і з будь-якого місця.

Бібліотека університету відіграє стратегічну роль у підтримці адаптованого навчання. Шляхом надання доступу до різноманітних інформаційних ресурсів, підтримки індивідуального навчального процесу, розвитку інформаційної грамотності, а також формування сприятливого середовища для самостійного навчання, бібліотека сприяє реалізації потенціалу кожного здобувача. Ефективна взаємодія між бібліотекою, викладачами та здобувачами, а також інтеграція сучасних технологій та інформаційних

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

ресурсів у навчальний процес є ключовими факторами успіху адаптованого навчання в університеті.

УДК 373.5.013.75:81'243

Ю. А. НАДОЛЬСЬКА
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри методики викладання германських мов,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Запоріжжя, Україна
Н. Ю. БАЙТЕРЯКОВА
старший викладач кафедри германської філології,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Запоріжжя, Україна

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗВО

На сучасному етапі розвитку вищої освіти виникають питання щодо формування особистості, яка має здатність адаптуватися до умов, що швидко змінюються в освітньому середовищі. Вища освіта на основі технологічного підходу потребує модернізації всіх її компонентів, а також пошуку нових методів та прийомів, які характеризуються гнучкістю інноваційних технологій навчання, новизною та мотивуючим компонентом в навчанні здобувачів вищої освіти, зокрема вивченню іноземної мови.

Технологія змішаного навчання (англ. «blended learning») – це освітня концепція, яка дозволяє використовувати як традиційні, так і інноваційні методи навчання. Можливості технології сприяють активізації розумової діяльності здобувачів, розвивають їх мовлення і мислення, ефективність та продуктивність процесу навчання, забезпечують інноваційність, мобільність та інтерактивність заняття [1, с. 86-87].

Як зазначено в «Рекомендаціях ...» основою ефективного застосування змішаного навчання є технологічна готовність закладів освіти, здобувачів та викладачів до ґрунтовної методичної підготовки кожного освітнього компоненту, вибору оптимальної моделі навчального процесу, а також проектування сценарію навчання як послідовності дій та досвіду, завдяки яким здобувач впродовж курсу отримує деталізовану підготовку й організацію не лише під час аудиторних занять, а й у виконанні самостійної роботи [2].

Різноманітним аспектам використання змішаного навчання у вищій освіті були присвячені наукові роботи сучасних дослідників, таких як: О. Безлюдний, К. Бугайчук, М. Кадемія, В. Кухаренко, А. Мартинюк, М. Нікітіна, В. Триндюк та інші, які наголошували на тому, що за допомогою змішаного навчання відбувається активізація пізнавальної діяльності здобувачів і формуються якості, необхідні для життя і діяльності в умовах інформаційного суспільства.

Розглядаючи змішане навчання як інноваційний педагогічний підхід, інструмент традиційної навчальної моделі, що поєднує ефективність та

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

можливості очної взаємодії з розширеними можливостями активного онлайн-навчання у віртуальному середовищі, вважаємо за доцільне звернути увагу на організацію самостійної роботи здобувачів при вивченні німецької мови.

Самостійна робота здобувачів з німецької мови складається із додаткових завдань, які допомагають самостійно закріпити та відпрацювати граматичні структури, лексичні моделі теми та підсилити розуміння мови за допомогою аудіювання. Найбільш актуальними, на нашу думку, є такі завдання самостійної роботи: виконання тестів до запропонованої теми, розробка презентацій та проєктів, створення блог-квестів, робота з автентичними відеоматеріалами та подкастами, пошук інформації з подальшим її представленням (есе, доповідь, замітка, відео-ролик тощо). Розглянемо один із видів завдань самостійної роботи при вивченні німецької мови – робота з автентичним відеоматеріалом.

На платформі Moodle в розділі освітнього компоненту здобувачам пропонується самостійно опрацювати лексичну тему з коротким відео-роликом «Migration», яка є доповненням до теми, що раніше була вивчена. Після його перегляду подається низка завдань, які формують навички критичного мислення, систематизують культурологічну інформацію, розширюють світогляд та творчі здібності здобувачів:

- «асоціативний куш»,
- тестування на розуміння відео;
- відповіді на запитання з обґрунтованою позицією;
- поєднання визначень (назв сюжету) із зазначеною нарізкою відео, доповнення речень та встановлення відповідності;
- складання карти та графіку «Migration in Deutschland» із подальшим записом короткого відео «Wer kommt, wer geht!».

Всі зазначені завдання прикріплюються до платформи для їх перевірки викладачем.

В умовах змішаного навчання, використовуючи цифрові технології при виконанні самостійної роботи, відбувається активний розвиток аналізу, синтезу, узагальнення та систематизації знань, формування навичок критичного мислення, творчості, самоосвіти та професійного зростання майбутніх фахівців.

Список використаних джерел:

1. Безлюдний О. І., Безлюдна В. В., Щербань І.Ю., Комар О.С. Досвід використання змішаного навчання на заняттях англійської мови у закладах вищої педагогічної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Том 73. №5. С.86-99.
2. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanonavchannia-bookletspreads-2.pdf>

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

УДК 373.5.091.313:821.161.2(043.2)

К. В. РЕЗНІКОВА
здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Мукачівський державний університет,
викладачка української мови та літератури
ВСП «ГПФК МДУ»
м. Мукачево, Україна

ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ: КОМПОНЕНТИ ІНТЕГРАЦІЇ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Інтеграція – важлива умова сучасної науки й розвитку цивілізації в цілому. Адже нинішня стадія наукового мислення дедалі більше характеризується прагненням розглядати не окремі ізольовані об'єкти, явища життя, а їх більш чи менш широкі єдності.

У ХХ столітті проблему інтеграції розглядали К. Ушинський, В. Сухомлинський, Д. Ковалевський, Б. Юсов, Ш. Амонашвілі, О. Бандура, О. Беляєв, Н. Волошина, С. Омельчук та інші [2, с.101]. Практичним застосуванням інтегрованого навчання на уроках української літератури цікавилися і сучасні вчені, такі як: С. Амерханян, Л. Верзацька, О. Криворотенко, С. Гончаренко, Т. Яценко, В. Фоменко, О. Пасічник [1, с. 6]. Саме інтеграція словесної творчості з різними видами діяльності дає можливість сформувати в учня здатність сприймати предмети та явища довкілля різнобічно, емоційно й водночас системно [2, с.104].

Навчальний та знанневий компонент інтегрованого курсу – це здобуття учнями основної школи базових предметних знань, потрібних для самостійного читання й осмисленого сприймання творів української літератури. Розуміння як явищ мистецтва, розуміння образної системи та природи мистецтва слова, принципів та законів єдності змісту та художньої форми, зв'язку мистецтва із життям.

Діяльнісний компонент інтегрованого курсу передбачає організацію навчальної діяльності учнів 5 – 9 класів, зосереджену на формуванні та вдосконаленні читацьких умінь та навичок для аналізу художніх творів. Саме інтеграція словесної творчості з різними видами діяльності дає низку можливостей для формування в учнів здатності сприймати предмети та явища різносторонньо, емоційно та водночас системно.

Дослідники зійшлися на думці, що можна виокремити такі основні методичні принципи, які забезпечують інтеграцію завдань з літератури, як:

– постійний взаємозв'язок теоретичних відомостей (знань) з їх застосуванням: мовні та літературні знання в системі опанування цих наук є не самоціллю, а важливим засобом формування, вираження і удосконалення думки;

– активний характер навчання: опанування літератури має стати активним процесом, який забезпечить органічне поєднання всіх чотирьох видів мовленнєвої діяльності – слухання, аудіювання, читання й письмо;

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

– літературні знання, уміння й навички слід розглядати як умову й компонент розвивального навчання [2, с.109].

Література є формою існування та вираження національної мови та культури. Її можна інтегрувати з історією та мистецтвом українського етносу, але ми не погоджуємося з думкою про те, що українську літературу інтегрують із зарубіжною літературою в один предмет НУШ. На підставі аналізу наукових досліджень, ми переконалися, що взаємозв'язане вивчення української літератури з іншими предметами шкільного курсу, зокрема з історією, живописом, музикою, є важливою ланкою підвищення всебічного розвитку особистості дитини. А, власне, успішне впровадження інтегрованого навчання української літератури у шкільну освіту сприяє також формуванню національної свідомості, патріотизму, що також стимулює розвиток особистості здобувачів освіти у ЗЗСО.

Погоджуючись із дослідником О. Криворотенком в тому, що сучасний інтегрований урок української літератури побудований на засадах розвивального навчання та сприяє розвитку школярів до умінь аналізу, синтезу, порівняння, систематизації, узагальнення, класифікації [3, с.5], а також до використання елементів дослідження, пошуку, визначення головного і другорядного.

Таким чином, вважаємо, що інтеграція словесної творчості з різними видами діяльності на уроках української літератури дає можливість сформувати в учня здатність сприймати предмети та явища довкілля різнобічно, емоційно й водночас системно. Інтегровані уроки характеризуються глибиною, високою інформативністю, фундаментальністю, різноплановістю, що сприяє підвищенню мотивації учнів, і як наслідок – підвищенню рівня їхніх знань. Інтеграція допомагає усунути суперечності між великим обсягом інформації та можливістю її засвоєння дітьми.

Список використаних джерел:

1. Амерханян С. Інтегрування на уроках літератури. *Дивослово*. 2012. №11. С. 5-9.
2. Варзацька Л. О. Міжпредметна інтеграція в системі компетентнісної мовної освіти. Л. О. Варзацька. *Початкова школа*. 2017. Вип. 40. 180 с.
3. Криворотенко О. Сучасні підходи до організації навчальної діяльності на уроці літератури. *Дивослово*. 2019. №5. С. 2-10.

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

УДК: 316.62:373.3.011.3-052-053.5(043.2)

І. І. РОЗМАН

доктор педагогічних наук,
професор кафедри англійської мови, літератури
з методиками навчання,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

А. Ю. ЧУБІРКА

другий (магістерський) рівень вищої освіти
кафедра педагогіки дошкільної,
початкової освіти та освітнього менеджменту,
Мукачівський державний університет,
м.Мукачево, Україна

СУСПІЛЬНО-КОРИСНА ЖИТТЄДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Однією з ключових цілей школи є підготовка учнів до самостійного життя та роботи. Це завдання реалізується системно, взаємодіючи з навчанням загальноосвітніх предметів та організацією виховної роботи. Основна мета полягає у формуванні компетентностей, які необхідні для успішної діяльності в суспільстві. Вчені зазначають, що участь учнів молодшого шкільного віку у трудовій діяльності є домінантою для позитивного впливу на їх особистісний розвиток та готовність до життєдіяльності у суспільстві.

Знання про важливість суспільно-корисної праці повинні займати важливе місце в освітньому процесі, сприяючи усвідомленню учнями його ролі в житті суспільства та кожної особистості: про це свідчать праці вчених-дослідників І. Бех, В. Бондар, Т. Єськова, О. Олійник, О. Філіпчук, Н. Котелянець, О. Літченко, Н. Стоцька, М. Федорова [1].

Вивчення суспільно-корисної діяльності дітей молодшого шкільного віку у системі їх підготовки до самостійного життя розглядається авторами в контексті проблеми трудового виховання (Л. Бернадська, В. Глуханюк, С. Журавель, Н. Котелянець, В. Марущак, І. Сидорова, Н. Стоцька, І. Червінська та ін.) [1]. Виокремлюючи різні аспекти діяльності учнів молодшого шкільного віку, названі автори надають великого значення розвитку самостійності учнів, їх активності у виконанні поставлених суспільно корисних завдань.

Не зважаючи на достатнє вивчення проблеми організації суспільно корисної життєдіяльності учнів молодшого шкільного віку, мало уваги приділяється використанню сучасних творчих засобів, інноваційних підходів та ефективних методів. Одним із засобів організації суспільно корисної життєдіяльності молодших школярів є колективні творчі справи, що в умовах сучасності набувають дещо іншого звучання, ніж це було десять-двадцять років тому (Н. Воронкіна, В. Кобаль, С. Литвиненко, Р. Талько, О. Філіпчук та ін.) [1].

Як зазначає Котелянець Н.В., тісне спілкування дитини з природою та участь у суспільно-корисній праці вже з дитинства, впливають на трудове становлення молодшого школяра і підготовку до його активної трудової

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

діяльності [2]. Методологічними засадами залучення дітей до суспільно-корисної життєдіяльності є Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»), Концепція розвитку педагогічної освіти.

До суспільно-корисної праці молодших школярів М. Фіцула [3] відносить такі види життєдіяльності учнів, як: збирання макулатури, лікарських рослин, дарів лісу; виготовлення іграшок для дошкільнят; створення і ремонт наочних посібників; упорядкування книжок у шкільній бібліотеці; надання допомоги ветеранам війни і праці, хворим і людям похилого віку тощо.

Виховна цінність суспільно корисної життєдіяльності для молодших школярів відображається у тому, що діти вчаться безкорисливо робити добрі справи, усвідомлюють необхідність поєднання суспільних та особистих інтересів, розвивають почуття обов'язку перед людьми [4].

Необхідно зазначити, що майбутнім фахівцям початкової освіти необхідно розуміти соціальні та етичні аспекти своєї роботи. Крім того, вони повинні мати розвинуті навички критичного мислення та володіти вмінням зацікавити суспільно-корисною працею учнів молодших класів.

Для психолого-педагогічних умов організації суспільно корисної життєдіяльності учнів початкової школи необхідно звернути увагу на відповідність віковим, психофізіологічним, педагогічним та гігієнічним особливостям учнів початкової школи та доцільність використання ігрових і змагальних елементів під час суспільно-корисної праці.

Список використаних джерел:

1. Професійний розвиток педагога як складова його творчої 2020 URL:<mailto:http://surl.li/prehh>
2. Котелянець Н. В. Методична система трудового навчання учнів початкової школи : автореф. дис. д-ра пед. наук : 13.00.02 – теорія та методика навчання / Н. В. Котелянець. – Кропивницький, 2017. 40 с.
3. Фіцула М.М. Педагогіка : навч. пос. / М. М. Фіцула. К., 2003. 546 с.
4. Кобаль В. І. Організація й управління навчально-виховним процесом у початковій школі : навч. пос. Ч.1 / В. І. Кобаль. – Мукачево: Вид-во МДУ, 2015. – 140 с. 18.

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

УДК: 373.3.091.33-027.22:373.3.016:81-028.31(043.2)

І. І. РОЗМАН

доктор педагогічних наук,
професор кафедри англійської мови, літератури
з методиками навчання,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна
Ю. М. АДАМЧО
другий (магістерський) рівень вищої освіти
кафедра педагогіки дошкільної,
початкової освіти та освітнього менеджменту,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

СИТУАТИВНО-РОЛЬОВІ ВПРАВИ НА УРОКАХ 3-4 КЛАСІВ ЯК РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

У Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти виділяють загальні компетенції (знання світу, соціокультурні знання, практичні вміння і навички) та лінгвістичні, комунікативні.

Психологічно-педагогічні аспекти питання формування мовленнєвої компетенції відображені в працях Л. Щерби, Л. Виготського, М. Жинкіна, І. Синиці. Педагогічні і методичні питання її формування розробляли й сучасні вчені: В. Бадер, О. Біляєв, Т. Ладижинська, М.Пентилюк, Л. Мацько, Г. Шелехова, В. Мельничайко, А. Курінна, Н.Голуб, М. Василик, О. Паршиков [1].

У Державному освітньому стандарті з мови зазначено, що основна мета вивчення рідної мови полягає в мовленнєвому розвитку молодших школярів: формування вмінь висловлюватись в усіх доступних для них формах, типах і стилях мовлення. У зв'язку з цим першочергове завдання вчителя початкових класів – забезпечити формування мовленнєво-мовної компетенції учнів як основи комунікативної [2].

Ситуативно-рольові вправи на уроках для учнів 3-4 класів спрямовані на розвиток комунікативної компетентності, тобто здатності ефективно спілкуватися та взаємодіяти з іншими людьми в різних ситуаціях. Сутність цих вправ полягає в тому, щоб створити для школярів ситуації, які вимагатимуть від них не лише володіння мовою, а й умінням застосовувати її в конкретних життєвих ситуаціях.

Для учнів молодшого шкільного віку є важливим імплементувати освітні завдання через використання рольових вправ. Для кращого результату завдання повинно відповідати реальним життєвим ситуаціям, з якими школярі можуть зіткнутися у щоденному житті. Робота у команді надає можливість відчути себе потрібним та передбачати взаємодію між учасниками, де кожен відіграє свою роль в контексті ситуації.

У таких випадках вчитель наголошує, що використання правильних лінгвістичних конструкцій допомагає досягнути конкретних цілей в межах

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

відтворюваної ситуації, таким чином розвиваючи навички спілкування та вираження власних думок.

Опираючись на рекомендації методистів, після виконання вправи важливо провести обговорення, підкреслити вдачі, обговорити труднощі та вивчити можливості вдосконалення комунікативних навичок.

Проведення ситуативно-рольових вправ сприяє розвитку мовленнєвих навичок, сприяє соціальному розвитку учнів та виховує в них навички співпраці та взаєморозуміння. Такі вправи також допомагають зрозуміти значення мовлення в певних життєвих ситуаціях і розвивають культуру спілкування [3, с.341].

Формування комунікативних компетентностей повинно стати предметом спеціальної уваги не лише на заняттях з розвитку мовлення, а й на інших уроках у початковій школі. Важливо, щоб праця на уроках захоплювала учнів, демонструвала їм величезні можливості мови щодо висловлення власних думок і почуттів. З цією метою потрібно використовувати сучасні, інноваційні методи навчання, підсилювати їх використанням комп'ютерних технологій [4].

Основним напрямом роботи у формуванні діалогічних вмінь є створення ситуацій спілкування (максимально наближених до життєвих), у яких учні набувають навичок орієнтуватися в ситуації, вести діалог, використовуючи формули мовленнєвого етикету та збагачуючи лексичний запас. При цьому варто враховувати, що робота із ситуативними завданнями буде ефективною за умови систематичного їх використання на уроках української мови.

Залучення учнів до участі в мовленнєвій ситуації, наближеній до природної, допомагає уникнути формальності під час виконання мовленнєвих завдань, сприяє створенню невимушеної, творчої атмосфери на уроці [5, с. 22–24].

Список використаних джерел:

1. Розвиток мовленнєвої компетентності на уроках рідної мови 2019 URL: <http://surl.li/premz>
2. Державний стандарт початкової загальної освіти освітньої галузі «Мови і літератури» URL: <http://surl.li/ppwdx>
3. Вашуленко М.С. Методика навчання української мови в початковій школі. – Київ., 2010. – с. 336.
4. Формування комунікативної компетентності. URL: <http://surl.li/ppwgc>
5. Голуб Н. Б. Ситуаційний метод на уроках української мови / Н. Б. Голуб // Українська мова і література в школі. 2013. № 7. С. 18–24.

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

УДК 373.3.091.33-027

Г. В ТОВКАНЕЦЬ,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та методики початкової освіти,
Мукачівський державний університет,
Мукачево, Україна
М. ДОРЧИНЕЦЬ,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 «Початкова освіта»,
Мукачівський державний університет,
Мукачево, Україна

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЛІДЕРСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Лідерство – одне складових загальних якостей колективу, що виникає з розвитком групи, феномен, який відбиває ступінь поділу членів групи за рівнем впливу на неї. Лідер – член групи, що впливає на формування спільних інтересів, які базуються на внутрішньогруповій взаємодії в процесі рольової диференціації, що втілює власні допустимі можливості в організації спілкування та діяльності. Головні функції лідера – розробка та підтримка групових норм, зовнішнє представництво групи у партнерстві з іншими групами, встановлення та підтримання сприятливих соціально-психологічних відносин у групі, прийняття відповідальності за результати групової діяльності [1].

Відповідно до основних сфер життєдіяльності малої групи – *ділової* й *емоційної* виділяють два основні види лідерства – лідерство у діловій сфері («інструментальне лідерство»), а також лідерство в емоційній сфері («експресивне лідерство»). Ці два види лідерства можуть бути притаманні одній особі, але частіше вони розподіляються між різними членами групи [3; 4].

Лідерство – це процес психологічного впливу однієї людини на іншу у процесі їх взаємодії, що здійснюється на основі наслідування, сприйняття, порозуміння, навіювання. В системі лідерства розрізняють поняття «формальний лідер» і «неформальний лідер». Формальний лідер пов'язаний з офіційною організацією діяльності групи (займає формальну, призначену чи обрану посаду), неформальний лідер – авторитетна особа, яка має вплив у групі [3].

З погляду розвитку лідерського потенціалу особистості лідерство у молодшому шкільному віці обумовлено взаємодією біологічних та соціальних факторів, таких як:

1. Здоров'я, тобто стану організму, при якому всі життєво важливі органи людини функціонують нормально і правильно. Лідер виконує функції організатора та натхненника, отже, йому необхідно мати сильну нервову систему, витривалість, енергійність, фізичну силу, щоб виявляти високий ступінь загальної поведінкової активності [2].

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

2. Переживання дитиною успіху у діяльності. У молодшому шкільному віці діти прагнуть самостійності і, домогшись цього, вони починають прагнути показати свої успіхи дорослому. Коли дитина отримує схвалення, вона відчуває гордість за свої досягнення, і це підвищує її впевненість у своїх здібностях, а також рівень прагнень. Чим частіше дитина відчуває гордість за свої результати, тим швидше відбувається процес взаємодії дитини з предметним і соціальним середовищем, що сприяє формуванню активної, лідерської поведінки.

3. Реалізація прагнення визнання та переваги. Прагнення визнання – одна з головних, значущих людських потреб. Це проявляється в тому, що діти частіше починають звертатися до дорослого за оцінкою результатів діяльності їхніх особистих досягнень. У молодшому шкільному віці сфера прагнення та сфера ставлення до себе сприяють появі здорового дитячого егоїзму – сильної мотивації до саморозвитку [2; 3].

4. Особливості дитячо-батьківських відносин. Досвід стосунків з батьками, отриманий у ранньому дитинстві, багато в чому визначає подальше соціальне життя дитини. Якщо батьки дають дитині надійність і впевненість у своїй захищеності, у майбутньому вона дуже легко налагоджує стосунки з іншими людьми. У дитячому віці у дитини найголовніша характеристика себе визначається тим, як мене сприймає об'єкт моєї прихильності, яким, дуже часто, виступають батьки, особливо мати. Оптимальні взаємини та образ «Я» з'являється у дітей, батьки яких із турботою ставляться до них, підтримують у всіх труднощах, а також допускають самостійну активність та автономію дитини [2].

Отже, формування лідерства в учнів молодшого шкільного віку – це певна система формування якостей особистості: мотивації, тобто стійкого бажання стати лідером, впевненості, готовності приймати рішення та брати на себе відповідальність, наполегливості у реалізації спільних цілей, усвідомлення власної можливості їх досягнення тощо.

Список використаних джерел:

1. Алфімов Д. В. Зміст феномену «лідерські якості особистості». Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т; [голова ред. ради: А. О. Монаєнко; редкол.: Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя, 2010. Вип. 11(64). С. 44-51.

2. Липко І. А. Виховання лідерських якостей в учнів початкової школи у позакласній роботі. Кваліфікаційна робота (проект) на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр». URL: http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/14945/Lypko_pedf_2021.pdf?sequence=1.

3. Слюсаренко О. О. Поняття «лідер» і «лідерство» в сучасній науковій літературі. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2016. Випуск 2 (39). С. 244-246

4. Сушик Н. Теоретичні основи формування лідерських якостей учнівської молоді. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Луцьк, 2013. С. 110-115.

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

РОЗДІЛ 3 ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

УДК 159.942

Н. П. БЕРЕГОВА

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології та педагогіки,
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна

А. М. ШЕРЕМЕТ

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки,
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна

Г. О. СОЛОДОВНИК

здобувачка магістерського рівня вищої освіти,
кафедра психології та педагогіки,
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна

ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ПРОЯВУ ТРИВОЖНОСТІ В СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Зміна звичних умов життєдіяльності, зростання кількості негативної інформації та труднощі в адаптації до нових умов життя сприяють появі та розвитку тривожності. Постійний вплив несприятливих чинників (екологічних та соціальних), посилення вимог до вияву певних якостей у суспільстві сприяють появі тривожності. Все частіше науковці зосереджують свою увагу на проблемі дослідження та подолання тривожності особистості.

На сучасному етапі розвитку суспільства дослідження феномену тривожності особистості усвідомлюється науковцями багатьох галузей як одна з основних проблем, що виступає механізмом розладів емоційної сфери особистості.

У психології, австрійський психоаналітик З. Фрейд розглядає тривожність як відображення емоційного стану або певної сукупності реакцій особистості, що виникають у суб'єкта, який сприймає ситуацію як небезпечну [1].

Вітчизняний психолог, професор М. Д. Левітов визначав тривожність як особливий психічний стан, що виражається як побоювання і порушення спокою, викликане певними неприємностями [2].

В цілому, тривожність – це суб'єктивний вияв стану особистості, її дезадаптації. Тривожність як переживання емоційного дискомфорту, передчуття небезпеки є показником незадоволення значимих потреб особистості. Вона актуалізується під час ситуативних переживань або проявляється гіпертрофовано як стійка індивідуальна особливість особистості постійно.

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

Одним з найважливіших аспектів вивчення феномену тривожності є визначення причин її виникнення.

Дослідники феномену тривожності пропонують розглядати такі причини її виникнення:

- психологічна травма пов'язана з моментом народження, що з самого початку створює високий рівень тривожності, що має тенденцію до виникнення у дорослому віці як реакція на критичну ситуацію згідно з теорією О. Ранха [2];
- почуття безпеки у міжособистісних стосунках, що призводить до появи «базальної тривоги» згідно з термінологією К. Хорні [3];
- страх несхвалення, страх бути неприйнятним, зі сторони значимого оточення, що відчувається та переживається за рахунок емації, згідно із поглядами Г. С. Салівана [2];
- конфлікт між «Я-реальним» і «Я-ідеальним», згідно гуманістичної психології К. Роджерса [3];
- фізіологічна особливість нервової системи у концепції І.П. Павлова;
- властивість темпераменту, за концепцією В. С. Мерліна [2];
- форма адаптації особистості до умов стресу, як клінічний вияв психоемоційної напруги, згідно з дмкою Ц. П. Короленко [3];
- потреба у стійкій та задовольняючій особистість самооцінці у концепції Л.І.Божович [3].

Освітнє середовище та стосунки дитини із батьками у дитинстві, також, є чинником виникнення екзистенціальних страхів, які можуть негативно вплинути на психічний стан особистості [4,5].

В юнацькому віці часто спостерігається особистісна тривожність [5]. Дослідження причин виникнення тривожності у осіб юнацького віку є важливою задачею для психологів, так як тривожність слугує перешкодою на шляху до реалізації власних знань та здібностей випускників, що негативно впливає на усі сфери життєдіяльності особистості та професійну успішність.

Список використаних джерел:

1. Фрейд З. Гальмування, симптом і тривога // Зібрання творів. -1940–1942, Т. 14, 35 с.
2. Волошок О.В. Психологічний аналіз проблеми тривожності особистості / О.В. Волошок // Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені І.Огієнка, Інститут психології імені Г.С. Костюка АПН України. – 2010. – Вип. 10, 120-128 с.
3. Царькова О.В., Радченко С.В. Теоретичні аспекти прояву психологічного феномену тривожності. Актуальні проблеми психології. 2015. Т. 7. Вип. 38. С. 479–491.
4. Турчак О.М. Психологічні особливості вербальних проявів тривожності студентів у ситуаціях емоційної напруги: дис. канд. психол. наук: 19.00.07. Острог, 2015. 194 с.
5. Ясточкіна І. А. Прояви тривожності серед студентської молоді / І. А. Ясточкіна // Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки. - 2014. - № 1, 173-180 с. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_ped_2014_1_25

**РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ,
НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ**

UDC 159.955-043.83:37.015.31:003(043.2)=111

A. BIZHKO

seeker of the (second) master's degree
specialty 014 secondary education
specialization 014.021 English language and foreign literature,
Mukachevo State University,
Mukachevo, Ukraine

**THE IMPORTANCE OF ANALYTICAL READING IN THE PROCESS OF THE
FORMATION OF CRITICAL THINKING**

Analytical reading involves a critical analysis of the content for the purpose of its deep analysis, highlighting the most essential and is used when working with primary sources.

The urgency of studying the problem of developing analytical reading skills in English language classes is determined by the disappointing results of the PISA 2022 test: Ukrainian schoolchildren ranked 42nd out of more than 80 that participated in the study. The lowest indicators were observed precisely in determining the level of reading literacy [1].

The problem of the development of analytical reading skills has always been in the research focus, but most of the modern investigations covering this issue are based on the continuation of the achievements of the past years or their rethinking. Modern methodologists pay attention to the development of analytical reading skills among students of different age categories (T. Moiseeva, K. Conley, M. Friz) and at home reading classes (K. Baranova, O. Harutyunyan).

The use of text analysis and tools of analytical reading are studied by such modern methodologists as S. Kaganovich, V. Tyura, R. McCoy and others. The problem of non-compliance of the reading literacy level of modern Ukrainian youth with the requirements for highly qualified specialists in the labor market remains relevant. It is this that forces the researchers to question the effectiveness of using existing tools and strategies for the development of analytical reading of foreign language texts among students in conditions of their rather low reading literacy in their native language, which certainly makes fruitful work with foreign original materials.

The development of analytical reading skills requires a lot of attention, because it involves the formation of a certain set of skills with the help of which a student learning a foreign language can easily and without obstacles carefully study the content of the material and reach certain conclusions and use the information he received in further work [2, p. 16].

Due to the improvement of analytical reading skills we develop analytical thinking capacity. Analytical thinking enables to:

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

1. Predict the situation. People who think analytically are excellent at anticipating problems before they arise. Such “thinkers” know how to calculate steps ahead and predict all possible options for the development of events.

2. Set priorities. People with an analytical mindset know how to break down big goals into achievable steps. It also helps to spend your energy efficiently and distribute your forces correctly.

3. Grow as a personality. People with this mindset see every failure as an opportunity for growth. The experience of past failures with the correct analysis of errors turns into an advantage. As a rule, this helps to find the most effective solution to the problem next time and to avoid making previous mistakes.

In order to develop analytical thinking one should:

1. Analyze information. Study the situation in detail, identify key points, identify strengths and weaknesses, pluses and minuses.

2. Split tasks. Break down big problems into smaller ones. After all, small tasks are easier to solve.

3. Collect information. Ask appropriate questions and try to study the situation from all sides. Identify the root cause. Try to get to the bottom of it to avoid the temptation to single out one obvious problem while ignoring minor ones.

4. Organize information correctly. The better the data is structured, the easier it will be to make the right decision [3].

The knowledge and skills can be efficiently improved with the help of analytical reading, especially in a foreign language.

The List of Literature Used:

1. Rezultaty mizhnarodnoho doslidzhennia yakosti osvity PISA-2022. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/rezultati-mizhnarodnogo-doslidzhennya-yakosti-osviti-pisa-2022>

2. McCoy R. Reading critically – Analytical reading. URL: [http://www.earthscienceeducation.org/UofU-UrbEnviG/ C-Content For Sessions / M-Mantras Often Used / McCoy-ReReading.htm](http://www.earthscienceeducation.org/UofU-UrbEnviG/C-Content For Sessions / M-Mantras Often Used / McCoy-ReReading.htm)

3. Conely K., Frees M., McCall D. Foundations of Analytical Reading. Ferris Institutional Repository, 2018. 173 p.

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

УДК 373.3.016:811.161.2'35-028.31](072)

Н. В. БОДНАР,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальності 013 Початкова освіта,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

І. І. РОЗМАН,
д.пед.н, професор кафедри англійської мови,
літератури з методиками навчання,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКИХ ІНТЕРЕСІВ ПЕРШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Розвиток інтересу до читання відіграє важливу роль у формуванні особистості молодшого школяра. Читацькі вміння та навички формуються на уроках читання у початковій школі і є засобом опанування практично всіх шкільних предметів.

Однією з актуальних проблем на сучасному етапі розвитку педагогічної теорії та практики є активізація пізнавальної діяльності учнів, адже від неї залежить ефективність навчання: свідоме й міцне здобуття знань, перетворення знань у переконання, розвиток інтересу до навчальної діяльності, самостійність думки та практичних дій учнів.

Як показує практика, читацький інтерес успішно розвивається там, де навчання активізує пізнавальну діяльність дітей. Ефективним засобом активізації пізнавальної діяльності першокласників є систематичне використання ігрових технологій на уроках читання, що робить процес навчання цікавим, створює у дітей бадьорий настрій, полегшує засвоєння виучуваного матеріалу.

Ефективність застосування ігрових технологій у навчанні молодших школярів переконливо доведено в роботах Н. Бібік, М. Вашуленка, Р. Осадчук, О. Савченко та ін. Так, науковці визначають сутність гри як форми спілкування (В. Сушко, Н. Філатова), форми діяльності (Т. Ладивір, М. Лісіна), умову розумового розвитку (Є. Покровський, І. Сікорський).

Варто зазначити, що читання – один із важливих видів мовленнєвої діяльності особистості. Це складний інтегративний когнітивний процес, що об'єднує в єдину структуру пізнавальні функції, які складають основу діяльності під час читання. Це різні властивості уваги, смислове сприймання, вербально-логічне мислення, мовлення, зорова пам'ять, зоровий контроль і корекція, довільна організація й регулювання діяльності, координація та регуляція артикуляційних рухів та ін. [3].

Ігрова діяльність – один із ефективних засобів підвищення якості сприймання молодшими школярами художніх творів на уроці читання. Звертання до гри як до засобу організації процесу читацького сприймання продиктоване не лише віковими особливостями першокласників, але й, по-перше специфікою літературного твору, яка є дуже близькою до художніх

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

умовностей гри, і, по-друге, специфікою сприйняття літератури, яка теж співзвучна природі ігрового моменту, потребує відриву від реальності, переживання іншого світогляду, інших почуттів.

Гра, пожвавлюючи освітній процес, виконує різні функції, але домінує мотиваційна й пізнавальна. Елементи зацікавлення, незвичайне, незвідане викликає в учнів багате своїми наслідками почуття подиву, живий інтерес до навчання, допомагає засвоїти будь-який матеріал, пізнати навколишній світ. Гра ставить учня в умови пошуку, викликає радість перемоги, а звідси – прагнення бути швидким, обачним, зібраним, винахідливим, уміти чітко виконувати завдання, працювати в команді, чесно дотримуватись правил гри [1].

У структурі уроку читання ігрова діяльність має форму дидактичної гри, ігрової ситуації, ігрового прийому, ігрової вправи. Перевага організації ігрового навчання в структурі уроку читання полягає в системності використання літературних ігор, змістом яких є початкові літературознавчі поняття та явища, у проблемно-пошуковому підході до їх засвоєння у процесі аналізу літературного твору, у ході літературно творчої ігрової діяльності молодших школярів на уроці читання [2].

Отже, ігрові технології є тим засобом, який дає змогу якнайповніше врахувати вікові особливості першокласників, розвивати ініціативу й самодіяльність, створювати творчу атмосферу. Гра активізує психічні процеси діяльності молодшого школяра (відчуття, сприймання, мислення, уяву, пам'ять, увагу, волю, мову), які призводять до позитивних зрушень у розвитку дитини. Цікаві, емоційно забарвлені ігрові ситуації допомагають підтримувати читацький інтерес школярів, заохочують їх до участі у запропонованій діяльності.

Список використаних джерел:

1. Іванова Л. І., Петух О. Літературознавча робота у 1–4 класах. *Початкова школа*. 2006. № 8. С. 13–16.
2. Ісаєва О. О. Організація та розвиток читацької діяльності школярів: посібник для вчителя. Київ: Ленвіт, 2000. 184 с.
3. Мартиненко В. О Індивідуальний підхід до формування і розвитку навички читання молодших школярів: методичний посібник. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104 с.

УДК 373.5.091.275:811.111]:37.091.212.7

О. Ю. БОЙКО

здобувач третього ступеня вищої освіти,
аспірант кафедри англійської філології та лінгводидактики,
Запорізький національний університет,
м. Запоріжжя, Україна

ВПЛИВ СКЛАДНОСТІ ЗАВДАННЯ НА ЯКІСТЬ ПИСЬМОВОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Письмо є найскладнішим для оволодіння серед мовних навичок. Крім того, письмові роботи підсумовують результат вивчення мови. На якість

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

письмової роботи можуть впливати різні фактори, наприклад, час на виконання, тип письмового завдання чи складність завдання. У дослідженні [1, с. 106] під складністю завдання вчені розуміють «результат вимог до уваги, пам'яті, мислення та інших видів обробки інформації, які пред'являються структурою завдання до того, хто вивчає мову».

Різними вимірами складності завдання є складність коду, когнітивна складність та залежність від контексту. До когнітивних факторів письмової роботи належить кількість елементів (речень, певних слів тощо), місце й час виконання завдання, наявність аргументації, необхідність планування, наявність інших завдань в основному завданні та попередні знання здобувачів освіти. До умов письмового завдання належать змінні участі у завданні (відкрита чи закрита, індивідуальна чи групова, конвергентність чи дивергентність завдання тощо) та змінні учасників (однакова чи різна стать, знайомі учасники між собою чи ні, влада й солідарність здобувачів освіти тощо). До учнівських факторів належать афективні змінні (мотивація, тривога, впевненість тощо) та змінні здібностей (робоча пам'ять, інтелект, здібності тощо) [0, с. 1391-1392]. У дослідженні [0] показано, що складність завдань значно впливає на продуктивність здобувачів освіти – підвищення складності завдання призводить до більш вільного володіння мовою. Складне завдання спрямовує увагу учнів на контекст, відволікаючи від форми та призводить до використання більш складних синтаксичних структур. Проте не впливає на точність письмових робіт учнів. Крім того, планування на виконання як простих, так і складних письмових завдань позитивно впливає на якість письмових робіт [0, с. 2403].

В дослідженні [4] вивчався вплив складності письмового завдання з іноземної мови на швидкість написання. Складність письмового завдання зменшує кількість пауз між реченнями та збільшує кількість редагувань на рівні речення, проте майже не впливає на швидкість виконання письмової роботи. У роботі [0] вчені досліджували вплив кількості елементів та попередніх знань на лінгвістичну складність письмового тексту іноземною мовою. Ускладнення письмового завдання за рахунок кількості елементів призводить до збільшення довжини написаного тексту та синтаксичної складності, проте зменшує структури, характерні для письма. Крім того, таке ускладнення завдання призводить до значного збільшення лексичної щільності, кількість різних слів та співвідношення типу і знаків у написаних текстах, водночас значно зменшивши лексичну складність та варіативність дієслів. Ускладнення письмового завдання на основі попередніх знань здобувачів освіти збільшило кількість слів, проте зменшило лексичну складність й варіативність дієслів. Результати у роботах [0], [0] та [0] щодо лінгвістичної складності співпадають.

В дослідженні [0] науковці досліджували вплив складності когнітивних завдань на синтаксичну складність, лексичну складність, точність, плавність і функціональну адекватність в аргументативному письмі в умовах онлайн-планування. Збільшення складності завдання негативно впливає на

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

функціональну адекватність за змістом, організацією та загальною оцінкою. Крім того, при ускладненні завдання здобувачі освіти йдуть на компроміс між синтаксичною та лексичною складністю, а також між синтаксичною складністю та функціональною адекватністю.

Таким чином, здобувачі середньої освіти мають обмежену виконавчу здатність при виконанні письмових робіт. В умовах НУШ, вчитель іноземної мови ретельно вивчити фактори, які впливають на письмову роботу здобувачів середньої освіти й врахувати їх у своїй діяльності. Наприклад, на навчання письма відводити не одну годину на тему, а дві чи, навіть, три. Такий розподіл часу може допомогти учням з планом письмової роботи, а також подальшим розбором написаного задля подальшого прогресу у письмі.

Список використаних джерел:

1. Salimi, A., Alavinia, P., Hosseini, P., & Shafaei, A. (2012). The Impact of task complexity and strategic planning time on EFL Learners' Accuracy and Fluency in Written Task Production. *International Journal of Applied Linguistics and English Literature*, 1(7), 104–116. doi: 10.7575/ijalel.v.1n.7p.104
2. Salimi, A., Dadaspour, S., & Asadollahfam, H. (2011). The Effect of Task Complexity on EFL learners' Written performance. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 29, 1390–1399. doi:10.1016/j.sbspro.2011.11.378
3. Salimi, A., Alavinia, P., & Hosseini, P. (2012). The effect of strategic planning time and task complexity on L2 written accuracy. *Theory and Practice in Language Studies*, 2(11). doi: 10.4304/tpls.2.11.2398-2406
4. Révész, A., Kourтали, N.-E., & Mazgutova, D. (2016). Effects of Task Complexity on L2 Writing Behaviors and Linguistic Complexity. *Language Learning*, 67(1), 208–241. doi:10.1111/lang.12205
5. Wang, L., & Jin, C. (2022). Effects of task complexity on linguistic complexity for Sustainable EFL writing skills development. *Sustainability*, 14(8), 4791. doi: 10.3390/su14084791
6. Xu, T., & Zhang, L. J. (2023). Effects of cognitive task complexity and online planning on second language learners' argumentative writing. *Frontiers in Psychology*, 14. doi: 10.3389/fpsyg.2023.1121994

УДК 376-056.2/.3:373.2.091.21(043.2)

С. М. БОЧКО

Директор Росошанського закладу дошкільної освіти
Мукачівського району Закарпатської області,
Україна

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У контексті сучасних реформ відбувається інтегрування дітей з особливими освітніми потребами в освітній простір дошкільних закладів освіти України. Інклюзивна освіта в закладі дошкільної освіти (ЗДО) – це система освітньо-виховних послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права всіх дітей на освіту й права виховуватися та навчатися в умовах звичайного, (масового) навчального закладу [1].

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

Мета інклюзії полягає в тому, щоб кожний навчальний заклад був заздалегідь готовий прийняти дітей з різними (відмінними) здібностями [2].

Питаннями інклюзивної освіти займалися такі науковці: А. Висоцька, В. Гладуш, І. Калініченко, Н. Четверікова Л. Андрушко, В. Бондар, В. Ляшенко, О. Савченко, М. Сварник, О. Столяренко, А. Шевчук та інші. Науковці І. Іванова, Л. Борщев. досліджували залученість дітей з особливими потребами до навчання в загальноосвітніх навчальних закладах.

Упроваджуючи інклюзивне навчання, керівники та педагоги закладів дошкільної освіти ознайомлюються з його організаційними основами: законодавчими та нормативними документами, розробками, досвідом роботи як вітчизняним так і зарубіжним, загальними та специфічними підходами щодо адаптації дітей з ООП, науково-теоретичними засадами впровадження інклюзивної освіти.

Однак, виникають деякі перешкоди з якими стикаються педагоги у своїй діяльності: відсутність професійної підготовки щодо роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, правильне діагностування розвитку дитини з ООП та врахування її потреб та можливостей, алгоритму дій щодо поводження з дітьми з різними нозологіями, відсутністю спеціальних педагогів, ресурсних кімнат, інформаційного забезпечення, відповідного обладнання, засобів навчання.

Важливою умовою перебування дітей з ООП в закладі дошкільної освіти є створення безпечних умов, запобігання травматизму під час освітнього процесу. Тому матеріально-технічне забезпечення закладу дошкільної освіти має відповідати не тільки загальним, але й особливим освітнім потребам. А це оснащення відповідних приміщень меблями за віком, обладнання для проведення корекційної роботи, придбання спеціальних безпечних модулів, пандусів.

Виникає низка нестандартних ситуацій: неможливість адаптації протягом тривалого періоду дитини з ООП до умов закладу, її неконтрольована поведінка, потреба у проведенні додаткових обстежень, несприйняття батьками дітей з нормотиповим розвитком дитини з особливими освітніми потребами. Постає проблема у психологічній підготовці керівника та працівників освітнього закладу щодо роботи в інклюзивному середовищі.

Важливим етапом інклюзивного навчання є співпраця з батьками дитини з особливими освітніми потребами, надання консультацій та рекомендацій з питань освітнього процесу, психологічної підтримки.

Керівник закладу дошкільної освіти фокусує основну увагу на напрямках та принципах роботи вихователя інклюзивної групи, асистента вихователя та команди психолого-педагогічного супроводу, визначає зміст діяльності залучених фахівців, застосовує інноваційні підходи до впровадження інклюзивної освіти, визначає стратегію впровадження існуючих практик і досвіду з питань інклюзії.

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

Слід зазначити, що директор закладу дошкільної освіти виявляє наступні проблеми в організації інклюзивного навчання в закладі: небажання педагогічних працівників займатися з дітьми з ООП, інтегрувати їх в освітній простір до груп загального розвитку, недостатньою підготовкою вихователів з питань інклюзії, визначення основних функцій у роботі з дітьми з різними порушеннями, незлагодженою взаємодією членів команди психолого-педагогічного супроводу, не усвідомленням можливості для удосконалення своєї професійної компетентності, методів та форм роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Головною перешкодою впровадження інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти є його стихійний характер, нерозуміння сутності та завдань.

Отже, для подолання недоліків у роботі закладу дошкільної освіти в умовах інклюзії необхідно:

- включення курсу з практики впровадження інклюзивного навчання в Україні до програм закладів вищої освіти та підвищення кваліфікації асистентів вихователів та вихователів;
- обов'язкове матеріально-технічне забезпечення закладу для створення відповідних умов роботи з дітьми з ООП;
- проведення психологами консультацій для батьківської громадськості і педагогів з метою зменшення рівня ризиків виникнення конфліктних ситуацій у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами.

Впровадження інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти, підготовка вихователів, асистентів вихователів для роботи з дітьми з різними порушеннями розвитку на часі. Проблеми та труднощі з цього питання потребують подальшого наукового дослідження та вивчення.

Список використаних джерел:

1. Четверікова Н.В. інклюзивне навчання в ЗДО/ Н. В. Четверікова; упоряд. Шаповал Т.А. – Київ: «Видавнича група «Шкільний світ», 2018. – 128с.
2. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія. К.: САММІТ-книги. 2008.

УДК 373.2:373.3:37.046(043.2)

Н. Ю. БРИЖАК
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики початкової освіти,
Мукачівський державний університет,
Мукачево, Україна

НАСТУПНІСТЬ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ У ВИМІРАХ СЬОГОДЕННЯ

Заклад загальної середньої освіти (ЗЗСО) та заклад дошкільної освіти (ЗДО) – дві суміжні ланки освітньої системи. Відповідно до чинного законодавства та нормативно-правових документів, а саме Закону України «Про освіту» (2017), Закон України «Про дошкільну освіту» (2023), Концепції

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

«Нова українська школа» (2016), Базового компоненту дошкільної освіти (Державний стандарт, 2021 р.), Державного стандарту початкової освіти (2018), Листа МОН України від 19.04.2018 № 1 / 9 - 249 «Щодо забезпечення наступності дошкільної та початкової освіти» (2018), наступність є однією з обов'язкових умов здійснення неперервності здобуття освіти, яка певною мірою має забезпечити єдність, взаємозв'язок та узгодженість мети, змісту, методів, форм навчання й виховання з урахуванням вікових особливостей здобувачів освіти на суміжних щаблях освіти.

Проблема наступності дошкільної й початкової ланок освіти привертала увагу різних науковців: Я. Коменського, Й. Песталоцці, А. Макаренка, С. Русову, В. Сухомлинського, К. Ушинського, Н. Гавриш, В. Котирло, А. Макаренка, О. Савченкотощо.

Організацію роботи в закладі дошкільної освіти, що спрямована на загальну підготовку дитини до шкільного навчання, досліджували Л. Артемова, О. Богданова, А. Богуш, Л. Божович, З. Борисова, Л. Калмикова, А. Леушина, О. Проскура, О. Савченко, А. Симонович, О. Усова й ін. Форми організації і методи навчання в дошкільних закладах і в початковій школі вивчали З. Борисова, В. Гурська, З. Істоміна, О. Киричук, Л. Парамонова та ін. На забезпечення всебічного розвитку старших дошкільників як передумови їхньої успішної адаптації до навчання в Новій українській школі акцентують увагу А. Богуш, Н. Гавриш, К. Крутій, С. Скворцової, О. Хартман тощо.

Сучасні дослідники (А. Богуш, М. Вашуленко, В. Галузяк, В. Киричок, В. Кузь, Н. Мойсеюк) стверджують, що наступність у роботі дошкільної і шкільної ланок освіти забезпечує цілісність та ефективність виховного процесу, є показником його послідовності й результативності. Реалізація принципу наступності між дошкільною та початковою шкільною освітою з одного боку спрямована на підготовку дітей до систематичного навчання у школі, а з іншого – на використання у першому класі набутого у закладі дошкільної освіти досвіду. Таким чином, початкова школа має повно і точно враховувати досягнення дітей дошкільного віку, а зміст початкової освіти повинен логічно доповнювати, продовжувати і розширювати зміст дошкільної освіти [5, с.74-78].

Проте, дослідниця І. Перережко розкриває проблему наступності в навчанні дітей з погляду забезпечення комфортних умов для якісно нового етапу розвитку дитини та розкриття її потенціалу [6, с.7].

Розглядаючи дану проблему О. Савченко стверджувала, що «методичні і теоретичні засади реалізації наступності у системі освіти в цілому важливо акцентувати насамперед на тих загальних принципах, що на них вибудовується сучасна освіта і які стосуються дошкілля і початкової школи. Вони зосереджені на проблемах розвитку дитячої особистості, що є кінцевою метою вдосконалення всіх освітніх систем» [7, с. 5]. Зокрема, з боку закладів дошкільної освіти наступність повинна виявлятися не тільки в підготовці дитини до школи, а й у забезпеченні її загального психічного розвитку, а з боку

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

ЗЗСО – передбачати продовження загального психічного розвитку дитини на основі максимального використання того позитивного, що дитина набула в дошкільному віці.

На думку А. Богуш, наступність між дошкільною ланкою і початковою повинна передбачати успадкування школою діяльнісного й комунікативного аспектів життя дитини на дошкільному етапі [3, с. 59]. Діяльнісний аспект передбачає збереження унікальної провідної діяльності дошкільного віку з поступовим її ускладненням і переходом до нової, складнішої навчальної діяльності, яка вимагає від дитини довірливості всіх психічних процесів. Комунікативний аспект передбачає збереження на перших етапах навчання індивідуального спілкування вчителя з учнями, поступове підведення дитини до усвідомлення своєї нової позиції, яка передбачає зміну системи взаємовідносин «дитина – вихователь» на систему «вчитель – учень», з поступовою б орієнтацією випускників закладів дошкільної освіти на особистість вчителя як центральну фігуру в особистісно-діловому спілкуванні [4, с. 477].

Отже, щоб правильно організувати освітній процес на принципах наступності та перспективності варто дотримуватись певних умов: співробітництво має бути довготривалим і нерозривним; робота – системною і плановою, а завдання – комплексними та інтегрованими.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 р. № 2628-III (зі змінами). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>.
2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/doshkilna/>
3. Богуш А. Наступність дошкільної і початкової ланок освіти як педагогічна проблема. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2006. № 2. С. 58 - 61.
4. Богуш, А. М., Гавриш, Н. В. (2007). *Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови* : підручник ; за ред. А. М. Богуш. Київ : Вища шк., 542 с.
5. Горопаха, Н. (1999). Наступність дошкільної та початкової шкільної освіти у реалізації принципів розвиваючого навчання. *Оновлення змісту, форм і методів навчання і виховання в закладах освіти: Наукові записки РДГУ*. Рівне: РДГУ, 7, с.74 - 78.
6. Перережко, І. (2006). Проблеми наступності в навчанні. *Початкова освіта*. № 42 (378). С. 7 – 9.
7. Савченко О. Я. (2000). Наступність і перспектива в роботі двох перших ланок освіти. *Дошкільне виховання*. № 11. С. 4–5.

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

UDC 159.964.26-28

A. V. VERTEL

Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor,
Doctoral Student of the Pedagogy Department,
Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko
Sumy, Ukraine

SEXUAL EDUCATION IN WILHELM REICH'S PSYCHOANALYTIC PEDAGOGY

Wilhelm Reich (1897-1957) is a world-famous Austrian-American psychiatrist, psychologist and psychoanalyst, who in 1922 became the first clinical assistant of S. Freud at the Vienna Psychoanalytic Clinic [1]. In fact, W. Reich became the harbinger of the sexual revolution, developed body-oriented psychoanalysis.

W. Reich noted that sexual education of his time was misleading when it focused only on biology, but at the same time hid the phenomenon of sexual arousal and the deep psychological foundations of sexual interest, which both adults and children were most interested in. Considering sexual ignorance to be the cause of many problems, both in the psychological and social context, W. Reich became an ideologist of sexual enlightenment. He developed mental health programs which became widely popular and widespread. One of the most vivid manifestations of the implementation of such programs was the attempt to create discussion and analytical clubs in the 20's of the 20th century, designed to wean young people from visiting brothels (houses of debauchery).

As a member of the Austrian Social Democratic Party, he put forward the idea of creating a network of «sexual hygiene clinics», where the masses could receive personal advice on intimate life during individual receptions and consultations. This would contribute to awareness of the need for sexual reforms, which would serve as an important prerequisite for a social revolution. It should be noted that W. Reich actively participated in the creation of the first sexual hygiene clinics for young workers. In 1927-1930, six such clinics were opened in Vienna, in particular with W. Reich's own funds. The matter ended with the fact that the leadership of the Social Democratic Party saw in the existence of these clinics a danger of distracting the masses from the political struggle, and in the 1930's they were closed. W. Reich, who by this time became a member of the Communist Party and moved to Germany and already in Berlin began to create new clinics [2].

It was W. Reich who explained and described the concept of «sexual revolution», promoting and trying to introduce sexual enlightenment. «Sexual revolution», according to W. Reich, was supposed to put an end to any pornography, perversion, slander, because it would eliminate the need to direct repressed sexual impulses in an illegal way [3].

W. Reich proclaimed unprecedented at the time principles:

1. Birth control.
2. Teaching doctors and teachers the basics of sexology.
3. Permission of abortions.

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

4. Permission of divorces and civil marriages (refusal of the special significance of marriage and freedom of divorce).

5. Free provision of contraceptives to all women.

6. Sexual freedom for children and adolescents, i.e., the possibility of the manifestation of natural childhood sexuality, which appears in all children aged 3 to 6 years and, as a rule, is strictly stopped by parents, as well as the manifestation of sexual instinct in adolescents (masturbation).

7. Undergoing psychoanalysis instead of punishing criminals who have committed crimes of a sexual nature; treatment, correction, but not punishment in case of detection of sexual deviations.

8. Combating venereal diseases and sexual disorders through organized sexual education and prevention.

At that time, W. Reich failed to convince European politicians to include sexual reforms in their programs. In 1932, he was expelled from the Communist Party of Germany. Communists and Social Democrats forbade the distribution of monographs and articles by W. Reich and his supporters among their members. Soon W. Reich was expelled from both the Communist Party and the International Psychoanalytic Association. With the coming to power of A. Hitler, W. Reich, having moved to Denmark, tried to organize a new political trend. One of his followers ran for the Danish Reichstag from the Socialist Sexual Reform Party. However, soon all this activity ended with the expulsion of W. Reich from the country, and later with his immigration to the USA [4].

W. Reich's ideas regarding sexual culture and sexual education were far ahead of their time, so they did not find support from contemporaries. Despite this, W. Reich believed that a doctor or a teacher has only one duty – to uncompromisingly adhere to the requirements of his profession, ignoring the forces that suppress life, to work for the good of those who trusted him. Both doctors and teachers should not be adherents of ideologies that contradict the goals of treatment or education.

References:

1. Reich W. *Passion of Youth: An Autobiography, 1897-1922*. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2005. 177 p.

2. Rabinbach A. G. The Politicization of Wilhelm Reich: An introduction to «The sexual misery of the working masses and the difficulties of sexual reform». *New German Critique*. № 1. 1973. P. 90–97.

3. Reich W. *Die Sexualität im Kulturkampf*. Kopenhagen: Sexpol-Verlag, 1936. 247.

4. Sharaf M. *Fury on Earth: a biography of Wilhelm Reich*. New York: St. Martin's Press: Marek, 1983. 550 p.

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

UDK 378.14

F. GAO
PhD student of the Department of Pedagogy and Innovative Education,
Lviv Polytechnic National University,
Lviv, Ukraine

HR MANAGERS' PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL COMPETENCE: ESSENCE AND MAIN FEATURES

Determining the psychological and pedagogical competence of HR managers as an integrative feature, we come to conclusion that it is the system of knowledge and skills in the fields of pedagogy and psychology that are required for the organisation of employees' continuous development and well-being, as well as strategies for developing one's own general and professional personal culture, inclinations, and orientations, and strategies for ensuring the efficiency of professional activity in general and solving complex problems in non-standard situations of the professional environment.

We view HR management as a systematic approach to efficiently using staff members in order to support the company's long-term growth, which is proved by M. Shayah and Z. Sun [3]: "as human resource management plays an indispensable role, HR managers must meet the demands of the dynamically changing business environment, maintain, and motivate human resources with the aim of increasing the competitive advantage of organizations" [3, 92]. Thus, the HR manager is a specialist guaranteeing the efficiency with which the business runs, as well as enhancing the quality of professional activity and employee welfare. The evidence presented thus far supports the idea that "the importance of people in organisations is immense because it is the people that plan, design implement, sustain and end an organisation's life. From this rather simplistic but vital point, we can assume that one of the most important functions in an organisation is the management of the human resource function" [2, 10].

Since HR managers work with people, they need to have a solid understanding of psychology and pedagogy in addition to the ability to apply these concepts in real-world situations. This encompasses the examination of moods, emotions, feelings, the psychological atmosphere within the organisation, motivations, interpersonal relationships, etc. The ability to analyse each candidate's employment goals and objectives, which are realised through the planning of interviews, observation, testing, – are prerequisites for hiring employees for the company. Generally, this proves the idea, that "Personnel selection issued by organizations to decide which of the applicants for a job is the most appropriate for a particular position. In this sense, it is a decision-making process about the suitability of the candidates" [1, 1].

The HR manager must possess specific pedagogical knowledge and skills in order to adapt to the working conditions of the organisation. These include the ability to explain labour and position requirements and norms, internal rules of conduct, the corporate culture of the organisation, business etiquette, building trusting relationships, and forming cohesive teams through mentorship of new hires. This is

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

exemplified in the work undertaken by Z. Senyucel, who claims: “Today the success of individuals and organisations are measured by their adaptability to change. Organisations have abandoned the traditional thinking of what is and how people should work. Employment now means more than having a job. It is not just something an individual does, but a combination of shared responsibilities and duties between the organisation and the individual. Employment consists of two sets of contracts: legal and psychological” [2, 11].

The psychological and pedagogical competence of the HR manager makes it possible to organize corporate training. It is obvious that “an organization learns only through its members, because all learning is done by its individual members. Human learning in the context of an organization is very much influenced by the organization; in turn, it has consequences for the organization and has an impact at the organizational level ... Based on the above, organizational learning refers to the activity and the process by which organizations utilize human knowledge to improve and gain experience” [4, 430]. HR manager understanding the issue of an employee’s professionally required knowledge and skills, applying psychological and pedagogical influence on the employee studying to enhance knowledge, abilities, and skills or retrain, and utilising efficient training techniques including surveys, interviews, expert evaluations, training seminars, business games, case studies, and experiments, all with the goal of enhancing the human capital of the organisation. We find confirmation of the logic of our argumentation in the work of researchers who claim: “Once we have spent the time to hire new employees, we want to make sure they not only are trained to do the job but also continue to grow and develop new skills in their job. This results in higher productivity for the organization. Training is also a key component in employee motivation. Employees who feel they are developing their skills tend to be happier in their jobs, which results in increased employee retention. Examples of training programs might include the following: Job skills training, such as how to run a particular computer program; Training on communication; Team-building activities; Policy and legal training, such as sexual harassment training and ethics training” (The Open University of Hong Kong, 2013, p. 5).

The conducted research substantiates the logic of the conclusions regarding the need to master psychological and pedagogical competence, which has practical application when performing the professional functions of HR managers in modern companies.

List of Literature Used:

1. Salgado J. F. Personnel selection. In *Oxford research encyclopedia, Psychology*. Oxford University Press. 2016. URL : https://www.researchgate.net/publication/315761855_Personnel_Selection#fullTextFileContent
2. Senyucel Z. *Managing the human resource in the 21st century*. Ventus publishing ApS. 2009. URL: <http://www.worldwideuniversity.org/library/bookboon/hrm-managing-the-human-ressource.pdf>
3. Shayah M. H., Sun Z. H. Human resource management practices in China & UAE-A comparison. In *4th Annual International Conference on Management, Economics and Social Development (ICMESD 2018)*. Atlantis Press. 2018. Pp. 92–98.

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

4. Ukko J., Hildén S., Saunila M., Tikkamäki K. Comprehensive performance measurement and management – Innovativeness and performance through reflective practice. *Journal of Accounting and Organizational Change*. 2017. №13(3). P. 425–448.

УДК 371.134

О. М. ГОМОНЮК

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри психології та педагогіки,
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна

ЗНАЧЕННЯ СІМЕЙНИХ ТРАДИЦІЙ У ВИХОВАННІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Родина та сім'я виступають першими виховними інститутами, зв'язок з якими людина відчуває протягом всього життя. Це свідчить про важливу роль родинних педагогічних традицій у процесі формування духовної культури особистості. Саме вони закладають основи моральності людини, формують норми поведінки, розкривають внутрішній світ, індивідуальні риси особистості, стимулюють її самореалізацію, соціальну та творчу активність.

Сучасна ситуація, в якій перебуває наше суспільство, потребує пошуку нової моделі суспільного виховання особистості у відкритому соціальному середовищі, яке репрезентують сьогодні не лише батьки, але й їх помічники - вихователі, педагоги, громадськість.

Родина завжди була інститутом первинної соціалізації. Те, що відбувається з родиною і в родині безумовно впливає на процес становлення особистості. Конфлікти, що виникають в родині між батьками та дітьми, молодшими і старшими, між “старим” поколінням і “новим” ускладнюють процес виховання і соціалізації підростаючого покоління [2].

Конфлікт поколінь - це актуальне питання, тому що проблема “батьків і дітей” існувала завжди. За давніх часів було простіше, тому що молодь, найчастіше, повторювала шлях, пройдений своїми батьками. Батьки виховували дітей так, як вони виховувались своїми батьками.

Нині все змінюється. Змінюється родина як інститут соціалізації, а також цінності суспільства. У сучасної молоді вже зовсім інші цінності, моральні принципи та переконання, які, як правило, заперечують соціальний досвід батьків. Не можна заперечувати, що розвиток молодого покоління йде новим шляхом. Це ще раз підтверджує важливість саме соціалізації особистості в родині, а цим, в свою чергу, пояснюється необхідність досліджень в цій сфері. Адже саме від того, наскільки успішно відбудеться соціалізація особистості в родині, залежить її подальше становлення в суспільстві [3].

Формування особистості у суспільстві неможливе без вивчення культурних явищ і традицій минулого. Упродовж багатьох століть український народ безупинно творив своє, тільки йому властиве середовище, наповнюючи його своєрідними обрядами, ритуалами, звичаями. Фактично формувалася

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

внутрішній світ українців, осягався весь навколишній простір, закладалися світоглядні засади.

Проблема виникнення педагогічних традицій у світоглядно-історичному плані є досить складною. Їх поява є органічним зв'язком духовного і матеріального у процесі буття. Вагомим фактором формування єдності будь-якого людського колективу виступала мова. Засобом мовлення створювався первісний пласт народної духовності, який згодом виявився у піснях, обрядах, заклинаннях. Другим важливим чинником була традиційна побутова культура, специфічність якої проявляється в особливостях зведення житла, пошиття одягу, приготування їжі тощо. Під впливом органічності, взаємопов'язаності духовної і матеріальної культур сформувалось своєрідне середовище в історичному процесі соціалізації.

У наші дні обряди становлять частину народних традицій. У минулому ж вони не сприймалися лише як традиція і кожному їх елементу надавалось важливе значення. Родинно-побутова культура спрямована на виховання в особистості шанобливого ставлення до батька і матері, бабусі й дідуся, інших родичів, які є типовими представниками народу, глибокого почуття прив'язаності до батьківського дому, свого народу. Вона зміцнює сім'ю, виховує в дітей прагнення бути вірними заповітам минулих поколінь, зберегти родинні традиції, рідну мову, жити за нормами народної моралі [1].

Тому важливо проникнути в суть родинно-побутових традицій, у первісне значення їх атрибутів, визначити різночасові світоглядні нашарування, місцеві риси, пов'язані з особливістю обрядовості інших народів, звернути увагу на естетику народних і особистих свят. Застосування таких підходів дасть змогу підняти завісу над минулим нашого народу, відновити його культурні традиції, а це, у свою чергу сприятиме успішній соціалізації гармонійно розвинутої особистості. Виховані у такий спосіб юнаки і дівчата мають започаткувати і розвивати нові традиції й звичаї у конкретних історичних обставинах суверенної України. Саме традиції утверджують загальнолюдські ідеали добра, правди, справедливості, милосердя. Під їх впливом в особистості формуються гуманні погляди на навколишню дійсність.

Український характер, зумовлений способом мислення, характеризується працьовитістю, ліризмом, урівноваженістю, пісенністю, гумором, прагненням до справедливості, правдивістю, братською любов'ю. Важливе місце у формуванні духовності нашої молоді належить традиціям, звичаям, обрядам, релігійним виховним традиціям. Саме вони формують патріотичні почуття, сприяють доброзичливим взаєминам, милосердю, любові.

Національна культура тісно переплетена з релігійними віруваннями, православ'ям, що протягом століть було основною духовною опорою в Україні. Адже українці, на відміну від інших народів, які прийняли християнство, не відріклись від попередніх своїх вірувань, традицій. Релігійні та народні вірування становили і становлять єдину духовну основу суспільства.

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

Список використаних джерел:

1. Гомонюк О.М. Розвиток етнопедагогічної культури майбутніх педагогів в умовах євроінтеграції. // Інтеграція в європейський простір: діалог зі стейкхолдерами. Монографія [За заг.ред. Акімова О.В., Фрицюк В.А.] Вінниця : ТОВ "Друк", 2022. С.80-112.
2. Олена ГОМОНЮК, МАР'ЯНА ЛЕВКО Особливості розвитку професійно-педагогічної культури майбутнього педагога *Теорія та практика формування особистості як суб'єкта самотворення і самозбереження*. Монографія [за ред. О.М.Гомонюк]. Хмельницький: ФОП Цюпак А.А., 2021. С.36-64.
3. Петровський А.В. Особистість. Діяльність. Колектив. - К.: Педагогіка, 2002. - 260 с.

УДК: 377.8.016:3:004.032.6(043.2)

В. В. ГРИЦЬКО
доктор філософії, викладачка,
ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж МДУ»,
Мукачево, Україна
В.Ф. КОТУБЕЙ
доктор філософії, викладачка,
ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж МДУ»,
Мукачево, Україна

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК МЕДІАГРАМОТНОСТІ ПРИ ВИКЛАДАННІ СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

В сучасному інформаційному середовищі велике значення має комплекс навичок та знань, що складають медіаграмотність. Уміння знаходити достовірну інформацію, розрізняти факти від пропаганди, фільтрувати інформацію у конфліктних ситуаціях, розуміти сутність інформаційної безпеки, а також розпізнавати маніпуляцію - це лише частина викликів, що постають перед людьми незалежно від їх соціального, політичного та культурного контексту.

Молодь у сучасному суспільстві активно споживає медіаконтент та піддається впливу інформації, яка формує їх світогляд, цінності та поведінку. Тому важливими завданнями стають навчання здобувачів освіти використовувати медіа в навчальному процесі, аналізувати тексти, володіти правилами культури спілкування в Інтернеті та мати високий рівень медійної грамотності.

Визначення медіаграмотності, як його визначено в Концепції впровадження медіаосвіти в Україні, звучить наступним чином: «Медіаграмотність – складова медіакультури, яка стосується вміння користуватися інформаційно-комунікативною технологією, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіа засобів, успішно здобувати необхідну інформацію, свідомо сприймати і критично тлумачити інформацію, отриману з різних медіа, відділяти реальність від її віртуальної симуляції, тобто розуміти реальність, сконструйовану медіа джерелами, осмислювати владні стосунки, міфи і типи контролю, які вони культивують»[1].

Для здобувачів освіти важливо мати навички медіаграмотності, які дозволять їм орієнтуватися у сучасному інформаційному просторі. Це включає в

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

себе вміння аналізувати медіатексти в різних контекстах, таких як історичних, соціальних та культурних, і розуміти значення медіа в житті кожної людини.

Сучасна молодь має великий досвід використання аудіовізуальних засобів: вони вміють працювати з комп'ютерною технікою, мобільними телефонами, але не володіють достатньо розвиненими навичками для аналізу емоційного сприйняття та формування концептуальних суджень. Здобувачі освіти не здатні аналізувати мову медіаповідомлень, впізнавати маніпулятивні слова-маркери, висловлювати власні погляди під час роботи з медіатекстами та дотримуватися етичних норм у медіапросторі. Слід зауважити, що саме суспільні дисципліни формують конкретні навички роботи з медіатекстами.

У процесі вивчення суспільних дисциплін важливо розвивати конкретні навички роботи з медіатекстами:

- здатність проводити пошук інформації в різних джерелах і критично аналізувати історичну інформацію, оцінюючи авторство, контекст та мету створення джерела;

- вміння аналізувати інформацію, представлену у різних форматах (текстовий, візуальний, аудіовізуальний) та розрізняти факти від думок, історичні маніпуляції від пояснень;

- уміння брати участь у дискусіях з історичних, економічних, правових та культурних питань, що стосуються медіа, формулювати власну позицію та аргументувати її конкретними фактами. [2].

Під час навчання необхідно створювати атмосферу взаєморозуміння, поваги, творчої співпраці та інтерактивної комунікації, що сприяє розвитку критичного мислення здобувачів освіти.

Для формування самостійної та творчої особистості, здатної ефективно навігувати в сучасному медіапросторі, важливим є впровадження кейс-технології в освітній процес. Застосування цієї методології надає здобувачам освіти можливість розвивати навички аналізу та вирішення проблем, вести дискусії, чітко формулювати, виражати та захищати власні погляди, а також оцінювати позицію опонента та приймати обґрунтовані рішення, враховуючи конкретні умови та наявну фактичну інформацію, отриману з кейсу.

Освіта з медіаграмотності має важливе значення, порівняно з традиційною грамотністю, оскільки сприяє інтеграції технологій та розвитку ключових «навичок ХХІ сторіччя», таких як критичне мислення та ефективна комунікація, що є важливими в усіх галузях навчання.

Наше суспільство переповнене медіакультурою, і навчання медіаграмотності надає прямий зв'язок із реальним життям. Здобувачі освіти швидко розуміють важливість свого навчання, коли бачать, як медіа впливають на світ навколо нас. Навчання медіаграмотності допомагає розвивати навички «ефективного комунікатора», оскільки воно дозволяє не лише створювати різноманітні медіа-форми, але й знаходити власний голос та сприяти його поширенню. Формування медіаграмотності в процесі викладання суспільних дисциплін можливе за наступних умов: врахування вікових та психолого-

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

педагогічних особливостей здобувачів освіти; створення атмосфери творчої співпраці й взаєморозуміння на заняттях, що стимулює обмін думками; використання сучасних педагогічних методів [3].

Список використаних джерел

1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). 2016 р. URL: <http://mediaosvita.org.ua/book/kontseptsiya-vprovadzhennya-mediaosvity>.
2. Громадянська освіта: Навчальна програма інтегрованого курсу для 10 класів загальноосвітніх навчальних закладів: Наказ Міністерства освіти і науки від 27 жовтня 2017 р. № 1407. URL: <https://mon.gov.ua/.../program-hromadyanska-osvita-24.11.2017.doc>.
3. Формування медіаграмотності на уроках суспільствознавчих дисциплін (з досвіду роботи вчителів історії, правознавства та громадянської освіти Кіровоградщини). Методичні розробки для вчителів історії, правознавства та громадянської освіти. URL: [file:///C:/Users/user/Downloads/149%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/149%20(1).pdf)

УДК 373.091.21(477)

Г. А. ЄРМОЛЬЧЕВ

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
групи ПО-1м, спеціальності 013 Початкова освіта

Л. М. ФЕНЧАК

кандидат педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ НУШ

Одною з ключових компонентів Нової української школи є особистісно-орієнтована модель освіти, заснована на ідеях дитиноцентризму, яка передбачає максимальне наближення навчання й виховання конкретної дитини до її здібностей [2]. На таку відмінність між традиційною та гуманізованою освітою, звертали увагу такі дослідники, як О.Я. Савченко [3]. Вона зазначала, що за традиційної системи освіти досвід учня сприймається як такий, що не відповідає вимогам шкільного навчання, тоді як за гуманізованої освіти він розглядається як контекст учіння. Наприклад, повинні заохочуватися ініціативність, фантазія, вираження почуттів, життєвих уявлень, нагромаджених поза школою. Кожен учень прагне розкрити свій особистий потенціал, що дала йому природа, і треба лише допомогти йому, створивши необхідні умови. Найважливішими ознаками особистісно-орієнтованого навчання академік О. Я. Савченко вважає багатоваріативність методик і технологій, уміння організувати навчання одночасно на різних рівнях складності, утвердження всіма засобами цінності емоційного благополуччя, позитивного ставлення до світу, тобто внутрішньої мотивації [3].

Навчання на засадах особистісно зорієнтованого підходу включає формування в учнів позитивної навчальної мотивації, наполегливості й бажання оволодіти відповідними вміннями, навичками, досвідом. [1]. Особистісно-орієнтоване навчання впроваджується на основі індивідуального та

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

диференційованого підходів. Індивідуальний підхід є необхідною умовою успішного педагогічного процесу і ґрунтується на знанні й урахуванні вчителем індивідуальних особливостей учнів, їх нахилів та інтересів. Диференційований підхід – це особливий підхід педагога до різних груп або до окремих учнів, що полягає в організації з ними на основі різної за змістом, обсягом і складністю роботи. Учні поділяються на групи і вчитель під час уроку періодично працює з тією групою, яка потребує його найбільшої допомоги.

За реалізації особистісно зорієнтованого підходу на уроці змінюється формат взаємодії вчителя й учня, що набуває суб'єкт-суб'єктної спрямованості, фасилітативної (партнерської) регуляції співпраці. Вчитель виступає фасилітатором, координатором, а учень - активним учасником, співдіячем, співтворцем, суб'єктом освітнього процесу, який самостійно вибирає зміст уроку, мету й форми опрацювання навчального матеріалу, оволодіває діяльними вміннями, цільовизначенням, плануванням, рефлексією [3].

Професійні умови організації особистісно-орієнтованого навчання, які розглядаються нами в контексті психолого-педагогічних умов, передбачають спеціальну підготовку вчителя до впровадження особистісно орієнтованих технологій навчання та виховання, що включає не тільки знання свого предмету, досконале володіння сучасною методикою викладання, але й знання, вміння та навички реалізації особистісно орієнтованого навчання, вміння слідкувати за розвитком кожного учня, створювати умови для розкриття його особистісного потенціалу [4].

Таким чином, особистісно-орієнтований підхід передбачає не формування особистості із заданими властивостями, а створення умов для повноцінного прояву і відповідно розвитку особистісних функцій суб'єктів освітнього процесу. Особистісний підхід як напрямок діяльності педагога – це базова ціннісна орієнтація педагога, яка визначає його позицію у взаємодії з кожною дитиною в колективі, виявленні, розкритті їх можливостей, становленні самосвідомості, в здійсненні особистісно-значущих і суспільно прийнятних способів самовизначення, самореалізації та самоствердження.

Список використаних джерел

1. Васьків Ю. Особистісно зорієнтоване навчання – нова освітня парадигма. Сучасні педагогічні технології: Навчально-методичний посібник. Київ, 2016. С.63 – 64.
2. Савка О. Особистісно орієнтоване навчання в початкових класах . *Початкова освіта*. 2015. № 20 (404). С.9 – 18.
3. Савченко О.Я. Особистісно орієнтовне спілкування. Навчання і виховання учнів 3 класу. К.: Початкова школа. 2004. – С. 12-18.
4. Яценко С. Особистісно орієнтоване навчання: теоретичний та прикладний аспекти. *Проблеми освіти: Наук-метод. зб.* Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Київ, 2015. Вип. 85. С. 231–237.

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

УДК 378

О. В. ЄФРЕМОВА

кандидат медичних наук, доцент,
доцент кафедри стоматології дитячого віку,
Львівський національний медичний університет
імені Данила Галицького,
м. Львів, Україна

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ДИТЯЧИХ СТОМАТОЛОГІВ

Професійна підготовка майбутніх фахівців у системі вищої медичної освіти ґрунтується на інтеграційних процесах, зумовлених взаємозв'язком найновіших методів і засобів, що використовуються у сфері охорони здоров'я, та сучасних прогресивних ідей, спрямованих на вдосконалення навчання медичного персоналу.

Інноваційно-інтеграційні процеси стосуються підготовки медиків різного профілю, у тому числі й дитячих стоматологів. Проте саме у навчанні педіатричних лікарів-стоматологів особливу увагу необхідно приділяти психолого-педагогічним аспектам. Адже дитячі стоматологи покликані використовувати у своїй роботі за фахом найновіші досягнення як у стоматології, так і в інших сферах (педагогічній, психологічній, комунікаційній), враховуючи особливості вікового розвитку пацієнтів дитячого віку.

Вітчизняна дитяча стоматологія динамічно розвивається з урахуванням таких тенденцій: 1) надання високоякісних стоматологічних послуг, що відповідають міжнародним стандартам; 2) використання сучасних педагогічних методів і технологій у медичній освіті; 3) урахування психолого-педагогічних аспектів у навчанні та майбутній професійній діяльності випускників вищої стоматологічної школи, котрі працюватимуть з дитячим контингентом пацієнтів.

На основі теоретичного аналізу наукових джерел визначено актуальні проблеми професійної підготовки майбутніх дитячих лікарів-стоматологів в Україні та закордоном:

- потреба в гармонізації освітніх програм та навчальних планів у вищій медичній школі України і закордоння, що враховуватиме міжнародний досвід медичної освіти, міжнародні стандарти професійної підготовки майбутніх фахівців медицини та вплив глобалізаційних та інтеграційних процесів на розвиток університетської і професійної освіти в Україні та в інших країнах [1, с. 4];

- спрямованість на формування конкурентоспроможних фахівців у світовому медичному співтоваристві, позаяк «стратегії сучасного розвитку медичної освіти України визначаються через аналіз світового досвіду професійної підготовки медичних працівників» [2, с. 98];

- усвідомлення того, що «сучасний розвиток медичної науки і практики зумовлюють необхідність вносити корективи в підготовку та підвищення

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

кваліфікації медичних працівників з наближенням їхньої освіти до міжнародних стандартів, використовуючи позитивний досвід у країнах з прогресивною системою медичної освіти й охорони здоров'я (США, Велика Британія, Франція)» [3, с. 176].

Проте серед актуалітетів удосконалення професійної підготовки майбутніх дитячих стоматологів не акцентовано увагу на психолого-педагогічному аспекті навчання студентів цієї спеціальності, хоча окреслюється потреба у створенні сприятливого професійно-комунікативного середовища в процесі надання необхідних стоматологічних послуг пацієнтам дитячого віку.

Відтак для врахування майбутніми педіатричними стоматологами особливостей фізичного, фізіологічного, психологічного розвитку організму дітей від народження до підліткового віку, необхідно розширювати сферу обізнаності студентів стосовно психологічного та педагогічного впливу на пацієнтів дитячого віку, що є важливим складником готовності дитячих стоматологів до практичної роботи за фахом. Адже для створення ефективної професійно-комунікативної взаємодії на рівні «педіатричний лікар-стоматолог – дитина пацієнт» майбутні дитячі стоматологи покликані знати і враховувати психологічні та вікові особливості розвитку дитини а різних етапах, щоб використати ефективні педагогічні засоби впливу на таких пацієнтів.

Список використаних джерел:

1. Логуш Л. Г. Тенденції розвитку медичної освіти в освітній політиці Європейського Союзу: автореф. дис. ... канд. пед. наук за спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ, 2016. 23 с.
2. Коноплицька А. П. Сучасні аспекти медичної підготовки в медичних європейських університетах. *Актуальні проблеми сучасної вищої медичної освіти: національний досвід та світовий вимір*. Тези доповідей навчально-методичної конференції (м. Вінниця, 7 лютого 2019 р.). Вінниця: Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова, 2019. С. 98–99.
3. Покидько М. І., Ліхницький О. О., Богачук М. Г. Реформування освітньої медичної системи: сучасні виклики та шляхи їх вирішення. *Актуальні проблеми сучасної вищої медичної освіти: національний досвід та світовий вимір*. Тези доповідей навчально-методичної конференції (м. Вінниця, 7 лютого 2019 р.). Вінниця: Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова, 2019. С. 175–176.

УДК 37.016-047.22:796

О. Ю. ЖИЖАНОВ

аспірант кафедри теорії і методики фізичного виховання,
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка,
м. Кам'янець-Подільський, Україна

АКТУАЛІТЕТИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Визначення актуалітетів формування здоров'язбережувальної компетентності учнів у закладах загальної середньої освіти на уроках фізичної

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

культури зумовлено сукупністю факторів, до яких відносимо глобальні зміни в розвитку економіки, екології, технічного прогресу, що певним чином впливають на здоров'я людини.

Особливої уваги заслуговують проблеми, пов'язані з формуванням здоров'язбережувальної компетентності сучасної людини, починаючи з дитинства. Адже здоровий спосіб життя, що є одним із показників здоров'язбережувальної компетентності особистості на всіх етапах її розвитку, розглядається дослідниками як важливий соціальний та індивідуальний ресурс, провідний показник прогресу суспільства, ознака гармонійного й комфортного середовища для особистісного самовираження людини (Кобан, & Лимар, 2019, с. 41). До того ж, як стверджують науковці, за даними сучасних досліджень, майже 90 % українських школярів мають відхилення у здоров'ї, понад 50 % – незадовільну фізичну підготовку, близько 60 % – низький рівень фізичного розвитку (Грицай, 2012, с. 78). Серед українських школярів уже в 1 класі налічується 30 % дітей, які мають хронічні захворювання, у 5 класі – 50 %, у 9 класі – 64 % таких учнів (Совтисік, 2023, с. 109). Відтак актуалізується формування здоров'язбережувальної компетентності у підростаючого покоління ще зі шкільних років.

Погоджуємося з розумінням сутності здоров'язбережувальної компетентності, що визначається як інтегративна якість особистості та поєднує сукупність:

- *знань* про здоров'я, що інтегруються з різних наукових сфер (педагогіки, психології, медицини, біології, валеології, соціології, екології, фізичного виховання), зорієнтовані на вирішення багатьох проблем у здоров'язбереженні учнів залежно від їхніх індивідуальних і вікових особливостей, фізичного та психічного здоров'я (Грицай, 2012, с. 114);

- *умінь* організовувати здоровий спосіб життя, що формуються в учнів у закладах загальної середньої освіти (у тому числі й на уроках фізичної культури) з урахуванням пріоритетів здоров'я для кожної особи та суспільства в цілому і факторів впливу (позитивних і негативних) на здоров'я людини;

- *мотиви*, що мають екологозбережувальну спрямованість за ставленням до себе та навколишнього світу і спонукають молодь до ведення здорового способу життя;

- *потреби* в освоєнні способів збереження свого здоров'я, орієнтовані на самопізнання та самореалізацію, і виявляються у можливостях ведення здорового способу життя, у готовності самостійно вирішувати завдання, пов'язані з підтриманням, зміцненням і збереженням власного здоров'я (Кобан, & Лимар, 2019, с. 42).

Дослідники аргументують доцільність вдосконалення процесу формування здоров'язбережувальної компетентності школярів за рахунок реалізації спеціальних педагогічних умов у таких напрямках:

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

- розширення змісту шкільної освіти комплексом валеологічних знань, що сприятимуть свідомому засвоєнню учнями інформації про здоров'я та здоровий спосіб життя;

- розробка та впровадження в освітній процес інноваційних педагогічних технологій а уроках фізичної культури: інтегрованих курсів, факультативів, інтерактивних методів навчання та тренінгів валеологічного спрямування для формування здоров'язбережувальної компетентності школярів та індивідуальної фізичної культури (Круцевич, Марченко, & Дєдух, 2021);

- залучення учнів до позашкільних оздоровчих і фізкультурних заходів, спрямованих на розвиток особистого прагнення до розширення здоров'язбережувального світогляду та набуття досвіду здоров'язбережувальної діяльності та здорового способу життя (Кобан, & Лимар, 2019).

Отже, проблема формування здоров'язбережувальної компетентності учнів у закладах загальної середньої освіти на уроках фізичної культури залишається актуальною та не вирішеною з огляду на статистичні дані стосовно стану здоров'я учнівської молоді, потребує поглибленого вивчення означених питань.

Список використаних джерел:

1. Грицай, Ю. О. (2012). Використання здоров'язберігаючих технологій в навчальній діяльності школярів: навчальний посібник. Миколаїв, 181 с.

2. Кобан, М. Ю., & Лимар, Ю. М. (2019). Педагогічні умови формування здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів. *Інноваційна педагогіка*, 12, Т. 1, 41–44.

3. Круцевич, Т., Марченко, О., & Дєдух, М. (2021). Сучасні підходи до формування індивідуальної фізичної культури учнівської молоді в процесі фізичного виховання. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*, 2, 66–75.

4. Совтисік, Д. Д., & Отт, Л. (2023). Здоров'язбереження шкільної та студентської молоді: соціальні цінності та проблеми. *Формування здорового способу життя студентської та учнівської молоді засобами освіти: збірник наукових праць*, 12 / редкол.: І. І. Стасюк (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 108–113.

UDC 811:3.077.92:316.62(043.2)=111

MAŁGORZATA JOPEK-BIZOŃ,
dr, associate professor,
the University of Bielsko-Biała
the city of Bielsko-Biała,
Poland

LANGUAGE AND SOCIAL BEHAVIOUR

Language pervades social life. It is the principal vehicle for the transmission of cultural knowledge, and the primary means by which we gain access to the contents of others' minds. Language is implicated in most of the phenomena that lie at the core of social psychology: attitude change, social perception, personal identity, social interaction, intergroup bias and stereotyping, attribution, and so on. Moreover, for

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

social psychologists, language typically is the medium by which subjects' responses are elicited, and in which they respond: in social psychological research, more often than not, language plays a role in both stimulus and response.

Just as language use pervades social life, the elements of social life constitute an intrinsic part of the way language is used. Linguists regard language as an abstract structure that exists independently of specific instances of usage (much as the calculus is a logico-mathematical structure that is independent of its application to concrete problems), but any communicative exchange is situated in a social context that constrains the linguistic forms participants use. How these participants define the social situation, their perceptions of what others know, think and believe, and the claims they make about their own and others' identities will affect the form and content of their acts of speaking. Although this chapter focuses on language use, rather than language structure, the ways languages can be used are constrained by the way they are constructed, particularly the linguistic rules that govern the permissible (i.e., grammatical) usage forms.

Language has been defined as an abstract set of principles that specify the relations between a sequence of sounds and a sequence of meanings. As often is the case with pithy definitions of complex terms, this one is more epigrammatic than informative. It omits much of what is required to understand the concept, and even considered on its own limited terms, it is technically deficient. For example, the word sound in the definition is used in a narrow technical sense, restricted to those sounds we identify as speech. The sound of a door slamming may express the slammer's exasperation eloquently, but language conveys meaning in an importantly different fashion. Moreover, the definition of sound must be expanded to allow consideration of languages that are not spoken, such as sign languages used by the hearing-impaired, and written language. Finally, of course, meaning is hardly a self-defining term. For present purposes, it may be more helpful to think about language as a set of complex, organized systems that operate in concert. A particular act of speaking can be examined with respect to any of these systems (G. Miller, 1975), and each level of analysis can have significance for social behavior. For example, languages are made up of four systems – the phonological, the morphological, the syntactic, and the semantic – which, taken together, constitute its grammar.

List of Literature Used:

1. Krasnykh V.V. Ethno psycholinguistics and cultural linguistics: a course of lectures - M.: Gnosis, 2002. - pp. 176-180.
2. Maslova B.A. Linguoculturology: Textbook. A guide for students.higher education, institutions. -M.: Publishing Center "Academy", 2001. - P.35-36.

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

УДК 001.895:37.091.2(043.2)

С. Й. КОСТЮ

кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

С.І. АЛМАШІ

старший викладач кафедри психології,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ГНУЧКОСТІ, АДАПТИВНОСТІ ТА ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИКЛАДАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

В умовах війни в Україні, важливим є симбіоз поколінь – максимальне взаєморозуміння та співпраця, зосередження уваги на освітній та інноваційній діяльності щодо своєчасного виявлення обдарованості з повною реалізацією можливостей здобувачів освіти, здатних змінювати навколишній світ, розвивати економіку, конкурувати на ринку праці, вчитися впродовж життя, бути патріотами своєї країни з активною життєвою позицією, відповідальними за свої рішення згідно з морально-етичними принципами.

У сучасному світі, що стрімко змінюється, психолого-педагогічна сфера викладання, навчання, і виховання стикається з низкою викликів і проблем. Розвиток технологій, зміна соціально-економічних умов, нові потреби та очікування молодого покоління вимагають від освітньої системи гнучкості, адаптивності та інноваційних підходів до викладання та виховання.

Сучасність вимагає перетворювати навчальний процес на плідну, творчу, конструктивну, взаємно-зацікавлену взаємодію, синтез навчання й самонавчання, пізнання і діяльності, мотивації та інтересу, освоєння набутого досвіду і продукування нового. В такому розумінні навчання не обмежується віком чи роками, «відбутими» у навчальному закладі, але стає довічною (long-life) життєвою потребою і способом самоздійснення у світі.

Думки про технологізацію освіти понад 400 років тому висловлював ще Ян Амос Коменський, видатний чеський мислитель, педагог, письменник. Він виокремлював, передусім, вміння правильно визначати мету, обирати засоби її досягнення, формулювати правила користування цими засобами. Елементи технологічного підходу можна знайти і в працях видатних іноземних і вітчизняних педагогів – Ф.А.В. Дістервега, Й.Г. Песталоцці, А.С. Макаренка, В.О. Сухомлинського та інших.

У галузі освіти, психології та педагогіки накопичений величезний досвід, склалися різні психолого-педагогічні школи та напрямки. Все це вимагає серйозного аналізу і узагальнень. Тут стають у нагоді нові поняття – «освітні» та «педагогічні» технології. Вони надають можливість описати процес освіти як цілісну систему, аби успішно проектувати психолого-педагогічну діяльність і майстерно нею керувати.

Одна з ключових психолого-педагогічних проблем полягає у врахуванні індивідуальних особливостей кожного. Це стосується як академічних

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

здібностей, так і емоційно-вольової сфери, інтересів та мотивації. Сучасний підхід до освіти вимагає від педагогів здатності побудувати навчальний процес таким чином, щоб він був цікавим і ефективним для кожного учня, враховуючи його потреби та можливості.

Другою значною проблемою є інтеграція цифрових технологій у навчальний процес. Хоча використання цифрових інструментів може значно підвищити ефективність навчання, багато вчителів стикаються з труднощами при їх інтеграції через брак досвіду або необхідних навичок. Крім того, існує ризик перевантаження учнів інформацією та зниження якості особистісного спілкування між вчителем і учнями.

Сучасна освіта ставить за мету не лише надати учням знання, але й розвинути в них критичне мислення, самостійність та здатність до самоосвіти. Вчителям потрібно знайти баланс між керівництвом і наданням учням свободи в самостійному пошуку знань та рішень, що є складною психолого-педагогічною задачею.

У контексті виховання, велику роль відіграє соціально-емоційне навчання та розвиток емпатії, взаємоповаги та комунікативних навичок. Це допомагає формувати повноцінну особистість, здатну ефективно взаємодіяти в суспільстві. Однак, багато шкіл все ще зосереджені переважно на академічних досягненнях, не приділяючи достатньо уваги соціально-емоційному розвитку учнів.

Ефективне виховання та навчання неможливе без активної участі батьків у житті школи. Співпраця між вчителями та батьками може значно підвищити мотивацію учнів та ефективність освітнього процесу. Проте знайти спільну мову і побудувати ефективний діалог іноді буває непросто через різницю в поглядах на виховання та освіту.

Отже, подолання психолого-педагогічних проблем у викладанні, навчанні та вихованні вимагає комплексного підходу, включаючи підготовку вчителів, розробку інноваційних навчальних програм, активізацію участі батьків у житті школи, а також створення умов для розвитку особистості кожного учня. Врахування психологічних і педагогічних аспектів є ключем до формування ефективної та адаптивної освітньої системи, здатної відповідати викликам сучасного світу.

Список використаних джерел:

1. Кіреєва У. В. Теоретичні підходи до психологічного вивчення Я-концепції. Психологія і суспільство. 2010. № 4. С. 111 – 119.
2. Кушмар Л. В., Колот Л. А. My english lab як одна з інноваційних платформ змішаного навчання // Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. – 2019. – Вип. 89. – С. 52 – 58.
3. Яницька О. Ю. Психолого-педагогічні аспекти формування авторитету викладача. Психологія: реальність і перспективи. 2019. № 10. С. 178 – 182.
4. Johnson, m., & Johnson, j. (2020). Teaching the whole child: instructional practices that support social-emotional learning in three teacher evaluation frameworks. Teachers college record, 122 (4), 1 - 45.

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

УДК 159.955.1:37.15.3 (043.2)

В. Ф. КОТУБЕЙ

доктор філософії, викладачка,
ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж МДУ»

С. В. ПОРИНЕЦЬ

здобувачка освіти 2-Б курсу,
ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж МДУ»,
Мукачево, Україна

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ПСИХОЛОГО - ПЕДАГОГІЧНА СКЛАДОВА СУЧАСНОСТІ

Сучасний світ – це світ інформацій, яка постійно з’являються і при тому постійно застарівають. Це світ, у якому ідеї постійно піддаються структурним змінам, перевіркам і переосмисленню, де своє мислення слід увесь час адаптовувати до мислення інших, де варто поважати прагнення до чіткості, точності та ретельності.

Успіх адаптації особистості до нових умов життя, в значній мірі залежить від сформованості критичного мислення. Під ним ми розуміємо те, що це мислення вищого порядку, яке сприяє розвитку такої особистісної риси, як креативність; також формує творче мислення, а отже і творчу особистість. У філософії під критичним мисленням розуміють логічно мислити й аргументувати, аналітично дискутувати та правильно висловлювати свою думку. Критичному мисленню можна і потрібно вчити, слід цілеспрямовано і терпляче плекати його культуру, а тому однією із пріоритетних задач шкільної освіти є створення умов для формування критичного мислення учнів.

Згідно з визначенням відомого психолога С. Рубінштейна, мислення – це опосередковане, засноване на розкритті зв’язків, відносин, узагальнене пізнання об’єктивної реальності. Інший класик психології А. Кроуфорд – розглядав мислення як процес свідомого віддзеркалення дійсності в таких зв’язках і відносинах, в які включаються і недоступні об’єкти або їх властивості. О.Брушлинський розглядав мислення як процес аналізу через синтез, як включення об’єкта в нові системи відносин, у яких він розкриває свої нові системні властивості [1].

Дослідниця особливостей критичного мислення Д. Халперн визначає його як використання таких методів пізнання, що відрізняються контрольованістю, обґрунтованістю та цілеспрямованістю, збільшують вірогідність отримання бажаного кінцевого результату. Ці методи використовуються під час розв’язування завдань, формулювання висновків, оцінювання й ухвалення рішень і вимагають навичок, які обґрунтовані й ефективні для конкретної ситуації і типу завдання. Вона додатково вказує, що для критичного мислення характерна побудова логічних висновків, створення узгоджених між собою логічних моделей і ухвалення обґрунтованих рішень, що стосуються того, відхилити яку-небудь думку, погодитися з нею чи тимчасово відкласти її розгляд [2].

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

Наведені вище твердження свідчать про те, що в розумінні провідних психологів мислення завжди виступало як пізнання системно організованої складної реальності. Міжнародні дослідження сучасних психологів і педагогів показали, що лише близько 25% школярів і студентів володіють навичками і ще менше – прийомами критичного мислення. У західній системі освіти з 80-х рр. ХХ ст. почався педагогічний рух за розвиток у школярів і студентів критичного мислення. Суть його полягає в тому, щоб усі академічні дисципліни необхідно перебудувати в дусі рефлексії, учні мають оволодіти навичками критичного ставлення до пропонованих аргументів і способів діяльності. Критичне мислення виявилось цілком технологічною методологією, застосовною до різних сфер інтелектуальної діяльності людини [3].

Методи критичного мислення, за допомогою яких воно здійснюється, слід розглядати в трьох аспектах. По-перше, це інтелектуальні функції, котрі лежать в основі розумової діяльності. По-друге, це знакові, мовні, вербальні засоби, у формі яких матеріалізуються результати процесу мислення. По-третє, це набуті раніше знання, досвід, до яких відбувається включення учнів у процес критичного мислення, формується індивідуальний досвід такої діяльності.

Отже, методи критичного мислення – це відповідь на питання: як слід вчинити й у що вірити, як зняти проблему, подолати протиріччя між власною точкою зору та іншими думками, а також оцінка власного мислення особистості. До методів ми відносимо дискусію, метод взаємних питань, метод реконструкції, метод спрямованого читання й слухання, метод проб і помилок, метод критичної перевірки, тощо.

Вищезазначені методи критичного мислення розглядаються нами як певний інструмент, за допомогою якого особистість вирішує такі проблеми: поведінки, точки зору та орієнтації на певні цінності. Щоб скористатися методами критичного мислення, учень має подолати велику кількість бар'єрів – догм і комплексів, невпевненості і сумнівів.

Таким чином критичний підхід у навчанні студенти оцінюють те, що вони читають, бачать, чують, і стандартом їх думки є не те, наскільки близькі авторські погляди їх власним, а наскільки вони точні й обґрунтовані у плані достовірності. Навчання у ВНЗ наразі переслідує мету виховати конкурентоздатного, самостійного фахівця, який може мислити й діяти цілеспрямовано, свідомо використовуючи весь арсенал знань. Саме завдяки критичному мисленню й відбувається формулювання мети, заради якої здійснюється діяльність.

Список використаних джерел:

1. Кроуфорд А. Технологія розвитку критичного мислення учнів: навч. пос./А.Кроуфорд, В.Саул.- К.: «Плеяда», 2006.
2. Пометун О. І. Методика розвитку критичного мислення на уроках історії / О.І. Пометун // Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання - К.: Вид.-во «Педагогічна преса», 2012.

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

3. Химинець А. В. Формування критичного мислення і творчих здібностей в учнів початкової школи: європейський вимір/А.В Химинець // Педагогічні інновації у фаховій освіті. Випуск 10. – Ужгород, 2019.

УДК 378.6:355.318.1(477)

М. І. ЛЕВКО

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов та військового перекладу,
Національна академія сухопутних військ
імені Гетьмана Петра Сагайдачного,
м. Львів, Україна

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО ВІЙСЬКОВОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Нині навчання, як засвоєння готових знань у сучасному світі, втратило свою актуальність. Тому викладач має організувати навчання як набуття власного досвіду, формування компетентності у певних питаннях. Досягнення компетентності неможливе без використання активних та інтерактивних методів навчання, опори на попередній досвід курсанта та проєкції на його майбутню професійну діяльність.

Компетентнісний підхід передбачає організацію освітнього процесу як міжособистісної взаємодії. Застосування різних форм міжособистісної взаємодії – парної, групової, колективної – дає змогу кожному курсанту активно брати участь у навчально-пізнавальній діяльності, свідомо конструювати власну компетентність.

Дослідниця Л. Паращенко зазначає, що компетентнісний підхід полягає у зміщенні акценту з накопичування нормативно визначених знань, умінь і навичок до формування і розвитку в учнів здатності практично діяти, застосовувати знання на практиці. На її думку, поняття «компетентність» охоплює не тільки когнітивний і операційний – технологічний складники, але й мотиваційний, етичний, соціальний, поведінковий [1].

Розглянемо сутність поняття «компетентність» і «компетенція».

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови можна зустріти таке визначення цих дефініцій: «компетенція» – це добра обізнаність із чим-небудь; коло повноважень якої – небудь організації, установи чи особи. А «компетентність» – властивість від «компетентний». Компетентний – який має достатні знання в якій-небудь галузі, обізнаний, тямущий, кваліфікований; який має певні повноваження, повноправний, повновладний [2].

Дослідники О. Овчарук та О. Пометун вважають, що освітні компетенції – це складні узагальнені способи діяльності, що їх опановує студент під час навчання. Освітня компетенція – це оволодіння студентами комплексною процедурою, де наявна відповідна сукупність освітніх компонентів, що мають особистісно-діяльнісний характер [3]. У поняття компетентності включені не лише когнітивний і операціонально-технологічний складники, а й

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

мотиваційний, етичний, соціальний та поведінковий. Компетентність – це не що інше, як результат набуття компетенцій [4].

Нас зацікавило запитання, що було поставлено зарубіжним науковцем Дітером Мунком, зокрема: «Професійність і компетенція: антагоністи?». Автор вважає, що йдеться, насамперед, про нову форму динамічної професійності й про те, що компетенція характеризує діяльнісні можливості особистості в соціальному контексті діяльності. «Компетенція містить у собі не тільки професійні знання й уміння, але й позапрофесійні навички, які часто описуються в таких поняттях, як методичні компетенції (ноу-хау), соціальні компетенції або ключові кваліфікації» [5].

У викладача вищої школи має бути сформована професійна компетентність як інтегрована якість особистості.

Дослідник О. Гура професійну компетентність педагога вищої школи визначає «як сукупність діяльнісно-рольових і особистісних характеристик викладача, що забезпечує ефективне виконання ним завдань і обов'язків педагогічної діяльності у вищому навчальному закладі, є мірою і основним критерієм його відповідності професійній діяльності» [6].

На думку М. Фіцули, професійну компетентність спеціаліста визначають ціннісні орієнтації, мотиви його діяльності, розуміння себе та навколишнього світу, сталі взаємини з людьми, здатність до розвитку свого творчого потенціалу [7].

Викладач вищого військового навчального закладу як справжній професіонал не тільки навчає своїх курсантів, але і сам вчиться у них, аналізує навчальні ситуації та використовує найбільш доцільні у цих умовах методи навчання. Також змінюється і роль викладача, що визначається рівнем співвідношення педагогічного керівництва й активності, самостійності курсантів. Інтерактивна модель навчання надає можливість рівноправного партнерства між викладачем і курсантами. Саме тому на заняттях з іноземної мови ми використовуємо ділові та рольові ігри, імітаційні вправи, комп'ютерні програми, діалогово-комунікаційні технології тощо.

Список використаних джерел:

1. Паращенко Л. І. Технологія формування ключових компетентностей у старшокласників : практичні підходи. К. : «К.І.С.», 2004. С. 73 – 84.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови. [за ред. В. Т. Бусела]. К. : Перун, 2001. 445 с.
3. Овчарук О. В. Розвиток компетентного підходу : стратегічні орієнтири міжнародної спільноти. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи . Бібліотека з освітньої політики [під заг. ред. О. В. Овчарук]. К. : К.І.С., 2004. С. 7 – 24.
4. Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентного підходу з досвідів зарубіжних країн. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики. [під заг. ред. О. В. Овчарук]. К. : К.І.С., 2004. С. 25 – 45.
5. Munk Dieter. Beruf und Kompetenz. Kompetenzentwicklung in der beruflichen Bildung. Leske+Budrich, Opladen 2002.

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

6. Гура О. І. Теоретико-методологічні основи формування психолого-педагогічної компетентності викладача вищого навчального закладу в умовах магістратури. Автореф. дис. докт. пед. наук : 13.00.04. Інститут вищої освіти АПН України. Київ, 2008. 40 с.

7. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи :навч. посіб.2-е вид., доп. К. : Академвидав, 2010. 456 с.

UDC: 37-042.4:004.031.42:373.3.016-057.874(043.2)

BARBARA LULEK

Dr, associate professor, University of Rzeszów
Poland

THE USE OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN THE EDUCATION OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN: ADVANTAGES AND CHALLENGES

In recent years, the integration of interactive technologies in education has gained significant momentum, with a particular focus on junior school children. Let's consider the advantages and challenges associated with the use of interactive technologies in the education of children at the junior school level. The discussion encompasses the potential benefits of interactive technologies, such as increased engagement, personalized learning experiences, and the development of critical thinking skills, while also addressing the challenges, including issues related to screen time, privacy concerns, and the need for teacher training. The author aims to provide educators, parents, and policymakers with insights to make informed decisions about the incorporation of interactive technologies in the education of junior school children.

The 21st century has witnessed a rapid evolution in technology, and its impact on education has been profound. Interactive technologies, including tablets, interactive whiteboards, educational apps, and online platforms, have become integral tools in the educational landscape, especially for junior school children.

There are certain advantages of interactive technologies that cannot be denied:

Increased engagement - one of the primary advantages of incorporating interactive technologies in junior school education is the enhanced engagement of schoolchildren. Interactive lessons, gamified content, and multimedia elements capture children's attention and create an immersive learning environment, fostering active participation;

Personalized learning experiences - interactive technologies allow for personalized learning experiences tailored to individual learning styles and paces. Adaptive learning platforms can identify each child's strengths and weaknesses, providing targeted interventions to support their academic progress [1].

Development of critical thinking skills - interactive technologies often include problem-solving activities and simulations that promote the development of critical thinking skills in junior school children. These tools encourage schoolchildren to analyse information, make decisions, and apply knowledge in real-world scenarios.

What concerns challenges of interactive technologies they are:

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

Screen time concerns - a major challenge associated with the use of interactive technologies is the potential for increased screen time among junior school children. Excessive screen time has been linked to various health issues, including eye strain, disrupted sleep patterns, and sedentary behaviour;

Privacy and security - as interactive technologies collect and store data on schoolchildren' learning patterns and progress, concerns about privacy and data security arise. Safeguarding the personal information of young learners is paramount, necessitating robust measures to protect against unauthorized access and data breaches.

Teacher training and integration - effective integration of interactive technologies into the curriculum requires educators to possess the necessary skills and knowledge. Insufficient teacher training may hinder the seamless incorporation of these tools into the learning environment, limiting their potential impact [2, 3].

Thus, the use of interactive technologies in the education of junior school children offers numerous advantages, including increased engagement, personalized learning experiences, and the development of critical thinking skills. However, challenges such as screen time concerns, privacy issues, and the need for teacher training must be carefully addressed to maximize the benefits of these technologies. As technology continues to evolve, ongoing research and collaborative efforts among educators, parents, and policymakers are crucial to ensuring that interactive technologies contribute positively to the educational process of junior school children.

List of Literature Used:

1. Delaney, F. (2017) The impact of interactive technology on learning in primary education. Case Study. DOI:10.13140/RG.2.2.29469.46565. URL: https://www.researchgate.net/publication/338480049_The_impact_of_interactive_technology_on_learning_in_primary_education_Case_Study
2. Mayer, R. E., & Moreno, R. (2003). Nine Ways to Reduce Cognitive Load in Multimedia Learning. *Educational Psychologist*, 38(1), 43–52. https://doi.org/10.1207/S15326985EP3801_6
3. Mayer, R. E. (2009). *Multimedia learning* (2nd ed). Cambridge ; New York: Cambridge University Press.

УДК37.013.2(4):37.011.33(477)(043.2)

М. М. МАСЛОВА
студентка 1 курсу 113ф групи філологічного факультету
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Запоріжжя, Україна

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ЦІННОСТІ ЄВРОПИ В УКРАЇНСЬКІЙ ОСВІТІ

Ключові зміни, що відбуваються в українському суспільстві у зв'язку з наміром нашої країни увійти до складу Європейської Співдружності, торкнулися абсолютно всіх сфер життя, включаючи освіту. Для сектору освіти й науки статус кандидата членства в ЄС, отриманий Україною 23 червня

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

2022 року, є потужним поштовхом для якісних перетворень, актуальність яких давно назріла [1, с. 31]. Одним із таких перетворень є запровадження ключових європейських цінностей в систему вітчизняної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, що стосуються розповсюдження та підтримки основних цінностей ЄС, доводить, що окреслену тематику було обговорено в роботах як в зарубіжних (F. Asderaki, C. Borca, M. Crego, G. Domilescu, M. Schratz, V. Soriano, W. Veugelers), так і вітчизняних учених (Н. Амельченко, Н. Бондаренко, С. Золотухіна, О. Іонова, Я. Казимир, А. Кудряченко, М. Лещенко, С. Лупаренко, Т. Маланчук, О. Сахань, Н. Ткачова та інші). При цьому зазначимо, що не всі аспекти досліджуваної проблеми було висвітлено достатньою мірою. Отже, ця публікація має на меті визначити, яку роль відіграють загальноприйняті цінності ЄС у процесі трансформації української освіти в контексті євроінтеграції.

До європейських цінностей, що поділяють країни Європи, відносимо людську гідність, свободу пересування та низку індивідуальних свобод, демократію, рівність, верховенство права, права людини, толерантність, недискримінацію [2, с. 43-44]. Окрім того, також виділяють цінності Європейського простору вищої освіти, до яких належать академічна свобода, інституційна автономія, участь здобувачів у врядуванні, академічна мобільність і дотримання правил академічної доброчесності [3, с.107].

Посилення єврокомпоненту у підготовці здобувачів усіх рівнів вітчизняної освіти сприяє не тільки впровадженню перерахованих вище цінностей в освітньо-виховний процес, але й розумінню глобальної взаємозалежності країн; усвідомленню місця та ролі України у європейській родині; надбанню нових знань про цінності, ідеали й прагнення демократичної Європи; формуванню спільної історії, культури, спадщини; опануванню інноваційних способів мислення й діяльності, необхідних для існування в демократичному середовищі; отриманню європейського досвіду у всіх сферах функціонування суспільства [4, с.72]. У цьому контексті налагодження комунікації з країнами, які вже стали членами ЄС й поділяють європейські цінності та стандарти якості освіти, набуває особливого значення.

Підсумовуючи зазначене вище, доходимо висновку, що фундаментальні цінності й ідеали Європи відіграють важливу роль у формуванні світогляду підростаючого покоління українців. Інтеграція таких цінностей в українське суспільство сприятиме не тільки поживленню євроінтеграційних процесів загалом, а й може стати основою для ефективного функціонування та стрімкого розвитку освіти в Україні зокрема.

Список використаних джерел:

1. Освіта України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник. За заг. ред. С. Шкарлета. Київ, 2022. 358 с.
2. Золотухіна С. Т., Іонова О.М., Лупаренко С. Є. Актуальні цінності сучасної європейської освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 76. Т. 1. С. 42-46. DOI: 10.32840/1992-5786.2021.76-1.7.
3. Підкамінна Л. Ціннісно орієнтоване навчання в українських ЗВО: європейські

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

цінності та міждисциплінарні зв'язки. *Європейські цінності в українській освіті: виклики та перспективи* : збірник матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 28–29 травня 2021 р. Запоріжжя: Гельветика, 2021. С. 106-108.

4. Бондаренко Н. В. Цінності об'єднаної Європи та їх формування в Українській новій школі. *Science progress in European countries: new concepts and modern solutions: papers of the 8th International Scientific Conference*. (Stuttgart, July 12, 2019). Ed. by L. Siebenberg. Stuttgart: ORT Publishing, 2019. P. 62–74.

УДК 159.9:[316.624.3:373]

Л. В. МІХЕСВА

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології та педагогіки,
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна

С. В. ЧОРНИЙ

здобувач PhD,
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна

ШКІЛЬНИЙ БУЛІНГ ЯК РІЗНОВИД СУСПІЛЬНОЇ АГРЕСІЇ

Проблема шкільного булінгу залишається актуальною в сучасному світі, оскільки є формою соціальної агресії, яка відбувається серед дітей та підлітків у шкільному середовищі. Це не лише фізичне чи вербальне насильство, а й психологічний та емоційний тиск на інших. Шкільний булінг може мати серйозні наслідки для жертв, включаючи погіршення здоров'я, проблеми з навчанням, а також психологічні й емоційні травми. Зусилля для боротьби з цією проблемою, включаючи освітні програми, підтримку для жертв та підвищення усвідомленості, продовжують бути важливими в сучасному освітньому середовищі. Це соціальна проблема всього світу протягом останніх ста років, однак вона ще й досі не вивчена.

Термін «булінг» тісно пов'язаний з поняттями насильства, агресії, третування та цькування. Залежно від сфери виникнення розрізняють такі види булінгу: шкільний булінг; булінг на робочому місці (мобінг); булінг у військових установах («дідовщина»); кібербулінг (насильство в інформаційному просторі) [1].

Норвезький психолог Д. Ольвеус стверджував, що булінг включає три важливі компоненти: агресивну поведінку, що містить в собі небажані, негативні дії; довготривале та систематичне явище; характеризується нерівністю влади або сили. В науковій літературі булінг (bullying, від англ. bully – хуліган, забіяка, задирака, грубіян, насильник) трактується як утиск, дискримінація, цькування. Цей термін означає тривалий процес свідомого жорстокого ставлення (фізичного та психічного) з боку дитини або групи до іншої дитини або інших дітей [2].

У сучасних українських школах, як свідчать численні дослідження, широко поширений феномен булінгу. Цей процес призводить до численних наслідків у педагогічній сфері, таких як шкільна дезадаптація та неуспішність у

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

навчанні, у психологічному плані – соціальна дезадаптація, прояви девіантної поведінки, психологічні розлади, закріплення у свідомості учнів негативних уявлень про себе, зниження самооцінки та порушення соціалізації. Також цей процес може мати медичні наслідки, такі як травми та, у яскраво виражених випадках, суїцидальні настрої.

Отже, шкільний булінг – це специфічна форма агресивної поведінки, котра може бути описана в ситуації, коли учень повторно чи постійно зазнає негативних дій з боку однієї чи більше осіб. Негативні дії мають місце тоді, коли наявний дисбаланс у силах між жертвою та агресором.

Соціальна структура булінгу, як правило, має три елементи, а саме: переслідувач (булер), жертва та спостерігач. Для учнів, схильних ставати булерами, притаманні такі риси, як: агресивність (демонструють агресивну поведінку або виявляють насильство в різних формах, таких як фізичне, вербальне або емоційне), домінантність (мають потяг до контролю та домінування над іншими, використовуючи булінг як засіб досягнення власних цілей), низька емпатія (не враховують почуття та потреби інших людей, не проявляють співчуття або розуміння), схильність до конформізму (використовують булінг для підтримки соціальної групи чи для забезпечення свого статусу в колективі), низький самоконтроль, відсутність свідомості про наслідки. Типові жертви булінгу також мають свої риси: вразливість (через низьку самооцінку, соціальну ізоляцію або психологічні труднощі), емоційна реактивність (сильна емоційна реакція на агресивні дії булерів, такі як стрес, тривогу, депресію або паніку), схильність до самоізоляції (щоб уникнути конфліктів та агресії), погіршення соціальних відносин.

Тому, ключовим завданням для забезпечення безпеки та добробуту учнів є створення антибулінгового середовища в школі, а саме:

- узгоджена політика нульової терпимості до булінгу, тобто школа повинна мати чітку політику щодо наслідків і процедури повідомлення про випадки булінгу (учням, учителям, батькам і персоналу);
- інклюзивна та підтримуюча атмосфера передбачає створення програми підтримки для всіх учнів, включаючи тих, хто став жертвою булінгу, булерів і спостерігачів;
- проведення навчань і тренінгів з проблем булінгу, емпатії, конфліктології та інших важливих навичок соціальної взаємодії для учнів, учителів і батьків;
- наявність механізмів для моніторингу ситуацій булінгу та негайного реагування на них (створення анонімних каналів повідомлення про випадки булінгу, розробка процедур врегулювання конфліктів тощо);
- залучення батьків у процес боротьби з булінгом;
- проведення досліджень і оцінок клімату в школі з метою виявлення проблем з булінгом та ефективності запроваджених заходів (на основі цих даних можна вносити корективи у стратегії антибулінгової роботи).

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

Отже, шкільний булінг – це системне та складне явище. Окрім медичних фахівців, які зазвичай працюють з постраждалими від цькування, до вивчення та запобігання цьому явищу повинні безперечно долучатися батьки, вчителі, соціальні педагоги та шкільні психологи.

Список використаних джерел:

1. Кулешова О. В., Міхеєва Л. В. Булінг в освітньому середовищі : аналіз, шляхи подолання. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Психологічні науки». Вип. 1. Херсон, 2019. С. 154-158.
2. Olweus D. Bullying at school: tackling the problem. Research Centre for Health Promotion, University of Bergen. 2001 // www.oecdobserver.org.

УДК 808.545:167.1:316-047.37(043.2)

А. В. МОРГУН

Кандидат філологічних наук, доцент,
декан гуманітарного факультету,
Мукачівський державний університет,
м.Мукачєво, Україна

А. В. ПЕТРОВА

асистент кафедри філологічних дисциплін і соціальних комунікацій,
Мукачівський державний університет,
м.Мукачєво, Україна

ПРОБЛЕМА ЧИТАННЯ В АСПЕКТІ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Читання відіграє важливу роль у розвитку суспільства. Воно є не тільки джерелом розширення наших знань, але й впливає на різні сфери людського життя. На жаль, сьогоднішній світ демонструє певний спротив до читання, віддаючи перевагу новітнім технологічним пристроям, швидкому і легкому доступу до інформації. Саме тому проблема читання є неабияк актуальною у цей час.

Читання є головним атрибутом у розвитку будь-якої цивілізації. Саме завдяки ньому людина змогла еволюціонувати і розвиватися як повноцінна особистість у світі, саме як «*Homo sapiens*». Через читання людина отримує нові знання, розширює свої горизонти та розвиває критичне мислення. Це сприяє інтелектуальному розвитку та самовдосконаленню.

Проблема читання є актуальною у наш час, оскільки у сучасному світі все частіше можна простежити тенденцію зниження інтересу до читання у суспільстві, зміну інформаційних потреб читачів та витіснення друкованої продукції на книжковому ринку електронними виданнями.

Зазначену проблему досліджували такі вчені, як Айвазян О. Б., Листвак Г. Б, Анисимов О. М., Гогоуленко О. П., Каракоз О. О., Лісова І. В., Огар Е. І., Сенченко М. І., Серажим К. С. та інші [1].

Загальна статистика читання у світі дає нам уявлення про те, як різні культури сприймають читання та як воно впливає на їхній розвиток. У різних країнах світу спостерігається неоднакова динаміка читання. Це пояснюється як

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

загальною якістю життя у тій чи іншій країні, так і рівнем освіченості населення.

У 2016 році президент Центрального університету штату Коннектикут у Новій Британії, Джон Міллер провів дослідження у понад 60 країнах (України серед них не було), щоб дізнатися, які народи найграмотніші, де одним із чільних критеріїв і був рівень популяризації читання в кожній окремій державі. Найважливіше, що дослідження базувалося не лише на тестах-опитуваннях респондентів, а і на таких об'єктивних чинниках, як кількість, доступність і обсяг бібліотек і книгарень, а також накладі друкованих газет і журналів, співставлених із кількістю населення, і роками навчання. У підсумку Міллер разом із Майклом Маккеною видали наукову розвідку «Світова грамотність. Як оцінювати країни та чому це важливо» (2016), де наведено дуже багато цікавих висновків. І найважливіше: країни-переможці мають таку високу грамотність передусім тому, що «їхня монолітна культура цінує читання». Ось перша двадцятка їхнього списку: 1) Фінляндія; 2) Норвегія; 3) Ісландія; 4) Данія; 5) Швеція; 6) Швейцарія; 7) США; 8) Німеччина; 9) Латвія; 10) Нідерланди; 11) Канада; 12) Франція; 13) Люксембург; 14) Естонія; 15) Нова Зеландія; 16) Австралія; 17) Велика Британія; 18) Бельгія; 19) Ізраїль; 20) Польща [2].

Тобто, можемо стверджувати, що у зв'язку з великим масивом інформації, яка сьогодні існує у світі і з неможливістю досягнути її всю та відразу, молодь шукає легких способів оволодіти нею у більш простій і доступній формі [3].

Автор дослідження звертає увагу на те, що молодь – дуже уважна та вимоглива аудиторія. Під час дорослішання, життя посиляє їй нові виклики, необхідність самовизначення, вона визначає власні інтереси, бажання та розставляє пріоритети. Найпопулярнішою серед молоді є психологічна література – 15% респондентів цікавляться таким жанром літератури. Пригодницьку, наукову літературу та детективні романи (8%) вподобала однакова кількість респондентів. Так, за результатами опитування видно, що 7% респондентів зацікавила фантастика і художня проза, а історичні романи, поезію та фентезі вподобали 6% респондентів. Містичну, філософську та військову літературу вподобали 5%, любовними романами, мелодрамами, мемуарами та публіцистикою захоплюється 3% респондентів. Серед опитаних користувачів є певна кількість таких, які захоплюються читанням трилерів – 2% [4].

Слід зазначити, що вся діяльність університетської бібліотеки повинна бути направлена на те, щоб спілкування студента з книгою стало особливою потребою. Тому що читаюча молодь – це громадяни держави, від яких залежить рівень розвитку науки, виробництва, бізнесу, культури. Окремо варто виділити діяльність Наукової бібліотеки Мукачівського державного університету. Значна увага тут приділяється формуванню інформаційної культури здобувачів. З цією метою в бібліотеці постійно проводяться бібліотечні заняття для здобувачів усіх курсів різних форм навчання, дні інформації, на яких бібліотека інформує

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

про нові надходження. Крім того, бібліотека МДУ періодично проводить різноманітні виставки, присвячені значним датам, на яких представляються книги, з метою залучити молодь до їх читання.

Список використаних джерел:

1. Айвазян О.Б. Бібліотека в освітньому просторі. Проблеми читання художньої літератури та її популяризація у бібліотеці вишу. *Інформаційний бюлетень № 13*. Хмельницький: ХНУ, 2012. 68с.

2. Анисимова О. М., Корисько Н. М. Сучасна українська книга в житті молоді через призму соціологічного дослідження. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. Київ, 2019. № 4. С. 21-31.

3. Прокопенко Л.І. Молодь і читання у контексті культурологічного дискурсу. *Науковий вісник КНУКІМ*. Київ, 2020. С. 88-90.

4. Сенченко М. І. Читання, соціальна нерівність, електронна книга. *Вісник Книжкової палати*. Київ, 2012. С. 3-6.

5. Серажим К. С. Культура читання в Україні. *Наукові записки Інституту журналістики*. Київ, 2014. С. 44-52.

UDC 37.091.212.7:161.262:165.23

V. B. NECHERDA

Ph.D. in Pedagogical Sciences, Senior Researcher,
Senior Researcher of the Laboratory
of Physical Development and Healthy Lifestyle,
Institute of Problems on Education of the National
Academy of Educational Sciences of Ukraine,
Kyiv, Ukraine

DEVELOPMENT OF PUPIL'S ASSERTIVENESS AS A PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEM

Nowadays, assertiveness is an important personal and social resource, as it involves the refusal to depend on other people's attitudes, assessments and opinions, the presence of spontaneous behavior in accordance with one's own moods, motivations, inclinations, interests, as well as self-respect and respect for other people. We agree with the scientific conclusions of the Polish researcher R. Poprawa, who considers assertiveness «a social good that requires a person to be determined in achieving their goals, to recognize their rights and be able to protect them, and at the same time to be ready for reasonable compromise and tolerance» [3, p. 18].

The idea of assertiveness foresees the development of such qualities and skills in an individual that will bring them to a certain level of social courage and freedom and allow them to: be aware of and openly take into account their own goals and interests; evaluate one's behavior, thoughts, emotions and bear responsibility for the consequences of their manifestations; build partnerships with people of different age categories and establish various contacts; correctly criticize the behavior and views of other people; only to decide whether and to what extent to be responsible for their emotions and actions; to change one's opinion and views on the basis of reflection on one's behavior and analysis of the current situation; make mistakes or illogical

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

decisions and be responsible for them; to say «I don't know», «I don't understand», «I'm not interested» without giving any explanations or excuses.

Justification of the necessity to develop assertiveness in psychological and pedagogical literature [1; 3] is based on the awareness of assertive behavior as the optimal, most constructive way of interpersonal interaction, worldview as a whole, as opposed to the two most destructive ways – manipulation and aggression, that is why the development of assertiveness is, in fact, «the education of a spiritually independent, self-sufficient personality, psychologically strong and resilient» [2, p. 139]. Therefore, having sufficient experience of assertive behavior, a person in any situation will be able to easily choose such a way of response that will allow him to reveal his best qualities and skills.

Analysis of modern scientific sources [1; 2; 3] allows us to state that the formed assertiveness significantly increases the adaptive capabilities of pupils in the educational environment, positively affects their self-actualization, self-realization, socialization and sets the vector for their success in life. The development of assertiveness in pupils occurs gradually through the education of self-confidence, perseverance, benevolence, sensitivity, flexibility, etc. At the same time, in the context of the development of assertiveness, American scientists attach great importance to the problem of self-regulation, self-control [1].

We are convinced that the development of assertiveness occurs most effectively under conditions of optimization of educational influences on the components of assertiveness as a complex characteristic of the pupil's personality: cognitive (reflexivity, self-determination, adequate self-assessment, flexibility of thinking in crisis situations); emotional (empathy, benevolence, self-confidence, belief in yourself); behavioral (responsibility, persistence, purposefulness, effective communication).

In modern institutions of general secondary education, the program for the development of pupil's assertiveness is based on the following research methods: methods of theoretical reflection (analysis, synthesis, comparison and generalization; content analysis of the legal framework of education, materials of modern sociological research, analysis of school policy of modern institutions of general secondary education) in order to study and systematize the practical experience of solving the problem of developing pupils' assertiveness; diagnostic method (test of assertiveness by V. Capponi and T. Novak, adapted questionnaire by D. Franken «Assessment of the level of formation of the skills of a successful personality in life» (block «assertiveness»)) and experimental method (formative experiment), aimed at determining the levels of development of assertiveness of pupils and checking effectiveness of the methodology, statistical methods for evaluating research results.

Target orientations for the development of pupils' assertiveness are pedagogical assistance in the formation of leadership qualities and organizational abilities of pupils; stimulation of their needs for personal growth, decent protection of their rights and positive self-realization; education of self-confidence, purposefulness, responsibility and perseverance through the implementation of pupil initiatives,

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

mastering by pupils of various social roles; creating conditions for pupils to consciously choose an assertive model of behavior.

References:

1. Ames D., Lee A., Wazlawek A. Interpersonal assertiveness: Inside the balancing act. *Social and Personality Psychology Compass*. 2017. № 11. doi:10.1111/spc3.12317
2. Hernandez L., Oubrayrie-Roussel N., Prêteur Y. De l'affirmation de soi dans le groupe de pairs à la démobilité scolaire. *Enfance*. 2014. № 2. P. 135–157. doi:10.4074/S001375451400202X
3. Poprawa R. *Asertywność. Główne założenia, zasady i procedury asertywnego radzenia sobie w życiu. Materiały do treningu*. Wrocław: Instytut Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego, 2017. 45 s.

UDK 316.612-027.561:378:377.011.3-057.4(043.2)

J. NOWAK
Doktor, Adiunkt
Instytut Pedagogiczno-Językowy,
Akademia Nauk Stosowanych W Elblągu

KONDYCJA PSYCHOSPOŁECZNA UCZNIÓW KLAS VI-VII SZKÓŁ PODSTAWOWYCH - RAPORT Z BADAŃ

Prezentowany raport porusza problematykę kondycji psychospołecznej uczniów klas szóstych i siódmych elbląskich szkół podstawowych. Respondenci wypowiadali się na temat swojego samopoczucia w szkole, ciężaru obowiązków szkolnych, pomocy w trudnych sytuacjach oraz oczekiwanych form wsparcia w szkole.

Słowa kluczowe: samopoczucie, obowiązki szkolne, pomoc, formy wsparcia

PSYCHOSOCIAL CONDITION OF STUDENTS OF GRADES VI-VII OF PRIMARY SCHOOLS - RESEARCH REPORT

The presented report addresses the issue of the psychosocial condition of sixth and seventh grade students of Elbląg primary schools. The respondents commented on their well-being at school, the burden of school responsibilities, help in difficult situations and the expected forms of support at school.

Key words: well-being, school duties, help, forms of support

Współczesna dyskusja, obecna w przestrzeni społecznej, na temat kwestii związanych z kondycją psychospołeczna dzieci i młodzieży dotyczy bardzo często dwóch środowisk: szkoły i rodziny oraz ich kulturowego kontekstu. Wskazuje się na brak profesjonalnego wsparcia instytucji edukacyjnych i rozwiązań systemowych, brak poczucia bezpieczeństwa i wzajemnego szacunku w rodzinie, jako najważniejszych warunków do optymalnego rozwoju zasobów psychospołecznych dzieci pozwalających im na radzenie sobie ze stresem, rozwiązywaniem problemów, budowanie poczucia własnej sprawczości i umiejętności nawiązywania relacji interpersonalnych.

Zgodnie z koncepcją zadań rozwojowych Roberta Havighursta dziecko w wieku wczesnej adolescencji ma do wykonania szereg ważnych zadań związanych między innymi z fizyczną akceptacją własnego ciała, z nawiązywaniem kontaktów, związków z rówieśnikami, opanowywaniem roli społecznej związanej z płcią, przygotowaniem do zawodu, nabywaniem wartości i zachowań etycznych i ciągłym rozwijaniem sprawności intelektualnych [1]. Zadania te pomagają w osiągnięciu celów i sukcesów, budowaniu poczucia własnej wartości, rozwijaniu wiedzy, nabywaniu

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

postaw i zachowań. Odnoszą się zatem do różnych dziedzin życia, takich jak: edukacja, życie osobiste i społeczne. Pomyślna realizacja tych zadań rozwojowych przynosi jednostce satysfakcję, poczucie spełnienia w wielu obszarach życia, prowadzi także do sukcesu w kolejnych etapach. Niepowodzenie czy brak osiągnięć rozwojowych wiąże się z utratą akceptacji samego siebie albo środowiska społecznego. Trudności i brak poczucia bezpieczeństwa powodują zakłócenia w następnych etapach życia [2].

Funkcjonowanie jednostki w określonych warunkach sprzyja lub nie sprzyja realizacji określonych zadań rozwojowych, określa jej indywidualizm, perspektywę postrzegania otoczenia społecznego i poszukiwanie dla siebie miejsca w tej otaczającej rzeczywistości. Problematyka dobrostanu psychicznego czy kondycji psychospołecznej dzieci i młodzieży nabrała szczególnego znaczenia w obliczu sytuacji pandemii wirusa COVID-19 i postpandemicznej, która to zmieniła dotychczasowe funkcjonowanie rodziny i proces kształcenia w szkole. Badania dotyczące pomocy psychologicznej i wsparcia przez nauczycieli uczniów po okresie długotrwałej izolacji wykazały, że młodzież oczekuje indywidualnych konsultacji i systemowej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, terapeutycznej, psychoterapeutycznej, a nawet psychiatrycznej [3]. Doświadczane przez dzieci i młodzież negatywne stany emocjonalne, lęk i napięcie, izolacja, brak bezpośrednich kontaktów z rówieśnikami mają istotny wpływ na jakość ich życia psychospołecznego.

W prezentowanym raporcie została podjęta problematyka kondycji psychospołecznej uczniów klas VI i VII elbląskich szkół podstawowych. W badaniach eksploracyjnych zastosowano metodę sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem techniki ankiety. W badaniach wzięło udział 144 uczniów, w tym 51% dziewcząt i 49% chłopców. Swoje ogólne samopoczucie i ciągu ostatniego miesiąca badania ocenili w większości jako średnie (39,6%) i dobre (33,3%), co siódmy badany jako bardzo dobre. Swoje ogólne samopoczucie złe lub bardzo złe oceniło 6% badanych uczniów. Uczniowie czują się często obciążeni obowiązkami szkolnymi (45%), od czasu do czasu obciążenie takie odczuwa 43%; rzadko lub nigdy 12% badanych. Zdecydowana większość respondentów (80,6%) dobrze lub bardzo dobrze oceniła swoje relacje z rówieśnikami, a co siódmy ocenił je jako średnie. W szkole w sytuacjach trudnych uczniowie mogą skorzystać z pomocy psychologa lub pedagoga. Uczniowie przyznali, że z pomocy takiej korzystało 34% badanych, 66% nie miało takiej potrzeby lub możliwości. W sytuacjach kryzysowych młodzież w większości prosi o pomoc swoich rodziców (60%), przyjaciół (31%) lub radzi sobie sama (24%), tylko nieliczni zwracają się do rówieśników, nauczycieli czy znajomych z Internetu. Zdecydowana większość badanych (74%) wskazuje, że największego wsparcia wymaga obszar związany ze stresem, jaki odczuwają podczas sprawdzianów, egzaminów, czy decyzji np. o wyborze szkoły. Pomocy w związku z trudnościami w nauce potrzebuje 44% uczniów, a 38% badanych ma problem z samooceną. Badani uczniowie wskazali również konkretne formy wsparcia, które byłyby dla nich najbardziej pomocne w radzeniu sobie w sytuacjach trudnych.

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

Najchętniej uczestniczyliby w warsztatach dla grupy uczniów (36%), indywidualnych konsultacjach z psychologiem (31%), spotkań z pedagogiem (17%), a także oczekiwaliby utworzenia specjalnych grup wsparcia dla uczniów z problemami.

Wnioski: uczniowie czują się obciążeni nadmiarem obowiązków szkolnych, prac domowych i ogólnie przeciążeni nauką, której często towarzyszą stres i trudności szkolne. Wielu z nich w sytuacjach kryzysowych potrzebuje pomocy i w związku z tym, uczniowie proponują wartościowe dla nich różnorodne formy wsparcia. Są to praktyczne wskazówki dla podjęcia systemowego działania przez podmioty odpowiedzialne za proces kształcenia w szkole, które przyczynią się do poprawy kondycji psychospołecznej uczniów.

Literatura:

[1, 2] Brzezińska A., Appelt K., Ziółkowska B., 2015. Psychologia rozwoju człowieka, GWP, Sopot, s. 83-84.

[3] https://www.researchgate.net/publication/366386268_Wsparcie_psychologiczno-pedagogiczne_w_polskiej_szkole_w_sytuacji_pandemii_i_postpandemii Od wsparcia online po zmiany offline Redakcja naukowa Kamil Kuracki Zaneta Tempczyk-Nagorka, s. 117.

UDC 39:008:81'42(043.2)=111

KRZYSZTOF POŁOK,
dr hab, professor
Department of Humanities
of the University of Bielsko-Biała
the city of Bielsko-Biała,
Poland

ETHNOLINGUISTICS OR CULTURAL LINGUISTICS: CORRELATIVE ASPECTS

Ethnolinguistics or cultural linguistics is a field of linguistics which studies the relationship between language and culture, and the way different ethnic groups perceive the world. It is the combination between ethnology and linguistics. The former refers to the way of life of an entire community i.e. all the characteristics which distinguish one community from the other. Those characteristics make the cultural aspects of a community or a society.

Ethnolinguists study the way perception and conceptualization influences language and show how this is linked to different cultures and societies. An example is the way spatial orientation is expressed in various cultures. In many societies, words for the cardinal directions East and West are derived from terms for sunrise / sunset. The nomenclature for cardinal directions of Eskimo speakers of Greenland, however, is based on geographical landmarks such as the river system and one's position on the coast. Similarly, the Yurok lack the idea of cardinal directions; they orient themselves with respect to their principal geographic feature, the Klamath River.

The term *cultural linguistics* is sometimes used synonymously with the term *ethnolinguistics*. In addition, Cultural Linguistics refers to a related branch of linguistics that explores the relationship between language, culture, and

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

conceptualisation. Cultural linguistics draws on, but is not limited to, the theoretical notions and analytical tools of cognitive linguistics and cognitive anthropology.

Central to the approach of cultural linguistics are notions of 'cultural schema' and 'cultural model'. It examines how various features of language encode cultural schemas and cultural models. In cultural linguistics, language is viewed as deeply entrenched in the group-level, cultural cognition of communities of speakers. Thus far, the approach of cultural linguistics has been adopted in several areas of applied linguistic research, including intercultural communication, second language learning, and World Englishes.

'Cultural linguistics' refers to an emerging multidisciplinary field of research that explores the relationship between language, conceptualisation, and culture. However, in a broad sense, the term captures all linguistic research that examines the relationship between language and culture. In this broad sense of the term, cultural linguistics attempts to understand language as a subsystem of culture and examine how various language features reflect and embody culture. 'Culture' here is meant in the anthropological sense; that is, as a system of collective beliefs, worldviews, customs, traditions, values and norms shared by the members of a cultural group. Research on the relationship between language and culture has significant implications for areas in applied linguistics that require an understanding of language as a system firmly grounded in culture.

List of Literature Used:

1. Agar, M. (1994). *Language Shock: Understanding the Culture of Conversation*. New York, William Morrow, 284 p.
2. Peeters, B. APPLIED ETHNOLINGUISTICS is cultural linguistics, but is it CULTURAL LINGUISTICS? *International Journal of Language and Culture*, 2016, № 3 (2), p. 137–160. DOI 10.1075/ijolc.3.2.01pee.

УДК 378.091.33-028.17+81'243

О. О. РОГУЛЬСЬКА

доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іншомовної освіти та міжкультурної комунікації
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна

АУДІЮВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ; ВИДИ АУДІЮВАННЯ

Іншомовна мовленнєва діяльність – цілеспрямований процес обміну інформацією іноземною мовою шляхом взаємодії учасників комунікації. Вчені розрізняють чотири види іншомовної мовленнєвої діяльності: говоріння, аудіювання, письмо та читання. Аудіювання є ефективним засобом навчання іноземної мови. Воно дає можливість оволодіти звуковою стороною мови, її фонемним складом, інтонацією, ритмом, наголосом, мелодикою, сприяє засвоєнню лексичного та граматичного матеріалу, полегшує оволодіння такими видами мовленнєвої діяльності як говоріння, читання, письмо [2].

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

Аудіювання і говоріння – дві взаємопов'язані сторони усного мовлення. Це проявляється у чергуванні фаз аудіювання та говоріння в спілкуванні, оскільки аудіювання передбачає не тільки сприймання інформації, але й підготовку у внутрішньому мовленні слухача відповідної адекватної реакції на почуте. Аудіювання та читання належать до рецептивних видів мовленнєвої діяльності де відбувається сприймання, розуміння та активне перекодування інформації. Під час аудіювання – сприймання, активна обробка та розуміння інформації відбуваються через слуховий канал, в той час як під час читання – через зоровий. Однак, читання можна розглядати як процес перекодування графічної мови у звукову, оскільки читаючи про себе, людина може чути текст за рахунок внутрішнього мовлення. Письмо, як вид мовленнєвої діяльності також тісно пов'язане із аудіюванням, оскільки в процесі викладу думок на папері (тобто їх графічного оформлення) людина промовляє і чує те, що пише [2].

Відтак, з вищевикладеного можемо зробити висновок, що аудіювання є невід'ємною складовою навчання говоріння, читання та письма, оскільки всі чотири види іншомовної мовленнєвої діяльності перебувають у тісному взаємозв'язку. Процес сприймання усного мовлення на слух сприяє реалізації численних комунікативних завдань, саме тому науковці виокремлюють три види аудіювання: *глобальне, детальне та критичне*. Тим не менш, вчені однак є в тому, що чітко виокремити кожен вид аудіювання в реальному спілкуванні неможливо. Хоча цей умовний поділ швидше теоретичний ніж практичний, він відіграє важливу роль у виборі типів вправ та постановці комунікативних завдань для всебічного розвитку англомовної аудитивної компетентності. Кожен вид аудіювання формує окремі аудитивні вміння, комплексний розвиток яких забезпечує розуміння англомовного мовлення [1].

Глобальне аудіювання має на меті навчити студентів вловлювати основний зміст почутої інформації. Глобальне аудіювання ще називають ознайомлюючим оскільки воно не ставить перед слухачами детального комунікативного завдання при першому прослуховуванні аудіоповідомлення. Цей вид аудіювання направлений на формування вмінь прогнозувати зміст аудіотексту зважаючи на заголовок, картинку чи представлену лексику. При глобальному аудіюванні розвиваються й інші мовленнєві вміння, такі як ігнорування певної інформації (незнайомий соціокультурний бекграунд; нові лексичні одиниці, які не перешкоджають сприйняттю основного змісту), розділення тексту на смислові частини та визначення смислових зв'язків між ними тощо. Для розвитку глобального аудіювання доречно виконання наступних завдань: відповіді на загальні питання по змісту почутого, підбір заголовків до виокремлених смислових блоків, завдання на визначення хронологічної послідовності подій в аудіотексті, створення схем, ментальних карт чи просто рисунків для ілюстрації загального змісту чи структури тексту.

Детальне аудіювання потрібне для повного розуміння змісту почутого та виділення необхідної для виконання комунікативного завдання інформації з

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

мовленнєвого потоку (факти, аргументи, статистику, дати, власні та географічні назви, специфічні терміни тощо), ігноруючи ту, яка не несе корисності для виконання комунікативного завдання. Детальне аудіювання передбачає прослуховування відеоряду або аудіоповідомлення більше одного разу з фокусуванням уваги на деталі, які ігнорувалися при попередньому прослуховуванні (фрагменти, що містять нові лексичні одиниці, фразеологізми, сленг тощо). При навчанні детальному аудіюванню перевага надається вправам на встановлення правильної відповіді з кількох запропонованих, підтвердження або спростування тверджень, доповнення речень деталями, складання плану прослуханого тексту, докладний переказ або відкриті відповіді на конкретизуючі запитання.

Критичне аудіювання здійснюється з метою розвитку навичок критичної оцінки почутого/побаченого та висловлення власної точки зору опираючись на новий матеріал та попередній життєвий досвід. Для розвитку критичного аудіювання варто використовувати відкриті питання, де потрібно дати власну оцінку побаченому / почутому; доповнення схем або ментальних карт; синтезування імовірних сценаріїв з подальшим обговоренням і аргументуванням тощо [1].

Список використаних джерел:

1. Мамачич К. В. Розвиток англomовної аудитивної компетентності учнів 11-х профільних класів з використанням відеоматеріалів (на прикладі вивчення теми «Їжа»). URL: <https://elar.khmn.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c91046a8-6c04-45ec-bd35-9db73e35d1d8/content> (дата звернення: 1. 02. 2024).
2. Холод І. В. Методика викладання англійської мови : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Умань : Візаві, 2018. 165 с.

UDC 37.016-021.475.4:51(043.2)=162.1

IRENA SOROKOSZ
Doktor nauk humanistycznych
Profesor uczelni
Instytut Pedagogiczno-Językowy
Akademia Nauk Stosowanych w Elblągu

DYSKALKULIA - SPECYFICZNE TRUDNOŚCI U UCZENIU SIĘ MATEMATYKI

Jedną z ważniejszych umiejętności nabywanych przez dziecko w okresie nauki szkolnej jest umiejętność czytania, pisania i liczenia. Jednakże znaczący odsetek wśród całej populacji stanowią uczniowie, którzy mimo prawidłowego rozwoju intelektualnego i przy zastosowaniu prawidłowych metod nauczania przejawiają duże trudności w uczeniu się. Specjaliści określają je mianem dysleksji rozwojowej (specyficzne trudności w nauce - SPE) i definiują je jako „zaburzenia jednego lub większej liczby podstawowych procesów psychicznych, dotyczących rozumienia lub używania mowy ustnej lub pisanej”[1] powodując, że uczeń mimo prawidłowego rozwoju umysłowego i korzystnych warunków szkolnych oraz środowiskowych, przejawia określone trudności w nabywaniu wiedzy i kompetencji potrzebnych w

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

edukacji na poziomie adekwatnym do wieku. Jednym z obszarów są trudności w uczeniu się matematyki, opanowaniu pojęcia liczby, procedur liczenia, w zrozumieniu wielkości jakie symbolizują liczby i relacji między nimi.

Ladislav Košč zdefiniował to zjawisko jako dyskalkulię i opisał je jako „strukturalne zaburzenie zdolności matematycznych, mające źródło w nieprawidłowościach genetycznych lub wrodzonych, tych części mózgu, które są bezpośrednim anatomiczno-fizjologicznym podłożem dojrzewania zdolności matematycznych zgodnie z wiekiem; jest zaburzeniem występującym bez jednoczesnego zaburzenia ogólnych funkcji umysłowych”[2]. Wyróżnił sześć typów dyskalkulii: werbalną (nazywanie cyfr i pojęć oraz relacji), leksykalną (odczytywanie symboli, cyfr, liczb i znaków), graficzną (zapis liczb i symboli), wykonawczą (porównywanie ilości i wielkości, szeregowania), pojęciowo-poznawczą (rozumienie abstrakcyjne) i operacyjną (wykonywanie działań matematycznych przy niezaburzonych zdolnościach pisania/czytania liczb).

Badając dyskalkulię zwraca się uwagę, że „zdolności matematyczne, mierzone za pomocą standardowych testów, są znacznie poniżej oczekiwanych, przy uwzględnieniu wieku ucznia, inteligencji i jego wiedzy” [3]. Konsekwencją tego są obniżone wyniki w nauce, a także trudności w czynnościach dnia codziennego wymagających zdolności matematycznych. Trudności wynikające z dyskalkulii ujawniają się również w sferze osobowościowej, funkcjonowaniu emocjonalnym [4] oraz społecznym [5] i obserwuje się je niekiedy wiele lat po ukończeniu szkoły.

Dlatego dużego znaczenia nabiera wszechstronne poznanie zjawiska specyficznych trudności w nauce, a co za tym idzie skutecznego prowadzenie procesu edukacji oraz terapii pedagogicznej. Powszechnie uważa się, że złe wyniki w zakresie matematyki wiążą się z mniejszą sprawnością intelektualną brakiem specjalnych uzdolnień do tego przedmiotu. Nauczyciele często postrzegają uczniów z trudnościami w uczeniu się jako leniwych, słabych, niezdolnych, a tym samym nie oczekują od nich sukcesów, a matematyka traktowana jest jako „krytyczny filtr” istotnie różnicujący pozycję ucznia na określonym szczeblu kształcenia. Jest to dalece krzywdzące, ponieważ dyskalkulia to obiektywne trudności obejmujące najbardziej podstawowy aspekt umiejętności arytmetycznych i manifestujące się w różny sposób na poszczególnych etapach edukacji. Ponieważ trudności w uczeniu się matematyki i arytmetyki mogą wynikać z różnych rodzajów deficytów poznawczych wyróżnia się podtypy związane z: deficytami proceduralnymi (słabe rozumienie istoty liczenia, osłabiona pamięcią roboczą), deficytami pamięci semantycznej (trudności wydobywania z pamięci długotrwałej faktów arytmetycznych i informacji semantycznych, deficytami przestrzennymi (problemy z organizacją przestrzenną zapisu matematycznego) [6]. Podobnie jak pozostałe przedmioty szkolne dyskalkulia ma znaczny wpływ na funkcjonowanie ucznia powodując obniżenie jego samooceny i poczucia skuteczności, wzrost lęku w sytuacjach sprawdzania wiedzy oraz obniżenie motywacji do podejmowania wysiłku intelektualnego. Przecenianie trudności zadań szkolnych powoduje wycofywanie się i rezygnacje z rozwiązywania zadań wymagających wysiłku intelektualnego. Mała odporność emocjonalna na sytuacje

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

trudne i frustracja często powoduje objawy psychosomatyczne np. ból brzucha, głowy, nudności [7]. Dlatego też każdy nauczyciel pracujący z uczniem ze specyficznymi zaburzeniami w uczeniu się matematyki przede wszystkim powinien zrozumieć na czym one polegają i czym są spowodowane, co pozwala dostosować metody nauczania matematyki i obniżyć lęk przed matematyką. Mimo, że każdy obszar edukacji jest ważny, to jednak badania międzynarodowe potwierdzają tezę, że edukacja matematyczna jest jednym z czynników podnoszenia konkurencyjności państw, a biegłość matematyczna sprzyja innowacyjności i wzrostowi produktywności.

Bibliografia:

[1] Bogdanowicz M., *Specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu u dzieci – nowa definicja i miejsce w klasyfikacjach międzynarodowych*, „Psychologia Wychowawcza” 1996, 1, s. 13.

[2] Kosc L., *Psychologia i patopsychologia zdolności matematycznych*. Wydawnictwo RTV, 1982 s.23.

[3] <https://mgiep.unesco.org/article/about-dyscalculia> (dostęp 24.01.2024).

[4] Ledwoch B., *Problemy emocjonalne dziecka z dysleksją rozwojową* [w:] A. Herzyk, A. Borkowska (red.) *Neuropsychologia emocji. Przegląd badania klinika*. UMCS, Lublin, 1999.

[5] Gindrich P., *Funkcjonowanie psychospołeczne uczniów dyslektycznych*. Wydawnictwo UMCS, Lublin 2002.

[6] Kalinowska E., *Granice magii – studium przypadku ucznia z dysleksją głęboką i dyskalkulią*, „Forum Oświatowe” 2020, 32, 2 (64), s. 117-144.

[7] Gruszczyk- Kolczyńska E., *Dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się matematyki*, WSiP, Warszawa 1994, s. 138.

UDC 373.3.015.31:373.3.011.3-057.874(043.2)

MARTA UBERMAN
dr hab, prof of the University of Rzeszów
Poland

DEVELOPMENT OF CREATIVE SKILLS IN YOUNGER SCHOOLSCHOOL CHILDREN: PEDAGOGICAL STRATEGIES AND METHODS

In today's world, where innovation and technological progress give high priority to creativity and originality, the development of creative abilities in younger schoolchildren becomes an important component of their education. This process not only affects intellectual development, but also determines the social and emotional aspects of their lives. In this article, we will consider the importance of developing creative abilities in younger schoolchildren and effective pedagogical strategies and methods for achieving this goal [1].

Creativity is not only the ability to draw or write poems. This is a key competence that forms the intellectual potential of younger schoolchildren, creating a basis for further learning and life success. The development of creative abilities stimulates active participation in learning and makes the process of acquiring knowledge interesting and exciting.

Creating a stimulating environment and individualizing learning are fundamental strategies. Students should feel free to express themselves and have

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

support for their ideas. Problem-based learning and the project method help to form creative thinking through solving real problems [2;3].

It is important to use play techniques such as role-playing and creative tasks. It promotes the development of imagination, emotional intelligence and associative thinking. Also, the integration of art and science through a multidisciplinary approach and the use of technology expand the possibilities of creative learning.

The teacher acts as a mentor and facilitator. He / She should support and guide the creative development of schoolchildren, as well as evaluate non-standard solutions. It is important to take into account the individual characteristics of each student.

Involvement of parents and the community is a necessary element. Supporting the surrounding environment plays a key role in the creative development of schoolchildren. Interaction with the community through participation in creative projects contributes to the development of social skills.

The development of creative abilities in younger schoolchildren is an important step in the formation of a full-fledged personality, ready for the challenges of the modern world. Pedagogical strategies and methods aimed at the development of creativity are of great importance for creating conditions in which children can reveal their potential and achieve success in learning and life. By developing creativity in younger generations, we are building a future where every young mind will be able to express itself and contribute to the development of society [4].

Creativity is a key competence for successful adaptation to the modern world. The development of creative abilities contributes to the formation of critical thinking and an innovative approach to solving problems.

The main strategies for the development of creativity in the educational process are a stimulating environment (creating an atmosphere where children feel freedom of expression and support for their ideas) and individualization of learning (taking into account the individual characteristics and interests of each schoolchild to stimulate creative development).

Teaching methods for the development of creativity are: problem-based learning (tasks that require a non-standard approach and creative thinking), project method (working on projects contributes to the development of creative skills and solving real problems)

Game techniques in learning are: role-playing games (promote the development of imagination and emotional intelligence) and creative tasks (using creative tasks to develop associative thinking and a non-standard approach).

Teachers should be supportive figures who stimulate and guide the creative development of schoolchildren. Encouraging and valuing creative ideas, even if they differ from conventional ideas, is an important element of learning.

Interactive technologies in the modern educational context are recognized as an effective tool for creative learning and research. Their influence is determined by their ability to create an immersive environment that activates schoolchildren and stimulates their creativity. Thanks to interactive technologies, they get the

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

opportunity not only to consume information, but also to actively interact with educational material, develop critical thinking and draw their own conclusions. In addition, interactive technologies open up new opportunities for research activities, contributing to the introduction of new methods and approaches in the field of educational practices. Interaction with these technologies expands the possibilities and horizons of learning and research, which is a key factor in the ever-changing world of knowledge.

The development of creative abilities in younger schoolchildren is an important component of modern education, contributing to the formation of readiness to creatively solve problems in various spheres of life.

List of Literature Used:

1. Ballagas, R., Rohs, M., Sheridan, J.G., & Borchers, J. (2005). BYOD: Bring Your Own Device. In Proceedings of the Workshop on Ubiquitous Display Environments, Ubicomp.
2. Jeffery, B., & Craft, A. (2004). Teaching creatively and teaching for creativity: distinctions and relationships. *Educational Studies*, 1, 77–87. DOI: <https://doi.org/10.1080/0305569032000159750>
3. Nwoke, B.L. (2021). Enhancing primary school pupils' mathematics creative ability through activity based learning approach. *Malikussaleh Journal of Mathematics Learning (MJML)*. 2, 70–76.
4. Yayuk, E., Purwanto, As'ari, A.R., & Subanji (2020). Primary School Students' Creative Thinking Skills in Mathematics Problem Solving. *European Journal of Educational Research*, 3, 1281–1295. DOI: 10.12973/eu-jer.9.3.1281

УДК 378.091.3

А. В. ФЕДОРОВИЧ

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти,
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка,
м. Дрогобич, Україна

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК ОСНОВА НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Навчальна діяльність студентів – складна система, котра має конкретну мету, завдання, мотиви, способи реалізації. Її своєрідність у тому, що вона завжди пов'язана із «входженням» здобувача вищої освіти у нову дійсність, котра перетворює його психіку, формує свідомість. Сучасний студент не пасивний споживач, а активний творець власних знань. Він повинен вміти самостійно сформулювати проблему, запропонувати методи її вирішення, довести їхню дієвість та оптимальність. Щоб знаходити конструктивні розв'язки і вихід з проблемних ситуацій, йому потрібно володіти навичками самостійної роботи, котра сприяє «поглибленню й розширенню знань; пробудженню інтересу до пізнавальної діяльності; оволодінню прийомами процесу пізнання; розвитку пізнавальних здібностей» [1].

Самостійна робота є основою навчання у вищій школі. Вона здебільшого виконується без прямої участі викладача (наставника) у спеціально відведений

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

для цього час і потребує від студента певного рівня самосвідомості, рефлексивності, самодисципліни, відповідальності; спрямована на самовдосконалення, покращення умінь і навичок опанування необхідною інформацією, розвиток творчих здібностей; сприяє набуттю вмінь аналізувати, систематизувати, планувати, контролювати власну діяльність. Так, формується самостійність мислення, прагнення відкривати нові знання, відповідальність, креативність, дисциплінованість, точність, працьовитість.

Нам імпонує пояснення сутності самостійної роботи студентів А. Котової. Дослідниця характеризує її ознаки із зовнішньої та внутрішньої сторін. Так, зовнішня – зумовлена функціями викладача, а внутрішня – діями студента. Педагог пропонує завдання (письмове, усне, тестове тощо), дає вказівки, аналізує процес роботи, перевіряє, контролює правильність його виконання. Запропоноване завдання є зовнішнім подразником, що стимулює самостійну внутрішню пізнавальну активність. Тоді здобувачі вищої освіти самостійно аналізують зміст завдання, обмірковують мету, продумують дії, роблять висновки. Якщо є розбіжності між отриманим результатом та поставленою метою, то навчальна діяльність продовжується, поки мету не буде досягнуто. Поступово зміст самостійної роботи студентів ускладнюється, що покращує знання та рівень оволодіння змістом певної навчальної дисципліни [1].

Зрозуміло, що самостійна робота є невід'ємним компонентом навчальних занять: лекцій, практичних, семінарських, лабораторних, факультативів. До прикладу, на лекції студент самостійно прослуховує, конспектує, запам'ятовує матеріал. А на практичних – індивідуально або в групі виконує вправи, завдання, розв'язує задачі, здійснює самостійні спостереження. Водночас, самостійною роботою студент займається й поза аудиторією. Така діяльність може передбачати підготовку до семінарського заняття, опрацювання літератури, використання різноманітних носіїв інформації та мережі Інтернет, осмислення нового матеріалу, виконання домашнього завдання та ін. [1].

Очевидно, що самостійна робота студентів – це поліаспектна проблема, зумовлена діяльністю суб'єктів освітнього процесу. Вона окреслює питання організації (управління) викладачем навчання кожного студента, зокрема представлення (подача) змісту дисципліни та скерування на опрацювання, засвоєння та запам'ятовування інформації, та – участь самого студента в оволодінні знаннями, їхньому перетворенні, усвідомленні, з метою практичного використання у майбутній професійній діяльності. Залежно від місця і часу проведення, характеру керівництва з боку викладача і способу контролю, виокремлюють наступні види самостійної роботи студентів: під час основних аудиторних занять; під контролем викладача у формі планових консультацій і творчих контактів; при виконанні студентом індивідуальних завдань у позааудиторний час [3].

У сучасних навчальних планах закладів вищої освіти обсяг самостійної роботи студента визначається з урахуванням специфіки професії, а також місцем дисципліни у структурі професійної підготовки (обов'язкова чи

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

вибіркова). Крім того береться до уваги рівень освіти (перший (бакалаврський), другий (магістерський)) та форма навчання (денна, заочна, дистанційна) та ін. [2, с. 78].

Тобто, самостійна робота є складовою навчання, від рівня її організації залежить результативність освітнього процесу, успішність засвоєння студентами навчального матеріалу, ефективність формування професійних умінь і навичок. Вона мотивує студента, зумовлює потребу поглиблення знань з власної ініціативи.

Отож, самостійна робота студента вимагає належного рівня організації, керівництва та контролю з боку викладача, а також – передбачає активність, ініціативність, самостійність самого здобувача вищої освіти, формування навичок самостійної діяльності. Її ефективність та результат визначається рівнем самоорганізації, саморозвитку, здатністю розв'язувати життєві і професійні ситуації.

Список використаних джерел:

1. Котова А. Визначення сутності та змісту самостійної роботи студентів у вищих навчальних закладах. URL: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2008-03/08kavhei.pdf>
2. Лаврентьева О. Особливості організації самостійної роботи майбутніх учителів природничих дисциплін. *Теорія і практика організації самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів*: монографія. кол. авторів / ред. проф. О.А. Коновала. Кривий Ріг: Книжкове видавництво Киреєвського, 2012. 380 с. С. 66 – 93.
3. Організація самостійної роботи студентів / за заг. ред. В.М. Король, В.П. Мусієнко, Н.Т. Токової. Черкаси: Вид-во ЧДУ, 2003. 216 с.

УДК373.5.015.31:316.61:621.397(477)

О. І. ФЕДЮНІНА

аспірант, викладач-стажист кафедри української мови,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна

ВПЛИВ ТЕЛЕВІЗІЙНОЇ РЕКЛАМИ НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ ДІТЕЙ У ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ: АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сучасне життя неможливо уявити без присутності реклами, яка стала необхідним атрибутом нашого існування. Вона проникає у всі сфери суспільства, впливаючи не лише на економічні відносини, але й на соціальну поведінку, психологічний комфорт та ціннісний вибір.

На сьогоднішній день все більше батьків бентежить питання впливу реклами на розвиток їхніх дітей. Діти багато часу проводять біля телевізора, як у присутності батьків, так і за їх відсутності. Чим більше діти дивляться телевізор, тим менше в них розвинуте творче мислення, оскільки телебачення надає готові, легко інтерпретовані образи. Перегляд телепередач (і реклами, зокрема) заміщає соціально бажані види діяльності (читання, підготовка домашнього завдання чи заняття спортом). Чим більше часу дитина проводить біля телевізора, тим менше часу вона приділяє читанню книг.

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

Щодо реклами, то саме реклама продуктів та іграшок – невід'ємна частина того, що бачать діти по телевізору. У середньому дитина бачить понад 50 роликів на день. Оскільки діти особливо легко піддаються дії реклами, то поступово вони починають любити саме ті товари та продукти, що рекламуються. Найбільш дієвим чинником, що завдає шкоди розвитку мови у дітей, треба вважати телебачення, що поглинає все більше часу і у батьків, і у дітей.

Вплив телевізійної реклами на соціалізацію дітей у шкільному віці є значною та складною проблемою. Телевізійна реклама, як один із основних каналів масової комунікації, впливає на формування цінностей, уявлень та поведінки дітей у цьому віці. По-перше, реклама має неабиякий вплив на формування цінностей і уявлень, оскільки діти можуть адаптувати свої цінності під впливом рекламних повідомлень та ролей, які вони бачать на екрані. По-друге, формується споживання звичок. Реклама часто спонукає дітей до споживчої активності, пропонуючи їм товари або послуги, які стають об'єктом бажання. Це може вплинути на їхні споживчі звички та уподобання. Втретє, під впливом реклами спостерігається створення ідеалів та ролей. Реклама може пропонувати дітям ідеали та ролі, які вони можуть намагатися втілити в себе. Це може вплинути на їхнє розуміння самого себе та своєї ролі в суспільстві. Окрім цього, відбувається формування соціальної поведінки. Реклама може впливати на соціальну поведінку дітей, пропонуючи їм певні стереотипи та ідеали, які можуть впливати на їхнє сприйняття та взаємодію з іншими. Таким чином, під впливом реклами відбувається руйнування загальноприйнятих стереотипів, підміна соціальної сфери, інтересів та здатностей особистості, світогляд та ставлення до життя, етичних та естетичних якостей особистості, переконань та установок.

Варто звернути увагу, що на формування особистісних ставлень школярів впливає не так розуміння сенсу реклами, скільки соціальна, психологічна, комунікативна позиція. Тому психологи, вчителі і батьки спроможні змінити тенденцію безконтрольного маніпулювання школярами з боку реклами і навчити дітей адекватному сприйняттю реклами.

Отже, інформаційні технології, зокрема (образи телевізійної реклами) – є потужним засобом впливу на становлення дітей шкільного віку. Тому необхідно створити нову культуру життя з інформаційними технологіями, навчитись користуватися ними, не втрачаючи здатності критично мислити, відчувати, спілкуватися.

Список використаних джерел:

1. Аль-Абабнех Х. А. Психологія реклами як інструмент формування її ефективності. Економіка і регіон. – 2016. – № 2 (57). – С. 48–52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2016_2_9 (дата звернення: 02.07.2020).
2. Зазимко О. В. Формування життєвих цінностей в юнацькому віці: психологічні особливості. Вісник Київського національно-економічного університету. – № 4 (84). – 2012. – С. 89-104.

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

3. Корженко К.А., Майковська В.І. Вплив реклами на психологію споживача. Реклама: інтеграція теорії та практики: тези доп. VIII Міжнар. наук.-практ.конф., м. Київ, 21.11.2014, Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – С. 78–80.

4. Про рекламу: Закон України від 03.07.1996 № 270/96-ВР, станом на 03.10.2014, підстава 1322-18. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення: 02.07.2020).

УДК: 17.022.1-043.83:378.011.3-057.87(043.2)

KRZYSZTOF FERUGA

dr, associate professor,
the University of Bielsko-Biała,
the city of Bielsko-Biała,
Poland

FORMATION OF VALUE ORIENTATIONS IN UNIVERSITY STUDENTS

One of the aspects of the formation of value orientations of higher education students is the influence of the university program, which can include ethical and social aspects, promote the development of civic consciousness, support the development of critical thinking and active citizenship of students. Pedagogical methods of learning, interaction with teachers and fellow students, as well as participation in socio-cultural events can influence the formation of value orientations of students.

In addition, an important part is one's own experience and interaction with different cultural, social and economic contexts, which can contribute to broadening one's horizons and understanding the diversity of values.

The essence of the formation of value orientations of students of higher education is the upbringing and development of personal values, beliefs and moral principles that determine their attitude to learning, self-development, social relations and life in general. This process includes the influence of the educational environment, pedagogical methods and tools, individual experience and sociocultural influences on the formation of students' values and attitudes.

Life-balance is defined as satisfying time investment in different life areas. The tested model posits that self-control is negatively related to conflict frequency and that the latter is negatively related to life-balance. Achievement and well-being value orientations, in turn, should be connected to the degree of self-control and the frequency of goal conflicts [1].

Cultural value emphases shape and justify individual and group beliefs, actions, and goals. Institutional arrangements and policies, norms, and everyday practices express underlying cultural value emphases in societies. For example, a cultural value emphasis on success and ambition may be reflected in and promote highly competitive economic systems, confrontational legal systems, and child-rearing practices that pressure children to achieve. The preference element in cultural value orientations – values as ideals – promotes coherence among the various aspects of culture. Because prevailing cultural value orientations represent ideals, aspects of

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

culture that are incompatible with them are likely to generate tension and to elicit criticism and pressure to change [2].

The personal hierarchy of values serves as the basis for the formation of the value hierarchy of personalities, where each person places others at different levels according to their role in the realization of personal interests or the interests of the community. This can include various roles such as leader, spiritual mentor, friend, personal enemy, etc. It is important to consider that this "ordering" of other people's values is highly subjective and subjective, as it is based on personal perception and evaluation.

Philosophers claim that the scientific necessity of the category "value" arises at the moment when the question arises about the individual and the material and spiritual world surrounding him, as well as about the relationship between the activity of the subject (be it an individual, group, class, nation) and about objective conditions in which it operates. Solving the «subject-object» problem, it is possible to submit from the second to the first and vice versa, from the first to the second. If the analysis is based on the dialectical-materialist methodology, then the transition from the object to the subject involves consideration of the subjective as a reflection of the objective, and the criterion of the correctness of this reflection is the degree of its correspondence to the reflected.

S. Schwartz and A. Bardi observe certain dynamics of value changes orientations from adolescence to young adulthood, determine both similarity and differences in their structure. For both age groups, the most significant is social success and achievement, and the least significant - traditions and power [3].

Moral value orientations are of a general nature, which means that they also influence other values. In the case of students preparing for the teaching profession, their moral value orientations are key because teachers should systematically help students to integrate them [4].

Therefore, the formation of value orientations of students of higher education is a multifaceted process that takes into account educational, social and cultural contexts, contributing to the development of deep, conscious values that students adopt in their lives and professional activities. The value category reflects the socio-cultural significance of material or spiritual phenomena and objects that satisfy human needs and interests. The determination of the value of a certain object is concrete-historical, depends on individual perception and can vary from person to person, as well as depends on context and circumstances. However, the value of an object or phenomenon is determined by its objective characteristics, needs, interests, emotions of the individual, as well as the context, place and time.

List of Literature Used:

1. Kuhnle C. 2010. The relationship of value orientations, self-control ...URL: [:https://www.google.com/url?](https://www.google.com/url?)
2. Shalom H. Schwartz A theory of cultural value orientations: Explication and ... URL: <http://surl.li/putzp> p.139

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

3. Schwartz S. H., Bardi A. Value hierarchies across culture. URL: https://pure.royalholloway.ac.uk/portal/files/1893335/schwartz_bardi_2001_value_hierarchies_across_cultures.pdf

4. Knapík Ján. The moral value orientations of university students. URL: <http://surl.li/purzc>

УДК:373.3.091.31:003-028.31

О. М. ХОМА,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики початкової освіти,
Мукачівський державний університет,
Мукачево, Україна

РОЗВИТОК ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Закон України «Про освіту», Концепція Нової української школи визначили інноваційні орієнтири у навчанні учнів української мови та читання. Мова йде про упровадження в освітній процес компетентнісного підходу. Поняття «компетентність» формулюється як динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та / або подальшу навчальну діяльність (Законом України «Про освіту». Розділ 1, п.15) [1]. Таким чином, компетентність включає в себе навчання, виховання, розвиток та соціалізацію особистості.

Читацька компетентність трактується як здатність особи широко розуміти текст як частину повсякденного життя й навчальної діяльності, шукати нову інформацію, відтворювати та використовувати її, інтерпретувати зміст і формулювати умовиводи, осмислювати й оцінювати зміст і форму тексту тощо [3]. Означена проблема у центрі дослідження О. Вашуленко, В. Мартиненко, О. Савченко та інших. Відтак, В. Мартиненко зазначає, що читацька компетентність як складне багатокomпонентне особистісне утворення стосується опрацювання читачем текстів різних видів, а не лише художніх. Її компонентами є: мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний, рефлексивний [2, с.147].

У документі [3] проаналізовано стан сформованості читацької компетентності у здобувачів початкової освіти – належний й нижчий рівні. До нижчого рівня віднесено наявність недостатніх умінь: інтерпретувати та узагальнювати інформацію, зокрема визначати авторський задум, авторське бачення ситуації, описаної в тексті; формулювати комплексні висновки; розрізнявати головне й другорядне; виявляти значущі ідеї, пояснювати факти, розмежовувати факти і судження; тлумачити пряме й переносне значення слів; пов'язувати висловлювання героїв з їхніми характеристиками [3, с.10].

З метою розвитку читацької компетентності нами рекомендується дотримання таких педагогічних умов.

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

1. Мотиваційне забезпечення уроку читання. Сьогодні оволодіння здатністю читання є вкрай важливою. Це один із видів мовленнєвої діяльності. Нова інформація засвоюється різними шляхами, через читання у тому числі. Але для повсякденного життя цього замало: інформацію слід зрозуміти, сприйняти для себе чи відкинути.

Здобувач початкової освіти, не маючи досвіду, часто інтерпретує інформацію у колі своїх поглядів чи цінностей. Зважаючи на це, вчителю початкових класів необхідно здійснити підготовку до сприйняття тексту через продуману вступну бесіду. Вона має відображати значущість розуміння цього тексту, погляд автора на навколишній світ, причинно-наслідкові зв'язки між прочитаним й питаннями сьогодення. Застосування методу передбачення (прогнозування) допоможе учневі увійти в цю проблему, спрогнозувати наслідки тієї чи іншої події. Проте для розуміння тексту школяреві слід з'ясувати його лексичний склад. Словникова робота над текстом має охоплювати: пояснення нових слів, уточнення значення відомих, специфіки їх уживання у тексті (наприклад, у складі фразеологізмів); формувати культуру усного мовлення (слово – вимова). Текст як носій інформації покаже красу рідного слова, вживання його у прямому та переносному значеннях. Істина: чим більше знаю слів, тим краще спілкуюся – мотивуватиме молодших школярів до читання.

2. Застосування традиційних та інноваційних різновидів читання. Формування навичок правильного, свідомого, виразного читання сприятимуть різні види читання. Як показує професійна діяльність, цю роботу слід починати з традиційних видів читання: ланцюжкового, коментованого, вибіркового. З метою розвитку інтересу до художнього тексту використовувати інноваційні види: «диктор телебачення», «хвилею», «кольорове читання» та інші.

3. Використання інтерактивної, проєктної технологій, стратегії критичного мислення. Мова йде про застосування інноваційних методів, прийомів навчання, творчих вправ та завдань, що нададуть можливість висловити школяреві власний погляд на проблему. Наприклад, прийом «крісло автора» формуватиме в учня уміння ставити «авторові» проблемні запитання, інтерпретувати кінцівку художнього твору. Прийом «асоціативний куш» вчитиме молодшого школяра добирати асоціації, узагальнювати події, художні образи. Завдання до стратегії «Знаємо – хочемо дізнатися – дізналися» надасть можливість висловити читачеві власне бачення проблеми й визначити дискусійні питання для обговорення. Презентація проєктів до одного із художніх текстів (тематичних розділів) «занурить» молодшого школяра у проблему, розширить його кругозір, сприятиме розвитку самостійності.

Зауважимо, що урок української мови та читання повинен будуватися таким чином, щоб у його процесі формувалися у здобувачів початкової освіти демократичні та загальнолюдські цінності. Рідне слово має могутній вплив на розвиток національно-мовленнєвої особистості.

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

Отже, нами розкрито окремі педагогічні умови формування читацької компетентності в учнів початкової школи.

Список використаних джерел:

1. Закон України. Про освіту. URL: [https:// ips.ligazakon.net /document/T172145?an=2257](https://ips.ligazakon.net/document/T172145?an=2257).
2. Мартиненко В.О. Структура і зміст читацької компетентності молодших школярів. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2013. Вип. 15. С. 145-151.
3. Рекомендації щодо формування читацької компетентності учнів на рівні початкової освіти. Український центр оцінювання якості освіти. URL: <hrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj / https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2022/10/chytgram-24-10-22.pdf>

УДК 373.3 : 37.018.1 (043.2)

СТЕФАНІЯ ЧІРІ,
здобувачка фахової передвищої освіти III-Г курсу
спеціальності 013 Початкова освіта,
ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
Мукачівського державного університету»;
Д.Б. ГРЕГІРЧАК,
кандидат політичних наук,
завідувач навчально-виробничої практики,
ВСП «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
Мукачівського державного університету»,
м. Мукачево, Україна

ДО ПИТАННЯ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ

Відомо, що сім'я є середовищем первинної соціалізації особистості. З перших днів життя людини соціальне середовище постає перед нею як система сімейної взаємодії. Батьки спочатку є єдиними носіями соціальних зв'язків і єдиною опосередкованою ланкою, яка пов'язує дитину зі світом. Це – складний вузол людських взаємин, що реалізуються в системі сімейної взаємодії й спілкування.

Оскільки мета виховання підростаючого покоління – це формування всебічно розвиненої особистості, сім'я здійснює моральне, розумове, трудове, естетичне та фізичне виховання. Професор Г. Васянович наголошує, що «розвиток підростаючого покоління, його моральний стан потребують не абстрактного, безликого підходу, а підходу на засадах родинного виховання» [2, с. 400]. Ефективність виховання дітей у сім'ї залежить від створення в ній належних умов. Головна умова сімейного виховання – міцний фундамент сім'ї, що базується на її непорушному авторитеті, любові до дітей і відданості обов'язку їх виховання, піднесенні ролі батьків у створенні та захисті домашнього вогнища. Процес виховання у сім'ї – це найважливіший засіб забезпечення існування наступності поколінь, це історичний процес входження підростаючого покоління життя суспільства. родина – це перший соціальний інститут у житті людини. Вона з раннього дитинства спрямовує свідомість, волю, почуття дитини. Під керівництвом батьків діти набувають свого першого

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

життєвого досвіду, вміння та навички життя в суспільстві. Сім'я може виступати як позитивного, і негативного чинника виховання. Водночас ніякий інший соціальний інститут не може потенційно завдати стільки шкоди вихованні дітей, скільки може зробити сім'я. О. Вишневецький зазначав, що «наслідки виховання залежать не стільки від високої активності виховника, скільки від його оточення, в якому дитина живе» [3, с. 221]. Успіх сімейного виховання значною мірою залежить від організації домашнього побуту, традицій сімейного життя: порядку в сімейному господарстві, залучення дітей до розподілу бюджету сім'ї, загального режиму дня, визначення для кожного робочого місця, зокрема для навчальних занять, дотримання певних сімейних правил.

Значна частина сучасних сімей припускається помилок у вихованні дітей. Родини, які продукують так званих педагогічно занедбаних дітей, можна поділити на такі три групи:

1) Сім'ї, в яких батьки намагаються виявити певну активність у вихованні дітей, проте роблять це невміло. Їх виховний вплив непослідовний, педагогічно необґрунтований.

2) Сім'ї, які не виявляють особливої активності у вихованні дітей, тобто педагогічно пасивні.

3) Сім'ї, що характеризуються антипедагогічними, аморальними умовами виховання дітей.

У зв'язку з особливою виховною роллю сім'ї постає потреба зробити так, щоб максимізувати позитивний вплив сім'ї на виховання дитини.

Велике значення у сімейному вихованні відіграє вибраний виховний стиль. Стилі виховання відрізняються насамперед за такими ознаками, як вимогливість і чуйність, серед них виділяють такі:

1. Гіперопіка – цей стиль характеризується надмірним піклуванням, попередженням активності, бажанням зробити все за дитину.

2. Авторитарний стиль характеризується високим рівнем вимогливості й низьким рівнем чуйності.

3. Ліберальний стиль виховання передбачає низький рівень вимогливості, слабкий батьківський контроль, мінімальне або навіть узагалі відсутнє покарання за погану поведінку, недостатню увагу до дитини з боку батьків.

4. Демократичний стиль характеризується високим рівнем вимогливості й чуйності.

5. Непослідовний, змішаний стиль виховання передбачає неузгодженість і суперечливість установок батьків на процес виховання [1, с.12-13].

Таким чином, родинне середовище має значний вплив на виховання дитини, яке повинно здійснюватися безперервно, цілеспрямовано і систематично.

Список використаних джерел:

1. Берегова Н., Федорчук П. Вплив сімейного виховання на формування особистості дитини. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*. 2020. Випуск 6. С. 10–15.

**РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ,
НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ**

2. Васянович Г. Вибрані твори у 7 т. Т.5.: Збірник наукових праць. Львів: Норма, 2015. 460 с.

3. Вишневський О. Сучасне українське виховання. Педагогічні нариси. Львів: Львівський обласний науково-методичний інститут освіти; Львівське обласне педагогічне товариство ім.Г.Ващенка, 1996. 238 с.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

РОЗДІЛ 4 ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

УДК 378.147:[005.336.2:343.83]

В. О. АНІЩЕНКО

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та гуманітарних дисциплін,
Пенітенціарна академія України,
м. Чернігів, Україна

КОУЧИНГ ЯК ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ- ПЕНІТЕНЦІАРИСТІВ

Сучасні реалії реформування пенітенціарної системи вимагають вдосконалення професійної підготовки, високого рівня сформованості різних компонентів професійної компетентності пенітенціарного персоналу, особливо в сфері збереження здоров'я, формування динамічної безпеки, захисту життя під час виконання службово-професійної діяльності.

Однією з педагогічних технологій, що змістовно й методологічно забезпечує фахівцям правоохоронної сфери можливість формування, оновлення, розвиток сучасних професійних компетенцій, підвищення рівня власного потенціалу готовності діяти в різних, в тому числі надзвичайних, ситуаціях у професійному середовищі, є коучинг.

Використання коучингу в системі вищої освіти в якості інноваційного інструменту підготовки фахівців є особливо важливим, оскільки наразі сучасний викладач закладу вищої освіти поєднує в собі декілька ролей, а саме: проектувальника навчальних курсів (обирає зміст навчання, підбирає та розробляє технології навчання й організації комунікативного процесу щодо передачі знань та розробки спеціальних алгоритмів спілкування із здобувачами вищої освіти), консультанта, наставника, тренера, тьютора, фасилітатора, коуча, дослідника, мотиватора, експерта та ін. Це дозволяє викладачу виконувати одночасно велику кількість важливих функцій (просвітницьку, виховну, комунікативну та ін.), що суттєво впливають на ефективність формування різних складових компонентів професійної компетентності (соціальної, комунікативної, лідерської, психологічної, фізичної, психофізичної та ін.).

Коучинг в системі вищої освіти дозволяє: по-перше, встановити ефективне спілкування на суб'єкт-суб'єктному рівні (між всіма учасниками освітнього процесу), а по-друге, обрати саме ті інноваційні методи навчання, які надають можливість кожному здобувачу вищої освіти різних категорій опрацювати необхідні йому навички, що сприяють формуванню окремих компонентів професійної компетентності та досягнути високого рівня готовності виконувати професійні (специфічні) види службової або службово-професійної діяльності.

Коучинг-технології дозволяють гарно поєднати різні алгоритми спілкування, визначити мотиваційні фактори та створити педагогічні умови для

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

проведення спеціалізованих тренінгів, де на основі міждисциплінарного підходу поєднані кейси з тактико-спеціальної підготовки, формування психологічної резильєнтності та фізичної культури. Так, з метою формування сучасної професійної компетентності фахівців-пенітенціаристів певних категорій (майбутніх фахівців рівня бакалавр і магістр, діючих працівників пенітенціарної системи, які проходять підвищення кваліфікації) розроблені та запроваджені тренінгові навчання в Пенітенціарній академії України, а саме: фізкультурно-спортивні, спортивно-бойові, з психофізичної підготовки. Дослідження показали, що викладач в ролі коуча створює не тільки комфортне освітнє середовище, але й надає можливість кожному здобувачу вищої освіти та діючому працівнику пенітенціарних закладів зрозуміти і визначити власний шлях для отримання та поглиблення знань, відпрацювати і закріпити нові професійно важливі навички (здоров'язбережувальну, забезпечення динамічної безпеки, підвищення рівня адаптаційної можливості організму до стресу, пов'язаного з необхідністю виконання професійної діяльності в умовах підвищеного ризику, в тому числі надзвичайних та екстремальних ситуацій). Необхідно зазначити, що головним принципом таких тренінгових занять є, наприклад, не досягнення спортивного результату (наприклад, подолання дистанції за певний або найкращий проміжок часу), а саме виконання завдання в умовах психологічного тиснення, відчуття болю та фізичної втоми тощо. Такі тренінги дають можливість: подолати страх, невпевненість в собі та своїх силах, сформувати вміння самостійно обирати алгоритм рішень, прийняття відповідальних рішень, а також навчитися використовувати навіть найменший шанс для досягнення поставленої мети, розбудити внутрішню мотивацію до досягнення результату в певних специфічних умовах, що відповідають складним професійним або надзвичайним ситуаціям; оволодіння не тільки прийомами затримання, оборони та захисту, а ще й сформованість навички застосування прийомів нападу, в тому числі з використанням підручних і спеціальних предметів (штатних гумових кийків, кулькових ручок, ін.) і, навіть колючо-ріжучих предметів, які можуть бути відібрані персоналом під час нападу, сутички, затримання та можуть врятувати їм життя.

Вважаємо, що застосування коучинг-технології дійсно є гарним інструментом не тільки науково-методичного супроводу формування професійної компетентності фахівців-пенітенціаристів, а і інноваційною технологією розвитку мотивації, потенціалу особистості, лідерства, розкриття інтелектуальних, креативних та інших ресурсів пенітенціарного персоналу, що впливають на формування складових професійної компетентності психофізичної компетенції, як однієї з основних компетенцій загальної професійної компетентності фахівця-пенітенціариста.

**DEFINING THE TERM “READING TECHNIQUE” IN TEACHING FOREIGN
LANGUAGE READING**

A modern school must take into account the peculiarities of the multilingual and multicultural world in which children grow and learn from the early age. Primary school is considered to be an important stage of school foreign language education, where the foundations of general learning activities are laid; the following abilities and skills are formed during this period: the ability to set the goal and act in accordance with it, the ability to self-evaluate the process and results of one's activities in mastering a foreign language. According to the State Standard of Primary General Education «students should master the key competencies that predict their personal, social and intellectual development, are formed on an interdisciplinary basis and are an integrated result of subject and interdisciplinary competencies» [1, p. 6].

Reading is one of the types of speech activity, which has a great cognitive value and actually implements all three main goals of learning – educational, practical and general educational. Learning to read in a foreign language at an early stage has a positive effect on the mastery of the first foreign language, creates a basis for continuing its study in primary school, and also opens up opportunities for learning a second / third foreign language, the need for which is becoming more and more obvious. The informative value of learning to read in a foreign language is undeniable in primary school, which is manifested in the earlier entry of the child into the universal culture through communication in a new language for him or her. The relevance of the research is proved by the described about importance of reading as one of the key competences of learning and further mastering a foreign language.

Domestic and foreign researchers studied various aspects of teaching foreign language reading to elementary school students, in particular: teaching foreign language reading techniques (O. Bigych, M. Denysenko, V. Zhukovsky, I. Zimnya, K. Onyshchenko), creating models of teaching foreign language reading to younger schoolchildren (R. Martynova, Z. Nikytenko, T. Yablonska), methods of teaching reading in a foreign language (Y. Berman, M. Biboletova, O. Lenska, O. Negnevyytska), formation of foreign language competence in reading (H. Boretska, S.V. Gaponova, Z. Klichnikova, V. Chernysh), etc.

From the point of view of psychology, reading is a receptive form of speech communication and consists of two interrelated processes: the technique of reading a text and its understanding. Reading is considered as a process of perception and

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

active processing of information graphically encoded according to the system of a particular language [5, p. 5–6].

Reading technique is understood as the speed and accuracy of establishing letter-sound correspondences, clear application of reading rules, mastery of syntagmatic sentence structure, ability to predict language material, correct pronunciation and intonation of what is read, under constant control of understanding [2, p. 39–42].

The following definition is taken as the basis: reading technique is defined as the reading skills and abilities that ensure perceptual processing of a written text, recoding of visual signals into meaningful units, that is, perceiving graphic signs and correlating them with certain values [3, p. 312].

So, in reading, there is a content plan (what the text is about), where the result of the reading activity will be the understanding of what is read, and a procedural plan (how to read and pronounce the text), where the result of the activity will be the reading process itself, that is, the correlation of graphemes with phonemes.

The main task of teaching reading techniques in elementary school is to teach students to reproduce the written text in two forms: expanded (reading out loud) and folded (silent reading), under the constant control of understanding what is read. Reading aloud is used for the formation of reading technique skills in the period of their formation, and as well serves as a means of controlling the accuracy of the perception of a written text. Silent reading is used during the period of stabilization of skills, it contributes to the development of reading skills and is an indicator of the formation of a mature reader.

In the methodology of teaching foreign languages, there are different approaches to methods of teaching the technique of foreign language reading. Firstly, the methods are determined according to two main qualification criteria: 1) according to the original language unit, which is the basis of learning (letter, sound, whole word, sentence, text); 2) by type of students' leading activity (analysis, synthesis). According to the original language unit, letter, sound, compound methods and methods of whole words are distinguished; by type of leading activity – analytical, synthetic, analytical and synthetic methods.

All the analysis mentioned above proves the utmost importance of choosing the right technique of teaching reading at an early stage of learning a foreign language.

List of Literature Used:

1. Derzhavnyi standart pochatkovoï zahalnoi osvity // Praktyka upravlinnia zakladom osvity: spetsvypusk. – K., 2012. – S. 2–33.
2. Martynova R. Yu. Tsilisna zahalnodydaktychna model zmistu navchannia inozemnykh mov : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia dokt. ped. nauk : spets. 13.00.09 / R. Yu. Martynova. – K., 2007. – 51 s.
3. Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka : pidruchnyk dlia studentiv klasychnykh, pedahohichnykh i lnhvistychnykh universytetiv / [O. B. Bihych, N. F. Borysko, 170 H. E. Boretska ta in.] ; za zah. red. S. Yu. Nikolaievoi. – K. : Lenvit, 2013. – 590 s.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

УДК 378

Ю. М. АТАМАНЧУК
доктор педагогічних наук, професор
професор кафедри освіти та управління освітнім закладом,
Класичний приватний університет,
м. Запоріжжя, Україна

ВПЛИВ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ росії НА ТЕРИТОРІЮ УКРАЇНИ, НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УПРАВЛІНЦІВ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Протягом останніх п'яти років інтенсивно формується інформаційне суспільство, що спричинене впливом COVID-19 та наслідками повномасштабного вторгнення росії на територію України, а також різким збільшенням обсягу й типів інформації, джерел її надходження, розвитком інноваційних інформаційних технологій в різних сферах людського життя та діяльності в соціумі.

Війна на території України в дуже значній мірі вплинула на сучасний стан освіти в цілому та вищої зокрема, що визначають об'єктивну потребу в кардинальному реформуванні сфери підготовки фахівців різних галузей діяльності, у зміні критеріїв якості освіти як його результату.

Вирішення соціальних та економічних проблем, що стоять перед вищою освітою, буде залежати від того, чи вдасться забезпечити максимальну мобілізацію можливостей і реалізацію здібностей кожної людини як суб'єкта діяльності. У цьому контексті формування професійних компетентностей майбутніми управлінцями закладами освіти набуває актуальності [1, с.10-11].

Теорія і практика свідчить, що ніякий заклад вищої освіти не може навчити студентів усьому і на всі випадки життя. Проте, він може і зобов'язаний озброїти студентів досвідом і методологією наукового пізнання з тим, щоб майбутній фахівець зміг з найменшими затратами часу, зусиль і додаткової праці засвоїти нову інформацію та поповнити свої знання.

Самоосвіта як складова частина компетентності майбутніх управлінців до використання засобів навчання складається з таких основних частин: постійне прагнення до підвищення особистого загального професійного рівня, потреба оволодіти знаннями в галузі ефективного застосування навчання, усвідомлювати необхідність оволодіння засобами навчання як складовою технологічної підготовки майбутнього управлінця закладом освіти, наявність знань і умінь вивчати, організовувати, узагальнювати, переосмислювати педагогічний досвід і методичні прийоми, сформованість умінь і навичок самостійної роботи з різними джерелами інформації [2, с. 218-219].

Оскільки темпи модернізації змісту вищої освіти постійно зростають, сьогодні актуальною стає проблема вибору. Технологій та методик навчання пропонується дуже багато і для того, щоб відібрати найбільш дійсно ефективні необхідно враховувати не тільки реалії сьогодення, а й технічні можливості більшості студентів.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

В освіті неможливо зробити кардинальні зміни за один день чи навіть за рік. В залежності від умов знаходження певного закладу вищої освіти (зруйнований, переміщений, модернізований) залежать умови освітнього процесу в ньому.

Використання сучасних інформаційних технологій в освітньому процесі дозволяє підвищити якість навчального матеріалу й підсилити освітні ефекти від застосування інноваційних програм і методик, оскільки дає викладачам та студентам додаткові можливості для побудови індивідуальних освітніх траєкторій [3, с. 127-134].

Отже, використання інформаційних технологій навчання в освіті сьогодні повинно бути орієнтовано на досягнення стратегічної мети – підготовки у закладі вищої освіти не тільки фахівця – виконавця, але і творчо мислячої і діючої особи, здатної до постійного самовдосконалення і саморозвитку.

Список використаних джерел:

1. Шинкарук В. Забезпечення якості освіти // Розвиток сучасної освіти: теорія, практика, інновації: зб. матеріалів міжнар. наук-практ. конф., 2017. К. Міленіум, 336 с.
2. Ребенюк В. Формування академічної компетентності майбутніх вчителів технологічної підготовки у процесі використання засобів навчання в закладах вищої освіти. *Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. Умань, ВПЦ «Візаві», 2018. Вип. 17. 322 с.
3. Атаманчук Ю. Вплив інформаційних технологій які використовуються в освітньому процесі на якість підготовки фахівців. *Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. Умань, ВПЦ «Візаві», 2018. Вип. 17. 322 с.

УДК 378.011.3-057.4:005.336.5

М. С. БАРЧІЙ

старший викладач кафедри психології,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

О. Ю. ВОРОНОВА

Кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології,
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна

ДО ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Сучасна вища освіта в Україні спрямована на надання майбутньому фахівцю необхідних знань, вироблення вмінь і навичок приймати рішення, застосовувати інформаційні й комунікаційні технології, критично мислити, вирішувати конфлікти, орієнтуватися на ринку праці. Щоб досягти цих результатів майбутнім фахівцям передусім потрібне вміння та бажання вчитися, здобувати знання, застосовувати їх на практиці, генерувати нові ідеї та бути готовими до самоосвіти, самовдосконалення, постійного особистісного й професійного розвитку. Проблеми професійного розвитку знаходять відображення у працях сучасних вітчизняних філософів, науковців, педагогів і психологів. Так, В. Кудін, В. Кремень, В. Андрущенко, І. Зязюн шукають шляхи розв'язання цих проблем передусім у сфері філософії, Н. Ничкало,

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Т. Десятов О. Голубенко, С. Ніколаєнко, М. Степко, В. Шинкарук та інші розглядають професійний розвиток особистості на засадах неперервності освіти, Н. Авшенюк, Л. Пуховська, Ю. Краснов, В. Александров ведуть мову про розвиток особистості в межах вищої та післядипломної освіти.

Центральною категорією, яка відображає професіоналізацію особистості фахівця, тобто розкриває цілі, зміст й основні етапи взаємодії особистості та професії, поступове набуття особистістю фахового досвіду, вдосконалення фахових теоретичних знань, практичних навичок і вмінь, професійно важливих якостей є професійний розвиток як зміни психіки в процесі освоєння і виконання професійно-освітньої, трудової та професійної діяльності.

Професійний розвиток майбутнього фахівця науковці розглядають як формування, становлення, інтеграцію і реалізацію в навчальному процесі професійно значущих особистісних якостей та здібностей, а також засвоєння професійних знань, умінь, навичок і засвоєння фахівцем технологій професійної діяльності.

В дослідженнях В. Ягупова поняття «професійний розвиток» щодо особистості фахівця можна охарактеризувати таким чином:

– професійний розвиток – це мета, смисл і цінність професійної культури фахівця як особистості, як конкретного фахівця;

– професійний розвиток – це складний і багатогранний процес, який складається з особистісного, професійного та фахового розвитку, детермінований, як правило, соціальними, професійно-технологічними, віковими, особистісними, провідними індивідуально-психічними, професійно важливими та фаховими якостями та рисами, має відкритий, нерівномірний і гетерохронний характер;

– професійний розвиток – це результат постійного пошуку відповіді щодо сутності протиріч (зовнішніх та внутрішньо особистісних), які постійно виникають у професійній діяльності, та намагання фахівця їх вирішити або зняти;

– професійний розвиток – це необхідна умова успішної професійної діяльності фахівця;

– професійний розвиток – це необхідна умова особистісної та професійної самоактуалізації фахівця в професійній і фаховій діяльності;

– персональний професійний розвиток фахівця має свою межу і пов'язаний з подоланням ним певних зовнішніх і внутрішніх психологічних бар'єрів [1].

Професійне становлення майбутнього фахівця залежить від певних характеристик людини, які визначають кінцевий успіх формування студента як професіонала, його професійну готовність та в сукупності зумовлюють її рівень. На думку дослідників до таких характеристик належать: професійна мотивація як спонукальна та спрямовуюча активність особистості на задоволення не тільки біологічних потреб, але насамперед потреб у праці, спілкуванні, самоствердженні, самореалізації, самовдосконаленні; загальна і професійна підготовленість у формі попередніх (для опанування професії) і

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

кваліфікаційних (з урахуванням рівня професіоналізації) знань, навиків і умінь, необхідних для виконання стандартних та нетипових професійних завдань; рівень функціональної готовності і резервів організму до трудової діяльності, розвиток професійно важливих фізіологічних функцій аналізаторів та фізичних якостей (сила, швидкість, витривалість); стан індивідуально-психологічних функцій людини і насамперед професійно важливих якостей для конкретної діяльності, що характеризують пізнавальні процеси і психомоторику, темперамент, характерологічні та емоційно-вольові особливості особистості [2].

Основним джерелом професійного розвитку на початкових етапах професійного становлення є рівень особистісного розвитку студента. У процесі професійного становлення відповідальність є основним чинником формування професійного та життєвого шляху особистості. Формування відповідальності пов'язано зі свободою особистості щодо прийняття рішень упродовж життєвого шляху [3].

Період навчання у закладі вищої освіти – це період адаптації до нової соціальної ролі, до нових умов і вимог, що пред'являються до самоорганізації студентів, до роботи над собою, що ґрунтується на основі високого ступеня відповідальності, період активного навчання і розвитку, професіоналізації, орієнтований на повну актуалізацію духовного, когнітивного, професійного та фахового потенціалу студента як конкретного фахівця в професійній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Ягупов В. В. Професійний розвиток особистості фахівця: поняття, зміст та особливості. *Наукові записки. Том 175. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота.* 2015. С.22-28.
2. Калугіна Т. В. Педагогічні умови професійного саморозвитку викладачів іноземних мов у науково-методичній роботі коледжу. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Рівне, 2019. 381 с.
3. Воронова О., Барчій М., Окремі підходи дослідження особистісної і професійної зрілості. *Вісник Національного університету оборони України : збірник наукових праць.* Київ, 2019. №3 (53). С. 16-23.

УДК 81'342:811.162.4(043.2)

М. В. БЕДЕВЕЛЬСЬКА

кандидат педагогічних наук,

ст. викладач кафедри англійської мови, літератури

з методиками навчання,

Мукачівський державний університет,

м. Мукачево, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОНЕТИЧНОЇ СИСТЕМИ СЛОВАЦЬКОЇ МОВИ

Вивчення звукового складу мови і всього того, що пов'язане зі звуковим вираженням змісту в мові, є предметом фонетики. Фонологічна система словацької мови є досить складною і характеризується рядом особливостей. Вона сформувалася в результаті історичного розвитку мови і продовжує розвиватися в сучасний період. Підчас вивчення словацької мови важливо визначити фонетичні та фонологічні відмінності рідної та іноземної мов для

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

полегшення сприйняття іноземної мови. Є важливим у випадку спорідненості мов одразу виокремити схожість та відмінність у фонетичних системах.

Вивчення словацької фонетики виконується в рамках лінгвістики та фонетики як наукових галузей. Фонетичним особливостям словацької мови присвятили свої праці Рената Грегорова, яка опублікувала практичний підручник «Порівняльна фонетика і фонологія англійської та словацької мов» Йозеф Младенов, був словацьким лінгвістом, який написав багато праць з фонетики та діалектології словацької мови. Янко Матушка, був словацьким філологом і мовознавцем, який написав першу наукову фонетику словацької мови. Олександр Потебня - український мовознавець, етнограф і фольклорист, який досліджував зв'язки між українською та словацькою мовами. Він також написав граматику словацької мови для українців. Буднікова Л.Т., Гілецька З., Ліхтей Т.В., Пахомова С.М., Хома О.Л. Їхні праці включають такі аспекти, як мовознавство, культурологія, історія, соціологія і багато інших галузей.

У процесі історичного розвитку словацької мови відбулися деякі фонетичні зміни, які вплинули на фонологічну систему мови. Одним із найважливіших фонетичних процесів є падіння редукованих. Редуковані - це голосні, які втратили свою фонетичну значущість і стали вимовлятися як короткі голосні неясної якості. Падіння редукованих відбулося в праслов'янській мові в VI-VII століттях. Іншим важливим фонетичним процесом є палаталізація приголосних. Палаталізація - це зміна приголосних звуків під впливом голосних переднього ряду. У словацькій мові палаталізація відбулася в період X-XIII століть. Фонологічні процеси продовжують відбуватися в сучасній словацькій мові. Наприклад, у деяких діалектах словацької мови відбувається пом'якшення приголосних перед голосними переднього ряду.

Вивчення словацької мови українські учні та студенти починають з алфавіту, голосних та приголосних звуків, вимови та читання. При погляді на словацький алфавіт в українського учня виникає подив, а інколи й почуття страху. Оскільки в словацькому алфавіті нараховується 46 літер, а в українському тільки 33. З них словацький алфавіт на позначення голосних має 12 літер, український - 10, на позначення приголосних - 34, український - 22. [1, 115].

В основі словацького алфавіту лежать латинські літери, які доповнені діакритичними знаками, а в основі українського алфавіту - літери кирилиці. Словацька мова не має м'якого знака, який є в українській.

Відмінності в якості голосних фонем: у словацькій мові є голосний **ä**, який відсутній в українській мові. У словацькій мові голосні **i, í, e, é, o, ô** в передній частині ряду вимовляються більш відкрито, ніж в українській мові.

У словацькій мові голосний **i** на письмі позначається як **i/u**. В українській мові, на відміну від словацької, окрім **i**, ще наявний голосний **и**, який вживається після твердих приголосних. У більшості слів, які збігаються зі словацькою, літера **и** пишеться там, де у словацькій мові потрібно вживати **u**.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Голосні фонемі словацької мови поділяються на голосні переднього і заднього ряду. Голосні переднього ряду утворюються при опущенні спинки язика вперед. Вони мають більш відкритий характер, ніж голосні заднього ряду. Голосні заднього ряду утворюються при піднятті спинки язика назад. Вони мають більш закритий характер, ніж голосні переднього ряду.

У словацькій мові для позначення пом'якшення приголосних звуків на письмі використовується знак м'якшення. При поясненні українському учневі діакритичних знаків словацької мови можна використати способи позначень м'якості в українській і словацькій мові, наприклад, дь – d', ть – t', ль – l', нь – ñ. Замість знака м'якшення в словацькій мові використовується діакритичний знак пом'якшення. При цьому необхідно наголосити, що словацька мова, на відміну від української, має лише чотири пари твердих і м'яких приголосних (d – d', t – t', l – l', n – ñ), українська – 9 пар ([д]-[д'], [т]-[т'], [з]-[з'], [с]-[с'], [дз]-[дз'], [ц]-[ц'], [н]-[н'], [л]-[л'], [р]-[р']). Ця відмінність часто призводить до суттєвих помилок у вживанні та вимові словацьких слів.

Вивчення словацької фонетичної системи може бути складним завданням, але воно є необхідним для оволодіння мовою. Завдяки дослідженням науковців-лінгвістів та порівняльному зіставленню фонетичних систем, педагоги можуть подолати труднощі з якими стикаються учні на етапі ознайомлення зі словацькою мовою.

Список використаних джерел:

1. Буднікова Л. Словацька мова в українськомовному середовищі Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Вип. 2 (48), 2022. С. 114-121.
2. Гілецька З. До проблеми вивчення словацької мови як іноземної в українському мовному середовищі. *Studia Slovakistica*. 2. Перспективи розвитку словакістики в Україні. Ужгород: Мистецька лінія, 2003. С. 68 –78.
3. Пахомова С.М. Стан розробки українсько-словацького лексикографічного сектора // *Studia Slovakistica*. Вип. 7: Віртуальний інститут словакістики. – Ужгород: Мистецька лінія, 2007. – С. 81 – 88.
4. Mgr. Renáta Gregová, *Comparative Phonetics and Phonology of the English and the Slovak Language. A Practical Coursebook*. Košice 2022.

УДК 007:004.738.5:37.011.3-051:378.147-057.4(043.2)

О. Ю. БОГОМАЗ

доктор філософії, викладачка кафедри
метології та методики суспільних дисциплін,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова

КРИТИЧНА МЕДІАГРАМОТНІСТЬ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ

У ХХІ столітті критична медіаграмотність є необхідною умовою участі в демократичному співіснуванні, оскільки нові інформаційно-комунікаційні технології з'єднали, зблизили, урізноманітнили, розширили та змінили світ. Це вплинуло на спосіб мислення людей та реструктуризацію суспільства на місцевому та глобальному рівнях.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

В епоху цифровізації недостатньо навчити студентів читати й писати лише за допомогою друку та книги, бо їхній світ вийшов за межі очного навчання й перейшов у онлайн режим. Навчання медіаграмотності сучасної молоді вимагає надавати перевагу різноманітним способам комунікації технологіями та будь-якими інструментами, які пришвидшують передачу інформації із мас-медіа на противагу традиційним методам та засобам навчання. Для цього потрібні нові компетентності та розуміння кодування і декодування медіатекстів та їх аналіз, щоб обробляти і передавати достовірну інформацію. Очікування щодо ефективності викладання також вимагають, щоб освітні програми розширювали цей погляд на критичну медіаграмотність та інтегрували мас-медіа в освітній процес.

Критична медіаграмотність виходить за рамки медіа-контенту, щоб краще зрозуміти різні форми масової комунікації, а також поглиблює потенціал освіти для критичного аналізу взаємозв'язків між мас-медіа та аудиторією, інформацією та державою. Вона допомагає здобувачам освіти розрізняти та оцінювати медіазміст, інтелектуально синтезувати та досліджувати форми мас-медіа, ефективно використовувати та створювати альтернативні медіатексти [1].

Нині недостатньо викладачів, які готові передати здобувачам освіти навички критичного мислення під час роботи з медіатехнологіями, які заповнили сучасний освітній простір. Важливо сформувані фахові компетентності при роботі з нанотехнологіями в інформаційно-комунікаційній системі, яка вбудована в усі аспекти життєдіяльності суспільства. Тому викладачі закладів вищої освіти впроваджують критичну медіаграмотність в навчальні програми в освітній процес. Дж. Шер та А. Гамбіно визначають, що критична медіаграмотність включає три складових [2].

Перша складова включає зміст, який визначає як функціонує мас-медіа та комунікація в політичному, економічному та соціальному вимірі для розуміння здобувачами освіти питань щодо знання про суспільство, етнос, національність, страти, гендер, релігію та інших форм ідентичності.

Друга складова передбачає навички критичного мислення в отриманні та передачі інформації для перевірки її достовірності та неупередженості мас-медіа, кодуванню та декодуванню повідомлень, а також використання різноманітних медіа для доступу, аналізу, оцінки та створення медіатекстів.

Третя – передбачає практичну участь та схильність до емпатії, розширення можливостей діяти для протидії дезінформації.

Ці три аспекти критичної медіаграмотності підтримуються через демократичний підхід до освітнього процесу в закладах вищої освіти.

Структура критичної медіаграмотності розроблена, щоб допомогти викладачам та здобувачам освіти, бути активними в процесі власної самореалізації та соціалізації в соціальних інститутах для соціальної мобільності. Критична медіаграмотність сприяє розширенню нашого розуміння сучасного поняття “грамотність” для включення широкого спектру медіазасобів, таких як: зображення, звуки, музика, відеоігри, соціальні медіа, реклама, субкультура в освітній процес. Будь-яке заняття рекомендуємо

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТЬОГО ФАХІВЦЯ

починати з перегляду та застосування концептуального розуміння та питань до різного роду медіатекстів. Але простого інтегрування медіа в навчальну програму недостатньо для розвитку критичної грамотності, враховуючи мінливу та різноманітну грамотність, пов'язану з новими цифровими інформаційно-комунікаційними технологіями та практиками. Нині існує нагальна педагогічна потреба орієнтуватися в системах штучного інтелекту (AI), які збирають, порівнюють, обробляють, прогнозують і поширюють інформацію, визначену алгоритмами. Більшість викладачів частіше навчають медіа, ніж критично їх аналізують.

Отже, підготовка викладачів до викладання критичної медіаграмотності потребує постійного підвищення професійної кваліфікації та удосконалення інформаційно-комунікаційної бази закладів вищої освіти. Щоб розвивати демократичне суспільство та захист прав людини, ми маємо забезпечити формування високого рівня критичної медіаграмотності у всій системі вищої школи. Критична медіаграмотність пропонує чудову основу для навчання критичної солідарності суспільства та навичок, які можуть кинути виклик соціальній побудові інформації та спілкування, починаючи з короткого повідомлення до гіпертексту та закінчуючи відеоіграми.

Список використаних джерел:

1. Богомаз О. Педагогічні умови формування медіаграмотності у процесі професійної підготовки майбутніх учителів суспільствознавчих предметів: дис. д-ра філософії в галузі освіта/педагогіка: 011 Освітні, педагогічні науки. Київ, 2022. 233 с.
2. Share J., & Gambino A. A framework, disposition, and pedagogy for teaching critical media literacy. In W. Kist & M. T. Christel (Eds.), *special issues: Critical media literacy, volume 2 : Bringing critical media literacy into ELA classrooms*, 2022. pp. 11 – 17.

UDC 811.124-042.3:378:37.011.3-051:811.111(043.2)=111

I. Z. BOPKO

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate professor, Department of English Philology and
Methodology of Foreign Language Teaching
Mukachevo State University,
Mukachevo, Ukraine

THE ROLE OF THE LATIN LANGUAGE IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF THE FUTURE ENGLISH LANGUAGE TEACHER

Due to the changes taking place in the system of higher education, it becomes urgent the question of revising the content of learning Latin as a general education discipline in cycles of professional training of future English language teachers.

The Classical Latin language is known as one, that possesses systematicity of morphological forms and syntactic constructions, became the norm of the literary language due to stylistic diversity, expressiveness, and social variability. Thus, the discipline "Latin language" is a special link in the professional training of future foreign language specialists.

Many works of Ukrainian scientists dedicated to various aspects of the study of the Latin language, in particular: "Latin language" as an educational subject that

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

encourages generalization (I.M. Berman, O.V. Zhuravlyova, F.M. Rabinovych), Latin language for lawyers (V.D. Shinkaruk, S.M. Rybachok, G.M. Tarasova), content of basic Latin language courses for students of philological specialties (G.D. Antonyuk, L.L. Zvonska) [1], “Latin language” as deepening general linguistics students' literacy, problem of the interdisciplinary connection of the Latin language with other languages, (O.L. Altonen, N.L. Katzman, L.V. Shards, E.A. Tsivkunova) and others, Latin as the international language of science and culture (T.V. Vilchynska) [2].

The importance of Latin for future English teachers cannot be underestimated. On the one hand, it contributes to the development and familiarization with of the grammatical understanding through the Latin texts, as well as enriches the vocabulary in native and foreign languages, and encourages the diversification of vocabulary usage of the aphoristic expressions, as the manifestation of creativity, in communication and. On the other hand, basic knowledge of the Latin language can be helpful in translation of scientific and technical literature, as the terminology of natural sciences, was formed based on Latin.

In addition, it is worth bearing in mind the ethical value of the Latin language. Acquaintance with ancient civilization, the transformation from “Vulgar Latin” as “the evidence for the social variation in Latin” [3, p.8], to Classical Latin and further development of Romance Languages and cultures on European continent form student's social competence, as well as can raise a student to be a self-confident, open and reflective personality.

The course of the discipline “Latin language” is intended for familiarization of students with the basics of the Latin language, their acquisition of practical skills and skills in translating Latin texts and the usage of Latin terminology in educational activities, as well as preparing future English teachers to study not only linguistic and translation terminology, but also terminology in the field of the future specialization.

As a result of studying the Latin language at the university, future English teachers learn not only to read and translate Latin texts, the basics of the grammatical structure of the Latin language, get acquainted with ways and means of borrowings from the Latin language, but also, due to the combination of a completely natural, mechanically learnt element of language with a creative one, the intellectual activity of students is mobilized.

References:

1. Zvonska, L.L., Shovkovyj, V. M.. Latynska mova: pidruch. dlya stud. viddilen klasychn. filologiyi ta in. filol. spec. vyshh. zakl. Osvity [Latin Language: a textbook for students of the departments of classical philology], Kyiv.: Knyga, 2003, 527 s.
2. Vilchynska, T.V. () Latynska mova – mizhnarodna mova nauky i kultury [Latin Language as international language of science and culture] Aktualni problemy filologiyi ta perekladoznavstva: zb. nauk. pr. – Khmelnyczky: KHNU, 2012. – Vyp. 5, S. 13-18.
3. Adams, James Noel. Social Variation and the Latin Language. – Cambridge University Press, Cambridge 2013. – 933 p.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

УДК [338.48:81'243]-043.2(043.2)=111

БЕАТРІКС ІЛОНА ЕЛЕМИРІВНА ГОДОДІ
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II. ,
Берегове, Україна

КАТАЛІН БЕЙЛІВНА ГНАТИК
д-р філософії, доцент кафедри філології
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II. ,
Берегове, Україна

THE ROLE OF FOREIGN LANGUAGE IN TOURISM

Tourism is a dynamically developing industry that is deeply intertwined with the global economy. Its aim is to provide people with relaxation, rest, cultural, and economic experiences. Successful communication is crucial during interactions between people from different cultures. As it is the most widely spoken foreign language, English language proficiency is a basic requirement in many tourism-related jobs. English language proficiency is essential for a successful career as it enables easy and smooth communication with guests, improves the quality of customer service, and increases satisfaction. Additionally, it contributes to creating positive experiences, thus enhancing customer loyalty and the reputation of service providers.

Proficiency in English offers advantages for individuals seeking employment in tourism, such as broader job opportunities, a competitive edge in the labor market, higher salaries, and career prospects in international tourism.

The subject of the research is giving the main concepts of foreign language in tourism as an industry. The aim of the research is to identify the role of foreign language in tourism. The main objectives are to gather the main benefits of foreign language knowledge in tourism. Methods of research: literature analysis, comparative method and method of structural analysis.

Proficiency in foreign languages, particularly English, significantly impacts the tourism industry's ability to cater to and serve international visitors. However, employees often face challenges when communicating with tourists due to language barriers [1].

English for Specific Purposes (ESP) is an approach to language learning and teaching that emerged in the 1960s. It focuses on developing English language skills and proficiency for specific professional or academic purposes, rather than general everyday communication. English for specific purposes (ESP) courses are tailored to meet the linguistic needs of learners in specific career fields or disciplines, aiming to enhance their English communication skills for professional purposes. Unlike General English (EGP), ESP teaching is characterized by its clear and targeted focus on learners' professional needs, guided by a thorough needs analysis. Lesson content and teaching methodologies in ESP are selected based on students' specific communication requirements and the practical competence necessary for professional communication. In ESP, students not only learn language but also gain knowledge relevant to their profession, emphasizing the inseparability of language learning and practical application [2].

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Hutchinson and Waters emphasize that ESP is not about teaching specialized versions of the English language, but rather an approach based on the needs of the learners. They advocate for needs analysis to determine learners' objectives (required in specific situations) and learning needs (necessary for language acquisition) [2].

Numerous studies have been conducted on the foreign language needs of tourism and hospitality students. Nicolic's study discovered that students prioritize audio materials as the top tool for enhancing vocabulary, grammar, and overall language proficiency, likely due to their practical utility in work-related scenarios like understanding and addressing guest inquiries. Speaking was rated as the most vital skill by students, with listening, reading, and writing following suit, consistent with prior research. Sub-skills relevant to gastronomy, restaurant management, and customer interaction were deemed essential [3].

Petliovana introduced a text book specifically designed for tourism students. focuses on the development and improvement of spoken and written English language skills. The main purpose of the textbook is to provide students with informative material for mastering topics related to the recreational and tourism sphere. The guide provides a total of 32 topics covering the latest trends in the tourism industry. Each topic is a comprehensive, developed system of exercises that provides a quick and effective mastery of students' necessary knowledge and development of sustainable skills in professional, spoken and written communication and working with English-speaking tourist terminology and literature. All English language texts are intended not only to develop reading and translation of professional literature, but also to carry important information necessary for the modern student mastering the tourist industry [4].

The tourism industry's growth relies on effective communication, necessitating English proficiency for roles involving cultural exchange and customer satisfaction. Mastery of English not only enhances communication with guests but also opens doors to broader job opportunities and higher earning potential within the tourism sector.

Reference:

1. Bilodid, Andriana, and Mariia Vorobel (2022). "Foreign language skills as the main factor of succesful career in the hospitality and tourism industry." *Grail of Science* 12-13: 467-470.
2. Hutchinson, T., & Waters, A. (1987). *English for Specific Purposes: A learning-centred approach*. Cambridge: Cambridge University Press. pp 9-15. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511733031>
3. Nikolić, J. "Analysis of the english language needs of the hospitality students." *Proceedings Book*: 159.
4. Petliovana, L. L. (2020). "The importance of appropriate materials for teaching ESP for tourism students in Ukraine." pp 69 - 70.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТЬОГО ФАХІВЦЯ

УДК 378.091.212:81'243:005.336.5

О.А. ГОНЧАРОВА

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри методики викладання германських мов,
Мелітопольський державний педагогічний
імені Богдана Хмельницького,
м. Запоріжжя, Україна

А.В. МАСЛОВА

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри методики викладання германських мов,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Запоріжжя, Україна

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ В МЕЖАХ ГРАНТОВОЇ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Входження України в Європейський освітній і науковий простір не тільки сприяє всебічному розвитку нашої країни у всіх галузях діяльності, але й загострює конкурентну боротьбу за майбутніх абітурієнтів між вітчизняними педагогічними ЗВО. В умовах такої конкуренції перевага надається саме тим університетам, які спроможні запропонувати здобувачам освіти якісну професійну підготовку, інноваційні підходи до навчального процесу, можливості академічної мобільності й участі у міжнародних програмах, що фінансуються Європейським Союзом [1, с. 145]. При цьому перевага сьогодні надається саме тим закладам освіти, які успішно поєднують базову освітню діяльність з проєктною. Саме це й визначає необхідність та актуальність цієї публікації, метою якої є висвітлення особливостей професійного розвитку майбутніх учителів іноземних мов в межах діяльності за грантовим проєктом «Strengthening the EU common values through the policy of multilingualism in the education and training of future teachers» («Зміцнення спільних цінностей ЄС через політику мультлінгвізму в освіті та підготовці майбутніх учителів») (101083321 - SEUCV ETT - ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH) міжнародної програми Еразмус+ Модуль Ж. Моне.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з окресленої тематики доводить, що грантова та проєктна діяльність закладів вищої освіти вивчалась у роботах як зарубіжних (A. Beshiri, D. Beshiri, J. Jeppesen, B. Jongbloed, L. Holm-Nielsen, S. Kragbaj, K. Langberg, B. Lepori, E. Schmidt, K. Thorn), так і вітчизняних (А. Боярська-Хоменко, С. Васильєва, К. Каліна, О. Кондур, З. Криховецька, С. Кропельницька, К. Недря, Л. Рибалко, С. Стрілець, І. Трубавіна, А. Шпеко) учених. Проте, варто відзначити, що вплив такої діяльності на безпосередню підготовку й професійний розвиток майбутніх філологів наразі є неповною мірою дослідженим.

Найбільш популярними на сьогодні формами міжнародної співпраці ЗВО є наступні: програми університетських обмінів (академічної мобільності здобувачів); навчальні та наукові стажування науково-педагогічних працівників; спільна діяльність із зарубіжними партнерами (міжнародні наукові конференції, круглі столи, тренінги, дослідження, грантові проєкти);

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

професійна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації іноземних громадян [2, с. 54].

У межах нашої роботи вважаємо за доцільне звернути увагу на грантову проєктну діяльність, яка безперечно є актуальною для професійного розвитку як самих науковців, так і здобувачів освіти. За визначенням К. Каліної, гранти являють собою «грошові або інші засоби, що надаються як громадянам, так і іноземцям міжнародними організаціями для проведення наукових досліджень, підготовки кадрів, підвищення кваліфікації та інших цілей за певних умов, що надаються безпосередньо грантодавцями» [3, с.126]. Отже, активне залучення українських освітян до грантової проєктної діяльності пояснюється тим, що гранти є безкоштовними та не потребують повернення.

Одним із шляхів для отримання грантів в Україні є участь ЗВО у міжнародній програмі Європейського Союзу Еразмус+. На сьогоднішній день Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького має певний досвід грантової проєктної діяльності за програмою Еразмус+. Одним з таких проєктів є Модуль Ж. Моне «Strengthening the EU common values through the policy of multilingualism in the education and training of future teachers» (101083321 – SEUCV ETT – ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH). В межах наведеного проєкту здобувачі освіти 3-4 курсів філологічного факультету отримують знання про загальні цінності ЄС, європейські стандарти освіти, політику ЄС щодо багатомовності та розвивають фахові компетентності щодо якісного навчання іноземних мов у закладах загальної середньої освіти. У довгостроковій перспективі це вплине на можливість їх кар'єрного зростання та перспективи постійного професійного вдосконалення відповідно до спільних цінностей ЄС.

Список використаних джерел:

1. Криховецька З. М., Кропельницька С. О., Кондур О. С. Проєктна діяльність як фактор підвищення конкурентоспроможності вітчизняних закладів вищої освіти (ЗВО). *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 6(17). С. 144-152. DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2019-6-28>.

2. Стрілець С., Шпеко А. Грантова проєктна діяльність факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка як шлях до міжнародного партнерства. *New Inception*. 2022. №3-4 (9-10). С. 45-56. DOI: 10.58407/NI.22.3-4.4.

3. Каліна К. Є., Недря К. М., Рибалко Л. С., Трубавіна І. М. Поняття про теоретико-методологічні основи застосування грантів і здійснення фандрайзингової діяльності для українських науковців у сфері педагогіки. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2022. Вип. 58. С. 123-134. DOI: 10.34142/2312-1548.2022.58.12.

The research is funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the authors only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

УДК 374.7:81'243(043.2)

В.О. ГУБКО
студентка 1 курсу магістратури групи М113ф,
філологічного факультету,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Запоріжжя, Україна

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ: ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ УЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У сучасному світі, що швидко розвивається, зміни є невід'ємною частиною нашого життя. Сфера знань постійно прогресує, інформаційні технології розвиваються, правові норми змінюються, а вимоги суспільства до школи зростають. Освітні заклади постійно стикаються з такими трансформаціями, як глобалізація, міграція, що вимагає інноваційності та гнучкості з боку педагогів.

Оскільки діапазон фахових знань неухильно розширюється, компетенцій, набутих під час базової підготовки педагога іноземних мов, не вистачає протягом усієї педагогічної кар'єри. Отже, вчителям іноземних мов необхідно продовжувати навчання та регулярно підвищувати свою кваліфікацію, щоб залишатися на сучасному рівні викладання та не втратити навички кваліфіковано розв'язувати актуальні педагогічні завдання.

Усі вищевикладені факти зумовлюють актуальність даної теми, яка полягає в тому, що безперервна професійна освіта педагогів є пріоритетною для розвитку освіти в Україні.

Аналіз науково-методичної літератури з окресленої тематики свідчить, що сучасний учитель англійської мови має безмежні можливості зробити свій професійний освітній шлях розвитку та саморозвитку ефективним, а освітнє середовище протягом усього життя корисним. Проблема професійного самовдосконалення та саморозвитку досить ґрунтовно представлена в наукових розвідках учених, зокрема В. Андрущенко, Б. Гершунського, І. Зязюна, В. Кременя та ін. (філософський аспект); К. Абульханової-Славської, Б. Ананьєва, А. Бодалева, Л. Виготського та ін. (психологічний аспект).

Водночас попри значну кількість наукових праць, присвячених особистісному, професійному розвитку та саморозвитку вчителя й неперервному професійному розвитку педагогічних працівників, окремі аспекти проблеми залишаються все ще недостатньо дослідженими. Тому метою цієї публікації є висвітлення ролі навчання впродовж життя у професійній підготовці вчителя іноземних мов.

Безперервний професійний розвиток, на думку сучасних дослідників, є комплексом системних освітніх заходів, результатом яких є вдосконалення професійних компетентностей та оволодіння загальними компетентностями, необхідними на певному етапі професійного розвитку. Зарубіжне трактування цього поняття виходить з концепції *Life Long Learning* (з англ. «навчання протягом усього життя»). Безперервний професійний розвиток – означає йти в ногу з сучасними трендами і кращими освітніми практиками. Це основа для

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

продовження професійного вдосконалення особистості педагога і невід’ємна складова розвитку професії в цілому [3, с. 36 - 42]. Значущим, на нашу думку, є твердження Нечепоренко М. А. щодо заміни формули «освіта на все життя» на формулу «освіта через усе життя» [1, с. 35]. За твердженням Безкоровайна О.В., саморозвиток є особистісним ресурсом успішності вчителя, вихователя, керівника, освітньої організації [2, с. 60 - 65].

А отже, однією з можливостей, яка повинна бути створена з метою безперервного професійного розвитку вчителя, є надання широкого спектру освітніх ресурсів, що дозволяють сформувати індивідуальну програму професійного зростання, освіти, незалежно від досвіду професійної діяльності.

Слід зазначити й такий важливий аспект діяльності викладача іноземної мови як здатність постійно підтримувати і удосконалювати не тільки свій рівень володіння іноземною мовою, а й рівень володіння методичними та педагогічними знаннями. Постійна робота з оновлення знань, удосконалення мовленнєвих навичок і збільшення арсеналу методичних прийомів дає змогу вдосконалюватися професійно та зростати особистісно.

Великі можливості для підвищення рівня професійної компетентності представляють інформаційно-комунікаційні технології, які дають змогу полегшити процес засвоєння складних граматичних і лексичних тем.

Висновок. Можна з упевненістю стверджувати, що саме професійний саморозвиток педагога дає високий розвивальний ефект процесу навчання. Він дає змогу актуалізувати та розширити знання дітей у сфері інновацій, розвиває навички пізнавальної діяльності, уміння конструювати спосіб розв’язання поставленої задачі, що особливо важливо для випускників, які складають ЗНО з іноземної мови.

Виходячи з вищевказаного, можна дійти висновку, що саме безперервна професійна освіта педагогів, учителів англійської мови зокрема, є пріоритетною для розвитку освіти в Україні.

Список використаних джерел:

1. Нечепоренко М. А. Формування готовності майбутніх учителів іноземних мов до професійно-особистісного саморозвитку : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / *Вінницький нац. аграр. ун-т ; Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Вінниця ; Тернопіль*, 2019. 290 с.

2. Безкоровайна О. В. Психологічні та педагогічні аспекти професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови для початкової школи / О. В. Безкоровайна, Г. С. Павлюк // *Освітній простір України*. - 2019. - №15. - С. 60 - 65.

3. Бідюк, Н. Особливості формування перекладацької компетентності майбутніх учителів іноземної мови та літератури / Н. Бідюк // *Слобожанський науковий вісник. Серія Філологічні науки : науковий журнал / Міністерство освіти і науки України, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка* ; [гол. ред. О. М. Семеног ; редкол.: Н. М. Бідюк, Л. М. Горболіс, Т. В. Григоренко та ін.]. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. – Вип. 1. – С. 36 – 42.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

УДК 37.012:001.891(045)

Г.Ю. ГУДАЧОК
здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальність 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОГНОСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У контексті сучасних викликів освітньої системи, формування прогностичної компетентності у майбутніх учителів початкових класів набуває особливої актуальності. Динамічний розвиток суспільства, розмаїття індивідуальних потреб здобувачів освіти та стрімкі технологічні зміни вимагають від педагогів застосування нових підходів до навчання.

Прогностична компетентність учителя стає ключовою в умовах різноманіття внутрішніх та зовнішніх факторів, які можуть впливати на навчання та розвиток дітей. Здатність передбачати можливі труднощі та вчасно реагувати на них є стратегічно важливою для забезпечення якісного освітнього процесу.

Крім того, сучасні виклики передбачають необхідність індивідуалізації навчання та врахування індивідуальних особливостей кожного учня. Прогностична компетентність учителя дозволяє ефективно адаптувати педагогічний підхід до потреб кожного учня, створюючи таким чином оптимальні умови для їхнього розвитку [1].

Зокрема, в контексті використання сучасних технологій та методик, прогностична компетентність стає основою для успішної інтеграції інновацій в освітній процес. Майбутні вчителі, зі сформованою прогностичною компетентністю, зможуть більш ефективно впроваджувати та адаптувати нові педагогічні підходи до реальних потреб своїх учнів.

Формування прогностичної компетентності у майбутніх учителів початкових класів є важливим аспектом їх професійної підготовки. Прогностична компетентність передбачає здатність учителя передбачати можливі труднощі та розвивати стратегії їх вирішення на основі аналізу поточної ситуації та спостережень за здобувачами освіти.

Нами визначено особливості формуванні прогностичної компетентності майбутніх учителів початкових класів. Зокрема:

1. Психологічна підготовка: розуміння особливостей психічного розвитку дітей 6 (7) – 10 (11) років; освоєння психологічних технік та методів прогнозування поведінки учнів.

2. Педагогічна експертиза: вивчення різноманітних методик та технологій навчання; оволодіння прийомами диференційованого підходу до навчання з урахуванням індивідуальних особливостей кожного учня.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

3. Аналіз інформації: розвиток навичок аналізу та інтерпретації інформації про учнів; застосування педагогічного спостереження для визначення потенційних труднощів [2].

4. Робота з батьками: вміння вести конструктивний діалог для отримання додаткової інформації про дітей; здатність спільно працювати з батьками для вирішення питань щодо навчання та розвитку учнів.

5. Культура співпраці: розвиток комунікативних навичок для ефективної співпраці з іншими педагогами та спеціалістами; формування вміння взаємодіяти з іншими фахівцями для обміну досвідом та ресурсами.

6. Кейс-аналіз та сценарій педагогічної дії: проведення практичних вправ і кейс-аналізів для тренування у вчителів умінь прогнозувати можливі ситуації та розробляти ефективні стратегії реагування.

7. Професійний розвиток: систематичне вивчення сучасних педагогічних тенденцій та інновацій; участь у майстер-класах, семінарах та тренінгах з прогнозування та реагування на педагогічні виклики [3].

Враховання вищезначених особливостей професійної підготовки вчителів початкових класів сприятиме формуванню їхньої прогностичної компетентності, що є важливою складовою успішної педагогічної діяльності.

Отже, формування прогностичної компетентності у майбутніх учителів початкових класів стає стратегічною необхідністю, яка сприяє підвищенню якості освіти та готовності педагогів до сучасних викликів у галузі освіти.

Список використаних джерел:

1. Бунас А.А. Прогностична компетентність як соціально значуща властивість особистості при прояві схильності до ризикованої поведінки. *Вісник Одеського національного університету*. Психологія. 2015. Т.19. No2. С.52–61.

2. Постоян Т., Кінешова А. Педагогічні умови формування прогностичної компетентності майбутніх магістрів початкової освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. No7(51). С. 124-130.

3. Shvardak M. SWOT-analysis as a strategic management tool of the quality training of the future educational institution head. *Elementary Education Online*. 2021. 20(1). 958-967.

УДК 37.07:005.4

В. В. ГУРА
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри музикознавства та культурології
СумДПУ імені А.С.Макаренка,
магістрант кафедри менеджменту освіти та педагогіки вищої школи
м. Суми, Україна

АРТ–МЕНЕДЖМЕНТ У КОНТЕКСТІ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ

Передісторія арт-менеджменту починається в античності, де об'єктом управління була культура в цілому як форма, що цілеспрямовано формується соціального буття, види мистецтва сприймалися як системно організоване ціле, всі елементи якого доповнювали та взаємодіяли одне на одне. Управління процесами в арт-сфері не ставало прерогативою професіоналів тут не було спеціально розроблених технологій.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Розвиток арт-сфери в наступні епохи призводить до диференціації управлінської праці, а потім об'єкта арт-управління та модифікації ролі та статусу суб'єктів. З'являються спеціальні управлінські терміни: продюсер, режисер, імпресаріо, антрепренер. Введення у науковий оборот поняття «культура», теоретичне, філософське дослідження феномена мистецтва, особливо у класичній німецькій філософії, створює основи для наукового спрямування арт-менеджменту.

Переростання соціокультурних систем у нову фазу індустріального суспільства породжує новий вид підприємницької активності – *арт-індустрії*. Вони зародилися в Європі в період становлення та розвитку ринкових відносин і зазнали значних модифікацій сьогодні.

Термін арт-індустрія (від латів. *art*-та *industria* – діяльність) означає сферу діяльності, сектор арт-ринку, що включає виробництво, збут творів мистецтва та послуг у сфері культури, сполучені сектори та споживчу аудиторію. Як видно з визначення, арт-індустрія є поліфункціональним явищем, своєрідним регулятором взаємини художника і публіки, що виконує ряд соціальних функцій, при цьому товар (або його зразки) попередньо виставляють для огляду.

Одним із провісників арт-менеджменту як виду діяльності можна вважати єгипетського фараона Ехнатона, який з метою трансформації соціального устрою не тільки переносить столицю, але й цілеспрямовано робить її центром нововведень у різних видах мистецтва: образотворче мистецтво, живопис, скульптура.

У період буття середньовічної культури основним суб'єктом соціокультурного управління стає церква, яка видозмінює всі форми мистецтва у своїх цілях. Однак паралельно у соціокультурній сфері виникають осередки «світської самоорганізації» і починає складатися своєрідний арт-ринок [1; с. 93]. Незаперечним залишається той факт, що у його витоків перебуває рух трубадурів, що виникає в період середньовічної культури наприкінці XI століття. Трубадурами називали поетів-співаків, які були й авторами пісень, яких називали менестрелями. Слово «трубадур», на думку більшості істориків, походить від дієслова визначити, яке означає «вигадувати», «винаходити», у тому числі вигадувати на замовлення, «знаходити». Основним видом лірики трубадурів є пісня у кілька строф - (*canso*). Кансона – це ліричне уявлення про лицарське кохання.

Наприкінці XVII століття в Англії зароджується *арт-ринок*, своєрідна система економічних пріоритетів і культурних взаємин у сфері образотворчого мистецтва, у яких формуються попит і пропозицію предмети мистецтва, визначається їх естетична цінність і матеріальна вартість. Змінюється статус автора витвору мистецтва: він визначається торгами, показниками ціни на роботу та кількістю проданих творів.

Сучасний стан арт-ринку відрізняється: віртуалізацією, високими цінами на витвори мистецтва; появою нових видів мистецтва; формуванням віртуальних аукціонних систем.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Визначаються центри світового художнього ринку – Лондон, Нью-Йорк, Токіо.

Коли джаз завоював симпатії великої кількості людей, з'являються різні напрямки, яких сьогодні близько тридцяти: блюз, регтайм, свінг, фьюжн, ранній етап якого прийнято називати джаз-рок, фанк та ін. Повсюдно почали поширюватися система арт-менеджменту у галузі джазового мистецтва, а також джаз-агентства, музичні біржі.

Список використаних джерел:

1. Оленіна О. Ю. Особливості сучасного арт-ринку. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. 2012. № 6. С. 93 – 97.
2. Оленіна О. Ю. Арт-менеджмент у соціально-культурній динаміці: навч. посібник. ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 2021. 88 с.

УДК 37.091.3

Г. О. КІЗІЛОВА

директор Тернопільського навчально-виховного комплексу
«Загальноосвітня школа I-III ступенів-економічний ліцей № 9
імені Іванни Блажкевич»,
вчитель -методист,
Заслужений вчитель України,
м. Тернопіль, Україна

ПРОБЛЕМИ НАСТАВНИЦТВА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ

Визначальна роль освіти у формуванні особистості майбутнього фахівця і громадянина потребувала особливої уваги до якості підготовки фахівців з усіх галузей. Загальновідомо, що особистість вчителя, яку можна розглядати як комплекс моральних, психологічних та професійних якостей, є домінуючим мотивом до вивчення предмета серед учнівства. Процес формування цих якостей є поступовим, він відбувається шляхом системної роботи над собою і через взаємодію та спостереження за роботою досвідчених колег.

Проблема особистісного розвитку привертала увагу багатьох науковців і набуває широкого опрацювання в роботах Л. Виготського, О. Леонтьєва, Т. Тихонової, Л. Зязюн та ін. Особливого значення ця проблема набуває в контексті педагогічної діяльності та підготовки до неї. Аналіз досліджень К. Абульханової-Славської, М. Боритко, В. Маралова, Б. Фішман та ін. уможливує виділити низку істотних характеристик саморозвитку педагога: внутрішній процес самозміни особистості під впливом внутрішніх суперечностей; реагування людини на вплив соціального середовища; вияв активності, яка визначається здатністю здійснювати особистісні вибори на основі пізнання себе; свідомо якісна зміна самого себе (ідентичності) і власної діяльності; особливий вид діяльності, цілеспрямованої на підвищення ефективності процесів «самості», необхідних для успішного виконання діяльності [3, 26].

Обґрунтовуючи думку вчених щодо важливості та актуальності особистісно-професійного розвитку майбутнього вчителя, важливо зауважити,

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТЬОГО ФАХІВЦЯ

що в період формування його професійної зрілості на творчому рівні відбуваються, з одного боку, розвиток індивідуальних характеристик (потреби, інтереси, установлювання, рівень прихильності, особливості інтелекту тощо), які впливають на самовизначення в професії, професійну адаптацію, а з іншого – педагогічна діяльність позитивно або негативно впливає на формування самооцінки, самовизначення [2, 4].

Віковичний процес передавання та опанування життєвого, особистісного та фахового досвіду знайшов своє відображення в такому освітньому явищі як наставництво. Значення наставництва складно переоцінити. Наставництво — це навчання, надихання інших або керівництво їх розвитком. Це серія взаємодій, які відбуваються між досвідченим наставником та молодим фахівцем. Його мета — озброїти молодого вчителя компетенціями та теоретичними знаннями. Важливим є досвід наставника, який він передає підопічному, використовуючи методи та інструменти, пристосовані до потреб людини [4].

Як усі природні процеси, наставництво зазнає впливу зовнішніх та внутрішніх факторів. До зовнішніх факторів можна віднести концептуальні зміни в системі освіти, які відбуваються в Україні з початку запровадження реформ і введення в дію НУШ. Оскільки змінилися підходи у роботі вчителя в цілому, які можна окреслити такими поняттями як демократизація, цифровізація, диференціація, особистісно-орієнтований підхід тощо, то змінилися, відповідно, і методи наставництва в сучасній українській школі. З кожним роком вони набувають все більше неформального характеру і переходять з парадигми «керівник-підлеглий» у площину партнерської взаємодії. В основу цих змін лягло врахування психологічних особливостей молодого покоління фахівців. Вони є тією з'єднувальною ланкою між поколіннями учасників освітнього процесу, яка здатна забезпечити ефективний процес розвитку та формування наскрізних умінь та компетентностей в учнів в закладах середньої освіти, що, власне, і є основним завданням НУШ. Таким чином наставництво на сучасному етапі знаходиться у процесі якісної трансформації і адаптується до потреб молодого покоління фахівців.

Список використаних джерел:

1. Заболоцька С. Модель-програма особистісно- професійного саморозвитку майбутнього педагога. Актуальні питання гуманітарних наук. 2016. Вип. 16.
2. Притуляк Л. М. Особистісно-професійний розвиток студентів педагогічного закладу вищої освіти / Л. М. Притуляк // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. праць / Класичний приватний ун-т. – Запоріжжя, 2020. – Вип. 68. – Т. 2. – С. 126 – 130.
3. Савчин М.В. Теоретико-методологічні засади створення та реалізації програми особистісно-професійного розвитку майбутнього педагога. Особистісно-професійний розвиток майбутнього педагога : монографія / за ред. М.В. Савчина. Дрогобич : ВВДДПУ ім. І. Франка, 2014. С. 9 – 72.
4. Що таке наставництво і чому його слід використовувати? URL: <https://up-study.ua/uk/posts/shcho-take-nastavnitstvo-ta-chomu-yogo-slid-vikoristovuvati>

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

УДК 001.83:316.77:811.111(043.2)

Т.М.КРАВЧЕНКО
PhD, старший викладач кафедри
англійської мови, літератури з методиками навчання
Мукачівський державний університет

НАУКОВА КОМУНІКАЦІЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ: КЛЮЧОВІ НАВИЧКИ У СВІТІ НАУКИ

Сучасний український науковець, володіючи англійською мовою, розкриває перед собою не лише можливості для особистого професійного зростання, але і стає ключовим учасником глобального наукового діалогу. Англійська мова виступає не лише засобом спілкування, але й інструментом доступу до передових наукових досліджень та новітніх технологій.

У сучасному світі, де науковий прогрес та інновації швидко змінюються, важливість англійської мови в науковій галузі важко переоцінити. Це не лише сприяє розширенню кола можливих читачів та аудиторії для власних наукових публікацій, але й відкриває двері до співпраці із вченими з різних країн.

Окрім того, англійська мова відіграє ключову роль у взаємодії з іншими галузями науки та техніки, що сприяє виникненню нових, міждисциплінарних проектів. Науковець, який володіє англійською мовою, може легше об'єднувати зусилля з вченими з усього світу, щоб вирішувати глобальні проблеми та розвивати нові напрями досліджень [1].

В сучасному науковому середовищі, де технологічний прогрес швидко змінює парадигми досліджень, важливим елементом професійного успіху є цифрова та візуальна грамотність науковця. Окрім традиційних наукових компетенцій, володіння цифровими навичками дозволяє вченим активно впроваджувати сучасні технології в своє дослідження [2].

Цифрова грамотність включає у себе не тільки вміння користуватися базовими програмами та електронними ресурсами, але й здатність адаптуватися до нових інструментів та технологій. Науковець, який володіє цифровою грамотністю, може ефективно використовувати обчислювальні методи, великі дані, і штучний інтелект для аналізу та обробки великої кількості інформації [3].

Візуальна грамотність також виявляється дуже важливою в сучасному дослідницькому середовищі. Здатність виразно та ефективно представляти дані та результати досліджень за допомогою графіків, таблиць, діаграм та інших візуальних засобів стає визначальною. Це не тільки полегшує розуміння складних концепцій, але і робить дослідження більш доступним та привабливим для широкої аудиторії.

Застосування візуальних елементів також сприяє вдосконаленню комунікації між вченими та громадськістю, що робить науку більш зрозумілою та доступною. Крім того, з урахуванням сучасних інтернет-технологій, вчені мають можливість використовувати візуальні засоби для широкого поширення своїх результатів через різноманітні платформи та соціальні мережі [4].

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Успішний науковець сьогодні повинен мати не тільки високі здібності у проведенні досліджень, але й володіти мистецтвом наукового письма та ефективною навичкою презентації своїх досліджень на міжнародних платформах. Мистецтво наукового письма стає не тільки важливим інструментом для передачі інформації, але й ключовою частиною взаємодії із світовим науковим співтовариством.

Паралельно з цим, важливою є і навичка ефективної презентації наукових досліджень. У світі, де конференції та наукові заходи відбуваються онлайн і офлайн, науковець повинен вміло використовувати візуальні засоби, створювати зрозумілі слайди, та ефективно комунікувати з аудиторією. Вміння ефективно презентувати свої дослідження не тільки забезпечує успішну демонстрацію результатів, але й здатне привертати увагу потенційних партнерів, колег, та фахівців з інших галузей.

Здатність створювати цілісні наукові повідомлення та представляти їх ефективно на різноманітних платформах стає ключовим елементом впливу науковця та розповсюдження його наукових ідей у глобальному масштабі. Такий науковець виступає як амбасадор науки, сприяючи не лише розумінню своїх досліджень, але і активно впливаючи на розвиток наукового світу.

Виникнення нових форм спілкування, таких як віртуальні конференції, вебінари та інтерактивні платформи, дозволяє вченим обмінюватися дослідницькими знахідками та ідеями навіть у відсутність фізичного контакту. Це сприяє глибшому розумінню та взаємодії між вченими з різних країн, регіонів та галузей науки. Віртуалізація науки зменшує географічні обмеження та створює унікальні можливості для співпраці.

Одним із ключових аспектів є відкритість та доступність наукової інформації для громадськості. Використання інновацій у вторинній науковій комунікації, такі як відеоанотації, highlights та інші форми візуалізації, роблять складні наукові концепції більш доступними та зрозумілими для широкого загалу. Це не лише підвищує інтерес громадськості до науки, але і забезпечує зворотний зв'язок, що може бути важливим для подальшого розвитку досліджень.

Отже, відкриття нових форм спілкування, віртуалізація науки та інтерактивність у наукових статтях допомагають не лише сприяти обміну ідеями та допомагати в розвитку наукового середовища, але і відкривають двері до нових можливостей для ефективної комунікації та взаємодії у глобальному науковому співтоваристві.

Список використаних джерел:

1. Богатирець, В. (2016). Англійська мова як інструмент розвитку комунікативного простору України, *Буковинський вісник*. URL: <http://buk-visnyk.cv.ua/naukova-dumka/650/>
2. Бордюк Л.В. *Жанри наукового стилю: Методичні вказівки* / Л.В. Бордюк. — Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2013. — 36 с.
3. Полянiчко О. Д., Сутність поняття «Наукова комунікація засобами англійської мови». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2019 № 41 том 2.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

4. Солонська С., Костенко Л. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в організації наукових, науково-просвітницьких та культурно-масових заходів URL: <http://nbuv.gov.ua/sites/default/files/msd/0510sol.pdf>

УДК 378:81

Л. К. КРАЙНЯК

канд. філол. наук, доцент,
завідувач кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна,

О.І. ДУДА

канд. філол. наук,
доцент кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій,
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна,

С. М. РИБАЧОК

канд. філол. наук,
доцент кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій,
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна,

О. Б. БОДНАР

канд. філол. наук,
доцент кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій,
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна,

І.Д. БЕЛІНСЬКА

канд. філол. наук,
доцент кафедри іноземних мов та інформаційно-комунікаційних технологій,
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна.

ДІЛОВА КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА СТУДЕНТІВ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасні умови української дійсності, пов'язані з тотальним проникненням інформатизації в усі сфери життєдіяльності, впровадженням науково-виробничих інновацій і проривних технологій у культурні системи, стрімким оновленням професійної діяльності та функціоналу трудової сфери працівників різних підприємств, прискореним темпом освоєння оновленого діапазону online- і offline-комунікацій за усунення відстаней і кордонів за допомогою електронних засобів масової інформації та мережі Інтернет, зміни форм і змісту ділового спілкування в умовах сучасного ринку праці, зумовили зміну ціннісних нормативів і механізмів функціонування вищої школи у світлі нових вимог до формування професіоналізму та компетенцій, освіченості та професійно-особистісного розвитку випускників вишів, а також рівня їхньої ділової комунікативної культури. З появою ринкових відносин у вітчизняному соціумі та масовим поширенням інформаційно-комунікативних технологій змінився процес реалізації "старих комунікативних форм" ділової взаємодії в усіх сферах професійної діяльності, що вимагає ціннісної оцінки та переосмислення значення феномену "ділова комунікативна культура студентів".

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТЬОГО ФАХІВЦЯ

Сучасний набір вимог до молодих фахівців на ринку праці поповнився поняттям "ділова комунікативна культура", яке посідає пріоритетне значення в загальнокультурному та професійному становленні випускників вишів, визначає успішність реалізації трудових функцій і дій фахівців різних професійних галузей з позиції розвинених умінь продуктивного вибудовування ділових відносин в узгодженості власних дій з іншими для досягнення поставлених цілей в обраній сфері праці, соціумі, особистому житті.

Таким чином, необхідно констатувати, що система вищої освіти пристосовується в рамках швидкої, гнучкої та адаптивної реакції до вимог сучасного соціуму і постійно мінливого ринку праці з позиції соціального запиту на висококваліфікованих випускників вишів, які володіють не тільки професійною компетентністю, а й сформованою діловою комунікативною культурою, що виступає базисом успішної майбутньої професійної діяльності, основою оптимального здійснення трудових функцій в аспекті особистісної і соціальної корисності вибудовування продуктивної комунікації не тільки в реальному, а й віртуальному середовищі, регулятивом підвищення конкурентоспроможності та соціальної затребуваності студентів із високим ступенем організації конструктивної ділової взаємодії від обміну інформацією до обміну смислами, від урахування різних думок та інтересів партнерів спілкування до розуміння їхніх цінностей і потреб, від уміння працювати в команді до досягнення життєвої та професійної гармонії, успішності в економічному та соціальному житті.

Список використаних джерел:

1. Ботвина Н. В. Міжнародні культурні традиції: мова та етика ділової комунікації: навч. посіб. Київ : АртЕк, 2008. 218с.
2. Сагач Г. М. Мистецтво ділової комунікації : навчальний посібник. К. : Київ. ін-т. банкірів банку "Україна", 1996. 180 с.
3. Соловійова Р.П. Міжнародний досвід ділового спілкування / Р. П Соловійова, Ю. М. Соловійова. Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vdnuet/gum/2009_2/19.pdf 1
4. Чайка Г. Л. Культура ділового спілкування менеджера: навч. посіб. Київ: Знання, 2005. 378 с.
5. Шепеленко Т. Л. Формування комунікативних умінь студентів економічного університету в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04; Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. К 1999. 19 с.

УДК 377(477)+(430)(043.2)

Л.Д. ЛЕВІНА
здобувачка вищої освіти групи М822-і
Факультету інформатики, математики і економіки
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В НІМЕЧЧИНІ ТА УКРАЇНІ

Професійна освіта в сучасному світі стає все більш ключовим елементом

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

для економічного розвитку та соціальної стабільності. Німеччина та Україна, як країни з різними історіями та культурними контекстами, мають свої власні підходи до професійної освіти. Проте, обидві країни стикаються зі схожими викликами та мають схожі перспективи на майбутнє в цій сфері.

Метою цієї публікації є порівняння та відображення перспектив розвитку систем професійної освіти Німеччини та України.

Німеччина відома своєю високоякісною системою професійної освіти, яка базується на партнерстві між урядом, промисловістю та професійними школами. Програми навчання спрямовані на підготовку висококваліфікованих працівників, які відповідають потребам ринку праці [1, с. 75].

Проте, в останні роки Німеччина звертає увагу на модернізацію своєї системи професійної освіти для відповіді на виклики цифрової трансформації та зміни у світі праці. Це включає в себе впровадження нових технологій у навчальний процес, акцент на цифрову грамотність та розвиток м'яких навичок, а також збільшення гнучкості програм для врахування швидкозмінюваних потреб ринку.

Україна також виявляє зацікавленість у покращенні своєї системи професійної освіти [3, с. 7]. З огляду на нестабільність на ринку праці та потребу висококваліфікованих кадрів, українська влада та освітні інституції працюють над модернізацією програм навчання та підвищенням якості професійної освіти.

Одним із ключових напрямків розвитку є збільшення практичної складової в навчальних програмах, стимулювання співпраці між навчальними закладами та підприємствами для забезпечення студентів необхідними навичками та досвідом. Крім того, Україна активно впроваджує програми підвищення цифрової грамотності та навичок, оскільки це стає все важливішим у сучасному світі праці.

Порівняння перспектив розвитку професійної освіти в Німеччині та Україні відображає суттєві відмінності у підходах та стратегіях цих двох країн:

1. Партнерство з промисловістю та професійними школами:

- *Німеччина:* Має добре розвинену систему партнерства, що базується на довгострокових угодах між урядом, промисловістю та професійними школами [2, с. 311]. Це забезпечує високу якість підготовки кадрів, зорієнтовану на потреби ринку праці.

- *Україна:* На початковому етапі розвитку, активно працює над покращенням співпраці між навчальними закладами та підприємствами, щоб забезпечити більшу актуальність та практичність освіти.

2. Цифрова трансформація та нові технології:

- *Німеччина:* Швидко впроваджує новітні технології у навчальний процес, звертає увагу на цифрову грамотність та гнучкість програм для адаптації до змін у сфері праці.

- *Україна:* Знаходиться на етапі активного впровадження цифрових технологій та розробки програм для підготовки кадрів, але розвиток ще потребує додаткових зусиль.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

3. Гнучкість та адаптивність програм:

- *Німеччина:* Має гнучкі програми, які швидко реагують на зміни на ринку праці, що дозволяє забезпечити актуальність навчання.
- *Україна:* Процес розвитку гнучких програм триває, існують певні виклики щодо швидкості адаптації до змін.

4. Практична складова навчання:

- *Німеччина:* Великий акцент на практичному навчанні, що допомагає студентам здобувати реальний досвід.
- *Україна:* За останні роки зростає увага до практичної складової, але ще потрібно більше зусиль [4, с. 165].

5. Цифрова грамотність:

- *Німеччина:* Значна увага приділяється розвитку цифрової грамотності серед студентів.
- *Україна:* Існує поняття про важливість цифрової грамотності, але розвиток ще потребує зусиль.

Це основні відмінності та схожості у перспективах розвитку професійної освіти в Німеччині та Україні, які відображаються у їх стратегіях, підходах та рівні розвитку систем освіти.

Висновки. Підсумовуючи зазначене вище, доходимо висновку, що хоча Німеччина та Україна мають різні контексти й виклики у сфері професійної освіти, обидві країни зосереджуються на розвитку високоякісних програм, що відповідають потребам сучасного ринку праці. Модернізація, цифровізація та підвищення практичної складової навчання стають ключовими напрямками для обох країн у подальшому розвитку своїх систем професійної освіти.

Список використаних джерел:

1. Виндельбанд В. Філософія в німецькому духовному житті XIX ст. - М.: Наука, 1993.
2. Торопов Д. А. Забезпечення якості професійної освіти у Німеччині: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.01 / Торопов Дмитро Анатолійович. – М., 2005. – 311 с.
3. Анісімов М. Проблеми і перспективи професійно-технічної освіти в Україні // М. Анісімов // Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. К., 2016, Вип. 1, С. 7-11.
4. Данилова О. Перспективні напрямки розвитку системи професійно-технічної освіти в Україні // О. Данилова // Педагогічний альманах. Херсон., 2015. Вип. 25. С. 165-171

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

UDC 378.011.3-057.4:005.336.5

O.V. LYPCHANKO-KOVACHYK

candidate of pedagogical sciences,
associate professor of the department of English language, literature and methods of teaching
Mukachevo state university
Mukachevo, Ukraine

M.V. CHORII

senior lecturer of the department of hotel, restaurant and museum affairs
Mukachevo state university
Mukachevo, Ukraine

CURRENT ASPECTS OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT

Creating a united European educational system and Ukraine's joining the Bologna process demanded a significant renovation in organisation and content of education. The main bases for the higher educational system, establish conditions for increasing collaboration of state organs and business with higher educational institutions supported by principles of autonomy, combination of education, science.

Professional development of future specialist has been regarded by scientists as the formation, integration and realization of professionally significant personal qualities and abilities into the educational process; as well as assimilation of professional knowledge, skills and abilities.

Professional formation of future specialist depends on certain personal characteristic features, which determine the final success of the student's formation as a professional, his professional readiness and collectively determine his level. According to the ideas held by researchers, such characteristics include: professional motivation as a motivating and directing activity of the individual to satisfy not only biological needs, but primarily needs for work, communication, self-affirmation, self-realization, self-improvement; general and professional preparation in the form of preliminary (for mastering the profession) and qualification (taking into account the level of professionalization) knowledge, skills and abilities necessary to perform standard and non-typical professional tasks.

The state of individual and psychological functions of a person and, first of all, professionally important qualities for a specific activity, which characterize cognitive processes and psychomotor skills, temperament, characterological and emotional-volitional features of an individual.

According to the systematic approach, we consider professional training as a specially designed holistic, dynamic and managed system which is aimed at forming a high level of professional readiness of students to perform their professional activities. Applying a systematic approach to professional training involves considering and taking into account components of training preparation not separately but in their relationship and development. It identifies systematic properties and quality characteristics that the components of professional training systems do not include. In the context of a systematic approach, the improvement of the professional readiness level will be carried out by thorough and continuous analysis of information on the efficiency of the system at all stages of preparation.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

The quality analysis of the professional training system will be efficient if there are criteria for evaluating learning outcomes that would characterize this process in a comprehensive and complete manner. Taking into account the specificity and content of professional training at higher education institutions with specific learning conditions, the following criteria for evaluating the professional readiness are distinguished: motivational value-based, cognitive, operational-activity, and personal. The set of criteria allows embracing all the essential characteristics of professional training.

To sum up, we define professional training as an organized, continuous and purposeful process of formation and development of those seeking professional education competencies, which is carried out in institutions of higher education (of various forms of ownership) and is aimed at acquisition by students precise qualifications in accordance with educational and professional programs of educational levels "bachelor" and "master's degree", which will ensure successful implementation of job duties, competitiveness, professional mobility, comprehensive solution problem solving and idea generation, as well as critical and systems thinking, creative renewal, improvement, sustainability and flexibility

List of Literature Used:

1. Ягупов В. В. Професійний розвиток особистості фахівця: поняття, зміст та особливості. *Наукові записки. Том 175. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота.* 2015.С.22-28.
2. Lee, J. (2019). Learning preferences and experiences in different environments. *Universal Journal of Educational Research*, 7(9), 1933-1937. doi: 10.13189/ujer.2019.070912.
3. Mirzayeva, S. S., Kerimova, S. A., & Adigozelova Sh. A. (2019). Study of factors influencing the formation of academic motivation in pedagogical activity. *Revista Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores.* Año: VII, Número: 1, Artículo no.:12, Período: 1 de Septiembre al 31 de Diciembre, 2019

УДК 378

М. С. ЛИПЧЕЙ

аспірант Мукачівського державного університету,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

СУТНІСТЬ ПРАКСЕОЛОГІЇ ЯК ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРАКСЕОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Професійна підготовка майбутніх фахівців у закладах освіти будь-якого рівня спрямовується на формування такого спеціаліста, котрий зможе організовувати успішну діяльність у роботі за фахом. Характерними ознаками такої діяльності є її продуктивність, раціональність, ефективність.

Науковим підґрунтям успішної діяльності особистості чи організації є праксеологія (з грец. *praxis* – дія, практика, або з латин. *praxeus* – дія, діяння). У філософському сенсі сутність праксеології, яку в 20-х рр. ХХ ст. обґрунтував польський учений Т. Котарбінський, розглядається як програма комплексних наукових досліджень умов, засобів і принципів ефективною та якісною людською діяльністю. У філософському енциклопедичному словнику окреслено сучасні

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

напрями праксеологічних досліджень [1, с. 512], предметом яких визначено такі, що мають безпосередній зв'язок з професійною підготовкою майбутніх фахівців лісового господарства, а саме:

- філософська концепція загальної теорії організації раціонально-результативної діяльності, що свідчить про наукову основу праксеології, яка вивчає основні чинники підвищення ефективності функціоналу особистості та розкриває сутність знань про конкретні дії та раціональність діяльності;

- складова частина методології, в основі якої перебуває теоретичне узагальнення досвіду людини як діяльної особистості в організації результативної практичної діяльності;

- особлива наукова галузь, що вивчає раціональні форми організації практичної діяльності людини, досліджує ефективність різноманітних дій, сприяє встановленню засадничих тенденцій логіки організації доцільної практичної діяльності, характеризує специфічні трудові навички і прийоми та формулює на цій основі рекомендації практичного характеру, спрямовані на зміну природи, суспільства й самої особистості;

- структура організації трудових колективів, що можна віднести й до колективу студентів, які опановують певну професійну діяльність і моделюють зразки якісного професійного функціоналу ще під час навчання;

- принципи функціонування та правила управління трудовими колективами, що в умовах освітнього середовища охоплює і колектив суб'єктів навчання – викладачів і студентів, які реалізують інноваційні підходи (в тому числі й праксеологічний підхід) для оптимізації та підвищення ефективності процесу професійної підготовки майбутніх фахівців лісового господарства;

- продуктивність праці з урахуванням можливих помилок і порушень у процесі професійної діяльності, що дає змогу студентам визначити ефективні способи організації роботи майбутніх фахівців лісового господарства;

- критерії оцінки результатів діяльності, що уможлиблює вибір оптимальних способів раціоналізації праці в роботі за фахом ще під час навчання;

- розробка практичних рекомендацій щодо організації ефективної роботи майбутніх фахівців, що сприятиме створенню оптимальних моделей розумової і фізичної праці (в тому числі й майбутніх фахівців лісового господарства).

Узагальнення і висновки праксеології розглядаються у прикладному аспекті, позаяк проблематика праксеології є необхідною в дослідженнях господарської етики (морально обґрунтованої системи норм і правил поведінки індивідів у сфері господарювання) [2, с. 28].

Імпонують міркування закордонних дослідників, котрі визначають спрямованість праксеології – дослідження форм удосконалення певного виду людської діяльності, що відповідає визначеним цілям [3, с. 479]. У контексті нашого дослідження – це вдосконалення освітньої діяльності майбутніх фахівців лісового господарства в процесі опанування фаху та конкретизація праксеологічних знань, умінь, досвіду раціоналізації праці (що свідчить про

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

сформованість праксеологічної компетентності студентів) для ефективної професійної діяльності в майбутньому.

Таким чином, урахування наукового підґрунтя праксеології у напрямі дослідження практичних аспектів раціональної послідовності дій набуває особливої значущості для професійного розвитку майбутніх фахівців лісового господарства.

Список використаних джерел:

1. Філософський енциклопедичний словник / Гол. ред. В. І. Шинкарук. Київ: Абрис, 2002, 751 с.
2. Ляшенко Л. І. Господарська етика як фактор формування цивілізаційного розвитку. *Культура народів Причорномор'я*. 2009. № 172. С. 25–28.
3. Pascal C., Bertram A. Praxis, Ethics and Power: Developing Praxeology as a Participatory Paradigm for Early Childhood Research. *European Early Childhood Education Research Journal*. 2012. № 20 (4). P. 477–492.

УДК 37.013.74

HAN LIU

PHD student of the Department of Pedagogy and Educology,
West Ukrainian National University
Ternopil, Ukraine

MODERN APPROACHES TO THE TRAINING OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS FUTURE TEACHERS IN HIGHER EDUCATION

The training of the future teachers of physical culture and sports in higher educational institutions is built according to modern approaches and new trends aimed at the development of professional competencies, active involvement in learning, and the use of modern educational methods. An integrated approach to ensure the integration of physical culture and sports with other academic disciplines and various learning practices to increase the effectiveness and significance of the knowledge gained seems important. At the same time, active learning is important, which involves the use of interactive methods, group work, project activities, and practical classes to stimulate student activity and develop creative approaches to future activities.

The professional training of future teachers of physical culture and sports, in addition to the integrative approach, includes other approaches aimed at developing their professional, pedagogical, and personal qualities, namely:

- the scientific-pedagogical approach is based on the study and development of scientific aspects of physical culture and sports and includes an in-depth study of the theoretical foundations and methods of teaching physical activity;
- the practical approach focuses on the skills and experience of practical teaching of physical culture and sports in educational institutions and includes internships, pedagogical practice, and participation in sports events;
- an interactive approach promotes active participation of students in the educational process, while the teacher uses methods of group work with direct interaction and exchange of experience;

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

- the innovative approach takes into account modern technologies and approaches to teaching physical culture while using virtual resources, mobile applications, and other innovative means;
- an inclusive approach is focused on creating an environment that takes into account the needs of all students, including those with special needs or limitations;
- an interdisciplinary approach ensures the interaction of physical culture and sports with other subjects and fields of knowledge;
- the humanitarian approach is focused on the development of humanitarian values, including mutual respect, tolerance, and education of personal qualities;
- a self-developing approach encourages students to independent study and improve their own qualifications to support the development of self-education and self-regulation skills.

Therefore, these approaches help not only to transfer knowledge from a teacher to a student but also to develop the competencies required for the effective work of future teachers of physical culture and sports in the modern educational environment. These approaches can be used both separately and in combination to create high-quality and adapted to the needs of modern society's training of physical culture and sports teachers.

References:

1. Dzhurynskyi P. B. Theoretical and methodological principles of training future teachers of physical culture for health and development activities in a comprehensive school. Bulletin of the Chernihiv National Pedagogical University. Series: Pedagogical sciences, 2015. No. 124. P. 148 – 151.
2. Maksymchuk I. A. Formation of pedagogical mastery of the future physical culture teacher. Modern information technologies and innovative teaching methods in the training of specialists: methodology, theory, experience, problems, 2012. No. 29. P. 419 – 424.

УДК 37.013.73:37.091.12:005.963(043.2)

К. В. МАГЕРОВИЧ
здобувач (другого) магістерського рво
спеціальність 014 середня освіта
спеціалізація 014.021 англійська мова та зарубіжна література
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

На новому етапі розвитку української державності у зв'язку із прагненням України інтегруватись до європейської спільноти виникла потреба у фахівцях з високим рівнем володіння англійською мовою – як мовою міжнародного спілкування. І саме комунікативний підхід до навчання іноземних мов у закладах загальної середньої освіти передбачає формування в учнів уміння користуватися мовою в реальних умовах спілкування для досягнення взаєморозуміння співрозмовників.

Успішність іншомовного спілкування безпосередньо визначається рівнем сформованості англомовної граматичної компетентності, оскільки саме

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

граматика допомагає зрозуміти логіку мислення та оформлення думки іноземною мовою. Граматика має велике значення при вивченні та формуванні практичних навичок іноземної мови.

Особливо це питання актуальне останніми роками, коли вітчизняні заклади загальної середньої освіти переходять на оновлені компетентісно орієнтовані навчальні програми, що потребує визначення відповідних концептуальних засад для окреслення цілей і конструювання змісту навчання іншомовного спілкування, близького до автентичного. Зміна пріоритетів у цілях і змісті сучасної шкільної іншомовної освіти зумовлює потребу в перегляді засобів навчання, котрі були б здатні забезпечувати успішну реалізацію навчального процесу. Такими засобами ми визначаємо ситуативне навчання, навчально-мовленнєві ситуації, які здатні формувати в учнів ключові і предметні компетентності та відіграють позитивну роль у майбутній життєдіяльності учня в глобалізованому, мультилінгвальному й полікультурному світовому соціумі.

Аналіз науково-педагогічної літератури свідчить про те, що проблема формування іншомовної граматичної компетенції не є новою. Існує велика кількість робіт, присвячених її різним аспектам: досліджено природу граматичних навичок (Ю.І.Пассов, Н.К.Склярєнко, С.П.Шатілов, П.Б.Гурвич, О.Е.Михайлова, S.Krashen та ін.); розроблено методики і сформульовано конкретні рекомендації з формування іншомовних граматичних навичок різних видів МД (О.І.Вовк, В.В.Голубець, Є.Ю.Мельник, О.М.Ніцецька, В.В.Осідак, Ю.І.Пассов, М.В.Рябих, Н.К.Склярєнко, Т.О.Стеченко, Л.М.Черноватий, С.П.Шатілов, P.Master, E.Williams, H.Widdowson, S.Thornbury та ін.); створено підсистеми та комплекси комунікативно спрямованих вправ для засвоєння граматичного матеріалу (Ю.І.Пассов, Н.К.Склярєнко, С.П.Шатілов, Е.П.Шубін, M.Celce-Murcia, S.Thornbury та ін.).

Теоретичною основою розробки методики формування англomовної граматичної компетенції ми обираємо комунікативний метод в поєднанні з соціокультурним підходом.

Розглянемо, як основні методичні принципи комунікативного методу та соціокультурного підходу відображені у нашому дослідженні. Принцип комунікативності є провідним методичним принципом, який указує на необхідність організації навчання у природних для спілкування умовах. Реалізація даного принципу передбачає створення та використання ситуацій реального спілкування, побудову процесу навчання ІМ як моделі реальної комунікації.

Під ситуацією ми розуміємо інтегративну динамічну систему соціально-статусних, рольових, діяльнісних та моральних взаємовідносин суб'єктів спілкування [1, с. 52].

Звідси витікає, що методика формування англomовної граматичної компетенції повинна будуватися навколо ситуацій реального спілкування.

Так, до першого типу належать ситуації статусно-рольових відносин, які мають стереотипний характер та впливають на особистісні якості учнів. Даний

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

тип ситуацій співвідноситься зі знаннями, досвідом, звичками, навичками та вміннями щось робити.

Другий тип – ситуації соціальних взаємовідносин. В таких ситуаціях учні постають як представники класів, професійних груп, етнічних та територіальних спільнот, суспільних організацій, вікових груп. При створенні ситуацій даного типу доцільно звертати увагу на спрямованість, погляди, інтереси, ідеали учнів [2, с. 6].

Третій тип – ситуації відносин сумісної діяльності. Вони виникають в навчально-пізнавальній, трудовій, спортивній, художній формах діяльності. Четвертий тип – ситуації моральних взаємовідносин, які пронизують усі сфери життєдіяльності людини і завжди є предметом дискусій.

Отже, узагальнюючи вищезазначене, стверджуємо, що при навчанні вживання УС в усному мовленні майбутніх філологів методичний принцип раціонального врахування рідної мови має реалізовуватися не лише на етапі ознайомлення з граматичним матеріалом, коли має місце порівняння та співставлення категорій УС у двох мовах, а й на етапі автоматизації з метою формування білінгвальної свідомості, в якій дві мовні картини світу, як і системи двох мов, знаходяться у закономірній відповідності.

Список використаних джерел:

1. Ніколаєва С. Ю., Шерстюк О. М. Сучасні підходи до викладання іноземних мов. Іноземні мови. 2011. № 1. С. 50–58.
2. Вовк О.І. Сучасна стратегія формування англомовної граматичної компетенції // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2008. – № 27. С. 5-10.

К. В. МАЛИЛЬО
здобувач (першого) бакалаврського рво
спеціальність 014 середня освіта
спеціалізація 014.021 англійська мова та зарубіжна література
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна

МЕТОДИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ТА СТАРШОЇ ШКОЛИ

Протягом багатьох років однією з найбільш важливих проблем теорії і практики вивчення іноземних мов в Україні залишається пошук і реалізація оптимальних та найбільш ефективних шляхів і способів опанування учнями іноземних мов.

Саме лексичні навички є важливим компонентом у знанні іноземної мови і забезпечують функціонування лексичних одиниць у спілкуванні. Вдале володіння ними – це основне завдання для опанування мови.

Особливості формування лексичної компетенції та проблеми оволодіння нею постійно звертає увагу зарубіжних і українських дослідників. У різні періоди розвитку методики викладання іноземної мови проблема навчання лексичної компетенції досліджувалася в роботах таких вчених Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. Смоліна С. В, Тарнопольський О.Б, Казачінер О. С.,

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Чорна І. Ю., Ніколенко А. Г., Шамов А.Н., Ніколаєва С.Ю., із зарубіжних вчених, цю тему досліджували Diego Marconi, Catalina Zeru.

Однак, незважаючи на велику кількість наукових праць, дискусійним є питання щодо використання ефективних методів і засобів формування лексичної компетенції на уроках англійської мови для учнів середньої та старшої школи.

Викладання іноземної мови у школі з використанням мультимедійних технологій надає можливість перейти від пасивної подачі матеріалу до активного способу реалізації освітньої діяльності, в якому учень стає не тільки центральним об'єктом процесу, а й активним його учасником. Таким чином, активізується й навчальний процес за рахунок збільшення наочності навчального матеріалу і відбувається плідна інтерактивна взаємодія між викладачем і студентом [1, с. 78].

На більш високому рівні, порівняно з друкованими презентаціями, стоять комп'ютерні презентації (електронні презентації). Електронні презентації можна використовувати на уроках, семінарах. Такі презентації залежно від формату можуть відрізнятися динамікою, а можливо і повноцінною анімацією (анімаційні презентації), оригінальною подачею інформації, можливістю посилення звуку, музики та багато чого іншого.

Сучасна мультимедійна презентація дозволяє одночасно задіяти графічну, текстову й аудіовізуальну інформацію. Інакше кажучи, мультимедійні презентації являють собою комбінацію найрізноманітніших засобів надання інформації, об'єднаних в єдину структуру. Чергування або комбінування тексту, графіки, відео й звукового ряду дозволяє донести інформацію про послугу в максимально наочній і легко засвоюваній формі.

При цьому основою будь-якої мультимедійної презентації є сюжетна лінія, сценарій і навігаційна структура. І саме навігаційна структура є відмінною рисою мультимедійних презентацій, оскільки забезпечує можливість безпосередньої взаємодії з мультимедіа. Як показує досвід, найбільш ефективним є створення двокомпонентної мультимедійної презентації, де перша частина звичайно представлена рекламним роликом, друга-повністю інформативна [2, с. 120].

Електронні інтерактивні дошки є найбільш універсальною та ефективною мультимедійною технологією у процесі викладання іноземної мови. За допомогою електронної інтерактивної дошки досліджуваний матеріал подається в повному обсязі і чітко вимальовується на екрані, що націлює кожного студента на активну діяльність на уроці, сприяє візуалізації та структурованості вправ та підвищує мотивацію та зацікавленість студентів [3, с. 25].

Отже, використання мультимедійних презентацій на уроках англійської мови є важливим методом для формування лексичної компетенції учнів середньої та старшої школи. Цей метод дозволяє створити стимулююче навчальне середовище, яке активізує інтерес до вивчення мови та сприяє кращому запам'ятовуванню слів та фраз. Використання зображень, звуків та

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

відео допомагає учням краще зрозуміти та запам'ятати новий лексичний матеріал

Список використаних джерел:

1. В.І. Євдокимов, Г.Ф. Пономарьова, В.В. Луценко, Т.П. Агапова та ін., “Ефективність навчання студентів”, Навчальний посібник, В.І. Євдокимова, Ред. Харків: ХНПУ ім. Г.С.Сковороди, 2004, с. 222

2. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: колективна монографія. Під загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2015. 444 с.

3. Ж.А. Денисова, «Мультимедійна презентація мовного матеріалу як методичний прийом. Іноземна мова в школі» №3, с. 20 – 27, 2008.

УДК 159.923-043.86-027.561:[378:373.011.3-051](043.2)

А. К. МИКУЛІНА

старший викладач кафедри дошкільної та спеціальної освіти,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

К. В. МИХАЙЛОВА

старший викладач кафедри дошкільної та спеціальної освіти,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В ПРОЦЕСІ ЇХ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ

На сучасному етапі все більше уваги приділяється пошуку нових підходів до вирішення проблеми гуманізації процесу виховання, стимулювання пізнавальної активності, накопиченню досвіду творчої діяльності. У реалізації цього складного процесу важлива роль належить розвитку творчих здібностей особистості.

Формування творчої особистості майбутнього педагога є сьогодні однією з актуальних проблем. Оскільки, не лише педагог має бути творчою особистістю, а й дитина, яку він навчає і розвиває. Життя постійно змінюється, підштовхуючи освіту так само до змін. Її розвиток вимагає нових форм організації освітнього процесу, нових ритмів та методів узгодження системи освіти з вимогами сучасного життя та з потребами особистості. Сучасні вимоги до педагога зумовлені змінами в освітньому процесі, новими потребами суспільства і відповідно завданнями, які ставить перед нами життя.

У Державній національній програмі «Освіта» серед стратегічних завдань реформування освіти є «формування освіченої, творчої особистості, становлення її фізичного й морального здоров'я, виведення освіти в Україні на рівень розвинених країн світу шляхом докорінного реформування її концептуальних, структурних, організаційних засад» [1, с. 16].

Творчість – продуктивна людська діяльність, здатна породжувати якісно нові матеріальні та духовні цінності суспільного значення [2, с.4]. Педагогічна творчість – оригінальний і високоефективний підхід учителя до навчально-виховних завдань, збагачення теорії і практики виховання й навчання [3, с.312].

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Одним з основних завдань професійної підготовки майбутніх фахівців, є поетапний розвиток у майбутніх педагогів системи ціннісних орієнтацій на творчу самореалізацію й саморозвиток, оволодіння системою загальнонаукових, методологічних і професійних знань, методів навчального і наукового пізнання, системою дослідницьких і творчих умінь. Рішення цих завдань полегшується за умови, що викладачі є носіями традицій науки і дослідницької діяльності, які передають їх у міжособистісній взаємодії здобувачів [3, с. 311].

Творча особистість це особистість, що має внутрішні передумови творчої активності, яка внаслідок впливу зовнішніх факторів набула необхідних для актуалізації творчого потенціалу людини додаткових мотивів, особистісних утворень, здібностей, що сприяють дослідженню творчих результатів в одному чи кількох видах творчої діяльності. [2, с.5].

Аби бути цікавим дітям як фахівець, як особистість, педагог має постійно навчатися та надихати дітей на творчу роботу, оновлювати свої знання з через творчі заняття. Потреба в професійному вдосконаленні багато в чому визначає роль і місце підготовки спеціалістів, підвищує роль їх самоосвіти. Вимоги до педагога зорієнтовані на інтелектуальну активність, здатність швидко реагувати на зміни, що відбуваються в суспільстві, аналіз та корегування власної професійної діяльності. Сучасному педагогу притаманні такі креативні якості: критичність, високий ступінь рефлексії, прагнення до самореалізації, індивідуальність і гнучкість. Творча особистість майбутнього педагога передбачає перенесення знань і вмінь у нові ситуації, зміну способу дій при розв'язанні навчальних завдань, забезпечення в освітньому процесі креативних ідей [1, с. 17].

Педагоги мають творчо засвоювати знання і застосовувати їх у конкретних навчальних і життєвих ситуаціях, критично осмислювати здобуту інформацію, володіти вміннями й навичками саморозвитку, самоаналізу, самоконтролю та самооцінки [3, с. 313].

Використовуючи сучасні підходи в освітньому процесі педагог має чітко відслідковувати ті навички, які необхідні дитині в майбутньому це:

- грамотність (базові знання мов, рахунку, фінансів, наук, культур;
- компетенції (критичне, творче мислення, вирішення проблемних задач, співпраця);
- особисті якості (допитливість, незалежність думок, ініціативність, завзятість, лідерство). [3, с. 313].

Навчання дітей системному мисленню, самоорганізації, використанню творчих можливостей дасть змогу проявити себе в майбутньому як конкуренто спроможного фахівця. Отже, творчість – важлива складова системи виховання, в ній узагальнено весь життєвий досвід – чуттєвий, ціннісний, моральний, естетичний, пізнавальний. Вона лежить в основі успішного засвоєння нових знань, умінь та навичок, саме тому так важливо її сформувати у майбутніх педагогів, професійна творчість – це такий об'єктивно обумовлений процес інтелектуальної, емоційно-вольової та практичної діяльності педагога, який

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

характеризується спрямованістю, організованістю, здатністю на пошук нового, нестандартного, оригінального, раціонального, оптимального вирішення спеціальних завдань та практичної реалізації свого потенціалу в педагогічній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Гекало Л. Розвиток творчого потенціалу педагога. *Початкова освіта*. 2014. 210. С. 16-18.
2. Моляко В.О. Творчий потенціал людини як психологічна проблема. *Психологічна газета*. 2005. №6. С.4-5.
3. Педченко М. Вимоги до творчої діяльності вчителя у рамках концепції «Нова українська школа». *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти // Збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції*. Випуск 7. Вінниця 2018. 330с. С.310-313.

УДК 658.386:664 (075/8)

Л. В. МІХЕСВА

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології та педагогіки,
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна

В. А. ВАВРАШКО

здобувач PhD,
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Одним із пріоритетних напрямів державної політики України на шляху до європейського майбутнього є реалізація здоров'язбережувальних технологій у системі сучасної освіти. Актуальність здоров'язбережувальних технологій у підготовці майбутніх педагогів полягає у врахуванні зростаючого значення фізичного та психічного здоров'я як ключового фактора успіху в навчанні та професійному житті. Перш за все, здоров'я є важливою передумовою успішного навчання та ефективного викладання. Здорові педагоги можуть краще впоратися зі стресом, бути більш енергійними та мотивованими, що позитивно впливає на якість їхньої роботи та взаємодію з учнями. Крім того, сучасне навчання є досить стресовим для педагогів, а використання здоров'язбережувальних технологій може допомогти зменшити рівень стресу та вигорання серед майбутніх педагогів. Здорові педагоги мають більше енергії та концентрації, що сприяє підвищенню їхньої продуктивності та творчості у навчальному процесі. Вони можуть бути більш інноваційними у використанні нових методик навчання та впровадженні нових технологій. Крім того, педагоги мають великий вплив на здоров'я та життєвий стиль своїх учнів. Шляхом прикладу та власної практики здорового способу життя вони можуть стимулювати учнів до активного руху, збалансованого харчування та здорового способу життя. Нарешті, сучасний світ швидко змінюється, і педагоги повинні бути готові до навчання учнів у цьому новому середовищі.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Здоров'язбережувальні технології можуть допомогти педагогам зберігати енергію та пристосовуватися до викликів сучасної освіти. Тому, включення здоров'язбережувальних технологій у підготовку майбутніх педагогів стає важливим елементом формування професійного та особистісного розвитку вчителів у сучасній освіті.

О. Ващенко зазначає, що на сьогодні не існує єдиного погляду щодо сутності поняття «здоров'язбережувальні технології». Деякі науковці розглядають його виходячи з розуміння технології як певного прийому, методу, методики, інші – як сукупність певних технік, за допомогою яких реалізується освітнє чи інше педагогічне завдання або як опис процесу досягнення запланованих результатів, сукупність даних, що відображають певні зміни в здоров'ї учнів. Інші під цим поняттям розуміють сприятливі умови навчання (відсутність стресових ситуацій, адекватність вимог, методик навчання та виховання), оптимальну організацію навчального процесу відповідно до вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних вимог [1].

На основі аналізу наукової літератури здоров'язбережувальні технології потрактовано нами як методи, стратегії та підходи, спрямовані на підтримку і зміцнення фізичного, психічного та соціального здоров'я людей. Ці технології включають в себе різноманітні методики і практики, спрямовані на запобігання захворюванням, зменшення стресу, підвищення рівня фізичної активності, покращення емоційного самопочуття та розвитку навичок саморегуляції.

За характером діяльності здоров'язбережувальні технології можуть бути як окремі (вузькоспеціалізовані), так і комплексні (інтегровані). Ю. Палічук виокремлює такі вузькоспеціалізовані здоров'язбережувальні технології: освітні, які сприяють збереженню здоров'я у процесі навчання і виховання; медичні, що забезпечують профілактику різноманітних захворювань, корекцію та реабілітацію соматичного здоров'я, санітарно-гігієнічну діяльність; психологічні, призначені для здійснення профілактики і психокорекції психічних відхилень; соціальні, що сприяють організації здорового способу життя, профілактиці й корекції девіантної поведінки [2].

До комплексних здоров'язбережувальних технологій належать технології комплексної профілактики захворювань, корекції і реабілітації здоров'я.

Результати проведеного нами теоретичного аналізу наукових джерел дають можливість виокремити найбільш поширені складові здоров'язбережувальних технологій, зокрема: різноманітні види фізичної діяльності, такі як вправи, тренування сили, аеробні вправи, йога, плавання та ін., що сприяють покращенню фізичного здоров'я, зміцненню м'язів і кісток, підвищенню енергії та покращенню настрою; психологічні практики (медитація, релаксація, дихальні вправи, позитивне мислення, арт-терапія тощо), що сприяють зниженню рівня стресу, покращенню емоційного стану, збільшенню концентрації та покращенню психічного здоров'я; здорове харчування (охоплює збалансовану дієту, яка включає в себе різноманітність корисних продуктів, воду та обмеження шкідливих продуктів) – сприяє підтримці здоров'я організму, забезпеченню енергії та підвищенню

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

витривалості; соціальна підтримка (від родини, друзів, колег або спеціалізованих груп та організацій), що сприяє психологічному благополуччю, зниженню відчуття самотності та підвищенню відчуття приналежності; освіта та навчання (отримання інформації про здоров'я та здоровий спосіб життя, навчання навичкам саморегуляції, вмінням керувати стресом, підтримувати позитивні стосунки тощо), що сприяють підвищенню свідомості про здоров'я та виробленню здорових звичок.

Таким чином, зміст освіти і раціональне поєднання традиційних та інноваційних освітніх технологій забезпечують належну якість підготовки здобувачів вищої освіти, яка відповідає вимогам сучасного світу та сприяє їхньому успішному інтегруванню в професійну та соціальну сфери.

Список використаних джерел:

1. Ващенко О., Свириденко С. Готовність вчителя до використання здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховному процесі. *Здоров'я та фізична культура*, 2006. № 8. С. 1-6.
2. Палічук Ю. Гуманізація навчально-виховного процесу вищої економічної школи засобами здоров'язбереження. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського*. 2013. № № 5-6. С. 111-116.

УДК 336.72

Л. В. МІХЕСВА

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології та педагогіки,
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна

О. М. ЛУНКОВ

здобувач PhD,
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК КЛЮЧОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ

Здоров'я кожної людини відображає загальний стан здоров'я українського народу в цілому. У наш час, забезпечення та підтримка здоров'я всіх громадян стає однією з найзагальновизнаних та найбільш актуальних проблем. Зростаючі темпи життя, стрес, конкуренція, війна, а також поширення різних захворювань та пандемія COVID-19 підкреслюють необхідність володіння фахівцями компетентностями, спрямованими на збереження та покращення фізичного, психічного та соціального здоров'я. Здоров'язбережувальна компетентність передбачає знання про здоровий спосіб життя, вміння керувати стресом, підтримувати емоційний баланс, раціональне харчування, здатність до саморегуляції та вміння формувати здорові стосунки з оточуючими. Фахівець, який володіє здоров'язбережувальною компетентністю, може бути більш продуктивним, ефективним у своїй роботі та здатним адаптуватися до змін у професійному середовищі.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Розвиток здоров'язбережувальної компетентності розглядали такі науковці як Д. Воронін, О. Антонов, І. Анохін, Н. Тамарська, А. Маркова, Л. Мітін та інші.

Згідно з Д. Вороніним, здоров'язбережувальна компетентність охоплює не лише медичну інформованість із питань валеології, а також вміння застосовувати отримані знання на практиці, володіння методиками для підтримки здоров'я та профілактики захворювань [1].

І. Анохіна розглядає здоров'язбережувальну компетентність як здатність до незалежного вирішення завдань, що стосуються підтримки, зміцнення та збереження власного здоров'я, а також здоров'я оточуючих.

А. Маркова визначає здоров'язбережувальну компетентність як здатність протистояти професійним деформаціям, що є складовою особистісної компетентності; а також як здатність до індивідуального самозбереження та невіддатливості професійному старінню, що становить складову індивідуальної компетентності.

На думку Н. Тамарської та співавторів, суть поняття «здоров'язберігаюча компетентність» проявляється у проведенні профілактичних заходів і застосування здоров'язберігаючих технологій людьми, які знають закономірності процесу здоров'язбереження [2].

О. Антонова трактує здоров'язберігаюча компетентність педагога як інтегральну якість особистості, що базується на інтеграції знань і досвіду та виявляється в здатності готуватися до діяльності щодо збереження здоров'я в освітньому середовищі.

Аналіз вітчизняної і зарубіжної наукової літератури дозволив трактувати здоров'язбережувальну компетентність як цілісне індивідуальне психологічне утворення особистості, спрямоване на збереження фізичного, соціального, психічного та духовного здоров'я – свого та оточення.

Важливими складовими здоров'язбережувальної компетентності є сприятливі для здоров'я спеціальні та психосоціальні компетенції (життєві навички).

До психосоціальних компетенцій (життєвих навичок) належать: позитивна самооцінка, самоконтроль, керування стресами, мотивація успіху та гартування волі, аналіз проблем і прийняття зважених рішень, критичне та творче мислення, ефективне спілкування, співчуття, розв'язання конфліктів, протистояння негативним соціальним впливам тощо.

До спеціальних компетенцій належать: санітарно-гігієнічні навички, раціональне харчування, рухова активність, загартування, організація режиму праці та відпочинку, надання першої допомоги тощо.

У структурі здоров'язбережувальної компетентності науковці виокремлюють три основні компоненти [2]:

– когнітивний компонент здоров'язбережувальної компетентності включає в себе знання, розуміння та уміння використовувати ці знання для збереження та покращення власного здоров'я та здоров'я інших. Він включає вміння аналізувати інформацію про здоров'я, відбирати найефективніші

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

стратегії здорового життя та приймати обґрунтовані рішення щодо власного здоров'я та здоров'я оточуючих;

– особистісний компонент здоров'язбережувальної компетентності охоплює внутрішні психологічні та емоційні аспекти, які визначають мотивацію та готовність людини до підтримки та збереження свого здоров'я (наявність і прояв рис особистості, зумовлених характером діяльності з формування здорового способу життя свого та інших людей);

– діяльнісний компонент здоров'язбережувальної компетентності включає в себе конкретні дії та стратегії, які спрямовані на збереження, покращення та підтримку здоров'я. Цей компонент передбачає активну участь особистості у здоров'язбережувальних практиках і програмах (фізична активність, здорове харчування, стрес-менеджмент, самопрофілактика, соціальна взаємодія).

Отже, розвиток здоров'язбережувальної компетентності в сучасних фахівців є важливим завданням, яке відповідає вимогам сучасного світу та сприяє підвищенню якості життя та професійного розвитку індивідуумів.

Список використаних джерел:

1. Воронін Д. Є. Здоров'язберігаюча компетентність студента в соціально-педагогічному аспекті. *Педагогіка, психологія та медико-біол. пробл. фіз. виховання і спорту*. 2006. № 2. С. 25-28.

2. Панасенко Т. В. Формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх вчителів початкової школи у ВНЗ I-II р. а. *Молодий вчений*. 2016. № 9.1. С. 130-134.

UDC 37.013.73:37.091.12:005.963(043.2)

L. MORSKA

dr. hab, prof. of the University of Rzeszow
Poland

THE ROLE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN PROFESSIONAL TRAINING OF THE FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS

Nowadays, pedagogical universities tend to transition from training teachers capable of imparting certain knowledge and forming the simplest one's abilities and skills, to the training of teachers-creators who are able to provide harmonious development of the child. Wide implementation of modern information technology allows teachers to select such content and learning methods that would be adequate to the individual traits of those who teach, would correspond to professional experience, existing practice, awareness of difficulties in pedagogical activity. From professional quality the success of the development of the education system largely depends on teacher training.

Solving the problem of the use of information technologies in scientific workpapers of well-known the home and foreign scientists are devoted to training: A.T. Asherova, V.Yu. Bykova, D.O. Bohdanova, I.E. Bulakh, B.S. Gershunsky, R.S. Gurevicha, O.M. Dovgyallo, M.I. Zhaldaka, Yu.O. Zhuk, H. Kedrovych, M.Yu. Kademii, V.I. Klochka, T.I. Koval, G.O. Kozlakova, V.M. cook, M.P. Lapchyka, Zha.A. Menshikova, D.Sh. Matrosa, I.V. Robert, V.I. of Sumy,

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

L.S. Shevchenko and others. The use of information technologies in education teaching of foreign languages is discussed in the works of E.H. Asimova, M.Yu. Bukharkina, S.Sh. Kanatova, M.V. Clarina, O.P. Kryukova, E.L. Nosenko, E.S. Polat, G.K. Selevko, P.I. Serdyukova and others.

The problem of using IT in the process of learning a foreign language is directly related languages were considered in the studies of P.G. Asoyantsa, V.V. Boykova, R.P. Buzhikova, N.Yu. Ishchuk, I.E. Kostenko, I.H. Makarevycha, D.A. Myrolyubova, L.I. Maritime, V.D. Nikolayeva, E.L. Nosenko, E.S. Polat, M.G. Pradivlyannoy, I.V. Rakhmanov, P.I. Serdyukova, G.S. Chekalya, O.V. Shmirova, etc. In the works of these scientists it is noted that the use of IT in the educational process significantly changes the role and the place of the teacher and student in the "teacher - computer - student" system.

There is no doubt about the need to introduce information technologies into the educational process. However, it is worth noting that now a unique situation has developed in the field of education: the computer's capabilities are enormous, but of serious influence on the mass practice of education, which corresponds to these opportunities are not implemented yet. The reason lies, first of all, in because, despite the presence of conceptual developments, methodical the basics of using information technologies require training system justification.

The problem of formation of professional knowledge of future teachers of a foreign language by means of information technologies is determined contradictions between: the current content and quality of professional training in universities and high requirements for a modern teacher; volume growth information under the condition of an unchanging term set aside for its assimilation; complication of professional knowledge, skills, and increasing impossibility their effective assimilation by students under the conditions of application of traditional methods, means and methods of learning; insufficient methodical development methods of active self-learning of future foreign language teachers and the necessity of their implementation in the educational process; final the need to establish relationships of general theoretical, cultural, special disciplines with preservation of structure and logic construction of each of them [1, p. 102].

The special attention of teachers of foreign languages to IT is conditioned by the search of a solution to the following problems:

- increasing contact with the authentic language being studied;
- organization of independent work, in particular, speech training;
- creation and processing of texts written in the language being studied;
- freeing the teacher from routine, mechanical, but time-consuming work;
- simulation of the communication environment in a foreign language;
- motivations for learning a foreign language as a real means of acquisition information (educational, national science, professional)".

In the process of scientific research, we determined the following pedagogical conditions for the use of IT in the process of professional training of future foreign language teachers:

- 1) ensuring the innovative orientation of the educational process;

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

2) formation of students' readiness to use IT;

3) formation of cognitive independence skills in future foreign language teachers.

The analysis of the psychological and pedagogical literature confirms this active development of the problem of training highly qualified specialists capable creatively use the latest technical developments within the framework of informatization all spheres of human activity.

So, we have come to the conclusion that although the computer and makes a significant contribution to the learning process, the main actor of the educational process there is a teacher who must decide on which stages of learning the use of computer technology makes sense and what exactly programs should be offered to students. In other words, we can say that only a well-thought-out combination of the use of elements in classes computer training and live communication will allow the teacher to achieve the goal set in the lesson.

List of Literature Used:

1. Dudeney G. How to teach English with technology / G. Dudeney, N. Hockly // Series editor: Jeremy Harmer. – Harlow: Pearson Education Limited, 2017. – 192 p.

УДК 159.922,800:37

К.В. ОЛЕКСАНДРЕНКО

доктор психологічних наук, професор,
завідувачка кафедри іноземних мов,
Хмельницький національний університет,
М. Хмельницький, Україна

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ З HR-ІНЖИНІРИНГУ

В основі розвитку професійної іншомовної комунікативної компетентності лежать соціально-психологічні механізми пізнання, врахування яких становить необхідну умову здійснення професійної діяльності майбутнього фахівця. Цим визначається реалізований нами підхід до дослідження соціально-психологічних механізмів розвитку професійної іншомовної комунікативної компетентності здобувачів з економіки, бізнесу та HR-інжинірингу, які забезпечують самопізнання та самореалізацію особистості, сприяють реалізації професійно-особистісного потенціалу майбутнього фахівця, приділяючи особливу увагу індивідуальності кожного суб'єкта комунікації.

Основні складові соціально-психологічного механізму розвитку професійної іншомовної комунікативної компетентності - ситуативні очікування, взаємопідтримка, фасилітація, наслідування, навіювання, згуртованість групи. У роботах сучасних авторів підкреслюється провідна роль особистої активності індивіда у формуванні професійної іншомовної комунікативної компетентності. Тому до психологічних умов її становлення ми відносимо також ціннісно-сміслові установки здобувачів; смислове переживання здобувачами необхідності актуального формування професійної

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

іншомовної компетентності; готовність і спрямованість здобувачів на використання засобів іноземної мови у своїй майбутній професійній діяльності тощо.

Серед цих механізмів у першу чергу потрібно виділити механізм опори на соціальні уявлення, дія якого пояснюється включеністю навчальної групи у єдине соціальне ціле, соціум, приналежністю якого є певні соціальні уявлення. Соціально-психологічні механізми розвитку професійної іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців діють, насамперед, у ситуаціях групової роботи і входять до соціально-психологічної системи розвитку професійної іншомовної комунікативної компетентності.

Механізм врахування характеристик групової взаємодії є невід'ємною складовою професійної іншомовної комунікативної компетентності і пов'язаний з її груповим характером, що, у свою чергу, проявляється у тому, що іншомовна діяльність завжди відбувається у контексті групових взаємин. Із практики навчання майбутніх фахівців відомо, що різні групові ефекти здатні актуалізувати, корегувати і розвивати професійну іншомовну компетентність.

Як показали результати проведеного нами дослідження, до числа найбільш універсальних виявів цього механізму слід віднести “турботу про професійну іншомовну комунікативну компетентність”. Можливість розвитку професійної іншомовної комунікативної компетентності в ході групової роботи зумовлена такими факторами: навчальна група, за умови, що її розвитку не перешкоджають жорсткі структурні обмеження, еволюціонує у соціальний мікрокосм, зменшену копію соціального всесвіту кожної людини; учасники групи, завдяки зворотному зв'язку і самостереженню, починають розуміти суттєві аспекти своєї поведінки і у результаті такої послідовності людина здатна змінюватися.

Під час навчання іноземної мови мовні одиниці легко засвоюються у мовленнєвій діяльності. І це не вимагає особливих мнемічних зусиль. Використання комунікативного фону сприяє створенню атмосфери спілкування на заняттях іноземної мови. Виходячи із цього, ми приділяємо особливу увагу творчим завданням і вправам, які стимулюють майбутніх фахівців спонтанно реагувати на будь-які ситуації, свідомо оперуючи знаннями, накопиченими раніше, і одночасно засвоюючи новий матеріал.

Досвід свідчить, що у дорослій аудиторії варто більше розраховувати на мимовільне запам'ятовування. Чим більша смислова насиченість нового матеріалу, тим легше він утримується в пам'яті тих, кого навчають. При цьому, безумовно, потрібно враховувати ряд моментів, пов'язаних з індивідуально-психологічними особливостями суб'єктів навчання. Як показав досвід, для тренування ініціативних діалогів бажано підбирати психологічно сумісних партнерів. Механізм урахування характеристик групової взаємодії є невід'ємною складовою частиною професійної іншомовної комунікативної компетентності, пов'язаної з її груповим характером.

Терапевтичні фактори групової роботи достатньо широко проаналізовано в спеціальній літературі. Узагальнюючи досвід роботи груп навчання,

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

дослідники встановили 11 таких факторів: вселення надії, універсальність переживань, постачання інформації, альтруїзм, що корегує рекапітуляцію первинної навчальної групи, розвиток навичок соціалізації, імітаційну поведінку, міжособистісне (інтерперсональне) наuczіння, згуртованість групи, катарсис, екзистенціональні фактори. При груповій формі спілкування створюються кращі умови для розвитку вміння говорити. Така форма заняття сприяє росту мотивації до навчання, зміцнює міжособистісні стосунки і взаєморозуміння.

Вселення надії, позитивні очікування від навчання у групі є важливим соціально-психологічним механізмом розвитку мотиваційного компонента іншомовної компетентності. Зусилля педагога повинні бути направлені на те, щоб здобувачі забули про свою мовну некомпетентність, вільно вступали у бесіду, а викладач за допомогою спонукальних і оцінних реплік стимулював пізнавальні інтереси як до вивчення мови.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. (2009). Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу у педагогіці. Виховання і культура. 1-2 (17-18), 5-7.
2. Вілкінсон М. (2021). Секрети фасилітації. SMART-посібник із результативної роботи в групі. Київ: Фабула. 272с.

УДК 378.091.31'06:37.035:39(=161.2)]316.61-053.81

Т. В. ПАСКА

доктор філософії, асистент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, Україна

ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ЕТНІЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

Після проголошення незалежності України науковці Карпатського регіону обґрунтували теоретико-методологічні та концептуальні основи гуцульщинознавства – нового наукового напрямку та навчального предмета, який містить систему знань про український етнографічний регіон – Гуцульщину. Впродовж трьох останніх десятиліть сформувалися такі напрями досліджень гуцульщинознавства: педагогічний, історико-краєзнавчий, природничо-географічний, фольклорно-етнографічний, літературний, культурно-мистецький [1; 2].

Розвиток гуцульщинознавства значною мірою забезпечив демонтаж пережитків радянської системи освіти, дерусифікацію регіону, сприяв утвердженню національної системи виховання, етнопедагогічних цінностей. Погоджуємося з висновком дослідниці А. Григорук про те, що обрядово-звичаєва культура мешканців Гуцульщини, “маючи потужний національно-патріотичний потенціал, заслуговує на вивчення й використання в навчально-виховному процесі загальноосвітніх шкіл, ліцеїв, гімназій, фахових навчальних

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

закладів з підготовки педагогічних, мистецьких, філологічних, журналістських кадрів” [3, с. 7].

Упродовж 2022-2023 навчального року кафедрою педагогіки та освітнього менеджменту імені Б. Ступарика Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника проведено експериментальне дослідження результативності впровадження гуцульщинознавства як регіонального етнографічного компонента в освітній процес ЗВО. Для вирішення його завдань використано метод анкетування, яким було охоплено 64 студенти освітнього рівня “магістр”, що навчаються на педагогічному факультеті та факультеті історії, політології і міжнародних відносин. Запропонована анкета на тему “Роль гуцульської етнокультури в освітньому процесі ЗВО” містила 17 запитань, серед яких були прямі закриті запитання та запитання, що стимулювали до висловлювання власних пропозицій, зауважень, думок щодо вивчення та впровадження гуцульської етнокультурної спадщини в освітній процес. У процесі дослідження нами використано “Модель готовності спеціаліста до етносоціалізуючої практики” та методику етнокультурної підготовки майбутніх вчителів гірських шкіл, обґрунтовану науковицею В. Лаппо [4].

Кількісні результати анкетування засвідчили факт високого рівня національної самосвідомості та гордості серед здобувачів вищої освіти. Відчуття гордості за приналежність до свого етносу відчують 97% опитаних респондентів. Особливий інтерес становить думка здобувачів освіти щодо оцінки своєї обізнаності у сфері народознавства, зокрема, традицій і звичаїв рідного народу та дотримання їх в особистому житті. Дуже добре обізнаними вважають себе 37,5% респондентів; частково обізнаними вважають себе 62,5%.

У процесі анкетування з’ясовано рівень обізнаності студентів з конкретними компонентами, що формують педагогічний потенціал етнокультурної спадщини Гуцульщини та наявність усвідомленого бажання збагатити свої знання з означеної проблематики. Найбільшу зацікавленість здобувачі освіти виявили до таких компонентів: народні свята, традиції, звичаї та обряди (84%); гуцульські діалекти (69%); родинно-побутова культура (66%); усна народна творчість (63%); музичне і танцювальне мистецтво (59%); декоративно-прикладне мистецтво (50%).

Для повноцінного засвоєння регіонального етнографічного компонента в освітньому процесі ЗВО важливе значення має навчально-методичне забезпечення цієї роботи та обрана методика ознайомлення студентів з різними аспектами гуцульської етнокультури. За результатами опитування про сучасні освітні технології, яким студенти віддають перевагу для ефективного засвоєння народознавства (гуцульщинознавства), нами складено своєрідну рейтингову шкалу студентських пропозицій: етнографічні екскурсії (69%), обговорення кіно- та відеофільмів (53%), пошуково-краєзнавчі експедиції (50%), методи «Ток-шоу», «Коло ідей» (47%), зустрічі з відомими особистостями (44%), майстер-класи декоративно-прикладного мистецтва (41%), тренінг-навчання (41%) та ін.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Проведене експериментальне дослідження свідчить про те, що проблема використання сучасних освітніх технологій в процесі етнізації освіти на сучасному етапі є актуальною і багатоплановою. Анкетування допомогло з'ясувати структурні компоненти готовності здобувачів освіти до здійснення етнічної соціалізації молоді, сформулювати оптимальні показники рівня підготовленості до такого напрямку педагогічної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Лосюк П. Регіональний етнографічний компонент як засіб формування ідентичності українця, громадянина-патріота України (на прикладі вивчення гуцульщинознавства). *Вчені-горяни – гірській школі*. Косів : Писаний Камінь, 2018. С. 132–137.

2. Паска Т. Розвиток гуцульщинознавства в системі національної освіти і виховання дітей та молоді (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії : 011 Освітні, педагогічні науки. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2023. 613 с.

3. Григорук А. Етнологія Гуцульщини : фольклор і обрядовість : навчально-методичний посібник. Львів : Растр-7, 2020. 252 с.

4. Лаппо В., Поясик О., Русакова О., Чепіль М. Підготовка майбутніх вчителів до інтеграції гуцульської етнокультури в освітній процес початкової школи : монографія. Івано-Франківськ: НАІР, 2021. 316 с.

УДК 378.147:61-057.87

О.П. ПАХОЛЬЧУК

кандидат медичних наук, асистент кафедри дитячої хірургії
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет,
м. Запоріжжя, Україна
Д.С. Димитрюк
Лікар-неонатолог
Перинатальний центр, м. Запоріжжя, Україна

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ

Сучасний розвиток суспільства такий, як соціально-економічний, інтелектуальний та духовний в будь-якій країні невід'ємно залежить від рівня та якості освіти. В сфері освіти послідовно та поступово розвиваються здібності та формуються життєві прагнення всього населення. Чим вищий освітній рівень особистості, тим ширше її можливості для створення оптимальних умов життя й праці.

На сьогоднішній день від спеціаліста будь-якої сфери вимагається бути самостійним, відповідальним, активним, мати свою життєву позицію. Така необхідність стає нагальним напрямом розвитку вищої освіти. Маркери якості навчання визначаються як формування професіоналізму, мотивації на творчість та ефективність педагогічної роботи та інтенсивність освітнього процесу.

Сучасний стан в медичній галузі потребує навчання не тільки на рівні викладача та студента, а й впровадження післядипломних навчальних заходів, що включають як роботу науково-педагогічного працівника з практичними фахівцями та й освітню роботу в напрямку охорони здоров'я з населенням. Згідно з багатьма авторами, освітній процес забезпечує якість навчання не

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

тільки професійними якостями викладача, а й вмотивованість слухача до навчального процесу.

З переходом до цифрової форми навчання широко стали застосовуватись інтерактивні і симулятивні методи. Отримання знання проходить дистанційно за рахунок он-лайн лекцій, тренінгів, семінарських занять. При цьому виникають певні труднощі, які пов'язані з освоєнням, а саме головне з аналізом та практичним застосуванням отриманих знань. Невід'ємно стає важливою співпраця викладача з набувачами знань, що створює комунікативні зв'язки та допомагає забезпечити тривалість збереження отриманої інформації та розвивати критичне мислення.

Вміння самому аналізувати інформацію й орієнтуватися в її потоці, робити висновки й досягати поставленої мети можуть виявлятися та розвиватися лише тоді, коли процес навчання стає для студента або курсанта засобом спільного з викладачем завданням: постійно працювати над собою, розвивати свої вміння й не зупинятися на досягнутому. В такому випадку, викладач є не лише носієм інформації, але й допомагає набутти певних навичок та вмінь, реалізуватися як фахівцю.

Такий підхід сприятиме співтворчості, де діяльність обох буде ґрунтуватися на взаємодії й діалозі, що забезпечить сприйнятливість і відкритість до впливу один до одного. Проте, якщо таку активність проявлятиме лише викладач, а студент буде лише сприймати готову інформацію чи практичні навички, не вміючи самостійно працювати над статтею чи розділом підручника,

Таким чином, творча робота медичного фахівця, як здобувача професійної освіти можлива як результат самостійного навчання з обов'язковим цілепокладанням та врахуванням можливостей, здобутків, інтересів самого викладача. Викладач навчального закладу має надзвичайні потенційні можливості впливати на формування особистості, світогляду, політичних переконань, настроїв і моралі майбутніх фахівців. Тому дуже важлива якість процесу формування професіоналізму, яка відображає якість технології освіти, якість мотивації студентів та медичних фахівців(курсантів) на творчість та ефективність роботи.

Список використаних джерел:

1. Кравчук, Л. В., Кадобний, Т. Б., & Бучко, А. Т. (2023). Окремі аспекти підготовки майбутніх фахівців медичної галузі в умовах змішаного навчання. *Медична освіта*, (1), 59–64. <https://doi.org/10.11603/m.2414-5998.2023.1.13827>
2. Волосовець, О. П., Уліщенко, В. В., Грищенко, Н. В., Ковальчук, О. Л., Купкіна, А. В., Каруліна, Ю. В., ... Салтанова, С. Д. (2023). Напрями вдосконалення викладання педіатрії в закладах вищої освіти. *Медична освіта*, (1), 22–28. <https://doi.org/10.11603/m.2414-5998.2023.1.13822>
3. Маража, І. О., & Жулкевич, І. В. (2021). Роль педагогіки в клінічній практиці лікаря. *Медична освіта*, (2), 94–99. <https://doi.org/10.11603/me.2414-5998.2021.2.12058>
4. Булат Л.М., Дідик Н.В., Лисунець О.В. Інтерактивні технології навчання на етапі післядипломної підготовки. Матеріали навчально методичної конференції «Актуальні проблеми якості підготовки медичних кадрів у надзвичайних умовах, 8 лютого 2023 року, м. Вінниця. – с30.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

5. Локес К.П. Проблеми і перспективи дистанційної форми навчання в закладах вищої медичної освіти України/ Локес К.П., Аветіков Д.С., Стебловський Д.В// Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти: матеріали наук - практ. конф. з міжнар. участю. - Полтава, 2021. - С. 157-158.

UDC 341.231-043.83:378:373.011.3-051(043.2)=111

RYSZARD PEŹCZKOWSKI,
Institute of Pedagogy,
Director, prof. dr hab,
the University of Rzeszów,
the city of Rzeszów,
Poland

USE OF IT AS A SIGNIFICANT FACTOR FOR FORMATION OF MATURITY FOR REALIZATION OF PROFESSIONAL SELF-DETERMINATION OF FUTURE TEACHERS

Present-day society requires creative, qualified specialists with a high level of professional self-determination, who are also able to solve their professional problems creatively; to obtain professional knowledge individually; to implement obtained knowledge in various situations. From this respect, higher educational establishments are strongly expected to train teachers, who are ready to professional self-development and actualization of own potential capacity in creative activity.

Professional self-determination is extremely important for personal and professional growth of future teachers, and also decisive in the process of their professional self-realization. For effective formation of readiness for professional self-determination of future teachers, they should be involved into the use of information and communication technologies during their professional training, since it provides innovative orientation of educational process, promotes the ability to self-study and self-improvement in professional sphere.

ICT in teaching has an important role and its impact on the advancement of educational processes is related to effective teaching and learning, and modern research in this field is almost irreplaceable [2].

The current research has been carried out in several stages. The first stage of experiment made it possible to distinguish two groups: experimental and control. Experimental groups contained the notions of intensive influence upon formation of readiness to professional self-determination of a future teacher, namely – involvement of students into the use of information and computer technologies. Special stimuli (types of activities) of involving students have been organized. At the same time, the mentioned above stimuli have not been applied in control groups.

Experience of forming readiness for professional self-determination of students in experimental and control groups has been recorded applying methods of mathematic statistics.

Through comparison and generalization of obtained data we have worked out the stereo questionnaire and the form-sheet for expert estimation which contains parameters of self-sufficiency and activism of a future teacher.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Second section has testified, that readiness for professional self-determination of students, who have been involved in the use of ICT in professional training increases significantly in comparison with those students who have not been involved in such activity.

Thus, modern ICT in the process of professional training of future teachers increases the efficiency of educational process in the context of both - traditional and innovative education systems. They provide the development of skills of future professionals for self-study and self-improvement in professional sphere, as well as develop the ability to acquire themselves the necessary knowledge.

Innovative direction of teaching activity has been caused by ICT, the basic task of which lies in the development of something new, that provides efficiency of educational process. Eventually, in information society, an important problem remains not in idea to obtain qualification in the chosen field, but to obtain and develop certain skills that should enable future teachers to adapt to dynamic development in future professional activity.

List of Literature Used:

1. Qi B., Liu L. and Wang Ch. (2009), "E-learning Tools to Improve Students' Learning Experience: a case study". *Int. J. Modern Education and Computer Science*, Vol. 1, no. 1. pp. 1-9.

2. Vaganova, O. I. (2019). Formation of competence in the possession of modern educational technologies at a university. *Amazonia Investiga*, 8 (23), 87-95.

УДК 808.5-043.86:[378:373.011.3-051:811.111:821(100)](043.2)

Н. Ф. ПОПОВИЧ,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачеве, Україна

РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У професійній підготовці майбутніх вчителів англійської мови та зарубіжної літератури важливою метою є розвиток їхньої мовленнєвої культури.

Досконале володіння українською літературною мовою є необхідним компонентом професіограми вчителя. Адже найповніше професійні обдарування педагога виявляються саме за допомогою мовлення.

Культура мовлення – це дотримання норм літературної мови у вимові, вживанні слів та їх форм, у будові речень, а також у вмінні користуватися мовними засобами у певних ситуаціях спілкування.

Комунікативними ознаками культури мовлення, як відомо, є правильність, змістовність, логічність, багатство, точність, виразність, доречність і доцільність [2, с. 68]. Зокрема, правильним є мовлення, яке відповідає літературним мовним нормам (орфоепічним, орфографічним, лексичним, морфологічним, словотвірним, синтаксичним, стилістичним, пунктуаційним).

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Мовна норма – це сукупність мовних засобів, що відповідають системі мови й сприймаються її носіями як зразок суспільного спілкування у певний період розвитку мови і суспільства [1, с. 438].

Майбутнім вчителям англійської мови та зарубіжної літератури у своєму професійному мовленні необхідно дотримуватися усіх норм української літературної мови.

Важливою ознакою зразкового мовлення є змістовність, яка полягає у глибокому усвідомленні теми, головної думки висловлювання.

Логічність, як комунікативна ознака, передбачає логічний виклад думок. Для того, щоб мовлення було логічним, треба послідовно мислити, при цьому враховувати попередні думки, розвивати наступні, висувати тези, робити висновки.

Багатство мовлення полягає у здатності використовувати найрізноманітніші мовні засоби висловлення думки. Джерелами багатства мовлення є лексичні, фразеологічні, словотворчі, граматичні, стилістичні ресурси української мови. Майбутнім педагогам слід якнайповніше використовувати емоційно-образну лексику, фразеологізми, прислів'я, приказки, синоніми тощо.

Точність мовлення передбачає добір таких слів, які найбільше відповідають змісту висловлювання. Для того, щоб мовлення було точним, необхідно оформлювати та виражати думки відповідно до предметів і явищ дійсності, враховувати стиль, жанр текстів, а також умови та середовище спілкування. Залежить точність від умінь мовця дібрати такі слова, які повністю співвідносяться з предметами, явищами, діями, котрі їх називають.

Виразність мовлення досягається виокремленням мовцем найважливіших місць свого висловлювання, а також розкриттям власного ставлення до предмета мовлення. Для цього майбутнім вчителям англійської мови та зарубіжної літератури треба вміти застосовувати різноманітні виражальні засоби звукового мовлення, як-от: паузи, логічний наголос, дикцію, інтонаційну виразність, а також технічні чинники виразності: дихання, темп, міміку, жести. Оволодіння технікою мовлення потребує усвідомлення суті логічного мовлення, знання будови мовленнєвого апарату, особливостей звукотворення, опанування технікою фонаційного дихання, формування артикуляційної вимови, правильної дикції, вміння дотримуватися оптимального темпу і ритму мовлення.

Доречність і доцільність мовлення залежить насамперед від того, наскільки повно й глибоко мовець оцінює ситуацію спілкування, інтереси, стан, настрої співрозмовника.

Усі комунікативні ознаки культури мовлення важливі та тісно пов'язані між собою. Засвоювати їх майбутнім педагогам необхідно в цілому.

Для вчителів англійської мови та зарубіжної літератури дуже важливою є комунікативна компетентність – володіння засобами мовної комунікації.

Комунікативною компетенцією педагога, як відомо, є його творча здатність правильно використовувати мовні засоби. Така здатність базується на

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

ґрунтовних знаннях особистості та її готовності до адекватного, доречного використання засвоєних знань.

Високий рівень мовленнєвої культури майбутніх педагогів можна розвинути шляхом ознайомлення їх з термінологічними та фразеологічними особливостями мови обраного фаху, за допомогою вироблення в них навичок складання й оформлення професійних текстів та документів, вмінь редагування та перекладу текстів професійного спрямування, а також ознайомлення їх з особливостями культури професійного мовлення, мовленнєвого етикету.

Отже, мовлення майбутніх вчителів англійської мови та зарубіжної літератури має бути досконалим, зразковим. Йому повинні бути властиві правильність, змістовність, логічність, багатство, точність, виразність, доречність і доцільність. Висока мовленнєва культура є важливим показником загальної культури педагога та його великою перспективою.

Список використаних джерел:

1. Українська мова. Енциклопедія / редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. Київ, 2007. 856 с.
2. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням. Київ : Алерта, 2011. 696 с.

УДК 378

В.Ю. ПУПЕНА

Асистент кафедри англійської мови,
літератури з методиками навчання
Мукачівський державний університет,
м. Мукачєво, Україна

ХАРАКТЕРИСТИКА СТРУКТУРНИХ СКЛАДНИКІВ ГУМАНІТАРНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Професійний розвиток майбутніх фахівців започатковується ще в період навчання студентів у ЗВО. Основними складниками у професійному становленні студентів є результативність опанування запрограмованим контентом знань, умінь і навичок. Важливим аспектом у професійній підготовці майбутніх учителів іноземних мов визначаємо формування у них гуманітарної культури, що базується на врахуванні крос-культурного контексту освіти [1] та полікультурної освіченості педагога [2].

Гуманітарну культуру майбутніх учителів іноземної мови розглядаємо як складний феномен, що має ознаки цілісного інтегрованого особистісного утворення. Відтак виникає потреба в конкретизації всіх складників та ознак цієї важливої якості іншомовних учителів-філологів, що формується в процесі професійної підготовки студентів у ЗВО. Адже у формуванні гуманітарної культури майбутніх учителів іноземних мов необхідно окреслити компонентну структуру досліджуваного феномену, визначити основні ознаки (критерії), уточнити часткові характеристики (показники) та встановити рівні її сформованості на основі прояву якісних та кількісних вимірів.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Для характеристики структурних складників гуманітарної культури майбутніх учителів іноземних мов ураховано такі аспекти:

- компонентна структура досліджуваного феномену відображає його цілісність і взаємозв'язок між усіма складниками;
- кожен компонент має основну критеріальну ознаку, що визначає пріоритетність у його формуванні;
- для врахування часткових ознак досліджуваного феномену використовуються показники, кількісний і якісний вияв яких дає змогу встановити рівні сформованості гуманітарної культури майбутніх учителів іноземних мов на різних етапах дослідження.

Упродовж експериментально-дослідної роботи здійснювалася конкретизація назв структурних компонентів гуманітарної культури, їх критеріальних ознак та показників, що відображено в таблиці 1.

Таблиця 1

Критерії та показники сформованості компонентів гуманітарної культури (КГК) майбутніх учителів іноземних мов

КГК	Критерії	Показники
Ціннісно-мотиваційний	Аксіологічно-цільовий	- <i>інтерес</i> студентів до культурних цінностей країни і народу, мова яких вивчається; - <i>усвідомлення</i> важливості гуманітарної культури у професійній діяльності майбутніх учителів іноземних мов; - <i>прагнення</i> студентів до розширення власної соціокультурної обізнаності й опанування культурологічним контекстом іноземної мови з метою досягнення високого рівня гуманітарної культури
Професійно-когнітивний	Гносеологічно-інформаційний	- <i>знання</i> іноземної мови на рівні вільного володіння у ситуаціях навчальної та професійної комунікації; - <i>знання</i> культури країни, мова якої вивчається; - <i>знання</i> педагогічних аспектів роботи вчителя іноземних мов щодо взаємодії з учнями як процесу міжмовної та міжкультурної комунікації
Праксеологічно-діяльнісний	Процесуально-функціональний	- <i>використання</i> в навчанні іноземної мови культурологічного матеріалу; - <i>готовність</i> студентів розмовляти іноземною мовою в ситуаціях професійно зумовленої мовленнєвої діяльності, в яких розкриваються культурні аспекти країни і народу, мова яких вивчається; - <i>вміння</i> створювати і бути активним учасником діалогічних ситуацій для спілкування на теми культури іншої країни
Особистісно-розвивальний	Самоосвітньо-регулятивний	- <i>спрямованість</i> на професійний саморозвиток; - <i>результативність</i> самоосвітньої діяльності; - <i>творчий підхід</i> до іншомовно-культурологічної підготовки у формуванні гуманітарної культури

Враховуючи окреслені критерії та показники виокремлюємо 4 рівні сформованості гуманітарної культури майбутніх учителів іноземних мов, де поєднано всі оцінювальні ознаки:

- високий рівень – оцінка «відмінно» – 5 балів (для статистичної обробки матеріалів дослідження);
- середній рівень – оцінка «добре» – 4 бали;
- достатній рівень – оцінка «задовільно» – 3 бали;
- низький рівень – оцінка «незадовільно» – 2 бали.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Для характеристики кожного рівня враховано вияв студентами ознак всіх показників, що свідчать про стан сформованості конкретного компонента і загалом гуманітарної культури майбутніх учителів іноземних мов.

Список використаних джерел:

1. Вербицький А. О. Крос-культурний контекст освіти та становлення нової педагогічної парадигми. *Освітологія* [хрестоматія]. Укл.: Огнев'юк В. О., Сисоєва С. О. Київ: ВП «Едельвейс», 2013. С. 684–686.
2. Гончаренко Л. А. Полікультурна освіченість педагога: теорія і практика [монографія]. Херсон: РПО, 2009. 136 с.

UDC37.013.73:37.091.12:005.963(043.2)

A. M. RAIKHEL
Department of English language,
literature with methodology of teaching
Mukachevo State University
Mukachevo, Ukraine

THE ROLE OF MOTIVATION IN ENHANCING STUDENTS' PROGRESS

There are many different theories of motivation, which is probably not a surprise when you consider how complex it is. Think about everything you do in life and the many reasons why you do them. Think about how these reasons change in different situations and at different times. «Students come into classes with various levels of motivation to learn. As teachers, we want our students to try hard to learn during the unit and to continue learning about the subject area after the class ends. Hence, we try to motivate our students to learn» [1,p.3]. What motivates people to learn English will be different for each individual, and these motivations will change over time, too.

Nevertheless, we can identify certain main types of motivation that most commonly occur with learning a language. «In the classroom context, the concept of student motivation is used to explain the degree to which students invest attention and effort in various pursuits, which may or may not be the ones desired by their teachers» [3,p.4]. We will look at intrinsic, extrinsic, instrumental, integrative, and situated motivation.

Intrinsic motivation is sometimes identified as the most powerful motivation. It is the motivation that comes from inside. It is closely related to feelings of emotional well-being as the reward for the effort comes from the activity for its own sake. Intrinsically motivated learners love learning new words. Feelings of progress bring satisfaction. Intrinsic motivation is sometimes called the most potent motivation because these feelings do not depend on other factors beyond the individual. They are more personality-based, last longer, and are less likely to change.

In contrast to intrinsic motivation, extrinsic motivation comes from outside the individual. So, in language learning, it is not necessarily the enjoyment of learning English itself. However, effort is made to avoid a negative outcome, such as exam failure, or to obtain a positive outcome, such as pleasing parents or impressing colleagues. Extrinsic motivation is often seen as a less powerful force as it is more

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

dependent on things outside the individual's control and, therefore, more susceptible to change.

Instrumental motivation. When someone learns English because they need it to achieve another goal, the motivation is described as instrumental. English here is a tool that they need to succeed in another activity. In English learning, the student who wants to study in an English-speaking university or progress professionally in a global industry is said to be instrumentally motivated. Then again, it might be because they want to understand YouTube videos or help their gaming enjoyment.

Integrative motivation is a strong force. The driver here is the desire of the learner to fulfill their role among others and to be accepted into a group. This might be a group of friends, a class, an age group, or any community level. In terms of English learning, this could be because someone important to them speaks English, or they will join a culture where English is the primary language. In the contemporary world, where English is the lingua franca, integrative motivation is also a driver for those who want to make a career and become a part of International institutions or companies that use English to do their business.

The situated motivation. Finally, some learners are motivated by the idea of coming to the place where they learn. For younger learners, situated motivation can be very significant. Strong motivators are peer approval and the desire to fit in and make friends. It may be the fact that the teacher made it an enjoyable experience. The teacher plays a crucial role in supporting the motivation of the students. A critical approach the teacher can take in this regard is the ability to see and respect each student as an individual.

As we have seen, the goals or learning targets are fundamental. If the lesson materials are too easy, students can become bored. If they are simple enough, they may switch off. Setting attainable learning objectives and using appropriately leveled materials can maintain a sense of progress. With the increasing availability of technology in the classroom, there are more opportunities to bring variety into lessons. Using social media and digital devices can also support instrumentally motivated students, as these are the tools they will use when engaging in English in the target activity or profession. If the lesson requires students to work together in different groups to achieve tasks, this can enhance feelings of personal responsibility and create a shared sense of success.

Finally, and perhaps very obviously, lessons with a sense of fun and straightforward human enjoyment will always be more motivating than those without it. Suppose teachers and lessons forget that a class comprises everyday people who sometimes need to laugh. In that case, it will be challenging to maintain any motivation over an extended period.

References:

1. Methods of Motivational Teaching John M. Malouff, Sally E. Rooke, Nicola S. Schutte, Roxanne M. Foster, and Navjot Bhullar University of New England, Australia, 2008 - 9p.
2. Motivational Teaching. Nick Thorner ,2017.-101p
3. Motivating Students to Learn Jere Brophy, Kathryn R. Wentzel, 214 - 302p.

MASTERING EMPLOYABILITY SKILLS IN FOREIGN LANGUAGE TRAINING

One of the current trends in tertiary education worldwide is the recognition that professional training needs to meet rapidly growing demands for the jobs of the future. Higher educational institutions are changing the traditional teaching approach, with its focus on facts and information, on teaching so called “the 21st century skills”, emphasizing the group of graduate employability skills. In the modern classroom, students need to know how to find, evaluate, and process information from a wide variety of sources. Moreover, students’ ability to implement the skills of problem-solving, creativity, and communication is becoming of greater demand in the work environment. The emphasis on employability skills should play a strong role in the 21st century foreign language classroom as well. As a result foreign language teachers’ mission is to help students access and understand the jobs of the future mastering a variety of relevant skills. To better help their students prepare for the professional world teachers should find ways to incorporate employability skills in contemporary training programs.

Recent studies on the perspectives of graduate employability have also shown that the problem is still up-to-date. European universities, for instance, are increasingly required to produce highly mobile graduates able to respond to the ever-changing needs of the contemporary workplace. Following the Bologna Declaration of 1999, higher education across Europe has expanded rapidly. This has resulted in questions being raised about the quality of the graduate labour market and the ability of graduates to meet the needs of employers [1, p. 411-412]. Indeed, serious concerns have been expressed about an increasingly wide gap between the skills and capabilities of graduates, and the requirements and demands of the work environment in an increasingly mobile and globalised society [2; 3; 4].

Most researchers have concluded that employability is an extremely complex, and somewhat vague, concept that is both difficult to articulate and define. However, by synthesising the available literature, it is possible to identify key transferable soft skills and competencies integral to graduate employability which are as follows: professionalism; reliability; ability to cope with uncertainty; ability to work under pressure; ability to plan and think strategically; capability to communicate and interact with others, either in teams or through networking; good written and verbal communication skills; information and communication technology skills; creativity and self-confidence; good self-management and time-management skills; willingness to learn and accept responsibility [3, p. 65-67]. In utilising and amalgamating the above skills and competencies for the purposes of defining graduate employability, the intrinsic link between graduate skills and competencies and the needs of the labour market is considered of paramount importance [1, p. 413].

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

In terms of methods of foreign language training the concept of communication approach is still a priority. Such an approach provides foreign language instructors with the numerous tools to simultaneously develop students' professional and interpersonal competencies. The activities focused on mastering graduate employability skills should be included into their training programs. The examples below are to illustrate how the group of soft business-related skills might be incorporated in the practice of foreign language learning.

Graduate students have to be equipped with transferable written communication skills, as well as oral presentation skills. In many respects the generic competency required from the graduates is the high level of written communication, i.e. the ability to write in a very accurate and detailed style. Furthermore, foreign language training has a substantial amount of means to improve students' business presentation skills required in the work environment. Intensive foreign language practice at presenting things in front of other people might provide university students with experience of group work and vital team-working skills. Besides teamwork and teambuilding skills foreign language classroom is the most relevant platform for mastering interpersonal social skills. The social side of such interaction in class is particularly valuable for learning how to contact with people from wide-ranging cultural, religious and ethnic backgrounds. The opportunity to socialise and mix with people makes for a good transition to work environment. It is worth noted that more interactive activities such as making videos, audio journals, or web-based writing not only allow them to practice foreign language, but also to learn employability soft skills along the way.

Thus, in order to promote employability, work readiness and mobility business graduates are to be equipped with more than hard business-focused skills and competencies. Work experience, and an ability to utilise softer business-related skills and abilities are also vital [1, p. 420]. The 21st century skills model fits well inside the foreign language classroom as this approach encourages students to engage with a globalized world and perform as highly qualified, flexible and employable individuals.

References:

1. Andrews, J. and Higson, H. (2008) Graduate Employability, 'Soft Skills' Versus 'Hard' Business Knowledge: A European Study, *Higher Education in Europe*, 33, 4, pp. 411-422, DOI: 10.1080/03797720802522627
2. King, Z. (2003) 'New or Traditional Careers? A Study of UK Graduates' Preferences'', *Human Resource Management*, 13, 1, pp. 5-27.
3. Elias, P. and Purcell, K. (2004) 'Is Mass Higher Education Working? Evidence from the Labour Market Experiences of Recent Graduates'', *National Institute Economic Review*, 1, 90, pp. 60-74.
4. Broadbridge, A. and Swanson, V. (2005) 'Earning and Learning: How Term-time Employment Impacts on Students' Adjustment to University Life'', *Journal of Education and Work*, 18, 2, pp. 235-249.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТЬОГО ФАХІВЦЯ

УДК 377.091(043.2)

З. П. РОЖКО

викладач економічних дисциплін,
ВСП «Вінницький фаховий коледж
Національного університету харчових технологій»
м.Вінниця, Україна

ПРОФЕСІОГРАМА ЛОГІСТА: ШЛЯХИ ОПАНУВАННЯ ВМІНЬ ТА НАВИЧОК

Логістична галузь постійно розвивається: нові технології, такі як штучний інтелект та блокчейн, змінюють способи керування логістикою. Бути в курсі цих тенденцій життєво важливим для логістів, щоб залишатися конкурентоспроможними в цій галузі.

З появою високих технологій, логісти тепер використовують складні інструменти, такі як GPS, програмне забезпечення для управління запасами та штучний інтелект, для оптимізації операцій ланцюга постачання. Ці досягнення зробили революцію в цій галузі, зробивши логістику більш ефективною та економічно вигідною.

Логістична галузь відіграє ключову роль світовій економіці. Вона забезпечує ефективний потік товарів від виробників до споживачів, що робить її наріжним каменем сучасної торгівлі. Логісти – це професіонали, відповідальні за організацію цієї складної мережі транспортування, зберігання та розподілу.

Крім формальної освіти, логістам необхідні певні навички, такі як аналітичне мислення, вирішення проблем та вміння спілкуватися. Отримання відповідних сертифікатів, таких як звання сертифікованого професійного логіста (CPL), що може підвищити ваші повноваження.

Щоб досягти успіху в галузі логістики, логісти-початківці повинні зосередитися на постійному навчанні, залишатися адаптованими і відточувати свої здібності вирішувати проблеми [3].

Щоб досягти успіху як логіст, необхідні кілька важливих навичок:

- аналітичні навички: здатність аналізувати дані та приймати обґрунтовані рішення має вирішальне значення у логістиці;
- навички спілкування: логісти часто співпрацюють із різними зацікавленими сторонами, тому ефективне спілкування має життєво важливе значення;
- навички вирішення проблем: вони повинні знаходити рішення несподіваних проблем, що виникають у ланцюгу постачання.

У світі попит на кваліфікованих логістів зростає. Вони можуть знайти роботу в різних секторах, включаючи виробництво, роздрібну торгівлю, охорону здоров'я та транспорт. Деякі поширені назви посад логістів включають менеджера ланцюга поставок, менеджера з транспортування та спеціаліста з контролю запасів.

Логісти часто стикаються з кількома проблемами у своїй роботі, такими як збої в ланцюгу поставок, затримки транспортування та проблеми із запасами. Вирішити ці питання можна завдяки електронному документообігу в логістиці.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Автоматизація логістики є важливим інструментом для підвищення продуктивності роботи логістичних операторів на основі використання технологій комп'ютерного програмного забезпечення, робототехніки чи машин. Електронний документообіг дозволяє компаніям автоматизувати обробку документації, знижуючи ризики людської помилки та скорочуючи час на обробку документів. Це не тільки збільшує продуктивність роботи персоналу, але й покращує загальну організацію робочого процесу. Завдяки електронному документообігу, компанії можуть швидше реагувати на зміни умов ринку, оперативно оновлювати логістичні плани та забезпечувати більш точну координацію поставок.

Однією зі сфер логістики, яка активно впроваджує інструменти автоматизації є складська логістика. Досить часто елементи автоматизації на внутрішньому ринку складів можна зустріти в зонах зберігання та комплектації, сортування та консолідації, а також упаковки [1].

Щорічне зростання частки e-commerce (електронної комерції) у світі впливає і визначає нові умови організації логістики та обслуговування споживачів. Інтернет-магазини стикаються з питанням своєчасної та оперативної доставки замовлень щодня. Все більшого значення набувають бізнес-моделі типу fulfillment і моделі електронної комерції [2].

У вузькому розумінні фулфілмент – це всі операції пов'язані з перетворенням товарних позицій в замовлення, готові для відвантаження до кінцевого покупця. Фулфілмент вирішує завдання приймання товару на склад, відповідального зберігання, підбору товарних позицій відповідно замовлень, що надійшли, комплектація і упаковка замовленого товару, вкладення супровідних документів, наклейка етикеток відвантаження і передача готових замовлень у кур'єрські служби для здійснення доставки.

Отже, електронний документообіг, який знайшов відображення у логістичних бізнес-процесах розвинених країн, і у перспективі, може бути впроваджений і в Україні що є питанням часу. Використання сучасних автоматизованих систем дозволить оптимізувати та підвищити ефективність управління логістичними каналами. Актуальним та затребуваним на сьогодні у бізнес-спільноті є пошук нових інноваційних способів роботи.

Список використаних джерел:

1. Автоматизація логістичних процесів. URL: <https://logist.fm/publications/avtomatizaciya-logisticheskikhprocessov>

2. Основні тренди логістичного ринку в Україні. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/11/18/679908/> 59

3. Кудирко О. В. Специфіка послуг фулфілменту в сегменті e-commerce / О.В. Кудирко // Економіка та підприємництво, 34-35 у 2-х частинах, частина 2, 2015. С. 24-36.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТЬОГО ФАХІВЦЯ

УДК 37.035

ВІТАЛІЙ РУДИНСЬКИЙ
аспірант кафедри педагогіки,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
м. Хмельницький, Україна

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ СИЛ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ ДО ДІЙ У КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ

Нині актуалізується проблема підготовки фахівців, здатних ефективно вчиняти у кризових ситуаціях і вирішувати їх нестандартно. Офіцер-випускник вищого військового навчального закладу повинен володіти багатьма здатностями, а саме чітко визначати вогнища міжнародної напруженості, виявляти загрози національній безпеці, вміти здійснювати планування та навчитися результативно виконувати операції з врегулювання кризових ситуацій та ін.

У сучасних геополітичних умовах, які характеризуються напруженістю та загостренням військових ситуацій в певних регіонах, в тому числі війна в Україні, виникає інтерес до висококваліфікованих офіцерів, зростає їхня роль у суспільстві, особливо до фахівців, котрі володіють сучасними методами управління спецпідрозділами щодо застосування ними як військової сили, так і ін. засобів. Відповідно сучасний етап розвитку суспільства вимагає нових підходів до підготовки курсантів як фахівців особливого роду, без яких немислиме існування держави. Держава надає офіцерам повноцінну професійну освіту в галузі військової справи та безпеки, підтверджує дану освіту повноцінним дипломом державного взірця за отриманою спеціальністю [2].

Теоретична підготовка офіцерського складу, а також практики вищих військових навчальних закладів дозволяють сформувати офіцерського складу здатність науково, обґрунтовано та ефективно проводити антикризові операції й ефективно діяти у цих ситуаціях.

Важливість піднятої проблеми полягає у прогнозуванні, попередженні та ефективному вирішенні кризових ситуацій, у забезпеченні національної безпеки держави. Випускники військових вишів – це офіцери, які обізнані з тенденціями розвитку сучасних методів збройної боротьби, з тактичними прийомами, з особливостями інформаційного забезпечення військових операцій. Вони уміють сповна використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології для впливу на інформаційну сферу противника. Тому важливим для курсантів є розуміння природи, сутності, форм прояву, характерних рис та особливостей кризових ситуацій.

З аналізу положень нормативно-правових актів щодо зазначеного явища суспільного життя випливає, що під кризовими ситуаціями розуміються, як правило, негативні явища, які дестабілізують міжнародні відносини, суспільно-політичну ситуацію в країні, загрожують життю громадян, конституційному ладу та територіальній цілісності країни. В залежності від причин виникнення, сфери прояву, динаміки, ступеня небезпеки та характеру загрози, кризові

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

ситуації класифікуються різними ознаками, що впливають на сформованість військовослужбовців.

Суттєва зміна правил ведення війни сприяє зростанню ролі невійськових засобів у досягненні політичних і стратегічних цілей, які часто є більш ефективними, ніж сила зброї. Сучасна війна здебільшого є гібридною, оскільки використовує різні засоби при її веденні. Для розв'язання військового конфлікту використовуються традиційні і нестандартні прийоми [1].

Отож, оволодіння такими техніками розглядається як основний підхід до підготовки офіцерів у вищому військовому навчальному закладі, а це, в свою чергу, унеобхіднює набуття курсантами сил спеціальних операцій певних знань, умінь і навичок до дій у кризових ситуаціях.

Список використаних джерел:

1. Пунда Ю. В., Мінеєв П. А., Шепіцен О. І. Деякі особливості підготовки держави до відсічі збройній агресії з урахуванням змін у характері збройних конфліктів. *Наука і оборона*, 2020. № 3. С. 3 – 7.

2. Ткаченко М., Кравченко С., Подвизніков С. Концепція оперативних сил та спроможностей НАТО як інструмент реформування та збільшення бойових спроможностей підрозділів спеціального призначення (сил спеціальних операцій). *Честь і Закон*, 2022. № 4 (83). С. 82 – 86.

УДК 378. 147

О. В. СКІБІНА

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри професійної освіти, ресторанного і туристичного бізнесу
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
м. Полтава, Україна

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ У СТУДЕНТІВ

Процес розвитку професійної самореалізації особистості освіти, перебуває у стані еволюції. Якщо початку 1990-х гг. підготовка студентів була націлена на здобуття знань з предмета та здійснення педагогічного керівництва в процесі практичної підготовки, то зараз переважає особистісний підхід у освоєнні майбутніми фахівцями змісту дисциплін професійного циклу, зростає значущість творчості для ефективної роботи у професії. На сучасному етапі процес соціального формування особистості студента відрізняється складністю та суперечливістю. Викладачам закладу вищої освіти доводиться вирішувати завдання, з якими раніше не стикалися. За концепцією професійної самореалізації в аспекті підготовки майбутнього фахівця закріплюється коло проблем, які, одержуючи все більш різнобічний аналіз, стимулюють саморозвиток теоретичних знань, їхнє відтворення. Система установ освіти у всі часи так чи інакше виконує замовлення суспільства, головним чином держави. Причому не тільки в плані кількісного визначення завдань з підготовки фахівців того чи іншого профілю, а й щодо формування певного типу особистості, забезпечення її оптимальної адаптації до конкретних історичних умов, ефективного життєіснування у всіх сферах життя суспільства.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Для реалізації успішності процесу професійної освіти необхідне глибоке розуміння сутності особистості та діяльності студента. Системоутворюючим фактором є сам студент, його освітній та культурний рівень, що виявляється у системному мисленні. Одна з найбільш складних проблем професійної підготовки студентів полягає в тому, що складно знайти співвідношення між визнанням права кожної людини вільно та самостійно вирішувати свої життєві проблеми, що передбачає його готовність до самоактивізації та самореалізації, та необхідністю надавати йому психолого-педагогічну підтримку у вирішенні цієї дилеми.

Можна виділити три основних методи, що сприяють підвищенню активності у процесі професійної самореалізації:

- 1) методи організації традиційної взаємодії педагога та студента;
- 2) методи, що є внутрішнім засобом для кожного педагога (особистий вплив, чарівність, життєвий та професійний досвід);
- 3) методи, що дозволяють студенту в майбутньому самостійно та незалежно від педагога вирішувати свої проблеми.

Для професійної самореалізації найважливішою теоретико-методологічною проблемою залишається розуміння її специфічного предмета та методу. Педагогічний підхід до професійної самореалізації особистості розкриває своє значення та вплив на педагогічний процес, на конкретні умови середовища, виконує роль посередника між середовищем та окремими галузями педагогічної науки як системного наукового знання, і навіть активної діяльністю індивіда як суб'єкта самовиховання.

Формування професійної самореалізації студента - це побудова відносин учасників освітнього процесу на основі зміни стилю педагогічного спілкування, від авторитарного до демократичного, здійснення принципу поваги до особистості вихованця та врахування його духовного потенціалу шляхом залучення до культури, взятої в аспекті соціального досвіду. Педагогічна система розвитку професійної самореалізації орієнтована на формування наступних цінностей у студентів: самореалізація та пошук своєї унікальності; сприйняття інших як особистостей, які мають свої ідеали та погляди; творчість та свобода вибору індивіда; відповідальна та цілеспрямована поведінка людини; доброзичливе ставлення до оточуючих [1].

Дослідження показало, що неможливо розвинути студента тоді, коли немає умов особистої самореалізації. Звернення до гуманістичних поглядів веде до акцентування особистісних знань, комунікативної культури майбутнього фахівця, його індивідуальним здібностям, емпатії та креативності. Особливою цінністю стає спільна творчість, взаємозв'язок когнітивного, емоційного та поведінкового компонентів, коли знання стає ціннісною нормою поведінки, пройшовши через досвід, чуттєве переживання, створення системи відносин, побудованих за принципом гуманізму [2].

Педагогічне супроводження формування моделі професійної самореалізації студента є системою взаємодії наступних складових освітнього простору: галузь професійної компетенції педагога - професійні знання,

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

готовність використовувати свої знання та здатність адаптувати та змінювати їх в аспекті особистісно-орієнтованого підходу; індивідуальні особливості учня - активність учня, сформовані уявлення про майбутню професію, бачення себе в майбутній професії; психологічний досвід особистості; особливості кар'єри; особливості професійно-освітнього середовища, до якого залучені педагог і студент.

Отже, основні умови ефективності педагогічного супроводу формування стратегії професійної самореалізації студента необхідно розглядати в області: професійної компетентності студента; співробітництва студента та викладача в освітньому процесі ЗВО; використання активних методів навчання; взаємозв'язку педагогічного мікросоціуму з особливостями практичної діяльності студента; спонукання студента до оцінки та самооцінки, що дозволяють активізувати та скоригувати власні уявлення та очікування у професійній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Артемова О. І. Професійна самореалізація особистості в сучасних умовах // Освіта регіону. – 2010. – №1. – С. 97-101.
2. Лісниченко А. П. Підготовка майбутнього вчителя до творчої самореалізації у професійній діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Вінниця, 2011. 24 с.

УДК [378.147:373.3.011.3-051]:373.3.016:811.161.2(043.2)

О.М. ФЕНЦИК,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки дошкільної,
початкової освіти та освітнього менеджменту,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ (УКРАЇНСЬКА МОВА)

Сьогодні значущості набуває проблема підготовки педагогів як рушія перетворень і розвитку держави. Початкова освіта є фундаментом формування особистості дитини, і саме на уроках мовно-літературної освітньої галузі учитель розпочинає формувати вміння писати, читати й розуміти прочитане, здатність критично мислити і логічно обґрунтовувати власну позицію, закладає риси відповідального громадянина-патріота.

Аналіз сучасних нормативних документів та наукових праць М. Вашуленко, М. Греб, А. Жаровська, Т. Зенченко, Л. Мамчур, І. Нагрибельна. К. Пономарьова, О. Савченко свідчать про необхідність оновлення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до проведення уроків мовно-літературної галузі (українська мова)» з урахуванням вимог сучасного суспільства.

Підготовка майбутніх учителів початкових класів до реалізації завдань мовно-літературної освітньої галузі повинна бути спрямована на формування

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

здатності аналізувати, узагальнювати й давати оцінку інноваційним процесам, що відбуваються у початковій мовній освіті; здійснювати логіко-дидактичний аналіз тем, змістових ліній мовно-літературної галузі (українська мова); проєктувати уроки, обирати найбільш ефективні педагогічні технології для вивчення теми фонетичного, лексичного чи граматичного змісту, опрацювання текстів різних жанрів на уроках української мови/читання.

Надважливе значення у професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів є сформована професійно-методична готовність, що дозволить майбутньому вчителю успішно реалізувати завдання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова), а саме: сформувати в здобувачів початкової освіти повноцінної навички читання і письма; працювати з різними видами та джерелами інформації; опрацьовувати тексти різних видів; досліджувати мовні одиниць і явищ; розвивати різні види мовленнєвої діяльності та застосувати їх в навчальних і життєвих ситуаціях [1].

Не викликає сумніву, що досягнення високого рівня професійно-методичної компетентності майбутніх педагогів можливе лише за умови побудови освітнього процесу як цілісної дидактичної системи під час навчання у закладах вищої освіти.

Погоджуємось із думкою Ірини Кучеренко, що «педагогічна позиція вчителя на сучасному уроці мови особлива – педагог є організаційно-управлінським і комунікативно-діяльним центром, який починає, веде, підтримує та спрямовує навчально-виховний процес» [2, с.130] Тому викладач як толерантний комунікатор повинен організувати і розумно керувати діяльністю студентів. На наше переконання, важливе значення має створення освітньо-розвивального середовища на основі партнерської взаємодії. Цьому сприяють групові та індивідуальні бесіди, дискусії, синтез думок, вирішення методичних задач, ділові ігри. Так, ефективними формами побудови освітнього процесу мають стати, на наш погляд, проблемні лекції, лекції із запланованими помилками, лекції-прес-конференції, лекції-дискусії, лекції-візуалізації з використанням техніки зворотного зв'язку та ін. Практичні чи лабораторні заняття повинні передбачати перегляд та обговорення відеофрагментів уроків української мови за різними педагогічними технологіями, моделювання професійно спрямованих ситуацій, обговорення науково-методичних проєктів, проведення інтерактивних уроків в групах, які допомагають відтворювати фахові ситуації, «занурювати» студентів в активне контрольоване спілкування, де вони виявляють свою сутність і взаємодіють з іншими, розвивають свої комунікативні здібності, вчиться стримувати свої емоції та почуття, будувати взаємини на основі поваги та партнерства.

Окрім означеного, у процесі професійно-методичної підготовки майбутнього вчителя початкових класів до реалізації завдань мовно-літературної освітньої галузі (українська мова) важливою є також продумана система індивідуальних завдань, самотійної роботи, пошуково-дослідницької діяльності здобувачів. Тому формування професійно-методичної компетентності майбутніх учителів початкових класів повинно відбуватись не

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

тільки під час аудиторних занять, але і цілеспрямованого залучення здобувачів до виконання проблемних, пошуково-творчих завдань у період педагогічної практики, методичних проєктів під час самостійної роботи студентів.

Отже, проблема підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації завдань мовно-літературної освітньої галузі (українська мова) сьогодні потребує особливої уваги, оскільки саме на цих уроках не тільки здійснюється розвиток різних видів мовленнєвої діяльності, формується комунікативно-мовленнєва і читацька грамотність здобувачів початкової освіти, але і формується україномовна особистість, закладаються риси відповідального громадянина-патріота. Тому надважливо продумати дидактичну систему якісної підготовки майбутніх учителів початкових класів до реалізації завдань мовно-літературної освітньої галузі (українська мова), яка передбачає єдність теоретичної та практичної підготовки, індивідуальної і самостійної роботи, їх цілісність, результатом якої є готовність здобувачів вищої освіти враховувати закономірності, сучасні підходи у проєктуванні уроків української мови, обираючи ефективні й доцільні педагогічні технології, здійснювати добір оптимальних методів, прийомів, мультимедійних засобів, організаційних форм для проєктування уроку української мови / читання відповідно до заздалегідь визначених цілей та результатів навчання.

Список використаних джерел:

1. Державний стандарт початкової освіти. Постанова КМУ №87 від 21.02.2018.
URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
2. Кучеренко І. А. Кредо вищої освіти – формування професійної компетентності вчителя-словесника нової формації. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2014. № 3. С.128-130

УДК 316.612-027.561:378:377.011.3-057.4(043.2)

ОКСАНА ЧЕКАН

кандидат педагогічних наук, доцент
Мукачівського державного університету;
вчитель-логопед логопедичного пункту
управління освіти, молоді та спорту виконавчого
комітету Мукачівської міської ради

ДАНІЕЛА СІКОРА

здобувачка Мукачівського державного університету
II курсу денної форми навчання педагогічного факультету
спеціальності 016 «Спеціальна освіта. Логопедія»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВИТИ

Дослідженню окремих теоретичних і практичних аспектів питання підготовки майбутніх фахівців спеціальної освіти присвячені праці Н.Базима, О.Голубченко, А.Душка, Н.Івашура, Х.Качмарик, С.Конопляста, Я.Крет, В.Кротенко, З.Ленів, Н.Липка, І.Логвінова, С.Максименко, І.Марцинковський, О.Мякушко, А.Обухівська, К.Островська, А.Орлянська, М.Породько, Ю.Почкун, Л.Рибченко, М.Рождественська, О.Романчук, Х.Сайко, Т.Сак,

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

М.Свідерська, Г.Сивик, Т.Скрипник, Ю.Стратович, В.Тарасун, Ю.Товкес, М.Федоренко (М.Касьян), М.Шеремет, Д.Шульженко, О.Шульженко та ін.

Висококваліфікована та адаптована до загальнонавчальних стандартів підготовка майбутніх фахівців неможлива без цілісного і комплексного підходу до вивчення особистості студента і розуміння його психічної та пізнавальної діяльності. Відповідно, освітня система підготовки майбутнього педагога спеціальної освіти повинна орієнтуватися на формування соціально активної, самостійної, впевненої в собі особистості, яка володіє високим ступенем відповідальності, професійною компетентністю, що дозволить їй досягти особистісної та професійної самореалізації. Головне завдання викладачів – це забезпечення процесу озброєння студентів найбільш підходящими прийомами формування професіоналізму [1, с. 30].

Зібране загальне визначення професійного розвитку майбутнього фахівця можна сформулювати як формування, становлення, інтеграцію та реалізацію в навчальному процесі професійно значущих особистісних та соціально-психологічних якостей і здібностей, а також засвоєння професійних знань, умінь, навичок і технологій професійної діяльності.

Для результативності будь-якої діяльності важливе значення мають умови, за яких вона відбувається. Передумови успішності забезпечують обидві сторони взаємодії: з одного боку, особистість, що прагне до неї, з іншого – заклад вищої освіти, який зобов'язаний її організувати, виходячи з освітніх цілей і завдань. На рівні особистості передумови визначаються в основному вродженими (генетичними) психофізіологічними особливостями та потребами особистості, а на рівні суспільного буття – законами розвитку суспільства. Їх умовно можна поділити на особистісно-психологічні та соціально-психологічні передумови формування фахової компетентності, при цьому перші з них відображені в структурі особистості майбутнього фахівця, а другі створюються в закладі вищої освіти як відображення соціальних передумов.

Розглянемо спочатку особистісно-психологічні передумови. Як відомо, зарахування до закладу вищої освіти нині здійснюється виключно за показниками успішності абітурієнтів. Проте очевидним є той факт, що далеко не кожен може стати вчителем чи вихователем. До особистості майбутнього педагога висувається низка вимог, як основних, так і другорядних, що головним чином стосуються специфіки його професійної діяльності, зокрема це – любов до людей, зокрема дітей, емпатія, відповідальність, комунікативність, оптимізм, артистичність, розвинене почуття гумору. Адже розвиненість цих рис в єдності з професійними знаннями й уміннями забезпечує формування професійної компетентності майбутнього педагога [3, с. 441].

Для визначення наявності внутрішніх передумов до оволодіння педагогічною професією під час вступу до закладу вищої освіти абітурієнти мають проходити спеціальну співбесіду або тестування. У сучасній педагогічній науці це питання порушується не вперше. Здійснено наукове дослідження проблеми і вказані шляхи її практичного вирішення. Це стосується роботи Л. Добровольської “Фаховий відбір абітурієнтів педагогічного вузу”.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Дослідниця виділяє такі професійно важливі якості особистості педагога, що згруповані за зовнішньою ознакою, як мовлення, ставлення до праці, мисленнєві, комунікативні та емоційні якості (загалом 5 груп якостей), і показує можливості їх діагностування в абітурієнтів [2, с. 25].

До соціально-психологічних передумов формування фахової компетентності майбутніх фахівців, що створюються у закладі вищої освіти, можна віднести: забезпечення успішного входження (адаптації) студента в цілісну систему соціальних відносин і зв'язків, що існують у закладі вищої освіти; позитивний соціально-психологічний клімат у закладі вищої освіти загалом та академічній групі зокрема, спрямований на творення сучасної науки, особистості і суспільства; єдність мети взаємодії суб'єктів освітньої діяльності, на основі якої відбувається розвиток у студентів умінь взаємодіяти з навчально-педагогічним середовищем, в якому відбувається їх професійне становлення.

Отже, основою професійного розвитку майбутнього фахівця, формування його професійної компетентності в умовах закладу вищої освіти є врахування внутрішніх (особистісно-психологічних) та забезпечення зовнішніх (соціально-психологічних) передумов їх фахового становлення.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В.П. Проблема формування нового учителя для об'єднаної Європи XXI століття / В.П. Андрущенко / Європейські педагогічні студії. – 2012. – Випуск 1 – 2. – с. 27 – 39.
2. Добровольська Л.П. Сучасні підходи та технології професійного відбору майбутніх учителів. Вісник Житомирського педагогічного університету. Вип. 6. 2000. С. 24–28.
3. Заболоцька С. Модель-програма особистіснопрофесійного саморозвитку майбутнього педагога. Актуальні питання гуманітарних наук. 2016. Вип. 16. С. 438–443.

УДК 373.3.018.43.011.3-051:004

Н. Я. ЯРЕМЧУК

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри початкової та дошкільної освіти,
Львівський національний університет імені Івана Франка,
м. Львів, Україна

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Зважаючи на глобально-кризові виклики спричинені пандемією COVID-19, російсько-українською війною, тенденцією внутрішньої та зовнішньої міграції переселенців; а також у відповідності до маркерів концептуальних змін у вищій освіті (академічна мобільність, організація дуальної освіти, реорганізація заочної форми навчання; економічна обумовленість витрат на освіту тощо) Е-дистанційного навчання є знаковим системним аналогом, що передбачає не тільки навчально-методичні зміни, а й представлення інноваційної архітектури педагогічних систем. Зокрема, це передбачає інноваційний підхід до організації підготовки майбутніх вчителів початкової школи, що забезпечує проєкція цифрового освітнього середовища на засадах цілісності, гнучкості, адаптивності, співпраці, оптимізації, персоналізації.

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Проте унікальність та самодостатність потенціалу цифрових інструментів та цифрової інфраструктури не замінить змістового контенту, що впливає на професійний розвиток майбутнього педагога, зважаючи на вагомість формування професіоналізму особистості та професіоналізму діяльності у відповідності до вимог НУШ. Це передбачає організаційну варіативність у відповідності до технології «змішаного навчання» («blended learning»), яка поєднує взаємодоповнюючі контури очних занять, онлайн-навчання та самостійної роботи студентів за допомогою цифрових освітніх ресурсів.

Структурне «органічне» поєднання онлайн та офлайн передбачає функціонування згідно моделей «змішаного навчання» (ротаційна модель (перехід між різними формами навчання у відповідності до розкладу чи індивідуальних міркувань викладача; перехід по станціях навчальних аудиторій; ротація за індивідуальним графіком навчання; «перевернутий клас» зміна навчальних умов аудиторія-вдома); гнучка модель (навчальна діяльність за індивідуальною консультацією чи в групах у формі онлайн зустрічей); модель самостійного змішування (поєднання онлайн-занять із очним навчанням за індивідуальним графіком відвідування студента), модель збагачення віртуального навчального середовища (персональне навчання із викладачем аудиторно із подальшим онлайн виконанням завдань самостійно) [2, с. 31]) у гнучкому представленні балансу співвідношення. Їхня якісна реалізація зумовлена дотримання організаційно-педагогічних умов у процесі підготовки майбутніх вчителів початкової школи: забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії студента в межах навчальної дисципліни в межах формальної та неформальної освіти; пропозиція диференційованого інструктажу та рекомендованої алгоритмізації до виконання завдань, що передбачають самостійну навчальну діяльність; забезпечення чинників мотивації до самостійної роботи, навичок самоорганізації, самоконтролю; проектування персонального цифрового освітнього середовища; підвищення цифрової компетентності у використанні відповідних освітніх ресурсів для навчання; забезпечення способів та цифрових інструментів комунікації та отримання зворотного зв'язку, формування спільнот, інтерактивної взаємодії (чат, форум, відео-конференція та ін.) та консультації в умовах онлайн спілкування; забезпечення доступу до електронних навчальних курсів, відеозанять, освітніх платформ, сайтів, блогів тощо; зібрання тематичного матеріалу як електронного освітнього хабу; передбачення специфіки навчальних дисциплін у відповідності до змісту педагогічної освіти; позиціонування шляхів для презентації результатів навчальних досягнень; погодження просторово-часових організаційних чинників, що обумовлюють формат співпраці та розклад зустрічей.

Завдяки динамічній діджиталізації потенціал розвитку цифровому освітньому ресурсу дозволяє змінювати організацію «змішаного навчання» у підготовці майбутніх педагогів початкової школи, дотримуючись тенденцію персоналізації у проектуванні електронних навчальних курсів, з орієнтацією на освітні потреби та запити студента. Для цього важливо дотримуватись

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

методичних вимог: чіткість та лаконічність викладу навчального матеріалу; оптимальна мультимедійна презентація; структурування тем для аудиторного опрацювання та самостійної роботи студента; диференціація та варіативність завдань для самостійної роботи із оцінковою вартістю; активне залучення до індивідуальної та групової роботи; використання низки освітніх цифрових інструментів.

Загалом домінантою змісту освітньо-професійної програми «Початкова освіта» є гуманітарні навчальні дисципліни, які дозволяють поєднувати самостійне вивчення презентованого текстового із аудіовізуальним супроводом навчального контенту із опцією інтерактивних можливостей та аудиторним закріпленням навчального матеріалу у формі дискусійного обговорення суперечливих питань у відповідності до інтерактивних методів навчання, організацією інтелектуальних карт, майстер-класів, тренінгів тощо.

Незважаючи на популярність технології «змішане навчання» у науковому дискурсі є низка запитів щодо: методичних рекомендацій організації навчального електронного курсу; проекції змісту завдань для самостійної роботи, їх презентації та критеріїв оцінювання; організації онлайн-дискусії; розроблення електронних засобів навчання тощо. Відповідно, ці аспекти пролонгують напрям подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел:

1. Змішане навчання: як організувати якісний освітній процес в умовах війни. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://sqe.gov.ua/zmishane-navchannya-yak-organizuvati-yaki/>
Дата звернення : 01.03.2024.

2. Ткачук Г. Аналіз та особливості впровадження моделей змішаного навчання в освітній процес закладу вищої освіти. Наукові записки. Серія педагогіка, 2018. № 3. С. 28 – 36.

РОЗДІЛ 5. МОВНА ПОЛІТИКА ТА МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ В ОСВІТІ ТА НАУЦІ

РОЗДІЛ 5 МОВНА ПОЛІТИКА ТА МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ В ОСВІТІ ТА НАУЦІ

УДК 811-24

MONIKA MAŁGORZATA BIAŁOSZYCKA
Wydział Lekarski, Collegium Medicum,
Warmińsko-Mazurski Uniwersytet,
Olsztyn, Polska

А. В. ПАЧЕВСЬКА
кандидат медичних наук, доцент,
доцент кафедри стоматології дитячого віку
Вінницький національний медичний університет
ім. М.І.Пирогова,
м. Вінниця, Україна

ЗНАЧЕННЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДЛЯ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ

В медичній практиці лікар часто стикається з ситуаціями, що потребують спілкування іноземними мовами. Під час міжнародної конференції чи в повсякденній роботі з пацієнтами з різних куточків світу знання іноземних мов є безцінним. У сучасному глобалізованому світі медицина не є винятком із правила, а місцеві мови є ключем до ефективного спілкування та співпраці.

Вивчення іноземних мов для лікаря відкриває багато дверей як у професійній практиці, так і в науці. Можливість спілкування в іншій країні дозволяє краще порозумітися та співпрацювати з міжнародними медичними організаціями. Ці знання безцінні, особливо в ситуаціях, коли пацієнт не володіє мовою лікаря. З іншого боку, вивчення іноземної мови може зайняти багато часу та потребувати багато зусиль. Вивчення іноземних мов має вирішальне значення для академічного розвитку майбутнього лікаря. Воно забезпечує доступ до останніх досліджень і наукових публікацій, які часто видаються англійською мовою. Це дозволяє лікарям бути в курсі найсучасніших наукових подій у медичній галузі. Однак вивчення мови на рівні, який дозволяє розуміти складні медичні тексти, може бути проблемою. Проте, знання англійської мови може покращити репутацію лікаря чи його медичного закладу. Хворі часто цінують, коли лікар може спілкуватися їхньою рідною мовою, що створює довіру та задоволення. У випадку з медичними установами існує можливість обслуговувати пацієнтів з-за кордону. Однак, звісно, завжди існує ризик мовної плутанини, що може призвести до непорозумінь. Найважливішою і незамінною іноземною мовою для лікарів і медперсоналу у світі медицини є англійська. Це мова, якою публікуються найважливіші дослідження, наукові статті та стандарти лікування. Знання англійської мови на рівні, який дозволяє читати та розуміти ці матеріали, є вкрай важливим для кожного лікаря та медичного працівника [1]. Німецька мова також дуже важлива, особливо для тих, хто планує працювати в німецькомовних країнах. Німеччина є одним із лідерів у галузі медицини та

РОЗДІЛ 5. МОВНА ПОЛІТИКА ТА МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ В ОСВІТІ ТА НАУЦІ

медичних технологій, тому знання німецької може відкрити багато дверей. Ще одна мова, яка може стати в нагоді в медицині – це французька. Франція є однією з провідних країн у галузі медичних та фармацевтичних досліджень, тому знання французької мови може знадобитися тим, хто працює в міжнародних організаціях охорони здоров'я, великих фармкомпаніях. Сьогодні іспанська, через велику кількість людей, які розмовляють нею в усьому світі, також дуже корисна в роботі лікаря. Уміння спілкуватися різними мовами є безцінним ресурсом. Це надає можливість професійного розвитку через участь у міжнародних конференціях, навчання та стажування. Це, у свою чергу, призводить до можливості впровадження нових, інноваційних рішень у клінічну практику. Ця інтелектуальна інвестиція, яка обов'язково окупиться в майбутньому. Сьогодні вибір правильного наукового методу має вирішальне значення для вивчення нової іноземної мови: інтерактивні онлайн-курси – ідеальне рішення для людей, які цінують гнучкість і можливість навчатися будь-де та будь-коли; індивідуальні заняття з носієм – ще один ефективний метод, який дозволяє практикувати мову в реальних ситуаціях; участь у міжнародних конференціях та тренінгах – це не лише можливість навчитися, а й налагодити цінні професійні контакти; регулярне читання медичної літератури іноземною мовою допомагає не тільки вивчати мову, але й бути в курсі останніх досліджень і відкриттів у галузі медицини. Незаперечно, що ефективна міжнародна комунікація має велике значення у медицині [2]. Але саме англійська, як універсальна мова, відіграє ключову роль. Здатність спілкуватися цією мовою необхідна для проведення досліджень, публікації результатів та обміну інформацією з міжнародною медичною спільнотою. Це дозволяє лікарям та іншим медичним працівникам бути в курсі останніх відкриттів і досягнень у своїй галузі. Англійська також необхідна в клінічній практиці. Багато процедур, термінології та протоколів стандартно описані цією мовою. Знання англійської мови дозволяє краще розуміти ці процедури та ефективніше спілкуватися з пацієнтами, які можуть бути іноземцями чи туристами. Вибираючи іноземну мову для вивчення, варто враховувати кілька факторів. Німецька, французька та іспанська мови особливо корисні в медицині завдяки їх широкому використанню в професійній практиці та міжнародній співпраці. Німецька є однією з найпоширеніших мов у медичних науках, а також є рідною мовою багатьох відомих учених і лікарів. Французька є важливою для тих, хто хоче працювати чи навчатися у франкомовних країнах, таких як Франція, Бельгія чи Швейцарія. Іспанська, з іншого боку, є однією з найпоширеніших мов у світі, і її знання може відкрити багато дверей у медичній професії. В умовах глобалізації та безперервного розвитку технологій вміння використовувати різні мови стає необхідним у багатьох галузях, включаючи медицину. Багатомовність відкриває перед лікарями нові можливості, надаючи їм доступ до останніх досліджень і публікацій з різних

РОЗДІЛ 5. МОВНА ПОЛІТИКА ТА МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ В ОСВІТІ ТА НАУЦІ

куточків світу, а також полегшуючи спілкування з пацієнтами та колегами з інших країн [3].

Список використаних джерел:

1. URL : <https://blancomed.com/znaczenie-jezykow-obcych-w-medycynie-przewodnik>
2. URL : <https://niasradio.pl/77-wywiady/2086-nauczanie-i-uczenie-sie-jezykow-obcych-w-zmieniajacym-sie-swiecie>
3. URL : <https://cambridge.com.pl/cambridge-extra/ciekawe-artykuly/10-powodow-dla-ktorych-warto-uczyc-sie-jezykow-obcych.html>

УДК 378.147

К. Й. ГІЛЬДЕБРАНТ

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту, маркетингу і міжнародної логістики,
Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету,
м. Чернівці, Україна

ПРОФЕСІЙНА КОМУНІКАЦІЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ: ЗАВДАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Зростання ролі міжнародного спілкування, а також налагодження глобальних зв'язків із різноманітними іноземними країнами, особливо в ситуаціях конфлікту, включаючи війну, окупацію, з метою підтримання миру та гуманітарної діяльності у зонах військових дій, робить задачі вдосконалення володіння іноземною мовою економістів, підприємців, дипломатів, учасників переговорів, соціальних працівників та ін. життєво необхідними.

Оскільки англійська широко визнана міжнародною мовою, її глобальна роль є економічно-культурним фактом і дає в основному один або обидва з наступних видів мотивації для її вивчення: утилітарну, яка визначає важливість цієї мови для міжнародного бізнесу, та ідеалістичну, яка розуміється як потенціал, який вона відкриває для сприяння міжкультурному спілкуванню та взаєморозумінню [1, с. 805].

Роль англійської мови та її важливість для нашої країни визнана на державному рівні та закріплена юридично. Так, після російського вторгнення в Україну у 2022 році, президент Володимир Зеленський у червні 2023 року вніс законопроект про новий закон (№ 9432) стосовно використання англійської мови. Закон передбачає офіційне встановлення статусу англійської мови як однієї з мов міжнародного спілкування в Україні; визначає категорії посад, кандидати на які повинні володіти англійською мовою на належному рівні; регламентує використання англійської мови в роботі органів державної влади, місцевого самоврядування, підрозділів екстреної допомоги населенню, на митниці, у транспорті, в освіті та в системі охорони здоров'я [2].

У сфері вищої освіти проблемі іншомовної підготовки майбутніх фахівців також приділяється велика увага, зокрема вводяться нові освітні компоненти для поглибленого вивчення іноземної мови професійного спрямування, а саме

РОЗДІЛ 5. МОВНА ПОЛІТИКА ТА МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ В ОСВІТІ ТА НАУЦІ

запроваджено викладання дисципліни «Професійна комунікація іноземною мовою» для другого, магістерського рівня вищої освіти. Метою вивчення дисципліни ПКІМ є набуття здобувачами вищої освіти високого рівня іншомовної комунікативної компетенції у сферах професійного спілкування в усній і письмовій формах, формування навичок практичного володіння іноземною мовою в різних видах мовленнєвої діяльності в обсязі тематики, що обумовлена професійними потребами.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: сформувати у здобувачів вищої освіти професійні комунікативні компетенції з англійської мови у сфері фахової діяльності; сприяти формуванню у здобувачів вищої освіти здатності до самоосвіти, що надасть їм змогу продовжувати вивчення мови і після закінчення ЗВО; залучати здобувачів вищої освіти до таких академічних видів діяльності, які активізують і далі розвивають увесь спектр їхніх пізнавальних здібностей; допомагати здобувачам вищої освіти у формуванні загальних компетенцій з метою розвитку особистої мотивації (цінностей, ідеалів); сприяти їхньому позитивному ставленню до вивчення мови; досягти розуміння важливих і різнопланових міжнародних соціокультурних проблем, для того щоб діяти належним чином у культурному розмаїтті професійних та академічних ситуацій.

Предметом вивчення дисципліни є іншомовна комунікація, яка оптимізується у реально-часових мовленнєвих практиках та професійно-ділових ситуаціях і дає можливість здійснювати професійне спілкування та формувати автономність здобувача вищої освіти як мовної особистості.

Однак, незважаючи на посилену увагу до проблеми мовної підготовки майбутніх фахівців та зусилля безлічі вчених і науковців покращити рівень комунікативних компетентностей студентів немовних спеціальностей, Україна на сьогоднішній день за рівнем володіння англійською мовою відстає від багатьох країн Європи. Згідно з The EF English Proficiency Index 2023 року, Україна посіла 45 місце зі 113 країн світу, які взяли участь в опитуванні та тестуванні, таким чином потрапивши до категорії середнього рівня володіння мовою. Аналіз показує, що показник країни погіршився порівняно з попереднім роком, коли Україна займала 35 місце. Країна досі показує гірші результати, ніж усі її сусіди. Польща (13 місце), Румунія (15 місце), Словаччина (18 місце), Угорщина (17 місце), Чехія (26) вважаються країнами з високим рівнем мовної підготовки, Білорусь (33 місце) і Молдова (35 місце) поділяють наш середній рівень знань, але все-таки мають кращі позиції [3].

Серед рекомендацій стосовно покращення рівня мовної підготовки майбутніх фахівців слід виділити бажане збільшення годин на вивчення мовно-орієнтованих дисциплін, підвищення статусу та покращення відношення студентів до даної дисципліни, посилення наголосу на комунікативному підході до навчання, створення сприятливих технічних умов для проведення якісного та різнопланового навчального процесу.

РОЗДІЛ 5. МОВНА ПОЛІТИКА ТА МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ В ОСВІТІ ТА НАУЦІ

Список використаних джерел:

1. Hildebrand K. Foreign Language Proficiency of Ukrainian Students: Problems and Solutions. *Global Imperatives for Business and Law Development*. Kyiv : KNUTE, 2019. P. 805-813.
2. Kovaliova A. Zelensky proposes a new status for the English language: a bill has been submitted. *News*, 2023. URL: <https://en.thepage.ua/news/a-new-status-for-the-english-language-in-ukraine-bill-no-9432>
3. EF English Proficiency Index, 2024. URL: <https://www.ef.com/wwen/epi/>

UDK 81'272(4-6ЄС)(043.2)=112.2

OLHA LUZHETSKA

Ph. D. in Philologie, Assoc. Prof.

Direktorin des Pädagogischen und Wissenschaftlichen Zentrums
für das Erlernen von Fremdsprachen
Westukrainische Nationale Universität
Ukraine

DIE SPRACHENPOLITIK IN DER EU: REALITÄT UND PERSPEKTIVEN

Bis heute bleibt die Sprachenpolitik in der Europäischen Union aktuell. Im Unterschied zur Sprachpolitik, die sich auf die Struktur einer einzigen Sprache konzentriert, bezieht sich die Sprachenpolitik auf mehrere Sprachen, auf ihr Verhältnis zueinander sowie auf ihre gesellschaftliche Stellung weltweit.

Als Fundament der EU dient die Idee der Einheit und Vielfalt [1] Es sollten unterschiedliche Mentalitäten, Kulturen, Sitten und Bräuche sowie Sprachen in Betracht genommen werden. Somit werden zahlreiche Muttersprachen als Reichtum akzeptiert, was in gewissem Maße zu weiterer Solidarität und gegenseitigem Verständnis beiträgt. Das Menschlichste, was wir haben, ist wirklich die Sprache, ein dominanter Teil unserer Identität.

Seit dem Jahre 2000 verpflichtet sich die Europäische Gemeinschaft mit der Verabschiedung der Charta der Grundrechte die Vielfalt der Kulturen, Religionen und Sprachen zu achten. Das Grundargument für den Erhalt der Mehrsprachigkeit besteht darin, dass die EU als eine demokratische Organisation jedem Bürger eine Chancengleichheit im Zugang nicht nur zu den Institutionen, sondern auch zum Wahlrecht auf entsprechenden Ebenen garantiert [2].

In keinem Falle können politische Rechte von den Fremdsprachenkenntnissen abhängen. Solcher Weise sind alle EU - Amtssprachen gleichzeitig Arbeitssprachen der EU- Organe. Außerdem sind alle EU- Amtssprachen in den Reden und Debatten des Europäischen Parlaments zugelassen. Die Bürger der Europäischen Gemeinschaft dürfen sich in den zugelassenen Amtssprachen an die EU - Organe wenden und warten darauf, dass ihnen in derselben Sprache geantwortet wird.

Obwohl alle Amtssprachen gleichzeitig als Arbeitssprachen funktionieren, dürfen bestimmte EU - Organe in ihren Geschäftsordnungen ihre Prioritäten feststellen [3] (z. B. die NATO: 2 Amts- und Arbeitssprachen; die UNO: 5 Amts- und Arbeitssprachen; die UNESCO: dasselbe usw.).

РОЗДІЛ 5. МОВНА ПОЛІТИКА ТА МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ В ОСВІТІ ТА НАУЦІ

Es muss aber unterstrichen werden, durch die ständig wachsende Anzahl der EU - Mitglieder gerät heutige Sprachenpolitik zunehmend in die Kritik.

Trotz aller Schwierigkeiten und Hindernisse, die auf diesem Wege existieren, muss man zweifellos kulturelle Vielfalt der europäischen Sprachen bewahren sowie die EU und deren Bürger mehr funktionsfähig und kontaktfreudig weiter machen.

Zum Erreichen der erwünschten Ergebnisse sollte Folgendes geschaffen werden:

- die Förderung des Sprachenlernens sowie der Sprachenvielfalt in der europäischen Gesellschaft;
- die Förderung einer konkurrenzfähigen und multilingualen Wirtschaftsgemeinschaft;
- der Zugang jedes EU-Bürgers zu bestimmten Rechtsvorschriften, Informationen und Verfahren in seiner Muttersprache [2].

Zum Schluss lohnt sich zu betonen, im Weiteren müssen konsequent bestimmte Maßnahmen auf lokalen, regionalen und nationalen Niveaus getroffen werden, um notwendige Beschlüsse und Regelungen der EU im Bereich der Mehrsprachigkeit in der Praxis zu realisieren. Dafür sollte nicht nur die Europäische Gemeinschaft, sondern auch jeder Bürger der EU verantwortlich sein.

Verzeichnis der Referenzen:

1. URL : <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/de/sheet/142/language-policy> [herunterladen am 14. März 2024].
2. Kommission der Europäischen Gemeinschaften (2005): Mitteilung der Kommission an den Rat, das Europäische Parlament, den Europäischen Wirtschafts- und Sozialausschuss und den Ausschuss der Regionen. Eine neue Rahmenstrategie für Mehrsprachigkeit. Brüssel.
3. Ammon, Ulrich (2003): Sprachenpolitik in Europa – unter dem vorrangigen Aspekt von Deutsch als Fremdsprache (I). Deutsch als Fremdsprache 40/4, 195-209.

УДК 378.015.31:17.022.1:811.161.2(043)

О. І. ФЕДЮНІНА

аспірант, викладач-стажист кафедри української мови,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Мелітополь, Україна

РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ УКРАЇНИ

Сьогодні в Україні триває процес соціокультурної трансформації, зокрема зміни групових, індивідуальних цінностей. Потужними чинниками створення нових соціокультурних життєвих стилів стають молодість та високий рівень освіти. Цікава динаміка ціннісних орієнтацій студентства як найбільш освіченої частини сучасної української молоді, його здатність змінювати власну поведінку та свідомість. Ці зміни можуть формуватися як «зсередини», так і «ззовні», зумовлені цілеспрямованим впливом суспільства. Студентство як інтелектуальна еліта суспільства вже завтра багато в чому визначатиме риси інформаційного суспільства. І дуже важливо, чи молодь матиме не лише

РОЗДІЛ 5. МОВНА ПОЛІТИКА ТА МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ В ОСВІТІ ТА НАУЦІ

високий рівень інтелекту, а й найважливіший людський капітал – моральну позицію. Чи зможуть вони протистояти виклику часу?

Ціннісні орієнтації визначають духовний стрижень людини, виражають його ставлення до світу і до самого себе, впливають на спрямованість і зміст соціальної активності, наповнюють життя змістом, перетворюють культурні цінності на стимули та мотиви практичної поведінки, є системотворчим елементом світогляду.

На сьогоднішній день рівень духовно-ціннісних орієнтацій значно знижений. Останні десятиліття наша країна переживає глибоку кризу, яка охопила всі сфери суспільного життя. Відбувається становлення іншої соціальної системи. В умовах сучасної молоді формуються зовсім невизначені, розмиті і нестійкі ціннісні позиції. У пошуках шляхів виходу з цього кризового стану в суспільній свідомості укорінюється думка, що необхідне формування духовного базису нації. Ідея духовного виховання набуватиме історично об'єктивного сенсу для України, забезпечуючи духовну безпеку країни та стаючи запорукою національної безпеки.

Яка ж роль мови у цьому напрямі? Мова є духовним стрижнем будь-якої нації. З огляду на це завойовники всіх часів прагнули позбавити підкорені народи їхньої мови, бо, як відомо, у народу та в його промові одне життя та одна смерть. В історії є численні приклади, коли зі зникненням мови народ зникав. І навпаки, зберігаючи рідну мову, народ зберігає себе.

Отже, мова, будучи засобом спілкування, пізнання, обміну інформацією, передачі досвіду, виступає найбільш ефективним знаряддям набуття усіх суспільно значимих компетенцій, формування ціннісних орієнтацій студентів. Водночас мова як знакова система окремого суспільства є невід'ємною складовою нації, ознакою її самобутності, засобом державотворення, збереження й розвитку культури. В освітньо-виховному процесі мова виступає обов'язковою умовою розвитку інтелектуального, культурного й творчого потенціалу особистості, критерієм її соціалізації. Світогляд, загальна культура, моральність людини трансформуються в ході життєдіяльності в конкретні моделі поведінки й мовлення. Зважаючи на це метою нашої статті є висвітлення значення мови в загальнокультурному, моральному й національно – патріотичному вихованні студентської молоді. Важливо переконувати нинішніх студентів, які незабаром увійдуть до лав фахівців різних суспільно-виробничих сфер, української інтелігенції, у необхідності дбати про культуру мовлення, вдосконалювати й збагачувати його, прищеплювати у молоді усвідомлення того, що культура мови - показник загальної культури, освіченості людини, її візитівка.

Список використаних джерел:

1. Абрамчук О. В. Роль занять з мови у підготовці майбутніх інженерів / О.В. Абрамчук, Т. Ю. Іванець // Гуманізм та освіта : VIII Міжнародна науково-практична конференція.-Режим доступу: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2006/06aovpmi.php>.

РОЗДІЛ 5. МОВНА ПОЛІТИКА ТА МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ В ОСВІТІ ТА НАУЦІ

2. Гриценко Т. Розвиток мовної особистості у технічних ВНЗ / Т. Гриценко // Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах : Збірник наукових праць Національного авіаційного університету. - 2009. - Вип.17.- С. 162-172.

3. Єршова Л. М. Мовний патріотизм у змісті українського виховного ідеалу / Л.М. Єршова // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. - 2013.- № 69.- С. 79-83.

4. Кульчицький В. І. Проблема рідномовної компетенції в структурі духовно-практичної діяльності особистості / В. І. Кульчицький // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. -2011. -№ 59. - С. 68-71.

5. Кучина К. О. Становлення ціннісних орієнтацій як актуальне завдання морального виховання / К. О. Кучина. - Режим доступу : http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gumal/pages/vypl61/kuchina_k.o..pdf.

6. Масенко Л. Т. Мова і свідомість / Л. Т. Масенко // Український смисл : науково-популярний лінгвокультурологічний щоквартальник. - 2008. - № 1-2. - С. 38-54.

7. Плотникова Л. Ф. Українська мова як один із головних чинників побудови цивілізованої держави / Л. Ф. Плотникова // Гуманізм та освіта : VIII Міжнародна науково-практична конференція.- Режим доступу : <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2006/txt/06pllpd.php>.

8. Селігей П. О. Мовна свідомість : структура, типологія, виховання / П. О. Селігей // НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. - К. : Вид. дім «Києво - Могилянська академія», 2012. - 118 с.

9. Столяренко О. В. Пошук шляхів підвищення ефективності гуманістичного виховання молоді / О. В. Столяренко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : педагогіка і психологія. - 2014. - Вип. 42. - Ч. 2. - С. 43-47.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ, ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ANDRYSHKO A. M. THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE USE OF NON-TRADITIONAL FORMS OF LESSONS AT THE ENGLISH LESSONS.....	3
BARCHI BEATA COMMUNICATIVE APPROACH AS A TOOL FOR MODERNIZING THE PROCESS OF TEACHING ENGLISH LANGUAGE.....	5
BILINETS A. S. EDUCATIONAL POTENTIAL OF USING BRAINSTORMING METHODS AT THE ENGLISH LESSONS.....	7
БІСКУ Є. С. ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДГРУНТЯ ФОРМУВАННЯ ЛІНГВО-СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	9
БЛИСКУН Е. Е. НАВЧАННЯ ГОВОРІННЯ ТА ПИСЬМА УЧНІВ 7-8 КЛАСІВ З ВИКОРИСТАННЯМ АРТ-ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	11
БОГДАН Д. М. ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ РОЗВИТКУ ВМІНЬ АНГЛОМОВНОГО МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ 8-ГО КЛАСУ	13
BURYKH O. R. USING THE QUEST AS A MEANS OF STIMULATING LEARNING STUDENTS' ACTIVITIES AT THE ENGLISH LESSONS.....	15
BUSHKO V. V. THE PROBLEM OF TEACHING SKIMMING READING OF SENIORSCHOOL STUDENTS IN ENGLISH LESSONS.....	17
VARGA LESIA LANDESKUNDE ALS EINER DER MOTIVATIONSFAKTOREN IM DAF-UNTERRICHT.....	19
ВАРГА ЛЕСЯ, БЛАК МАР'ЯНА КОМУНІКАТИВНО-КОГНІТИВНИЙ ПІДХОД У ФОРМУВАННІ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	21
ВАСИЛИК М. С. SMART-ДОШКА ЯК ЕЛЕМЕНТ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ВНЗ.....	23
ГАНГУР Г. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ УЧНЯМИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	25
HARAPKO V., ALMASHIJ K., PODOLIANU V. THE ROLE OF LOCAL STUDIES PROJECTS IN FACILITATING EFFECTIVE INTERCULTURAL COMMUNICATION	27
GELETEI E. O. EDUCATIONAL POTENTIAL OF USING DIGITAL TECHNOLOGIES	29
HERTSOVSKA NATALIJA INTRODUCING THE THEORY OF SEMANTIC WAVES INTO TEACHING OF PHILOLOGICAL DISCIPLINES.....	31
HERTSOVSKA NATALIJA, MYHOLYNETS KARINA PHONICS METHOD OF TEACHING READING.....	33
ГРЕШИНЕЦЬ К. Ю. MUSIC AND SONGS AND THEIR IMPACT ON LANGUAGE LEARNING.....	34
ДИРР КРИСТІНА ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ МОЗКОВОГО ШТУРМУ ДЛЯ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЛІНГВІСТИЧНО ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ В БАЗОВІЙ ШКОЛІ.....	37
ЗАЛУЦЬКА ТЕТЯНА ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ПІДРУЧНИКІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	38
ЩУК К. П. ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ДІТЕЙ.....	40
KLYMKO D. A. PECULIARITIES OF DRAMA AS A GENRE OF LITERATURE.....	42
KOVACH Ya. V. COOPERATIVE LEARNING AS AN INTERACTIVE TECHNOLOGY OF TEACHING ENGLISH OF SENIOR SCHOOL LEARNERS.....	44

КОНЧОВИЧ КАТЕРИНА, КЛИМЕНКО ВЛАДИСЛАВА ВИКОРИСТАННЯ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ НАВИЧОК У СТАРШІЙ ШКОЛІ.....	46
КОНЧОВИЧ КАТЕРИНА, РОСОЛА ОЛЕКСАНДРА ВДОСКОНАЛЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ УСНОМОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕДІА ПЛАТФОРМИ JUXTAROST.....	48
КРАВЧЕНКО Т. М., ФАНТА О. НАВЧАННЯ ЗАРУБІЖНІЙ ЛІТЕРАТУРИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКОЛАХ: МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ.....	50
КРАВЧЕНКО Л. РЕАЛІЗАЦІЇ ІНТЕРМЕДІАЛЬНОГО ПІДХОДУ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ.....	52
КРАВЧЕНКО Т. М., ТОЛОЧЕНКО Р. БІОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ІНДИВІДУАЛЬНИЙ СТИЛЬ ПИСЬМЕННИКА: АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	54
КУРИЧКА Т. В. ПОТЕНЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ЛІРИКИ У ФОРМУВАННІ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ УЧНІВ.....	56
ЛАХМАНЕЦЬ Х. М. ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ АНАЛІТИЧНОГО ЧИТАННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ	58
LENYO M. R. THE USE OF AUTHENTIC VIDEO MATERIALS AT LEARNING ENGLISH.....	59
ЛИПЧАНКО-КОВАЧИК О. В., ГАВАШІ О. Д. ЕФЕКТИВНІСТЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ.....	62
ЛИПЧАНКО-КОВАЧИК О. В., КУЦИН М. М. КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ.....	64
ЛИПЧАНКО-КОВАЧИК О. В. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ.....	65
MEDENTSI O. I. GERMAN LITERATURE IN THE RECEPTION OF IVAN FRANKO..	67
METENKO A. M. MODERN APPROACHES TO THE PROBLEM OF THE DEVELOPMENT OF CREATIVE ABILITIES.....	69
НАДОЛЬСЬКА Ю. А., ЄПФАНЦЕВА Л. А. ТРАНСФОРМАЦІЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ.....	71
НАДОЛЬСЬКА Ю. А., МНОЖИНСЬКА В. В. ІНТЕРАКТИВНІ ПЛАТФОРМИ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ.....	73
ОБОЗНИЙ В. О. ЗАСТОСУВАННЯ CLIL ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ.....	75
OLEKSYK O. V. THE EFFECTIVENESS OF USING COMMUNICATIVE APPROACH TO FOREIGN LANGUAGE LEARNING	77
PLOSKINA MARIANA DER EINSATZ VON DIGITALEN MEDIEN ZUR LERNERAKTIVIERUNG IM FREMDSPRACHENUNTERRICHT.....	78
POLESHKINA E. O. THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE CREATIVE ACTIVITY AT THE ENGLISH LESSONS.....	80
POPOVICH M. V. THE ROLE OF USING INTERNET RESOURCES IN THE PROCESS OF DEVELOPMENT OF ENGLISH LEXICAL SKILLS OF SENIOR SCHOOL STUDENTS.....	82
ПРОКОПОВИЧ Л. С. ВИРОБЛЕННЯ ПОВЕДІНКИ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	84
RAIKHEL ANNA EMBRACING A STUDENT-CENTERED APPROACH: FOSTERING GROWTH AND COLLABORATION.....	86
RAIKHEL ANNA, VONCHAK YANINA PROMOTING AND IMPLEMENTING OF STUDENT-CENTERED CLASSROOM.....	89
RAIKHEL ANNA, LUCHOK YANA THE INTEGRATION OF CULTURAL ELEMENTS IN THE ENGLISH LANGUAGE CLASSROOM.....	91

RIZAK E. V. THE ESSENCE AND CHARACTERISTICS OF DIALOGIC SPEECH.....	93
РОЗМАН І. І. КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ОСВІТНІХ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ....	95
РОЗМАН І. І., АЧІЛОВА В. М. АНГЛІЙСЬКА МОВА ЯК КЛЮЧОВИЙ РЕСУРС ОСВІТИ.....	97
СЕМЕНЧУК В. В. ВИКОРИСТАННЯ МОВНИХ ІГОР ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	98
SYDORENKO N. Z. THE METHODOICAL POTENTIAL OF USING SITUATIONAL APPROACH TO FOREIGN LANGUAGE LEARNING.....	101
STANKOVYCH KATERYNA THE ESSENCE OF THE TERM OF STRATEGIC COMPETENCE.....	103
TELYCHKO N. SCIENTIFIC APPROACHES TO THE ESSENCE OF TESTING AS A TYPE OF EDUCATIONAL CONTROL ACTIVITIES IN FOREIGN LANGUAGE.....	104
TERESH P. B. THE WORK OF WILLIAM GOLDING IN THE CONTEXT OF ENGLISH LITERATURE OF THE 60-S AND 70-S OF THE 20-TH CENTURY.....	106
FANTA R. V. PROBLEM LEARNING AT ENGLISH LESSONS AS AN EFFECTIVE TECHNOLOGY FOR ACTIVATING STUDENTS' COGNITIVE MOTIVATION	108
ФЕЛЬЦАН І. М., ГАРАГОНИЧ І. В. РОЗВИТОК НАВИЧОК ІНШОМОВНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ ЯК ВИМОГА ЧАСУ.....	110
ФЕЛЬЦАН І. М., ГАРАСТЕЙ М. В. ДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНOSTІ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ШКОЛИ: ДОСВІД КРАЇН ПІВНІЧНОЇ ЄВРОПИ.....	112
ФЕЛЬЦАН І. М., ГУЗІЙ О. А. ТЕКСТ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ЗМІСТУ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ УСНОГО ЕКСПРЕСИВНОГО МОВЛЕННЯ НА УРОЦІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	114
ФЕЛЬЦАН І. М., ЛЕНДЕЛ Л. В. ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ МОДЕЛЮВАННЯ В НАВЧАННІ ПИСЬМОВОГО ВИСЛОВЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ НА БАЗОВОМУ РІВНІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	116
ФЕЛЬЦАН І. М., ТЕОДОРОВІЧ Г. М. ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ.....	118
ФЕЛЬЦАН І. М., ЧОКНАДІЙ В. І. МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ.....	120
ФІЙСА Н. В. STEM-ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	122
ФОДОРК. Й., БЕРЕКСАСІ Х. В. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОНЛАЙН-КУРСІВ, МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ, ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЙ В ОНЛАЙН- ТА ОФЛАЙН-ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	125
CHUTORA B. V. TEACHING DIALOGICAL SPEAKING AT ENGLISH LESSONS OF SENIOR SCHOOL STUDENTS.....	127
ШВАРДАК М. В. ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	128
SHELEIA EVELINA DEFINING THE IMPORTANCE OF TEACHING STYLISTICALLY COLOURED LANGUAGE.....	130
ШИЛІНСЬКА І. Ф., П'ЯТНИЧКА Т. В. СУЧАСНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ	132
SHUTIY M. V. METHODOICAL ASPECTS OF THE TEACHINNG OF AN EPIC WORK...	134

РОЗДІЛ 2. ІНТЕГРОВАНЕ ТА АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

ГАЛА М. І., ГАЛА М. М. ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	137
---	-----

ГОРВАТ М. І., БОЧКОР О. О. ДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	139
HRABAR EDITA THE ROLE OF INTERDISCIPLINARY STUDIES IN FOSTERING HOLISTIC STUDENT DEVELOPMENT.....	141
ДОМБРОВСЬКИЙ А. Е. АНАЛІЗ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО НАВЧАННЯ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	143
КАС'ЯНЕНКО О. М. СУТНІСТЬ Й ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ У ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ УЧНЯ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	145
КУЗЬМА-КАЧУР М. І., ПАЛЛАГ Є. В. ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ.....	147
ЛАЛАК Н. В., МИКУЛЯК М. Б. ОСВІТА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ОРІЄНТИРИ.....	149
МОВЧАН К. М., ТРЯПЩИН В. О. АДАПТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ: РОЛЬ БІБЛІОТЕКИ УНІВЕРСИТЕТУ.....	151
НАДОЛЬСЬКА Ю. А., БАЙТЕРЯКОВА Н. Ю. ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗВО.....	153
РЕЗНІКОВА К. В. ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ: КОМПОНЕНТИ ІНТЕГРАЦІЇ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	155
РОЗМАН І. І., ЧУБІРКА А. Ю. СУСПІЛЬНО-КОРИСНА ЖИТТЄДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	157
РОЗМАН І. І., АДАМЧО Ю. М. СИТУАТИВНО-РОЛЬОВІ ВПРАВИ НА УРОКАХ 3-4 КЛАСІВ ЯК РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	159
ТОВКАНЕЦЬ Г. В., ДОРЧИНЕЦЬ М. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЛІДЕРСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	161

РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

БЕРЕГОВА Н. П., ШЕРЕМЕТ А. М., СОЛОДОВНИК Г. О. ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ПРОЯВУ ТРИВОЖНОСТІ В СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	163
VIZNKO A. THE IMPORTANCE OF ANALYTICAL READING IN THE PROCESS OF THE FORMATION OF CRITICAL THINKING	165
БОДНАРН. В., РОЗМАН І. І. ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКИХ ІНТЕРЕСІВ ПЕРШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	167
БОЙКО О. Ю. ВПЛИВ СКЛАДНОСТІ ЗАВДАННЯ НА ЯКІСТЬ ПИСЬМОВОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	168
БОЧКО С. М. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	170
БРИЖАК Н. Ю. АСТУПНІСТЬ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ У ВИМІРАХ СЬОГОДЕННЯ.....	172
VERTEL A. V. SEXUAL EDUCATION IN WILHELM REICH'S PSYCHOANALYTIC PEDAGOGY.....	175
GAO F. HR MANAGERS' PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL COMPETENCE: ESSENCE AND MAIN FEATURES.....	177
ГОМОНЮК О. М. ЗНАЧЕННЯ СІМЕЙНИХ ТРАДИЦІЙ У ВИХОВАННІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	179
ГРИЦЬКО В. В., КОТУБЕЙ В.Ф. ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК МЕДІАГРАМОТНОСТІ ПРИ ВИКЛАДАННІ СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН.....	181
ЄРМОЛЬЧЕВ Г. А., ФЕНЧАК Л. М. ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ	

ЯК ВАЖЛИВА УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ НУШ.....	183
ЄФРЕМОВА О. В. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ДИТЯЧИХ СТОМАТОЛОГІВ.....	185
ЖИЖАНОВ О. Ю. АКТУАЛІТЕТИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	186
JOPEK-BIZOŃ MAŁGORZATA LANGUAGE AND SOCIAL BEHAVIOUR.....	188
КОСТЮ С. Й., АЛМАШІ С. І. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ГНУЧКОСТІ, АДАПТИВНОСТІ ТА ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИКЛАДАННЯ ТА ВИХОВАННЯ.....	190
КОТУБЕЙ В. Ф., ПОРИНЕЦЬ Є. В. КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ПСИХОЛОГО - ПЕДАГОГІЧНА СКЛАДОВА СУЧАСНОСТІ.....	192
ЛЕВКО М. І. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО ВІЙСЬКОВОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ.....	194
LULEK BARBARA THE USE OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN THE EDUCATION OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN: ADVANTAGES AND CHALLENGES	196
МАСЛОВА М. М. ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ЦІННОСТІ ЄВРОПИ В УКРАЇНСЬКІЙ ОСВІТІ.....	197
МІХЕСЬВА Л. В., ЧОРНИЙ С. В. ШКІЛЬНИЙ БУЛІНГ ЯК РІЗНОВИД СУСПІЛЬНОЇ АГРЕСІЇ.....	199
МОРГУН А. В., ПЕТРОВА А. В. ПРОБЛЕМА ЧИТАННЯ В АСПЕКТИ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	201
NECHERDA V. B. DEVELOPMENT OF PUPIL'S ASSERTIVENESS AS A PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEM.....	203
NOWAK J. KONDYCJA PSYCHOSPOŁECZNA UCZNIÓW KLAS VI-VII SZKÓŁ PODSTAWOWYCH - RAPORT Z BADAŃ.....	205
POŁOK KRZYSZTOF ETHNOLINGUISTICS OR CULTURAL LINGUISTICS: CORRELATIVE ASPECTS.....	207
РОГУЛЬСЬКА О. О. АУДІЮВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ; ВИДИ АУДІЮВАННЯ.....	208
SOROKOSZ IRENA DYSKALKULIA - SPECYFICZNE TRUDNOŚCI U UCZENIU SIĘ MATEMATYKI	210
UBERMAN MARTA DEVELOPMENT OF CREATIVE SKILLS IN YOUNGER SCHOOLSCHOOL CHILDREN: PEDAGOGICAL STRATEGIES AND METHODS.....	212
ФЕДОРОВИЧ А. В. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК ОСНОВА НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ.....	214
ФЕДЮНІНА О. І. ВПЛИВ ТЕЛЕВІЗІЙНОЇ РЕКЛАМИ НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ ДІТЕЙ У ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ: АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	216
FERUGA KRZYSZTOF FORMATION OF VALUE ORIENTATIONS IN UNIVERSITY STUDENTS.....	218
ХОМА О. М. РОЗВИТОК ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	220
ЧІРІ СТЕФАНІЯ, ГРЕГІРЧАК Д.Б. ДО ПИТАННЯ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ.....	222

РОЗДІЛ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

АНЩЕНКО В. О. КОУЧИНГ ЯК ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ПЕНІТЕНЦІАРИСТІВ.....	225
ANTALOVTSI VIKTORIJA DEFINING THE TERM “READING TECHNIQUE” IN TEACHING FOREIGN LANGUAGE READING.....	227

АТАМАНЧУК Ю. М. ВПЛИВ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ росії НА ТЕРИТОРІЮ УКРАЇНИ, НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УПРАВЛІНЦІВ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	229
БАРЧІЙ М. С., ВОРОНОВА О. Ю. ДО ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ.....	230
БЕДЕВЕЛЬСЬКА М. В. ОСОБЛИВОСТІ ФОНЕТИЧНОЇ СИСТЕМИ СЛОВАЦЬКОЇ МОВИ.....	232
БОГОМАЗ О. Ю. КРИТИЧНА МЕДІАГРАМОТНІСТЬ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ.....	234
БОРКО І. Z. THE ROLE OF THE LATIN LANGUAGE IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF THE FUTURE ENGLISH LANGUAGE TEACHER.....	236
ГОДОДІ БЕАТРИКС ІЛОНА ЕЛЕМИРІВНА, ГНАТИК КАТАЛІН БЕЙЛІВНА THE ROLE OF FOREIGN LANGUAGE IN TOURISM.....	238
ГОНЧАРОВА О. А., МАСЛОВА А. В. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ В МЕЖАХ ГРАНТОВОЇ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	240
ГУБКО В. О. ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ: ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ УЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	242
ГУДАЧОК Г. Ю. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОГНОСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	244
ГУРА В. В. АРТ-МЕНЕДЖМЕНТ У КОНТЕКСТІ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ.....	245
КІЗЛОВА Г. О. ПРОБЛЕМИ НАСТАВНИЦТВА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ.....	247
КРАВЧЕНКО Т. М. НАУКОВА КОМУНІКАЦІЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ: КЛЮЧОВІ НАВИЧКИ У СВІТІ НАУКИ.....	249
КРАЙНЯК Л. К., ДУДА О.І., РИБАЧОК С. М., БОДНАР О. Б., БЕЛІНСЬКА І.Д. ДІЛОВА КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА СТУДЕНТІВ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	251
ЛЕВІНА Л.Д. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В НІМЕЧЧИНІ ТА УКРАЇНІ.....	252
LYRCHANKO-KOVACHYK O.V., CHORII M.V. CURRENT ASPECTS OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT.....	255
ЛИПЧЕЙ М. С. СУТНІСТЬ ПРАКСЕОЛОГІЇ ЯК ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРАКСЕОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА.....	256
HAN LIU MODERN APPROACHES TO THE TRAINING OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS FUTURE TEACHERS IN HIGHER EDUCATION	258
МАГЕРОВИЧ К. В. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ.....	259
МАЛИЛЬО К. В. МЕТОДИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ТА СТАРШОЇ ШКОЛИ.....	261
МИКУЛІНА А. К., МИХАЙЛОВА К. В. ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В ПРОЦЕСІ ЇХ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ.....	263
МІХЕСВА Л. В., ВАВРАШКО В. А. ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	265
МІХЕСВА Л. В., ЛУНКОВ О. М. ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА	

КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК КЛЮЧОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ.....	267
MORSKA L. THE ROLE OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN PROFESSIONAL TRAINING OF THE FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS.....	269
ОЛЕКСАНДРЕНКО К. В. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ З HR-ІНЖИНІРИНГУ.....	271
ПАСКА Т. В. ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ЕТНІЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ.....	273
ПАХОЛЬЧУК О. П. СУЧАСНІ АСПЕКТИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ.....	275
PEŹCZKOWSKI RYSZARD USE OF IT AS A SIGNIFICANT FACTOR FOR FORMATION OF MATURITY FOR REALIZATION OF PROFESSIONAL SELF-DETERMINATION OF FUTURE TEACHERS.....	277
ПОПОВИЧ Н. Ф. РОЗВИТОК МОВЛЕННЕВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	278
ПУПЕНА В. Ю. ХАРАКТЕРИСТИКА СТРУКТУРНИХ СКЛАДНИКІВ ГУМАНІТАРНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	280
RAIKHEL A. M. THE ROLE OF MOTIVATION IN ENHANCING STUDENTS' PROGRESS.....	282
REKUN NATALIA MASTERING EMPLOYABILITY SKILLS IN FOREIGN LANGUAGE TRAINING.....	284
РОЖКО З. П. ПРОФЕСІОГРАМА ЛОГІСТА: ШЛЯХИ ОПАНУВАННЯ ВМІНЬ ТА НАВИЧОК.....	286
РУДИНСЬКИЙ ВІТАЛІЙ ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ СИЛ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ ДО ДІЙ У КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ	288
СКІБІНА О. В. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ У СТУДЕНТІВ.....	289
ФЕНЦІК О. М. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ (УКРАЇНСЬКА МОВА).....	291
ЧЕКАН ОКСАНА, СІКОРА ДАНИЕЛА ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	293
ЯРЕМЧУК Н. Я. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ.....	295

РОЗДІЛ 5. МОВНА ПОЛІТИКА ТА МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ В ОСВІТІ ТА НАУЦІ

ВІАЉОШЫСКА МОНІКА МАЉГОРЗАТА, ПАЧЕВСЬКА А. В. ЗНАЧЕННЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДЛЯ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ.....	298
ГІЛЬДЕБРАНТ К. Й. ПРОФЕСІЙНА КОМУНІКАЦІЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ: ЗАВДАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	300
LUZHETSKA OLHA DIE SPRACHENPOLITIK IN DER EU: REALITÄT UND PERSPEKTIVEN.....	302
ФЕДЮНІНА О. І. РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ УКРАЇНИ.....	303

Наукове електронне видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ:
ІННОВАЦІЇ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

15 березня 2024 року

**Збірник тез доповідей за матеріалами
Міжнародної науково-практичної конференції**

Головний редактор: *Щербан Тетяна Дмитрівна*

Відповідальні за випуск: *Гоблик Володимир Васильович*
Теличко Наталія Вікторівна
Розман Ірина Іллівна

Технічний редактор: *Бопко Ігор Зіновійович*

Верстка: *Максютова Олена Володимирівна*

Формат 60*84/16
Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк. аркушів – 20,4

Адреса видавництва:
Мукачівський державний університет,
вул. Ужгородська, 26, м. Мукачево, Закарпатська обл., 89600
тел./факс (03131) 2-11-09, 3-13-43